

Class _____

Book _____

PRESENTED BY _____

20/

469

n° 287

DIALOGUES

CHINOIS - LATINS

TRADUITS MOT A MOT
AVEC LA PRONONCIATION ACCENTUÉE

PUBLIÉS

Par **PAUL PERNY, M. A.**

De la Congrégation des Missions Étrangères

Confucius dit : Étudiez toujours comme si
vous ne pouviez jamais atteindre au sommet de
la science, comme si vous craigniez de perdre
le fruit de vos études.

子曰學如不及猶恐失之

(LÉN YU, cap. 8, v. 17.)

PARIS

ERNEST LEROUX

LIBRAIRE DES SOCIÉTÉS ASIATIQUES DE PARIS ET CALCUTTA

RUE BONAPARTE, 28

MAISONNEUVE

QUAI VOLTAIRE, 15

—
1872

Effects of
Ernest Kelsch
Jan. 20, 1944

DIALOGUES

LATINS - CHINOIS

TRADUITS MOT A MOT

AVEC LA PRONONCIATION ACCENTUÉE

DIALOGUES

CHINOIS - LATINS

TRADUITS MOT A MOT
AVEC LA PRONONCIATION ACCENTUÉE

PUBLIÉS

Par **PAUL PERNY, M. A.**

De la Congrégation des Missions Étrangères

Confucius dit : Étudiez toujours comme si vous ne pouviez jamais atteindre au sommet de la science, comme si vous craigniez de perdre le fruit de vos études.

子曰學如不及猶恐失之

(LÉN YU, cap. 8, v. 17.)

PARIS

ERNEST LEROUX

LIBRAIRE DES SOCIÉTÉS ASIATIQUES DE PARIS ET CALCUTTA

RUE BONAPARTE, 28

MAISONNEUVE

QUAI VOLTAIRE, 15

—
1872

Tous droits réservés.

PL 1125
L3 D5
copy 2.

PRÉFACE.

Aux Jeunes Sinologues.

La langue chinoise *orale* est simple et facile. Tous ses mots sont monosyllabiques, invariables et peu nombreux. Nous ne partageons pas entièrement l'admiration des philologues pour les langues à flexion. Le mécanisme de ces langues est, au fond, d'une remarquable complication. Les flexions ou désinences des noms, des verbes réguliers ou irréguliers, les genres attribués à chaque mot, les règles d'accord des mots entre eux, etc., ne reposant que sur l'usage, offrent, en réalité, des difficultés énormes aux Orientaux qui veulent étudier ces langues. La langue chinoise *orale* est dégagée de toutes ces difficultés.

Sa clarté, son abondance, sa vivacité, sa richesse, en un mot, ne le cèdent point aux langues à flexion. Ceux qui ignorent tout à fait la langue chinoise ou ceux qui ne la connaissent que très-imparfaitement sont les seuls qui s'apitoient sur la *pauvreté* de la langue chinoise. Quant à la *facilité* de la langue *orale*, il nous suffira

d'affirmer ici, avec l'autorité d'une vieille expérience, qu'*après cinq ou six mois d'étude*, un jeune sinologue parlera très-convenablement la langue chinoise. Nous avons tracé la marche à suivre dans notre *Grammaire de la langue chinoise*.

Le grand *desideratum* des jeunes sinologues qui veulent, avec raison, faire marcher de front l'étude de la langue *orale* avec celle de la langue *écrite*, est un *Recueil de dialogues pratiques*. On a publié en différentes langues d'Europe et sous différentes formes des dialogues chinois de ce genre. Chacun de ces ouvrages a ses qualités et ses imperfections, selon la méthode adoptée par l'auteur. Ces dialogues chinois, toutefois, deviennent fort rares avec le temps; ils ont été tirés à un nombre d'exemplaires très-restreint, et l'on n'en publie pas de nouvelles éditions. Les ouvrages du P. Gonzalves, par exemple, qui, malgré leur impression défectueuse, ont joui, dans le temps, d'une vogue méritée, sont devenus si rares, même en Chine, qu'on ne peut plus se les procurer que par une sorte de bonne fortune. C'est ce qui nous a décidé à publier, nous aussi, un *Recueil de dialogues chinois*, avec le mot à mot et la prononciation accentuée. Nous avons eu d'abord le projet de donner quelques dialogues dans le corps même de notre *Grammaire mandarine*, comme exercices pratiques de la langue orale. Nous avons préféré publier à part un volume de dialogues chinois.

Le texte de ces dialogues n'est pas moderne; il a été composé, en faveur des jeunes sinologues, dans la ville

de Canton, vers l'an 1722, par un auteur qui nous est inconnu. Son nom a été raturé dans la copie originale, qui est la propriété d'un de nos amis, sinologue distingué, et qui fait autant de cas que nous du style de ces *Dialogues pratiques*. Nous n'avons eu besoin d'y faire que de légères corrections pour les approprier au style usuel de nos jours.

Bien que la langue *orale* soit très-uniforme en Chine, en dehors des dialectes qu'on ne parle que sur le littoral de l'Empire, nos lecteurs comprendront sans peine que, dans un pays aussi vaste, chaque province ait néanmoins certaines locutions, certaines tournures de phrases favorites, qui lui sont propres. La prononciation des mots varie également d'une manière plus ou moins sensible, dans les différentes provinces de la Chine. Dans quelques-unes, l'*aspiration* est presque nulle; dans d'autres, elle est très-*accentuée*. Il est impossible d'éviter, dans un Recueil de dialogues, quelques expressions locales propres à la province à laquelle appartient, par son origine, l'auteur du texte chinois.

A cause de sa concision et de ses tournures de phrases, la langue latine était moins impropre que toute autre à traduire littéralement du chinois dans un idiome moderne. Souvent même le mot latin ne rend qu'à demi l'idée chinoise. Nous avons, autant que possible, donné le mot à mot. La chose n'était pas toujours facile. Les idiotismes chinois peuvent rarement être traduits mot à mot. La phrase latine eût été barbare, et nos lecteurs n'en auraient saisi le sens qu'avec une attention soute-

nue et fatigante. Dans ces cas, nous avons préféré la tournure latine régulière. Les *postpositions* chinoises offraient, entre autres, cet inconvénient dans une traduction littérale. Il suffit d'en avertir une fois nos lecteurs. L'usage de la langue latine étant généralement familier aux Européens, ces dialogues seront accessibles aux jeunes sinologues de tous les pays de l'Europe.

Nous avons adopté naturellement l'orthographe usitée dans notre *Dictionnaire français-chinois*. Cette orthographe est, à peu de chose près, celle des anciens missionnaires de la Chine les plus autorisés par leurs publications savantes. Chaque mot chinois, écrit avec les lettres latines, se prononce, en général, comme il est écrit. Nous renvoyons ici le lecteur au tableau de la prononciation, donné dans notre *Grammaire chinoise*. Le petit *c* que l'on remarque sur certains mots, à côté de l'accent tonique, indique les mots *aspirés*. Sur d'autres mots, particulièrement sur la lettre *e*, au lieu du petit *c* on voit un point de cette sorte *é*; c'est le signe convenu en Chine pour marquer l'*é* ouvert. Il ne faut qu'une heure ou deux d'exercices pour être au courant de ces signes de convention.

Les notes latines placées au bas de chaque page donnent une explication courte, mais suffisante, de quelques mots chinois. La même observation ne revient qu'une fois sur un mot chinois dans le cours de l'ouvrage. Diffuses ou multipliées, ces notes auraient causé de l'embarras au jeune sinologue. Nous avons laissé à sa sagacité beaucoup de choses à deviner. Ainsi, il nous a

semblé superflu de faire remarquer le rôle de la règle de position des mots. On ne peut étudier deux jours la langue chinoise sans être amené à en faire soi-même la remarque. L'importance de cette règle de position des mots sera comprise par tous nos lecteurs. Tous les anciens missionnaires ont parlé de cette règle de position des mots dans la langue chinoise. Ils auraient cru justement être *ridicules*, en disant qu'ils avaient les premiers *découvert* cette règle, comme certains sinologues modernes se sont permis de le faire.

Ces dialogues étant, avant tout, *pratiques*, nous engageons très-fort les jeunes sinologues à retenir partiellement ses expressions. Il convient de lire beaucoup, de ne pas s'arrêter à une difficulté que l'on rencontre, de faire soi-même des remarques soit sur les tournures des phrases, soit sur la manière d'écrire les caractères. Nous conseillons, avec les plus vives instances, aux jeunes sinologues de s'exercer à écrire les caractères chinois. On choisit les *plus simples* d'abord. Jamais on n'oublie les caractères que l'on sait écrire. Quant à la prononciation accentuée, il faut le secours d'un maître chinois ou d'un Européen exercé. Les Chinois ne ponctuent pas, en général, leurs ouvrages; quand ils le font en faveur des jeunes élèves, c'est par une virgule ou un petit *o*. Nous avons employé ce dernier signe pour diviser les phrases chinoises. Bien que nous ayons mis tous nos soins à placer l'accentuation des mots d'une manière correcte, il est presque impossible d'éviter, dans un ouvrage de ce genre, toute espèce de faute typographique.

Nous avons la confiance que ces dialogues seront utiles à quelques jeunes sinologues, surtout aux nouveaux missionnaires qui doivent habiter la Chine. Ils seront des exercices pratiques des règles de la *Grammaire chinoise* que nous avons publiée, surtout dans le but de montrer que la langue chinoise était au moins aussi facile que toute autre, et qu'il y aurait à tous les points de vue (histoire, géographie, sciences naturelles) d'immenses avantages à étudier la langue d'un grand peuple dont les origines se perdent dans la nuit des temps. « Celui, dit Confucius, qui a une foi inébranlable dans la vérité, et qui aime l'étude avec passion, conserve jusqu'à la mort les principes de la vertu, qui en sont les conséquences. » 子曰篤信好學守死善道。

COLLOQUIORUM INDEX.

	Pages.
I. De rebus cubiculi.	1
II. Cujuslibet comestionis necessaria scitu.	13
III. De rebus culinæ.	28
IV. De rebus emptoris.	37
V. De cellæ penariæ rebus.	57
VI. De rebus spectantibus ad cellam thei.	75
VII. De rebus cellæ vestiariæ.	80
VIII. De rebus janitoris.	88
IX. De rebus suprâ naves occurrentibus.	103
X. De horti olitorii curâ.	114
XI. In visitationibus hospitem interrogata et responsa. . .	125
XII. De matrimonio.	130
XIII. De distantia Europæ ad Sinas.	133
XIV. De regnis perlustratis in itinere ad Sinas.	163
XV. De regno Cafrorum.	172
XVI. De antropophagiâ.	176
XVII. De situ Sinarum in orbe.	186
XVIII. De viâ directâ ad Sinas.	188
XIX. De modo conficiendi vitrum.	199
XX. De præfectorum honorariis.	203
XXI. De litteratorum examinibus.	206
XXII. De astronomiâ.	211
XXIII. De medicinâ.	216
XXIV. De monetis.	220
XXV. De pauperibus.	223
XXVI. De cujusdam leonis historiâ.	229

DIALOGUES

CHINOIS-LATINS

PREMIER DIALOGUE.

房 圈 事 情

Fâng kiuen sé-tsín.

De cubiculi rebus.

某 人¹。你 如 今 既 在 我 身 邊
 Meoù jên; ngý joũ — kîn ký tsáy ngò chên piên
Quidam homo; tu nunc moraris ad mei corporis latus

伏²事 我。當 要 順³ 命。凡 我 所
 foũ-sé ngò; Tāng-yáo chuén mín; Fân ngò sò⁴
inserviens mihi; oportet obsequi mandatis; Quælibet ego que

¹ Meoù jên. Sinenses sic designant in genere personam de qua sermo est, sicut Latini faciunt per litteram N, et Galli per voces: Un certain.

² Ngò chên piên. Id est, lateri meo assistens.

³ Chuén mín. Obedire mandatis, subintelligitur meis.

⁴ Sò. Immediatè antè verbum est pronomen relativum, hic est inversio sinica; voces sic disponi debent pro litterali sensu: Fân sé oũ sò ngò mîn ngý tsoú tỹ. — Sò inservit ad passivum faciendum, v. g. Sò gay, amatus; Sò tîn, auditus.

命 你 做 的¹ 事物 — 吩咐 過²。 永 宣
 mín ngý tsoú tỹ sé ồ, ỹ fēn-foú kó; yùn ný
jussero ut tu facias negotia, uno mandato tradito; semper oportet

遵³ 依 照 前⁴ 做。 去 不 要
 tsēn ỹ. Tchāo tsiēn tsoú; kiú póu yaó
reverenter adimplere. Et, ut antea ad operandum; perges non oportet

使⁵ 我 日 常⁶ 與⁷ 你 淘 氣。 卽 如 我 這 房
 chè ngò jě châng yù ngý taó-ký; tsiě joũ ngò tché fâng
facere ut ego quotidie tibi irascar; scilicet quod mei istius cubiculi

中⁸ 的 事 物。 你 每 日 早 晨⁹ 宜
 tchōng tỹ sé ồ, ngý meý jě tsaò chēn ný
 (nota genitiv.) rebus, tu quotidie mané convenit

¹ Tỹ inservit ad faciendum verbum passivum; hic gerundium.

² Kó est particula faciens præteritum.

³ Tsēn significat se conformare; obsequi; sed hæc vox continet insuper ideam reverentiæ, obsequii.

⁴ Tchāo tsiēn tsoú kiú. Versio litteralis est difficilis, nam tchāo significat : illuminare; tsiēn, prius, antè, coram; tsoú, facere; kiú, ire. Unde ista verba sic verti posse videntur : antè oculos intendas, vel, prius intuearis quod tibi mandatum est, cui debes te conformare.

⁵ Chè significat facere.

⁶ Jě châng; jě, dies; châng, semper. Sed ista duo verba coalescunt in unum complexum, et nihil aliud significant quod : Ne velis compellere me intra diem ut irascar.

⁷ Yù est particula faciens dativum.

⁸ Tchōng. Vox præpositio quæ significat in medio.

⁹ Chēn significat aurora; tsaò, mané; utrumque valde diluculo, valde mané.

絕¹ 早 起 身²。 穿 了³ 衣 服 就 念⁴ 經
tsuě tsaò kǎ chēn; tchouān leào ỹ foŭ tsieóu nién kīn
valdè manè surgere; indutus (nota præteriti) vestibus, statim orandum est,

感⁵ 謝 天⁶ 主 賜 你 平 安 過 夜
kàn sié tién tchoù tsé ngŷ pīn-gān kó yè
gratias agere Deo quod dederit tibi incolumiter transeundi noctem

之⁷ 恩。 工 完 來 我 房
tchē gēn; kōng ouān laŷ ngò fāng
(nota genit.) beneficium; opere (isto) completo, venies meum cubiculum

中⁸。 看 我 穿⁹ 好 衣 服。 與 我 摺¹⁰ 疊 起 鋪¹¹ 蓋
tchōng; kán ngò tchouān haò ỹ foŭ; yù ngò chě tŷ kŷ poŭ káy
intrā; vide ego induerim benè vestes; meis plicatis culcitris

¹ Tsuě est nota superlativi; v. g. tsuě haò 絕好 optimus, tsuě tsaò, valdè manè.

² Kǎ chēn significat surgere; chēn corpus, et complexum communiter usurpatur ad significandum quod quis e lecto surgitur.

³ Leào est particula præteriti perfecti.

⁴ Nién kīn propriè est vocaliter orare, fundere preces.

⁵ Kán sié, id est tō sié, gratias agere.

⁶ Tién tchoù. Tién significat cælum; tchoù, dominus. Sic christicolæ apud Sinas designant verum Deum.

⁷ Tchē est littera auxiliaris quæ postposita nominibus facit genitivum.

⁸ Tchōng, particulā quæ dicitur postpositio.

⁹ Sensus sinicus est; si nondum induerim convenientes vestes, non debes ingredi.

¹⁰ Chě tŷ kŷ. Chě significat plicare; tŷ, unum alteri superimponere; kŷ, surgere. Jubetur hic ut famulus plicet sindones, culcitra, ut mos est.

¹¹ Poŭ káy. Poŭ significat sternere, extendere; káy significat aperire operculum; utraque vox significat utensilia lecti.

就 拿 桌¹ 子 上 的 燈² 臺。放³ 過⁴ 別
 tsieóu lâ tchǒ tsè cháng tỹ tēn tǎy; fáng kó piě
statim sume mensam desuper (nota genit.) lucernam; pones alio

的 所 在⁵。若 看 見 桌 上 有 塵⁶ 垢
 tỹ sò tsáy; jǒ kǎn kién tchǒ cháng yeòu tchēn keóu
(nota adjectiv.) loco in; si videris mensam super esse pulveres

就 擦 刷 潔 淨。書⁷ 架⁸ 上 椅 子 上
 tsieóu tsǎ choǎ kiě tsín; choū kiá cháng, ỹ tsè cháng
statim munda et exerge nitidē; si librorum pluteos suprà, sellas super,

有 甚 灰 塵。卽 拿 那 雞 毛 札⁹ 的 拂¹⁰
 yeòu chén hoūy tchēn; tsǎ lâ là kǎ máo chǎ tỹ foū
est quid pulveris; illicò sume illa galli pennarum fascicula exerge

塵 簞¹¹ 兒。掃¹² 去 灰 塵 于¹³ 地 上 然 後 去
 tchēn cheòu eūl; saò kiú houy chén yū tǎ cháng; jǎn heòu kiú
pulveres cum scopis; abjice pulveres ex terrā ; deinceps ibis

¹ Tsè est particula auxiliaris pro aliquot nominibus substantivis. (Vide grammaticam nostram.)

² Tēn tǎy est lucerna, lampas. Dicitur sæpè : Tiēn tēn, accende lucernam.

³ Fáng. Ponere, collocare. Fáng tsáy tché lý, pone hic.

⁴ Kó. Prætergredi, pertransire, est sæpè nota præteriti definit.

⁵ Tsáy. Vox quæ dicitur postpositio.

⁶ Tchēn keóu. Tchēn, pulveres; keóu, immunditia.

⁷ Choū, subintelligitur particula jǒ si.

⁸ Kiá. Machina ad aliquid intrā vel suprà continendum; choū kiá, pro libris; ỹ kiá, pro vestibus.

⁹ Chǎ tỹ. Ligare, in orbem ligare; vox tỹ facit ibi adjectivum, ligatus.

¹⁰ Foū. Extergere, fricare.

¹¹ Cheòu eūl. Scopula; vox eūl facit diminutivum.

¹² Saò kiú. Auferre immunditias.

¹³ Yū. Præpositio regens accusativum, in, ad.

門 外。拿 掃 箒 來 掃 地 且¹ 就 看
 mên ouáy; lâ saò-cheòu laý saò tý tsiě-tsieóu kán
portam extrà; sume scopulas veniens verrebis terram et statim videbis

門 外 是 東 南² 風 或 是 西³ 北
 mên ouáy ché tōng nân fōng houăy ché sý pě
portam extrà sitne euro-notus ventus an sit zephyro-boreas

風。若 風 是 東 南 方⁴ 吹
 fōng; jǒ fōng ché tōng nân fāng tchoŭy
ventus; si ventus sit ex orientali vel meridionali parte flans

來⁵ 的。不 要 開 窗 戶 了。若 是 西
 laý lǐ; poŭ yaó kaý tchouāng hou leào; jǒ ché sý
venit; non oportet aperire fenestras; si sit zephyro-

北 風 你 就 開 了⁶ 窗 子 門。將⁷
 pě fōng ngý tsieóu kaý leào tchouāng tsè mên; tsiàng
boreas ventus tu statim aperi fenestrarum portas;

地 掃 淨。所 有 灰 垢 渣⁸ 滓 攪⁹
 tý saò tsín; sò yeòu houy keóu tchā tsè lân
terram verre limpidè; quæ sunt pulveres immundities collige

¹ Tsiě. Sed, item, et, modo.

² Tōng nân est ventus medians inter ventum orientalem seu eurum et austrum qui dicitur euro-ventus.

³ Sý pě. Sý occidens; pě septentrio. Pě fōng, ventus septentrionalis.

⁴ Fōng significat hic ventus; tōng nân, est pars mundi inter orientem et meridiem.

⁵ Laý venire. Frequenter addi solet vocibus quæ adventum significant.

⁶ Leào est ibi modus desinendi sermonem; est etiam particula præteriti perfecti.

⁷ Tsiàng est particula quæ addita verbo facit futurum. Significat etiam mox, simul, dare, accipere, ire, suscipere; in ultimo sensu hic videtur posse accipi.

⁸ Tchā tsè. Tchā fæces, tsè macula. Tchā tsè fæces.

⁹ Lân. Manu colligere, adunare.

去 倒¹ 于 遠 僻² 之³ 處。莫 要 堆⁴ 積
 kiũ taò yū yuèn pŷ tchē tchoũ; mô yaó toũy tsŷ
ibis projicere in remoto abditoque loco; non oportet acervare eas

于 門 背 後 與 那 牆⁵ 壁 腳 下⁶。不 好 看。地
 yū mên peý heóu yù lá tsiăng pŷ kiõ hiá; poũ haò kán; tý
in portæ tergo nec ad istius muri pedes infrà; non bonum visu; terrâ

既 掃 淨 了 下 樓⁷ 去 取 水
 ký saò tsín leào hiá leóu kiũ tsiũ choũy
jâm mundatâ nitidè descende è contignatione, i et sume aquam,

來 我 洗 臉 那 裝⁸ 水 的⁹ 銅
 laý ngò sŷ lièn lá chouāng choũy tŷ tóng
affer ut ego lavem faciem; illam recondentem aquam cupream

盆 天 天 要 擦 亮。若 有 甚 垢
 pên tiên - tiên yáo tsă leáng; jǒ yeòu chén keóu
pelvîm quotidie oportet fricare lucidè; si sunt quid pulvis

膩¹⁰ 在¹¹ 上 速 速 擦 去。洗 臉 水 不 要
 ný tsay cháng siou siou tsă kiũ; sŷ lièn choũy poũ yáo
superpositi citò citiùs auferes; ad lavandam faciem aqua non debet

¹ Taò. *Projicere.*

² Pŷ. *Desertum, remotum.*

³ Tchē. *Particula auxiliaris postposita nominibus facit genitivum, verbis facit participia.*

⁴ Toũy. *Cumulus, acervus; toũy tsŷ, congregare, acervare.*

⁵ Tsiăng pŷ. *Paries, murus.*

⁶ Hiá. *Infrà, inferior, descendere.*

⁷ Leoũ. *Gallicè : étage.*

⁸ Chouāng. *Reconditorium, seu quod inservit ad continendum.*

⁹ Tŷ. *Particula faciens genitivum.*

¹⁰ Ný. *Pulveres, immundities.*

¹¹ Tsay cháng. *Superpositum.*

太¹ 熱 暑 溫 的 就² 好 洗
 taý jě liǒ ouēn tỹ tsieóu hào sý
 (esse) nimis calida, parum tepida, sic bonu erit ad lavandum

臉 的。手 巾 該 常 是 潔 淨 的
 lién tỹ; cheòu kīn kǎy chāng ché kiě tsín tỹ;
 faciem; mantile debet semper esse mundissimum; quod

若 有 污 黑 跡 我 就 罰 你。洗 臉 後 我
 jǒ yeòu ōu hě tsỹ ngò tsieóu fǎ ngý; sý lién heóu ngò
 si essent nigræ maculae ego statim puniam te; lavatam faciem post, ego

念 經 時 你 去 念 早 課。不 要 空
 nién kīn chē, ngý kiǎ nién tsào kǒ; poũ yaó kǒng
 recito preces dum tu ibis recitare matutinas preces; non oportet otiosi

過 時 候 得³ 罪 于 天 主 念 完 經
 kó chē heóu tẽ tsoúy yū tién tchoù; nién ouân kīn
 transire tempus peccare in Deum; recitatas integritè preces

後 來 預⁴ 備 我 做 彌 撒 的 祭 衣 等
 heóu laý yú pý ngò tsoú mý sǎ tỹ tsý y tèn
 post, venies præparare ut ego celebrem missam ornamenta et alias

物 若 時 候 尙⁵ 早 可 看 我 房 中
 ǒ; jǒ chē heóu cháng, tsào kǒ kǎn ngò fāng tchōng
 res; si tempus superest, manè potes videre meum cubiculum intrā

¹ Taý. Valdè, summum, facit superlativum.

² Tsieóu hào. Tunc benè.

³ Tẽ tsoúy. Tẽ significat obtinere, assequi, invenire, posse; tsoúy peccatum, culpa. Ex utroque fit complexum significans peccare.

⁴ Yú pý. Yú est præconsiderare; pý, parare, præcidere. Utrumque sumitur pro anticipare, præparare.

⁵ Cháng. Suprà; est etiam particula faciens superlativum.

有 甚 不 齊¹ 的 事。就 去 料
 yeòu chén pǒu tsỹ tỹ sé; tsieóu kiú leáo
 (an) sit aliqua non composita (not. adjunct.) res; statim ibis disponere

理。如 換 下 的 衣 裳。就
 lý; joũ houán hiá tỹ y châng; tsieóu
 sicut commutatas inferiores (nota adjunct.) vestes; statim

拿 去 用 水 泡² 了。別 的 空³ 時
 lâ kiú yóng choũ paó leáo; piě tỹ kǒng chē
 sumens aufer utere aqua ut madescant; alio vacuo tempore

去 洗。那 團 桶⁴ 夜 器⁵ 須 在
 kiú sý; lá touán tǒng yé ký siũ tsay
 ibis ad lavandum; illud rotundum dolium noctis vas oportet ut sit

夜 理。纔 可 拿 去 倒 洗。還 要
 yé lý; tsay kǒ lâ kiú taó sý; houân yáo
 nocte in; tunc poteris auferre effundere mundare; adhuc oportet

不 令⁶ 人 看 見。那 衣 服 靴 帽
 pǒu lín jèn kán kién; lá y foũ hiuě máo
 cavere ne homines videant; illa vestimenta, ocreæ, pileus

¹ Tsỹ significat ornare, ornatus, compositus; quâ in significatione est accipiendus.

² Paó. Litteraliter significat bullæ quas faciunt aquæ. Hic habet aliam significationem, scilicet immergere in aquâ, seu madesfacere.

³ Kǒng. Vacuus, est in quarto tono; kǒng chē, vacuo tempore, cum otium habueris.

⁴ Tǒng est vas ligneum, oblongum, ad varios usus inserviens; hic agitur de sellâ familiari.

⁵ Yé ký est vas noctis seu matula; communiter vocatur pién hoũ, vas ad mingendum.

⁶ Lín. Habet in Dictionario significationes: mandare, edicere, prohibere; hic sumitur pro permittere.

鞋 襪。 空¹ 餘 下 多 日 沒²
 hiây, ouă; kōng yû hiá tō jě moũ
calcei, tibiulia; non adhibita et alia (quæ) à multis diebus non

有 穿³ 的。 拿 出⁴ 去 曬。⁵ 曬
 yeòu tchouăn tỹ, lâ tchoũ kiũ chay chay;
fuērunt induta, sumens deferas extrà exsiccare ad solem;

床 上⁶ 的 絲 被 褥 子 毯
 tchouāng cháng tỹ miên pý joũ tsè tăn
lectum quæ sunt suprà ex gossipiò stragulum, culcita, ex lanà

氈 枕 頭 也⁷ 要 隔⁸ 幾
 tchān tchèn teōu y yaó kě ký
subcocta tapes, cervical, etiam oportet, interjectis aliquot

日 曬 一 次。⁹ 我 去 做 彌 撒 時。 凡¹⁰
 jě chay ỹ tsé; ngò kiũ tsoú mý sǎ chē; fân
diebus, exsiccare unà vice; ego ibo facere missam dùm, omnia quæ

¹ Kōng. In otio, id est quæ non adhibentur vestes.

² Mô yeòu. Mô non, yeòu. Esse, habere. Hic yeòu est particula faciens præteritum, v. g. mô yeòu laý non venit.

³ Tchouăn tỹ. Particula tỹ facit hic adjectivum.

⁴ Lâ tchoũ. Lâ est accipere; tchoũ, egredi, producere, emittere; lâ tchoũ, extradere.

⁵ Chay chay. Chay est exsiccare ad solem, ponere ad solem; repetitio fit ad denotandum ut multo tempore res reliquatur ad solem.

⁶ Cháng tỹ. Quæ sunt suprà.

⁷ Yè. Particula auxiliaris et finalis, denuntians finem phrasidis, seu quod vocamus punctum.

⁸ Kě significat mediare, interponere, dividere, distare.

⁹ Tsé est particula numeralis vicium; ỹ tsé, unà vice; cûl tsé, duabus vicibus.

¹⁰ Fân. Omnis, quicumque.

應 用 一¹切 聖 物 都 要 料²理
 ŷn yóng ŷ tsiě chén ǒu toū yáo leáo lý
debent adhibere simul cū sanctis rebus absolutē oportet aptare

妥 當³。 不 要 等⁴ 我 到
 tò táng; pǒu yáo tèn ngò taó
convenienter; non oportet expectare (ut) ego pervenerim ad

祭 衣 房 中 或 在 祭 臺 上。 少⁵
 tsý ŷ fāng tchōng houăy tsáy tsý taŷ cháng; chàò
ornamentorum cubiculum sive sin jam altare ad; deficiente

東 沒 西。 那 個 就 大 不
 tōng mô sŷ; lá kó tsieóu tá pǒu
oriente non habent occidentem; istud nempè est magnum non

便⁶ 了。 彌-撒 完 回 房 來
 pién leào. Mŷ-să ouân, hoŷy fāng laŷ
commodum. Missa finita, reversus (in cubiculum) veniens

念 經 後。 方⁷ 送⁸ 點⁹ 心。 若 是 守¹⁰
 nién kīn heóu; fāng sǒng tién sīn; jǒ ché cheòu
recitatas preces post; tunc appones jentaculum; si esset servandi

¹ ŷ tsiě. Unā, simul, totaliter.

² Leáo lý. Complexum significans; benè aptare, disponere.

³ Tò táng. Sicut convenit, valdè convenienter.

⁴ Tèn. Expectare; tèn heóu, idem; tèn sŷ, expecta parumper; ngò tèn, nos. Etiam significat gradum, ordinem; siāng tèn, ejusdem gradus.

⁵ Chàò tōng mô sŷ. Est sinologismus. Sensus est: caveas ne deficiat hoc vel istud. Litteraliter: chàò, deficere; tōng, oriens; mô, non (esse); sŷ, occidens.

⁶ Pǒu pién. Non commodum, valdè incommodum.

⁷ Fāng significat quadratum; tý fāng, locus. Hic significat tunc; fāng tsáy, nunc.

⁸ Sǒng est offerre, donare; propriè est oblatio inferioris ad superiorem.

⁹ Tién sīn. Tién significat accendere; sīn, cor; et utrumque significat refectiuncula sive manè sive noctu fiat. Dicitur tamen communius tsào fàn, oryza matutina pro jentaculo.

¹⁰ Cheòu. Custodire, servare.

大 齊¹ 曰 子。不 必 送。 送
 tá tchāy jě tsè, pōŭ pŷ sòng; sòng
magnum jejuniū dies, certò non apponeret; oblatum jentaculum

後 你² 們 去 吃³ 點 心。 吃 過⁴ 點 心
 heóu, ngŷ mên kiú kŷ tièn sîn; kŷ kó tièn sîn
post, vos ibitis ad jentandum; quo sumpto jentaculo,

進 我 房 中 看 書 架 上
 tsín ngò fāng tchōng, kán choū kiá cháng
ingredimini meum cubiculum in, videte librorum pluteo in,

經⁵ 本 書⁶ 本。若 是 抽⁷ 取⁸ 亂⁹ 了¹⁰。
 kîn pèn choū pèn; jǒ ché tcheōu tsiū louán leào;
Breviarium et libros; si fortè educendo et capiendo confusi sint;

可¹¹ 照 前 齋¹² 齊 整 整 的
 kǒ tcháo tsién tsŷ tsŷ tchèn tchèn tŷ
convenit ut, respicias anteriorem dispositionem ordinationemque

¹ Tchāy significat abstinere, jejunare, jejuniū. Communiter si agatur de jejuniō ex præcepto addunt tá, magnum, tá tchāy.

² Ngŷ mên. Vos. Particula mên addita nominibus facit pluralia v. g. laò yê mên, Domini; siào tŷ mên, servuli.

³ Kŷ. Comedere, communiùs tchě dicitur.

⁴ Kó. Particula faciens præteritum.

⁵ Kîn significat oratio; nién kîn, orare vocaliter. Kîn pèn. Vocantur quilibet orationum libri.

⁶ Choū pèn. Choū est liber; pèn est numerale librorum.

⁷ Tcheōu significat educere, producere, manu porrigere.

⁸ Tsiū. Capere, decerpere; tsiū tchoū, extradere; tcheōu tsiū sunt synonymi et vocem complexam efficiunt.

⁹ Louán. Confusio, confusé, perturbatus.

¹⁰ Leào facit præteritum.

¹¹ Kǒ, Permittere, velle, posse, licere.

¹² Tsŷ tsŷ. Vox complexa ut idea expressiùs ac vividius designetur.

放 好。 書 桌 上 看
fáng hào; choū tchō cháng kǎn
(ut) pones (eos) convenienter; librorum mensam desuper vide

墨¹ 筒 若 是 乾² 的。 就 問³
mě tǒng jǒ ché kǎn tǐ; tsieōu ouén
atramentarium, si esset exsiccatum; statim percontans

我 討⁴ 墨。 去 磨 些 墨 汁⁵
ngò taō mǐ; kiú mô sý mǐ chě
à me petes atramentum; ibis ad fricandum parumper atramenti succi,

放 在 筒 裏。 剪 刀。 紙 刀 若 是 生 鏽⁶。
fáng tsay tǒng lý; tsien taō, tchè taō jǒ ché sēn sieōu;
pones in atramentario; forcipes, papyri culter si sint rubigine tacti;

拿 去 磨 淨。 箱 子 櫃 子 若 有
lâ kiú mô tsín; siāng tsè kouý tsè jǒ yeōu
sumens aufer ad fricandum nitidè; arca, armarium si habeant

甚 不 潔 淨。 不 次⁷ 第 處⁸。 修⁹ 治 安¹⁰ 排
chén poũ kiě tsín; poũ tsé tý tchoũ; sieōu tchè gān paỹ
aliquid non mundi; non ordine dispositi; compone, dispone

¹ Mě tǒng. Mě, atramentum; tǒng est tubus.

² Kǎn. Siccum. Kǎn tǐ, exsiccatus, a, um.

³ Ouén. Percontari, interrogare, inquirere.

⁴ Taō. Enixè petere.

⁵ Sēn. Parere, producere, vivere, immaturus, incoctus.

⁶ Sieōu. Rubigo. Sēn sieōu, producere rubiginem.

⁷ Tsé tý significat ordinem, dispositionem.

⁸ Tchoũ. Morari, quiescere, disponere, statuere; kīn tchoũ, suum cuilibet rei dare locum; eadem littera significat locum in quarto tono.

⁹ Sieōu tchè. Sieōu significat ordinare, componere; tchè, gubernare; sieōu tchè est componere.

Gān paỹ. Gān, Firmare, stabilire, quies, pax; paỹ, ordinare; gān paỹ, disponere in apto loco.

他 好 好 的。 無 事 則 自 去 做 你
 tā' haò haò tǔ; ǒu sé tsě tsé kiú tsoú ngý
illa optimè (not. adject.); sine opere, tunc ibis facere tua

的 工 夫。
 tǔ kōng fōu.
(propria) negotia.

DEUXIÈME DIALOGUE.

每¹ 食² 須³ 知⁴.
 Meý chě siū tchē.
Cujuslibet comestionis necessaria scitu.

當 吃 飯 時。 拿 那 手⁵ 巾。
 Tāng kǔ fán chē, lâ lá cheòu kīn;
(Cum) venerit manducandi oryzam hora, accipias illud mantile;

¹ Meý. Singuli, quilibet, concupiscere, semper; singulis diebus, meý jě.

² Chě. Comedere, comestio, cibus; yù chě, comedere et libere. Hic, meý chě significat quodcunque edulium.

³ Siū. Expectare, accipere, recipere; siū yáo, necesse est; siū yù, temporis momentum.

⁴ Tchē. Scire, cognoscere; tchē táo, scire; mìn tchē, clarè scire; siēn tchē, propheta.

⁵ Cheòu kīn, mantile; gallicè: serviette.

牙 快¹ 刀 子。叉² 子 調³ 羹。碟⁴ 子 酒 盃⁵。

yâ kouăy, taō tsè, tchă tsè, tiăo kên, tiě tsè, tsieou pey;
eburneos paxillos, cultrum, fuscinulam, cochlear, catinos, vini crateres;

水 盃 等⁶ 物 出 去。先⁷ 看 手 巾。

choüy pên tèn ous tchoŭ kiŭ; siên kân cheou kîn;
aquæ pateram et alias res extrahes; antea videbis mantilia;

若⁸ 污 黑。換 過⁹ 別 白 淨 的 用⁰

jô ou hě; houán kó piě pě tsín tŷ yóng;
si sint maculae nigrae; permuta (ea) et alia alba limpida adhibebis;

那 污 黑 的 拿 去 洗 淨。

lá ou hě tŷ lâ kiŭ sŷ tsín;
ista sordida nigra sumens auferes ad lavandum mundè;

刀 子 叉 子 調 羹 都 要 擦 磨¹⁰

taō tsè tchă tsè tiăo kên toū yáo tsăc mô
cultrum, fuscinulam, cochlear omnia oportet ita fricare et acuire ut

¹ Yâ kouăy. Paxilli quibus Sinenses ad comedendum utuntur; gallicè, baronnets.

² Tchă tsè. Fuscinula, seu gallicè: fourchette.

³ Tiăo kên. Cochlear ad comedendum; tiăo, explicatur moderare, temperare, ad concordiam revocare; kên est juscum in genere; Tiăo kên, cochlear seu cuiller.

⁴ Tiě tsè. Ita vocant orbes minores in quibus cibos comedimus; gallicè, assiette.

⁵ Peŷ. Scyphus, cyathus, crater; po-lŷ peŷ, scyphus vitreus.

⁶ Tèn. Gradus, ordo, species; significat etiam et cætera, tèn ous.

⁷ Siên est adverbium temporis, antea.

⁸ Jô vel jô ché. Conjunctio et, si.

⁹ Houán kó. Kó est sæpius particula præteriti perfecti, sed sæpè etiam sicut hic est jam.

¹⁰ Mô. In secundo tono significat fricare, polire; in quarto tono, lapidem molare. Mó miên, facere farinam.

得¹ 雪² 亮 鋒³ 快 的。盤 牒 盃
tě siuě leáng fōng kouăy tŷ; pân tiě peŷ
assequantur nivis candorem et aciei acuta; discos, orbes, crateres

盆。更 宜 潔淨。銅 盆 擦
pên; kén nŷ kiě tsín; tōng pên tsă
cistina; magis convenit (esse) mundos; æneum malluvium fricari

得 亮 淨。打⁴ 水 洗 手。
tě leáng tsín; tà choüy sŷ cheòu;
debet clarè limpidè; hauries aquam (ad) lavandum manus:

洗 手 的 手 巾 亦 要 潔淨。
sŷ cheòu tŷ cheòu kīn ŷ yaò kiě tsín
ad lavandum manus mantile etiam debet (esse) mundum

洒 在 玻 璃 瓶 內。斟⁵ 于 盃 內 時。
tsieòu tsay pō lŷ pīn loüy; chēn yū peŷ loüy chē;
vinum in vitreâ lagenâ quandò fundis in crateres

不 要 洒 潑⁶。小 盒 子 內 的 鹽。
poŷ yáo sǎ pō; siào hô tsè loüy tŷ yēn;
non oportet effundere extrâ; parvum vas pro sale;

¹ Tě significat assequi, invenire, obtinere, posse ut; tsoŷ poŷ tē, fieri non potest.

² Siuě. Nix, dealbare, lavare.

³ Fōng. kouăy. Fōng significat acutum, aciem gladii; kouăy, velox, acutus; taō fōng kouăy, culter aciei acutare.

⁴ Tà choüy. Aquam haurire; vox tà sæpius aliquam similitudinem habet cum verbo gallico faire, facere.

⁵ Chēn. Fundere vinum; sic dicitur cum vinum à vase funditur.

⁶ Sǎ pō. Spargere, diffundere; sǎ choüy, aquam aspergere; sǎ tchōng, seminare. Communius tamen dicitur taó, répandre au dehors.

要 乾 白 熬¹ 鹽。醋 瓶 油
 yáo kân pě choũ yên; tsoú pîn yeâu
debet esse siccum et album, coctum sal; aceti ampulla, olei

瓶 都 宜 預² 爲 方 便。齋 的
 pîn toū ný yú ouý fāng pién; tchay tỹ
ampulla omnia convenit parata esse pro commoditate; jejuni

曰 期³。用 魚 用 蛋。魚 名 甚 多。
 jě ký; yóng yú yóng tán; yú mìn chén tō;
diebus, utimur piscibus, utimur ovis; piscium nomina valde plurima;

難 得 講 盡。但 海 魚 內。可
 lân tể kiàng tsín; tán hay yú louý; kǒ
difficile ea enumerare integriter; solum maris pisces intrà; poteris

買。石 班⁴ 魚。鱸⁵ 魚。黃⁶ 花 魚。鯧 魚。鞋⁷ 底 魚。
 mà, chě pān yû; loú yû; houâng hoā yû; tchāng yû; hiây tỳ yû;
emere, lophios; asellos; harengos; soleas;

大⁸ 蝦。螃⁹ 蟹。河 裏 魚。塘 裏 魚。
 tá hiâ; pāng hiây; hô lý yû; tǎng lý yû;
magnos cammaros; caneros; fluminis pisces; stagni pisces;

¹ Choũ. Res jam cocta, fructus, segetes jam maturi dicuntur choũ; immaturus autem dicitur sên tỹ.

² Yú ouy. Yú, prius, antea, anticipatè; yú pý, anticipatè preparare; ouý, pro, ad.

³ Ký. Tempus correspond. alio tempori.

⁴ Chě pān yû. Gallicè: baudroie.

⁵ Choũ yû. Gallicè: merluche.

⁶ Houâng hoā yû. Gallicè: hareng.

⁷ Hiây tỳ yû. Gallicè: sole.

⁸ Tá hiâ. Gallicè: de grands crabes.

⁹ Pāng hiây. Gallicè: des écrevisses.

則 買 草¹ 魚。青² 魚。鯉 魚。白 蟾 魚。團 魚。
tsě may tsǎo yû, tsîn yû, lý yû, pě chán yû, touân yû.
tunc emes engaulas, leuciscos, carpiones, albas anguillas, testudines.

不 要 買 那 小 的。刺 多 難
Poŭ yaó may lá siaò tŷ; tsé tō lân
Non oportet emere illos parvulos pisces, ob spinas multas difficiles

吃。或³ 是 白⁴ 煮。或 是 油 煎⁵。
kŷ; houăy ché pě tchoù houăy ché yeôu tsiên;
esu, sive in aquâ purâ coques; sive in oleo frigēs;

或 是 火⁶ 烘。諒 材⁷ 調
houăy ché hò hōng; leáng tsây tiāo
sive ad ignem exsiccabis; considera materiam ut præpares

治。都 宜 可⁸ 口。若 鹹⁹ 魚。
tchè; tōu nŷ kǒ keoù; jǒ hiên yû;
convenienter, omnia debent aptari palato, si (sint) salsi pisces;

¹ Tsǎo yû. Gallicé : anchois.

² Tsîn yû. Gallicé : Able.

³ Houăy ché est particula distinctiva.

⁴ Pě tchoù. Pě significat album; tchoù, coquere in aquâ, elixare; utrumque : coquere in aquâ purâ.

⁵ Tsiên. Frigere cum adipe solâ; coquere aliquid in aquâ dicitur tchoù; sine verò adipe et aquâ dicitur chaô.

⁶ Hōng. Igne aliquid exsiccare ut vestes; dicitur etiam de pane sinico modo confecto.

⁷ Leáng tsây significat considera seu perpende materiam, id est pisces ut illos coquas hoc vel illo modo.

⁸ Kǒ keoù. Kǒ significat posse, velle, licere; keoù est os, et significat quod cibi illi debent parari ut comedi possint, ut sint proportionati ori et gustui.

⁹ Hiên, dic. sal; res verò salsa hiên; ideò caro salsa hiên joũ.

當 漂¹ 去 鹽 味。 方 可 充²
 tāng piāo kiú yēn óu; fāng kǒ tchōng
debes in aquā immergere (ut) abeat salsus sapor, tunc possunt esse

用。 生 菜 要 鮮 嫩³ 潔 淨
 yóng; sēn tsáy yáo siēn lén kiě tsín
usui, cruda olera debent (esse) recentia, tenera (ac) mundissima

的。 雞 蛋 或 煎 餅。 或 煎⁴ 荷 包。
 tǐ; kǐ tán houăy tsiēn pìn; houăy tsiēn hô pāo;
gallinarum ova sive friget in libo, sive friget singulatim,

或 炒⁵ 或 煮⁶ 糖 心。 都 不 可
 houăy tchāo houăy tchou tâng sīn; tōu pōu kǒ
sive assabis sive coques leviter in aquā, omnia non debent

太 老。 新 鮮 青 菜⁷。 要
 táy lào; sīn siēn tsín tsáy; yáo
nimis (esse) dura, nova (et) recentia (sint) olera, oportet

¹ Piāo, ceram seu telam madidam soli exponere ut albescant. Hic verò piāo significat lavare seu ponere in aquā ad auferendum sal.

² Tchōng. Album, longum, plenum, repletum.

³ Lén. Blandum, tener, tenellum.

⁴ Tsiēn. Propriè est coquere cum adipe vel oleo; tsiēn hô pāo, frigere ova singula; sic dicitur eò quod assimilantur sic cocta crumenis quæ sinice: hô pāo.

⁵ Tchāo. Propriè est coquere sine aqua et adipe seu torrere in frixorio eo modo quo torrentur castaneæ. Dicitur autem tchāo tán, tchāo joŭ, cum ova et caro in frustula coquantur.

⁶ Tchou tâng sīn. Tâng est saccharum; sīn est cor. Tâng sīn tán vocatur ovum tremulum, molle, sorbile. Cor ovi debet esse molle ad instar cuiusdam liquidi.

⁷ Tsín tsáy. Olerum est genericum nomen.

煮 得 過 火。 奶 子 煮
tchou tē kó hò; laỳ tsè tchou
coquere ea quasi transeundo per ignem, in lacte coquendo

稠¹ 要 稀 爛²。 且 是 要 上 白 的 米³。
chō yaó hī lán; tsiě ché yáo cháng pě tỹ mỳ;
oryzam volo valdè coctam esse, sed esse debet altissima alba oryza;

若 做 乾 飯⁴。 也 是 要 這 樣 的
jō tsoú kân fán; y ché yáo tché yáng tỹ
si pręparas siccam oryzam, etiam esse debet hujusmodi

米。 吃 葷⁵ 的 日 期。 若 無⁶ 別 的 老 爺
mỳ; kỹ houēn tỹ jě kỹ; jō ous piě tỹ lào yē
oryza; esús carnium (in) diebus, si non est alius dominus

同⁶ 席⁷。 則 買 猪 肉 半 斤⁸。 猪⁹
tōng sỹ; tsě may tchōu jōu pán kīn; tchōu
simul manducans, tunc emes suille carnis dimidiam libram; suini

¹ Chō est oryza liquida vulgò hỹ fán.

² Lán. Coctum seu maturum plus quam par est. Item putre, putrescere.

³ Mỳ. Oryza cortice denudata. Mỳ fèn, oryzæ farina; fèn mỳ, oryza sat alba.

⁴ Houēn. Cepe, porri et similia acri saporis. Poũ tché houēn, abstinentia à carnibus, piscibus et rebus acribus, quod est jejuniū sinicum. Tché houēn communiter accipitur pro manducatione carnis.

⁵ Fán est oryza sicce cocta more sinico, quam loco panis adhibere solent.

⁶ Tōng. Simul, idem.

⁷ Sỹ. Storea simplex; yēn sỹ, convivium. Tōng sỹ, hic videtur significare quod si sit alius dominus conveniens additur convivio.

⁸ Kīn. Libra; ỹ kīn, una libra; pán kīn, dimidia libra; ỹ pán kīn, idem; kīn pán, una libra cum dimidià.

⁹ Tchōu est sus. Tchōu jōu, suilla caro.

肝¹ 半 斤。 或 牛² 肉 一 斤。
 kân pán kīn; houăy nieôu joŭ ỹ kīn;
jecoris dimidium libram, sive bovillæ carnis unam libram,

豬 蹄³ 半 大 的 一 對⁴。 小 菜⁵
 tchoū tŷ pán tá tŷ ỹ toúy; siào tsáy
suillorum pedum mediatae magnitudinis unum par, parva olera

隨⁶ 脩⁷。 若 遇⁸ 主⁹ 日 與 大 譚
 soûy pý; jǒ yú tchoù jě yù tá tchân
ad arbitrium providebis, si occurrat dominica dies et magni festi

禮。 及 有 同 席 客。 則 宰¹⁰ 雞 一 隻¹¹
 lý; kŷ yeòu tōng sŷ kě; tsě tsay kŷ ỹ tchě
dies, et sint convivæ hospites, tunc occides gallinam unam

¹ Kân est jecur. Tchoū kân, suinum jecur.

² Nieôu. Bos genericè. Nieôu joŭ, caro bovilla; choûy nieôu est bubalus eo quod gaudet stare in aqua.

³ Tŷ. Bestiarum pedes.

⁴ Toúy. Ỹ toúy, unum par.

⁵ Siào tsáy. His vocibus utuntur ad significandum herbas comestibiles. Licet etiam tsáy, sit nomen genericum herbarum, et tamen vulgò utuntur ad significandos quoscunque cibos, sive herbæ sint, sive carnes, sive pisces, et ita cum sit hora comedendi et volumus ut deferant cibos ad mensam dicimus: Touân tsáy laŷ. Passim etiam cibi omnium generum vocantur houên tsáy, sicut herbæ comestibiles siào tsáy.

⁶ Soûy. Sequi, obsequi. Soûy pién, soûy ý, pro arbitrio.

⁷ Pý. Præparare, providere. Pý pán, pý fang, anticipatò præparare.

⁸ Yú. Fortuitò congregari, obviam habere, occurrere, exspectare.

⁹ Tchoù jě. Appellamus sic dominicam diem.

¹⁰ Tsay. Dominari, gubernare, occidere animalia ut porcos, gallinas.

¹¹ Tchě est particula numeralis rerum unicarum quæ ex se debent esse duplices, v. g. ỹ tchě hiây, unus calceus.

煮 湯。 猪 肉 一 斤。 牛 肉
tchòu tǎng; tchōu jōu ĭ kīn, nieōu jōu
coquendam in juscūlo, porcīnæ carnis unam libram, bovillæ carnis

一 斤。 或 煎¹ 炒。 或 白 煮。
ĭ kīn; houăy tsiēn chǎo; houăy pě tchòu;
unam libram, sive frigēs torrebisve in frixorio, sive elixabis;

或 火 燒²。 都 要 熟³ 透⁴ 的。 我 們
houăy hò chāo; tōu yáo choŭ teōu tŷ; ngò mēn
sive assabis; omnia debent cocta esse interna; nos

吃 不 得 那 夾⁵ 生 的 飲⁶ 食。 又 都
kŷ pou tē lá kiă sēn tŷ ĩn chě; yeōu tōu
manducare non possumus ista semi cruda cibaria; et omninō

不 要 太 熱 的 送 上 來⁷。 我 亦
pou yáo taý jě tŷ sōng cháng laŷ; ngò ĭ
nolumus (esse nimis) calida, deferre suprā venias; ego etiam

¹ Tsiēn chāo. Discrimen inter has duas voces diximus, unumque significat frigere, sed diverso modo.

² Hò chāo plus significat quàm chāo simpliciter.

³ Choŭ. Res jam coctæ vocantur choŭ, similiter fructus, vel segetes jam maturæ. Oppositum est sēn.

⁴ Teōŭ. Ex hoc loco ad illud transire, id est penetrare physicè et moraliter seu comprehendere; et hic vult significare quod ita coqui debeant ut coctio transeat ab unâ ad aliam partem. Unde quandò volumus dicere quod benè coquant cibos tchòu choŭ teōŭ dicere solemus.

⁵ Kiă. Ex utroque latere constringere, comprimere, interserere. Hic autem kiă significat intermixtum, ex crudo et cocto, hoc est semi-crudum.

ĭn significat bibere, potus. Chě, comedere, cibus. Apud Sinenses potus etiam coquitur, puta theum, vinum, aqua ad bibendum.

⁷ Sōng cháng laŷ est sinologismus.

吃 不 得 冷¹ 的 飲 食。麵² 頭 每
 kǐ pou tē lèn tǐ yn chě; mién teōu mey
manducare non possum frigida cibaria; panes singulis

餐 只 用 一 個。若 是 烘 乾³
 tsān tchè yóng ỹ kó; jǒ ché hōng kân
refectionibus solummodò adhibebis unum; si sint igne exsiccati

的 蒸⁴ 餅。三 個 殼 了。用⁵
 tǐ tchēn pín, sān kó keóu leào; yóng
et vapore aquæ ferventis cocti panes, tres satis sunt; comedo

飯 時 乘⁶ 一 碗 飯 殼 了。用
 fán chē tchēn ỹ ouàn fán keóu leào; yóng
oryzam cum afferes unam scutellam oryzæ; hoc sufficit; bibo

¹ Lèn. *Frigus; lèn tǐ, frigidus. Oppositum est jě, calidus.*

² Mién teōu. *Mién est farina; teōu, caput, idque complexum panem vocamus europeo modo confectum et ad vaporem aquæ ferventis coctum vocamus kiuen tchēn, vel tchēn pín.*

³ Kân. *Siccum. Oppositum est chě, humidum. Hōng kân hic facit complexum, hoc est igne exsiccare.*

⁴ Tchēn. *Vaporem aquæ ferventis aliquid coquere, distillare; tchēn choüy, aquam distillare. Gallicè: cuire au bain-marie.*

⁵ Yóng fán *idem est hic ac tchě fán, comedere.*

⁶ Tchēn. *Currus vaporem, ascendere. Tchēn mà, equum conscendere. Tchēn kǐ vel chē, opportunitate uti. Tchēn fōng, auram captare. Hic significat continere. Tchēn ouàn fán, scutella continens oryzam.*

酒 時。 先 當 燒 就 開¹ 水
tsieòu chē, siēn tāng chaō tsieóu kay' choùy
vinum cum, antea oportet calefacere nempé calidam aquam

以 便 叅² 用。
ỳ pién tsān yóng.
ut paratu sit ad usum.

做 學³ 生 的 我 吃 飯 時。 拿
Tsoú hiō sēn tỹ ngò kỹ fán chē, lâ
Qui est discipulus dum ego manduco oryzam sumat

經 書 或 聖 人 行⁴ 實⁵ 來 席
kīn choū houăy chén jên hīn chě laÿ sỹ
unum precationum librum sive sanctorum vitam veniat ad mensæ

傍⁶ 念⁷ 誦。 我 降⁸ 福 時。 我
pāng nién sóng; ngò kiáng foũ chē; ngò
latus ad legendum; quando ego benedico mensæ ego

¹ Kăy choùy. Cum aqua fervet et ebullit veluti aperitur, tunc dicitur :
Kăy choùy. Jě choùy est aqua calida v. g. ad lavandum.

² Tsān est particula numeralis comestionis; v. g. ỹ tsān, una comestio;
eũl tsān, duæ comestiones.

³ Hiō sēn. Hiō, addiscere, studere, imitari. Hiō sēn, discipulus. Tsoú
hiō sēn, fungi officio discipuli.

⁴ Hīn. Ire, facere, operari, gesta, acta.

⁵ Chě. Verum, solidum, plenum, implere.

⁶ Pāng. Latus. Pāng piēn, ad latus.

⁷ Nién sóng. Nién, cogitare, considerare. Nién choū, libros legere. Nién
kīn, recitare preces.

⁸ Kiáng foũ. Kiáng, descendere, sese demittere, cadere. Foũ, felicitas,
virtus, auxilium supernaturale. His autem duabus vocibus utimur ad
explicandam benedictionem quæ dari solet vel in fine missæ vel in
mensæ.

念 一 句¹ 經。 你 們 接² 念 一
 nién yǐ kiú kīn; ngỳ mèn tsiě nién yǐ
recito unum versiculum orationis; vos simul recitabitis unum

句 經。 至³ 徹⁴ 饌 時。 收⁵ 去
 kiú kīn; tché chě chuén chē, cheōu kiú
versiculum precum; pervento colligendi cibaria tempore, auferetis

諸 盆 碟 碗 盞⁶。 送 菓子 上
 tchoū pān tiě ouàn tchàn, sòng kò tsè cháng
omnes discos, orbes, catinos, pateras, afferetis fructus super

桌 或 圓⁷ 眼。 荔⁸ 枝。 柑 子。 蕉⁹ 子。
 tchō houăy yuèn yèn, lý tchē, kân tsè, tsiāo tsè,
mensam vel rotundos oculos, mala aurea, ficus indicos,

¹ Kiú est *periodus* quæ integrum habet sensum. Kiú est *numerale verborum*; yǐ kiú hoá, unum verbum, unum versiculum.

² Tsiě multas habet *significationes* inter quas sunt *celeriter, continuò, siāng tsiě, sine interruptione*. Hic significat quod dum sacerdos recitat unum versiculum sine intermissione respondeant.

³ Tché. *Pervenire, pertingere usque ad*. Tché kīn, usque nunc. *Positivis additum facit superlativum, v. g. Tché chén, sanctissimus*.

⁴ Tché chuén. *Intelligere, penetrare, comprehendere*. Chuén, *comedere et bibere, vasa in quibus cibaria reponuntur*.

⁵ Cheōu significat *colligere*; kiú, *ire*. *Istæ duæ voces significant auferre*.

⁶ Tchàn. *Scutella parva non profunda, sed ampla*.

⁷ Yuèn yèn. *Hoc est oculi rotundi*. Ita vocantur eo quod similes sint quibusdam fructibus, qui etiam dicuntur *Lông yèn, draconis oculi et melius*.

⁸ Lý tchē est *optimus fructus, latine dictus: Dimocarpus lý tchē*.

⁹ Tsiāo tsè sunt *plantani quos alii vocant ficus indicos, seu gallicé: bananes*.

栗¹ 子。桃² 子。杏³ 子。楊⁴ 梅。柚⁵ 子。
 lǚ tsè, taó tsè, hên tsè, yâng meÿ, yeóu tsè,
castaneas, mala persica, mala armeniaca, arbuta, mala citrea,

橙⁶ 子。西⁷ 瓜。葡 萄。李 子。時 新 的。
 tsên tsè, sÿ kouā, poú taó, lǚ tsè, chô sîn tǔ,
mala medica, pepones, uvas, pyra, temporanea novaque

糖⁸ 煎 的。因 時 所 有 備 辦。不
 táng tsiên tǔ, ÿn chô sò yeóu pý pán. Poú
saccharoque frixa juxta tempus quo fuerunt parata. Non

可 缺⁹ 少。至 徹 菓 子 時。拿
 kǒ kiüě chàò, tché chě kò tsè chô, lâ
licet ut aliquid deficiat, pervento auferendi fructus tempore, affer

牙 簽。併 烟¹⁰ 袋。放 在 桌 上。
 yâ tsiên, pìn yên taý, fáng tsay tchô cháng.
dentiscalpium, cum pipá, pones supra mensam.

¹ Lǚ tsè. *Gallicé* : châtaigne, marron.

² Taó tsè. *Gallicé* : pêche.

³ Hên tsè. *Gallicé* : abricot.

⁴ Yâng meÿ. *Gallicé* : arbousier.

⁵ Yeóu tsè est species mali citrei grandioris.

⁶ Tsên tsè est species mali medici non tam dulcis.

⁷ Sÿ kouā. *Gallicé* : melon.

⁸ Táng tsiên tǔ. *Gallicé* : confits dans le sucre.

⁹ Kiüě. Vas cui aliquid deficit, defectus, destruere. Chàò etiam significat deficere. Duæ istæ voces faciunt complexum : deficere.

¹⁰ Yên taý. Yên est fumus; tabacum ad fumandum similiter vocatur yên.

Taý est saccus, sacculus, tubus; vocant pipam yên taý.

晚¹ 飯 不 用 魚 肉。 但 得
 Ouàn fán pǒ yóng yū jǒu; tán tē
Vespertinā oryzā non utor piscibus nec carnibus; tantum volo

雞 蛋 小 菜 乾 餅 畧² 用 一 些。
 kī tán siào tsay kân pìn liǎo yóng ỹ sī;
gallinæ ova, parvaque olera, siccos panes summam utor paucis;

就³ 是 了 午⁴ 飯。
 tsieóu ché leào òu fán.
satis est prandium.

在 十 二 下⁵ 鐘⁶ 時。 用 晚 飯 在
 Tsay chě èul hiá tchōng chē; yóng ouàn fán tsay
Versus duodecimæ horæ tempus; appones cœnam versus

八 下 鐘 時 用。 你 們 緊⁷ 記⁸。
 pǎ hiá tchōng chē yóng; ngý mên kìn ký;
octavæ horæ tempus appones; vos diligenter estote;

¹ Ouàn fán. Ouàn est vespertina; fán, oryza. Sic vocant vespertinam refectionem; Gallicè: souper.

² Liǎo. Parum, modicum. Sī idem significat.

³ Tsieóu ché leào. Vertimus: ita est. Leào nihil aliud significat hîc quàm litteram euphonicam ad concludendum harmonicè.

⁴ Òu est hora sinensis ab undecima ad primam pomeridianam. Òu chē, meridiæ; òu fán, prandium.

⁵ Hiá est particula numeralis percussionum, et vult hîc significare campanæ pulsationes.

⁶ Tchōng est campana. Lîn est tintinnabulum seu campanula.

⁷ Kìn. Arctum, arctè, stringere diligenter. Yaó kìn, necessarium.

⁸ Ký. Recordari, in memoriam revocare.

不 可 違¹ 亂 規² 矩。 午 飯
 pǒu kǒ ouy louán kouy kiù; òu fán
 non licet infringere, confundere (has) regulas; in prandio,

晚 飯 關 着 那 狗 貓。 不³ 要 他
 ouàn fán kouān tchǒ lá keòu miào; pǒu yáo tǎ
 in cœnâ, claudite istos canes felesque; ne ipsi

叫 喊 吵⁴ 鬧。 飯 後 放⁵ 他
 kiào hàn tchaǒ láo; fán heóu fáng tǎ
 clament et strepitent; comestionem post, solvite illos ut

出⁶ 來。
 tchoŭ laÿ.
 egrediantur.

¹ Ouy. Repugnare, refragari, obsistere. Ouy fá, leges transgredi.

² Kouy kiù. Kouy est instrumentum ad circulos faciendos: Circinus.
 Kouy kiù, consuetudo, regula directiva.

Pǒu yáo est imperativus sinicus.

⁴ Tchaǒ lào. Vocum tumultus.

⁵ Fáng. Dimittere, solvere, laxare, collocare, et multa alia significat.

⁶ Tchoŭ. Exire, egredi, producere, emittere; lâ tchoŭ, exstruere.

TROISIÈME DIALOGUE.

廚¹ 房² 的 事。

Choũ fâng tỹ sé.

De culinæ rebus.

某 人。今³ 命 你 管⁴ 廚 房 的 事。你

Meoù jên; kîn mín ngý kouàn choũ fâng tỹ sé; ngý

Quidam vir; nunc mando tibi curandi culinæ res; tu

會⁵ 磨⁶。凡 廚 房 中 件⁷ 件

hoúy mô. Fân choũ fâng tchōng kién kién

peritus es nec-ne? Quaslibet culinam intrā ac omnes res

都 宜 用⁸ 心 料 理。做 得

toū ný yóng sîn leáo lý; tsoú tẽ

omninò convenit ut adhibeas diligentiam ad curandum; facies (ista)

¹ Choũ est culina. Choũ fâng, idem. Choũ tsè, coquus.

² Fâng tsè. Domus; fâng kiuên, cubiculum.

³ Kîn. Nunc, modo. Kîn jě, hodiè; kîn tsaò, hoc manè; kîn ouàn, hoc sero.

⁴ Kouàn. Gubernare, curam gerere. Tchaò kouàn, curam gerere; pōu kouàn hên sé, non curare de rebus quæ non nos attinent.

⁵ Hoúy. Simul congregare, unire, obviam habere, scire, posse, in quâ ultimâ significatione hîc accipitur.

⁶ Mô est particula interrogativa. Ngý choúy leáo mô? Dormisti-ne?

⁷ Kién. Particula numeralis rerum seu negotiorum. Yĩ kién, una res; leàng kién, duæ res.

⁸ Yóng sîn. Yóng, adhibere, uti; sîn cor. Yóng sîn, diligentiam adhibere.

潔淨。做得精¹致。這樣²就是一個³好
kiě tsín; tsoú tể tsĩn tché; tché yáng tsieóu ché ỹ kó haò
limpidé, facies ea eleganter; hoc modo statim eris unus bonus

廚子。

choũ tsè.

coquus.

頭⁴一件。大小磁器⁵家⁶伙。
Teóu ỹ kién; tá siào tsě ký kiā hò;
Primum sit negotium; magna parva porcellanea vasa utensiliaque;

都要洗得乾淨。寧⁷可多
toũ yáo sỳ tể kân tsín; lín kǒ tō
indiscriminatim oportet lavare limpidé; melius erit plures

用幾盆水。洗淨了。收放
yóng kỳ pěn choùy; sỳ tsín leào; cheoũ fáng
adhibere pelves aquæ; lavatis limpidé (vasibus); recolliges ponesque

¹ Tsín tché. Tsín est quod in aliqua re est magis purum. Ché est res valde subtilis et perfecta. Hoc complexum explicamus: pulchrum.

² Yáng. Forma, figura, exemplar, modus. Yáng tsè, moũ yáng, idem. Tsèn mô yáng? Quomodo?

³ Kó est communior particula numeralis quæ ponitur immediatè post numerum, v. g. sé kó jên, quatuor homines. Ista particula addi tantum debet iis vocibus non habentibus proprium numerale.

⁴ Teóu significat caput, primum, principium. Est littera auxiliaris rerum ferè omnium rotundarum, ut mién teóu panis; jě teóu, sol; souán teóu, allium. Hic significat primum.

⁵ Ký. Vasa sinensia figulina.

⁶ Kiā hò. Utensilia.

⁷ Lín. Malle, melius est. Lín sè poũ kǒ, melius mori quàm...

在 廚 櫃¹ 裏² 面。 該³ 要 分⁴ 別 老 爺 們
tsáy choŭ kóuŭ lý mién; kaŭ yáo fēn piě laò yē mēn
intrā culinæ abacum anteriorem; necesse est discernere dominorum

用 的。 放 在 上 層⁵。 你 們 用 的
yóng tŭ; fáng tsáy cháng tsēn; ngŭ mēn yóng tŭ
usuales; ponere in superiore contignatione; vestra usualia

放 在 下 層。 凡 你 們 用 的
fáng tsáy hiá tsēn; fān ngŭ mēn yóng tŭ
ponetis in inferiori contignatione; quasilibet ad vestrum usum

碗 不 宜 送⁶ 到 老 爺 們 面⁷ 前 用。
ouàn pŭŭ nŭ sŏng táo laò yē mēn mién tsiēn yóng;
scutellas, non convenit offerre ad superiorum conspectum utendas;

老 爺 們 用 的 你 們 不 要 用。 這 是
laò yē mēn yóng tŭ ngŭ mēn pŭŭ yaó yóng; tché ché
quæ pro dominorum usu sunt, vos ne utemini; hæc est

家 裏⁸ 的 規 矩。
kiā lý tŭ kŭŭ kiù.
domūs hujus regula.

¹ Kouŭ. Abacus, armarium, repositorium. Choŭŭ kouŭ, abacus culinæ; generatim: kouŭ tsè.

² Lý mién. Intrā. Præpositio deserviens accusativo.

³ Kaŭ yáo. Duæ voces faciunt hic complexum. Kaŭ, solùm quidem significat: oportet, necesse est, sicut et yáo. Utrumque verò indicat rem magis urgentem, præceptum magis imperativum.

⁴ Fēn piě. Fēn, dare, dividere, separare. Piě, differens, secedere; fēn piě, distinguere.

⁵ Tsēn. Gallicè: étage. Numerale contignationum vel rerum superpositarum.

⁶ Sŏng táo. Sŏng, dare, offerre superiori. Táó, pervenire usque ad. Duæ voces faciunt hic unum complexum.

⁷ Mién tsiēn. Hoc complexum significat antè, coràm.

⁸ Lý. Ultrā significationes jam traditas significat etiam in.

第¹二件。吃 肉 的 日 子 或 用 牛
Tý eúl kién; kǎ joũ tǎ jě tsè houăy yóng nieôu
Secunda res; edendi carnes diebus sive utamur bovillâ

肉。或 是 猪 肉 是 雞。與 各²
joũ; houăy ché tchoũ joũ ché kǎ; yù kǎ
carne; sive sit suilla caro vel sit gallina; cum cujusque

樣 的 東 西。都 要 煮 得 爛。
yáng tǎ tōng sǎ; toũ yáo tchoũ tǎ lán;
generis rebus; omnia oportet coquere teneritudinem usque;

寧 可 預³ 先 方 便。不 要 等
lín kǎ yú siên fāng pién; pou yáo tèn
potius erit parare anticipatò pro commoditate; non oportet expectare

到 吃 飯 的 時⁴ 節 纔 下⁵
taó kǎ fán tǎ ché tsiě tsăy hiá
usque ad comedendi oryzam momentum, ut tunc operi

手。不 但 是 肉 要 爛 就⁶ 是
cheòu; pou tán ché joũ yáo lán tsieóu ché
manus admoveas; non solum sit caro bene cocta sed sint

¹ Tý est particula ordinalium et antè ponitur numero, ut tý ý, unus; tý eúl, secundus. Significat etiam solùm, tantùm.

² Kǎ. Quilibet. Kǎ kǎ, omnes, divisi, singuli.

³ Yú siên. Antea, anticipatò.

⁴ Ché tsiě. In Dictionario perpetuò explicatur: cùm, quandò, sed hìc significant hora, momentum.

⁵ Hiá cheòu. Hiá, infra, descendere; cheòu, manus. Utrumque coalescit in unum complexum et significat operi manum admovere.

⁶ Tsieóu. In Dictionario explicatur: mox, statim; tsieóu, ché, ita est; sed ultra has explicationes, alias habere, constat ex hoc et aliis locis superiùs adductis.

菜也要爛纔好。守齊的
tsăy yáo lán tsăy haò; cheòu tchây tŷ
olera etiam benè cocta, tunc benè; servandi verò jejuniū

日子。該是用魚。或是用蛋。
jě tsè; kaŷ ché yóng yû; houăy ché yóng tán;
diebus; convenit sit usus piscium; vel sit usus ovorum;

這個不難整治。若是用魚。
tché kó pou lán tchèn tchè; jǒ ché yóng yû;
ista non sunt difficilia ad parandum; si utimur piscibus;

極要整¹治得好。或是煎。或是
kŷ yaó tchèn tchè tǎ haò; houăy ché tsiēn; houăy ché
omnino oportet præparare optimè; vel frigendo; vel

煮。或是燒。都要熟²纔
tchòu; houăy ché chaō; tōu yáo choŷ tsăy
elixando; vel assando; omnia debent cocta esse, tunc

好。大³槩整飲食。不⁴論何⁵物都
haò; tá kaŷ tchèn yù chě; pou lén hô ǒu tōu
optimè; plerumque componendo edulia; cujuslibet generis omnia

¹ Tchè tché. Tchè significat comparare, ornare. Tché, componere, facere, operare; ex utrisque tanquàm ex synonymis coalescit complexum satis frequens quod significat componere.

² Choŷ. Res jam cocta; fructus segetesque maturi dicuntur choŷ; expertus, assuetus. Siāng choŷ, multà consuetudine juncti, familiares.

³ Tá kaŷ. Plerumque, frequenter.

⁴ Pou lén. Quodlibet, indiscriminatim, nihil refert.

⁵ Hô. Proprie significat qui, quæ, quod; dicimus hîc autem quælibet.

要 熟。 還 要 些 香¹ 料 在 裏 面
yáo chǒu; hòuân yaó sǐ hiāng leáo tsay lý mién
debent (esse) cocta; insuper oportet pauca aromata intrā,

更² 好。
kén haò.
tunc melius.

第 三 件 每 日 清³ 早 起 來。 就 要
Tý sǎn kién; Mèy jě tsǐn tsào kǐ laŷ, tsieóu yáo
Tertia res; quotidie summo mané surgens, statim oportet

方 便 老 爺 們 洗 臉 的 水。 若
fāng pién lào yē mèn sǐ lién tǐ choù; jǒ
parare pro dominis ad lavandam faciem aquam; si

是 夏 天。 就⁴ 是 冷 水 也⁵ 使 得。
ché hiá tién; tsieóu ché lèn choù y ché tǐ;
sit in aestivo tempore; statim si frigida aqua etiam valet;

若 是 冬 天。 要 熱 些 纔 用
jǒ ché tōng tién; yaó jě sǐ tsay yóng
si est hiemali tempore; debet calida esse parum, tunc adhiberi

¹ Hiāng leáo. Species quibus condere solemus cibos, ut piper, cinnamomum, etc. Hiāng est odor; leáo est materia.

² Kén significat magis et facit comparativum. Suprà enim concluderat esse bonum; nunc concludit ponendo species inter cibos meliores evadere. Adverte eandem litteram esse etiam in primo tono et significare mutare ejusque frequens est usus in explicandis 3 vigiliis in quas Sinenses noctem partiuntur.

³ Tsǐn tsào. Tsǐn est propriè purum, nitidum, clarum; tsào est mané; tsǐn tsào, summo mané.

⁴ Tsieóu ché. Quamvis, ita est.

⁵ Y. In fine periodi nihil significat, sed est particula finalis. Significat etiam, et, item, etenim.

得 這 個 水。 是 天¹ 亮。 到 晚 常 時
 tễ tché kó choùy; ché tién leáng táo ouàn châng chề
potest hæc aqua; si est dies usque ad vesperam

要 洗 手。 寧 可 多² 些 不
 yáo sý cheòu; lín kǒ tō sý póu
necesse est lavare manus; melius erit abundantiore aquam quam

可 少。 到 了 第 二 日 該 要 早 起 來。 倒 去
 kǒ chàò; táo leào tý eùl jě kaý yáo tsào ký laý; táo kiú
pauciorẽ; adveniente secundã die oportet maturẽ surgere; projicere

舊³ 的 水。 要 洗⁴ 一 洗 那 水
 kieòu tỹ choùy; yáo sý ỹ sý lá choùy
antiquam aquam; oportet lavare iterum lavare illud aquæ

盆。 從⁵ 新 灌⁶ 上 新 水。 若 燒
 pên; tsóng sîn kouán cháng sîn choùy; jǒ chao
urceolum; ex recenti effundes suprã novam aquam; si accendis

¹ Tién est cœlum, communiter accipitur pro die. Leáng, splendidum, clarum. Tién leáng leào, jam diascit. Tién leáng táo ouàn, albescere die usque ad vesperam.

² Tō sý. Tō, non modicum, multum; ejus oppositum est chàò sý, parum, modicum; tō sý, paulò plus.

³ Kieòu. Non recens, antiquum, vetustum.

⁴ Sý ỹ sý significat benè, diligenter lavare. Particula ỹ medians inter nonnullas voces indicat repetitionem, attentionem, instantiam. Sic dicunt: siàng ỹ siàng, seriò cogita; kán ỹ kán, attentè considera.

⁵ Tsóng est præpositio ex, a, ab, v. g. Tsóng tién eùl laý, descendit de cœlo. Significat etiam obsequi, obedire, obsecundare, se conformare.

⁶ Kouán. Aquam infundere, rigare, infundere, vinum in terrã in sacrificiis ut spiritus descendant.

柴 火 時 節。 或 煮 稠。 或
 tchây hò chē tsiě; houăy tchòu chǒ; houăy
 ligna ignis vel ad coquendam oryzam liquidam; vel ad

做 飯。 或 整 製 饌¹ 饌 菜² 蔬。
 tsou fán; houăy tchèn tché hiào chuén tsáy sōu;
 faciendam oryzam duram; vel ad componendas carnes et olera;

這 個 自 然 該 用。 若 不 做 甚 東 西。
 tché kó tsé jân kaý yóng; jǒ poŭ tsoú chén tōng sý;
 istis certum est oportet uti; sin facis aliquam rem;

就 該 打³ 滅 他 退⁴ 出 來。 不 要⁶ 空
 tsieóu kaý tà miě tǎ touŷ tchoŭ láy. Poŭ yaó kǒng
 statim debes exstinguere illum et auferre. Non oportet inutiliter

費⁵ 柴 火。 若 燒 的 時 節。 免⁶ 不
 feý tchây hò; jǒ chaō tŷ chē tsiě; mièn poŭ
 impendere ligna; si quando assabis, . evitari non

¹ Hiào chuén. Hiào ejus littera deficit in Diction.; sed illam explicant periti sic: caro cum ossibus. Chuén, comedere, bibere, comestibilia. Duæ istæ voces faciunt complexum et significant carnes comestibiles genericè.

² Tsáy sōu. Tsáy est herba; sōu est nomen genericum herbarum comestibilium; ex utroque fit complexum frequens apud Sinas ad significandum herbas comestibiles genericè.

³ Miě significat exstinguere; additur ei tà.

⁴ Touŷ tchoŭ láy. Touŷ est impellere vel impellendo cogere ut secedat; tchoŭ, egredi, producere; láy, venire. Tres voces explicantur auferre.

⁵ Feý. Opus prodigere, dissipare, expendere, consumere; feý yóng, sumptus, impensæ; feý chē, tempus inutiliter terere.

⁶ Mièn. Deponere, evitare, dimittere, cessare. Tchoŭ mièn, tollere; mièn kouān, ab officio remove.

得 有 炭。 不 要 凭¹ 他 燙² 過 了。
 tễ yeòu tăn; pǒu yáo pín tǎ yâng kó leào;
potest quin sint carbones; ne sinas in cinerem ut redigantur;

該 取³ 他 放 在 罈⁴ 裏 面。 或 要
 kaỹ tsiũ tǎ fáng tsay tăn lý mién; houăy yáo
debes accipere eos ponereque intra vas; vel vis

燒 茶。 或 要 烘 點 心 的 時 候。
 chaō tchǎ; houăy yáo hōng tién sīn tỹ chē heóu;
calefacere theum; vel vis igne exsiccare jentaculum

就 用 得。 吃 完 了 飯 的 時。 你 沒
 tsieóu yóng tễ; kỹ ouân leào fán tỹ chē; ngỹ mô
statim potes adhibere; comestione finita, tu non

有 甚 麼 事。 該 把 廚 房 地 下
 yeòu chén mô sé; kaỹ pà tchoũ fàng tý hiá
habens aliquam rem (faciendam); debes culinae pavimento

打 掃。 該 把⁵ 柴 劈⁶ 碎⁷。
 tà saò; kaỹ pà tchây pỹ sóúy.
verrere; debes accipere ligna securique in frustra findere.

¹ Pín. Inniti, fidere, implere, plenus, permittere; pín tǎ, suo arbitrio relinquare; pín kiú, fundamentum morale.

² Tsiũ. Capere, accipere, colligere; tsiũ fǎ, exemplum sumere; tsiũ tchoũ, extradere.

³ Tăn. Ista littera deest in Dictionario; sed communiter explicatur vas habens os angustum et ventrem amplum.

⁴ Yâng. Liquare metalla.

⁵ Pà. Capere, accipere, dare, scopa.

⁶ Pỹ. Securè aliquid scindere, rumpere.

⁷ Sóúy. Res in minutas partes redacta dicitur sò sóúy. Item sò sóúy, importunus, scrupulosus. lín sóúy, minuties; pǒ sóúy, minutatim frangere.

QUATRIÈME DIALOGUE.

買¹ 辦 的 事。

Mày pán tỹ sé.

De Emptoris rebus.

某 人。你 來。你 如 今 管 買 辦 的 事

Meòu jên; ngỳ lay; ngỳ joũ kîn kouàn mày pán tỹ sé

Quidam homo; tu veni; tu nunc cura emptoris

物。若 家 裏 銅 錢 沒 有 了 就 該 去

ou; jô kiã lý tống tsiên mô yeòu leào tsieóu kay kiũ

negotia si domi cuprea moneta desit, statim debes ire

換 來 用。我 沒 有 細² 絲 銀。所

houán lay yóng. Ngò mô yeòu sý soũ yn; sò

commutaturus pro usu. Ego non habeo purissimum argentum; quod

有 銀 錢。大 槩 都 是 算³

yeòu yn tsiên, Tá kay toũ ché souán

habeo argentea (est) pecunia. Plerumque totam habere censeor

¹ *Mày* significat emere. *Mày máy*, mercatura; *mày pán*, emere necessarium ad quotidianum usum; *mày pán tỹ*, procurator.

² *Sý soũ*. *Sý* est subtile, tenue, diligenter, modicum, minutum. *Soũ* significat tenuia fila serica quæ bombyces ex ore emittunt. *Argentum optimum et purgatissimum Sinenses vocant sý soũ yn*, eo quod habeat in superficie quasdam lineas velut subtilissima fila serica et istud optimum argentum pertingit enim usque ad centesimum.

³ *Souán*. Numerare, supputare, considerare. *Souán pân*, tabella numeraria; *souán tchăng*, rationes supputare.

九 四 的。 你 只 接¹ 九
 kieòu sé tỹ; ngỳ tchè gán kieòu
nonagesimi quarti (gradus); Tu tantum juxta nonagesimum

四 與 人 掉² 換。 不 要 多
 sé yù jèn tiáo houán; pòu yáo tō
quantum hominibus permutando dabis; nolo multum

吃 人 虧³。 就 是 了。
 kǵ jèn kouỹ; tsiéou ché leào.
ab hominibus frauderis; et ita bene (erit).

若 是 吃 齋 的 日 子。你 可 買 魚。
 Jǒ ché kǵ tchay tỹ jě tsè; ngỳ kǒ mà yù;
Si sit servandi jejunium dies; tu potes emere pisces;

他⁴ 們 常⁵ 買 的 叫 做 鱸 魚
 tā' mèn châng mà y tỹ kiáo tsoú liên yù
Qui semper emunt vocant (hos pisces) silurum bagrum

¹ Gán. Comprimere, cohibere, desinere, inniti, blandiri, examinare, secundum, juxta. In ultimo sensu hic accipitur.

² Tiáo. Facere ut aliquid moveatur, agitare, mutare. Tiáo houán est complexum et utrumque significat permutare.

³ Kouỹ est defectus, deficere, deesse. Tchě kouỹ ad verbum est comedere fraudem. Emptor autem qui decipitur à venditore dicitur comedere damnum vel fraudem sibi illatam.

⁴ Tā' mèn est particula numeri pluralis, illi, ipsi, qui, alteri. Tā' jèn, alter homo.

⁵ Châng significat semper, communis, ordinarius; plerumque, sæpè, sæpius, ferè semper, ut in præsentì loco.

胖¹ 頭 魚 鰻² 魚。 鱖 魚。 鰱 魚。 團 魚。
păn teôu yû, mân yû; chán yû; tsiě yû; touân yû;
anguillas (fluviales); Bramas; testudines;

麵 鰩 魚。 銀 魚。 大 鰩。 鯧 魚。
mién tião yû; yn yû; tá hiâ; tchâng yû;
murénas; argenteos pisces; magnos cammaros; octopos;

鱸 魚。 惟³ 近⁴ 海 之 處 方 有 鞋 底 魚。
loû yû; ouÿ kîn hay tchê tchoû fâng yeoù hay tỳ yû;
asellos; duntaxat propé maris loca tunc adsunt soleæ;

亦然 鱒 鰻 魚 鯉 魚 鯖 魚 別 處 都
ÿ jân tsîn houâng yû, lý yû, tsîn yû, piě tchoû toû
etiam (ignoti pisces), carpiones, sardinas, aliüs (in) locis omnes

有。 買 時 須 看。 不 要 買 臭
yeoù; màỵ chē siũ kăn; pou yáo màỵ tcheóu
adsunt; emendo necesse est ut videas; ne emas fetidos

爛 的。 與 那 灌 水 的 魚。
lán tỹ; yù lá kouán choùy tỹ yû;
(ac) putridos (pisces), cum istis repletis aqua piscibus.

還 要 些 雞 蛋 鴨 蛋。 須⁵ 要
Houân yaó sỹ kỹ tán yă tán; siũ yáo
Præterea volo aliquot gallinarum ova, anatum ova; necesse est (ut)

¹ Piscis, cujus nomen europeum ignoramus.

² Item.

³ Oûy. Duntaxat, solum, unicé, considerare, machinari.

⁴ Kîn. Propé, proximus, approximare; ejus oppositum est yuèn, longé.

⁵ Siũ yáo. Necesse est, necessarium.

新 生 的。若¹是 海 菜 之 內²
 sīn sēn tǐ; jǒ ché hày tsáy tchē loúy
sint recentia ac nova; si sint (circa) maris cibos

燕³ 窩 海⁴ 參 海⁵ 蜆 鮑⁶ 魚。
 yén ouō, hày sēn, hày chě, paó yû.
scilicet hirundinum nidus, holothuria, sepias, percas.

有 客 來。 遇 時 價 便⁷ 宜。
 yeòu kě laý; yú chē kiá pién ný;
A distantibus hospitibus, occurrenteque tempore pretii convenientis, poteris

畧⁸ 買 多 一 些 亦 可 倘⁹ 在
 liǒ mà y tō ỹ sý ỹ kǒ; tàng tsay
summam emere plus parum, etiam (hoc) convenit; si verò sit

價 貴 之 處。 則¹⁰ 不 可。 常 用
 kiá koúy tchē tchoú; tsě poũ kǒ. Châng yóng
pretii carioris tempus; tunc non convenit emere. Frequenter utor

小 菜 隨¹¹ 時 備 辦 或 芥 藍
 siào tsáy soũy chē pý pán houăy kiáy lân
parvis oleribus; pro opportunitate temporis providebis sive brassicas,

¹ Jǒ ché. Ista conditionalis regit periodos yeòu kě laý et sequent.

² Loúy. Plerumque explicatur intrà, intus; hic verò circa, quantum.

³ Yén ouō. Yén est hirundo; ouō, nidus; gallicè verò: salangane. —
 Iste cibus valdè corroborans est carissimi pretii.

⁴ Hày sēn. Gallicè: Holothurie.

⁵ Hày chě. Gallicè: la Sèche.

⁶ Paó yû. Gallicè: la Perche.

⁷ Pién ỹ. Utilitas, conveniens aliquid, ut in isto loco.

⁸ Liǒ significat modicum, parum, et etiam aliquid.

⁹ Tàng est conditionalis sié.

¹⁰ Tsě. Statim, postea, ergo, consequenter.

¹¹ Soũy chē. Opportunitate temporis uti.

或 白¹ 菜 或 黃² 芽 菜。 或 波³ 菜。
 houăy pě tsay⁴ houăy houâng yâ tsây; houăy pō tsây;
sive alba olera, vel flava germina; vel spinacias;

或 蘿 蔔。 瓜 茄⁴ 豈⁵ 角 扁
 houăy lô pōŭ; kouā kiě teóu kǒ pién
vel rapas; cucurbitas, melongenas, phaseolos corneos, compressos

豈。 因⁶ 時 而⁷ 用。 生⁸ 菜 馬⁹ 齒 莧
 teóu; yn chē eûl yóng. Sên tsây mà chě hán
phaseolos; juxtà tempus etiam adhibere. Lactuæ, portulacæ

是 極 好 的。 用 葱 頭 薑 汁 鹽
 ché kǐ haò tǐ; yóng tsōng teóu kiāng chě yèn
sunt optimæ; adhibebis cepas (in eis), gingiberi succum, sal,

醋 香 油 調¹⁰ 和。 春 天 時 遇¹¹
 tsóu hiāng yeôu tiaô hó; tchouñ tién chē yú
acetum, odoriferum oleum simul mixtos; veris tempore invenies

¹ Pě tsay⁴ est species brassicæ albæ, nunc in Galliâ apprimè notæ et introductæ a R. D. Voisin, direttore in semin. missionum ad externos.

² Houâng yâ tsây. Houâng est flavus color. Arborum vel herbarum germina dicuntur yâ.

³ Pō tsây. Gallicè : épinard.

⁴ Kiě tsè est melongena; gallicè : aubergine.

⁵ Teóu kǒ est species phaseoli.

⁶ Yn. Quia, ideò, causâ, conformiter, conformare, inniti.

⁷ Eûl. Conjunctiva et; littera fin. et auxiliaris.

⁸ Sên tsây. Lactuæ, gallicè : laitue, salade.

⁹ Mà chě hán. Gallicè : pourpier.

¹⁰ Tiaô hó. Temperare, moderari, ad concordiam revocare; miscere.

¹¹ Yú. Fortuitò congregi, obviam habere, exspectare; yú tchô, invenire.

新 鮮 的 竹¹ 筍。 宜 買 些
 sîn siên tŷ tchoŭ sèn; nŷ màỵ sŷ
recentes arundinum radices; conveniens est (ut) emas parum

用。 外² 有 麵³ 筋 腐⁴
 yóng. Ouáy yeoù mién kîn foù
ad usum. Præterea adsunt ex farinâ nervi, ex massâ phaseolorum

皮。 粉⁵ 皮 蘑 菰 香⁶ 菌 木⁷
 pŷ; fèn pŷ mô kou hiăng sîn moŭ
pellis; farinæ pellis, subterranei fungi, odoriferi fungi, ex arboribus

耳 荳 芽 菱⁸ 筍 黃 蘿 蔔
 eùl teóu yâ kiaō sèn houâng lô pŏi
fungi, phaseolorum germina, radices sub aquis nactæ, rubri dauci,

黃 瓜 金 瓜 遇 時 買 些
 houâng kouā kîn kouā. Yú chē màỵ sŷ
cucumeres flavi, aureæ cucurbitæ. Adveniente tempore emere parum

¹ Tchoŭ sèn. Tchoŭ, arundo; sèn, radix. Cibus sat frequens nec insuavis apud Sinas.

² Ouáy. Foras, extra; liù ouáy, ultrâ, præterea.

³ Mién kîn. Mién est farina ex tritico. Kîn est nervus; eo complexo vocare solent Sinenses quasdam massas veluti ex farinâ triticeâ compositas.

⁴ Foù pŷ. Foù putre, putrescere. Teóu foù phaseolorum caseus; foù pŷ est hujus casei pellis quam separant.

⁵ Fèn pŷ. Fèn farina quælibet ita vocatur, exceptâ farinâ triticeâ, quam vocant mién. Igitur fèn pŷ sunt velut pelles cujusdam massæ farinæ, nescio cujus generis.

⁶ Hiăng sîn. Hiăng odor, odor. Sîn radix arboris.

⁷ Moŭ eùl. Moŭ, lignum, arbor; moŭ eùl, fungi qui in arboribus nascuntur.

⁸ Kiaō sèn. Herbæ recentes dicuntur tsoŭ; siccæ verò kiaō. Quælibet herba in aquis vel sub aquis nascens dicitur kiaō pē.

用 亦 可。你 們 每 日。則 春 青¹
 yóng ỹ kǒ. Ngý mên meý jě; tsě tchoŭn tsīn
ad usum etiam licet. (Pro) vobis singulis diebus; scilicet vere et

夏 韭² 秋 腐 冬 蘿 或³
 hiá kieòu, tsieōu foù tōng lô houăy
æstate porri, autumnno phaseolorum caseus, hieme rapas vel

時 買 些。鹹 魚 鹹 蝦⁴
 chē may sý hiên yú hiên hiâ
aliquando emere parim sallitorum piscium, sallitorum cammarorum,

攪⁵ 踭 豆⁶ 鼓 隨 你 們 所 欲⁷。
 làn chē, teóu tché soŭy ngý mên sò yoŭ;
salsamen ex phaseolis, pro libitu vestro quæ vultis;

只 不 可 買 貴 的。且 勿 濫⁸ 用 無
 tchè pǒu kǒ may kóuy tỹ; tsieŭ ōu lán yóng ōu
duntaxat non convenit emere caras (res); item nec projicere sine

節。 到 鋪 裏 買 蒸
 tsieŭ; taó pou lý may tchēn
moderatione; perveniens in apothecá empturus spiras vapore coctas

¹ Tsīn est color cæruleus. Est etiam nomen genericum herbarum comestibilium quas vulgò vocari solent tsīn tsaỹ.

² Kieòu tsaỹ, id est porri; brevitatis causâ hic subauditur traŭ.

³ Houăy chē significat aliquandò; idem confirmat contextus et sensus illius discursus.

⁴ Hiâ, id est cammarus; gallicè : écrevisse.

⁵ Lán tchē est quidam fructus ad instar olivæ.

⁶ Teóu tché est quædam phaseolorum conditura.

⁷ Yoŭ. Concupiscere, amare, desiderare, velle.

⁸ Lán yóng. Hoc complexum deest in aliquot diction. : prodigere, abuti.

餅 作 點心。 須¹ 上 好 白 麵
 pìn tsoú tièn sīn; siū cháng hào pě mién
panes pro faciendo jentaculo; requirite optimos albos panes;

的。 卷² 蒸 方 可。 諸³ 凡
 tǐ; kiùèn tchēn fāng kò; tchoū fān
spiras ad vaporem coctas tunc convenit; omnia ac quælibet

有 包⁴ 肉 的 包 菜 的 包 豇
 yeòu pāo joũ tǐ pāo tsáy tǐ pāo teóu
aderint ibi involucra carniū, involucra herbarum, offæ phaseolos

沙 餡⁵ 的 有 糖 的 都
 chā hién tǐ yeòu táng tǐ tōu
in pulvere redactos continentes (vel) habentes saccharum, omnia ista

不 要 買。
 poũ yáo màỵ.
ne emas.

若 用 點心 待⁶ 客 則
 Jǒ yóng tièn sīn taỷ kě tsě
Si adhibeatur jentaculum ad tractandum (benè) hospitem, statim

¹ Siū. *Requirere, expectare, accipere.*

² Kiùèn.. *In spiram colligere; in orbem glomerare.*

³ Tchoū. *Omnes; præpositiones in, ad, dativi nota, rescendere, fortasse. Tchoū fān est complexum.*

⁴ Pāo. *Obvolvere, involucrum. Pāo hô, sarcinula. Pāo hân, continere, capere. Pāo joũ. Gallicè : petits pâtés.*

⁵ Hién. *Carnes et cætera quæ pani vel offæ includuntur.*

⁶ Taỷ. *Expectare. Siāng taỷ, alicui urbanitatis officia referre. Hic, taỷ significat : benè excipere.*

買 些 茶¹ 食。 就 是 那 蒸 餅
mày sý tchă chě; tsieóu ché lá tchên pìn

eme parum pro theo edulia; videlicet illos calore coctos panes,

酥² 餅 千³ 層 餅 三⁴ 刀 餅 菊⁵ 花 餅
soū pìn tsiên tsên pìn, sãn taō pìn kioŭ hoā pìn

butyro panes, artolagana, liba trisecta, florulenta liba,

玫 瑰 菓 餡 透 糖 蘇 花 茯⁶ 苓 糕
mey kouý kò hiên teóu tâng mã hoā foŭ lín kaō

roseos fructus penetratos saccharo, sesami flores, salgamata,

糞⁷ 子 光 頭 酥 餅 蛋 餅 八 月
sàn tsè kouāng teóu soū pìn tán pìn pǎ yuě

bracteas edules, offas cum butyro, offas ex ovis, octavæ lunæ

中 秋 賣 的 月 餅 五 月⁸ 端⁹
tchōng tsieóu máy tŷ yuě pìn ou yuě touān

autumni tempore, empti lunares panes, quintæ lunæ oryzæ

¹ Tchă chě sunt fructus illi sicci quos simul cum theo Sinenses hospiti offerre solent.

² Soū species butyri. Soū pìn vocantur a Sinensibus quædam liba in quibus est immixtum butyrum.

³ Tsiên tsên pìn. Tsiên est numerus mille; tsên est numerale consignationum, seu rerum suppositarum. Sic vocant foliacea placenta, quæ a Gallis: feuilletés dicuntur.

⁴ Sãn taō pìn, species placentorum quæ formam cultri præ se ferunt.

⁵ Kioŭ hoā pìn. Panes præ se ferentes aliquatenus formam floris dicti: reine-marguerite, seu chrysanthème.

⁶ Foŭ lín est lignum medicinale.

⁷ Sãn tsè est cibus ex farinâ, digestionis valde facilis.

⁸ Yuě pìn. Panes sic dicti eò quòd formam lunæ præbeant; ideò vocantur lunares panes.

⁹ Touān. Principium, ordo, rectum; in hac ultimâ significatione debet hic accipi eò quòd quinto die mensis, ob propinquitatem et rectitudinem solis, variis se dant superstitionibus Sinenses.

五 賣 的 粽¹ 的。 各 處 地 方 所
 ous may tỹ tsóng tsè; kǒ tchoú tý fāng sò
triangulares oryzae panes, in quibuslibet locis

造 不 同。 但 揀² 上 細³ 的 買 些
 tsáo pou tống; tán kièn cháng sý tỹ may sý
fiunt diverso modo; duntaxat elige diligentissime (eos), eme pauca,

罷 了。
 pá leào.
et sufficit.

飯 後 用 的 時 新 樹 菓
 Fán heóu yóng tỹ chē sīn choú kò
Comestione post adhibendi tempore recentis arboris fructus

荔 枝 圓 眼 蕉 子 蓮⁴ 藕 菱⁵
 lý tchē, yuēn yèn, tsiāo tsè, liēn geòu, lín
rotundos oculos, ficus indicos, nenuphari radices, trapam

角 洋⁶ 桃 金⁷ 橘 此 是⁸
 kǒ yāng taó kīn kiou tsé ché
bicornem, europea mala persica, aurea mala sinica, isti sunt

¹ Tsóng tsè est oryzae massa trianguli forma compacta et cocta, quæ utuntur in quinta luna.

² Kièn. Eligere, seligere. Siuèn kièn, idem sensus.

³ Sý significat hic diligenter, attentè. Cháng facit superlativum.

⁵ Liēn geòu. Liēn hoā, nenuphari flores; liēn tsè, ejus fructus; liēn geòu, ejus radix procreatur in aquis.

⁴ Lín kǒ est fructus aquatilis cornua gerens.

⁷ Yāng taó. Gallicé : pêche d'Europe.

⁸ Kīn kiou est species mali medici.

⁶ Ché. Simul cum particulâ tỹ deservit ad passivum faciendum.

廣東多有的。其餘栗子李子
 kouàng tōng tō yeòu tỹ; kŷ yû lý tsè, lý tsè
 in Cantone plurimi; alia reliqua (scilicet) castanea, pira,

梨梅子杏子桃子則處處皆
 lý meŷ tsè hên tsè, taō¹ tsè, tsě tchoŭ tchoŭ hiây
 arbuta, mala armeniaca, mala persica, tunc ubique omnes

有。隨時所熟。買些
 yeòu; soŷy chē sò choŭ; may sŷ
 adsunt; opportuno tempore quæ (sunt) matura; emere parùm

便是。又有柿¹子花紅櫻²
 pién ché; yeóu yeòu ché tsè hoā hōng yn
 expediens est; etiam adsunt diospyros kaki, mala cerasa, mala

桃核桃石榴³菓。恐不能到
 taō¹ hě taō¹ chě lieôu pŭn kò; kōng poŭ lēn táo
 punica, nuces, granata mala, poma; Fortassé non possunt in

處多有。但遇⁴着時買些
 tchoŭ tō yeòu; tán yú tchō chē may sŷ
 omni loco multa haberi; attamen quandò invenies, emere aliquot

不妨⁵吃肉的日子羊肉這地方
 poŭ fāng; kŷ joŭ tỹ jě tsè yāng joŭ tché tý fāng
 nihil obest; comedendi carnes diebus, ovilla caro, istis locis

¹ Ché tsè. Gallicé : plaqueminier.

² Yn taō¹ vel gēn taō¹. Gallicé : cerises.

³ Pŭn kò. Gallicé : reinettes.

⁴ Yú tchō. Invenire.

⁵ Fāng. Obstaculum, obstare, impedire damnum.

貴 莫¹ 亂² 買。 牛 肉
 koúy mǒ louán mà; nieôu joũ
carior (est) non oportet inconsideratè emere; Quoad bubulum carnem

單 用 黃 牛 的。 猪 肉
 tăn yóng houâng nieôu tỹ; tchoũ joũ
tantummodò utimur flavi bovis (carne); (circà) suillas carnes

須 防 錯³ 買 母 猪 的 肉。
 siũ fâng tsó mà; moũ tchoũ tỹ joũ:
necesse est animadvertas errorem emendi scrofe carnem;

或 吹 水 在 內 的。 那 等 肉 不 但
 houăy tchoũy choũy tsay louý tỹ; lá tèn joũ poũ tán
vel sufflatione aquæ intus habentem; Ejusmodi caro non solim

不 好 吃。 還 怕 會 發⁴
 poũ haò kỹ; houân pá houý fǎ
non bona (est) (ad) comedendum; verim etiam timeri potest

病。 市⁵ 價 貴 賤⁶ 不 一。 你 須
 pín; ché kiá koúy tsién poũ ỹ; ngý siũ
morbus; in foro pretium carum (et) vile non unum; tu necesse est

¹ Mǒ. Particula prohibitiva, ne, non, nolo, non convenit.

² Louán. Confusio, perturbatè, ineptè, stultè.

³ Tsó. Multas habet significationes. Hic significat errare, error. Adverte quod eadem littera est in quarto tono cum aspiratione.

⁴ Fǎ pín. Ægrotare, ægrotatio.

⁵ Ché. Forum, nundinarium.

Tsién. Vile, infimum; kiá tsién, infimum pretium.

時¹ 時 加 查² 問。 不 要 賤
 chē chē kiā tchā ouén; pǒu yáo tsién
omni tempore augmentum inquiras; nolo (enim) vilioris pretii

時 還 是 貴 買。 所 用 戠³ 子 秤⁴ 幹⁵
 chē houân ché kouý may; sò yóng tèn tsè tchén kán
tempore adhuc sit carior emptio; quibus uteris libris et stateris,

都 要 正 合 司⁶ 馬。 不
 tōu yaó tchén hô sē mà; pǒu
omnes volo æqualiter convenient cum ponderibus (gubernii); non

可 小 戠 大 秤。 斗⁷ 斛⁸ 私
 kǒ siao tèn tá tchén; teòu hǒ sē
conveniunt parva libra (et) magna statera; mensuris et secretò

加。 不 惟 名 聲⁹ 不 好。 且 得 罪
 kiā; pǒu ouý mìn chēn pǒu haò; tsiě tǎ tsoúy
superaddere; nedum ad famam non bonum; sed etiam peccatur

不 輕。 若 過 甚 磨 大 瞻 禮 之 日。 或
 pǒu kǐn; jǒ kó chēn mô tá tchān lý tchē jě; houăy
non leviter; Si transeat alicujus magni festi dies; vel

¹ Chē chē, anni tempore, semper.

² Tchā ouén. Complexum significans percontari, inquirere, etc.

³ Tèn tsè est trutina quâ utuntur Sineses.

⁴ Tchén est statera major quâ utuntur ad ponderandum v. g. carnes, olera, etc.

⁵ Kán est scapus libræ punctis librarum discrimina notantibus distinctus.

⁶ Sē mà. Sē, præesse, judicare, gubernare, curam gerere. Ista littera componit nomen Præfecti ararî: Pǒu tchén sē. Fă mà vocantur pondera determinata; sē mà, statera et bilanc.

⁷ Teòu est mensura quædam circiter sicut mensura gallicæ: boisseau.

⁸ Hǒ est mensura constans quinque teòu.

⁹ Mìn chēn. Fama, honores.

請 別的老爺們時。則買二隻
tsìn piě tỹ lào yê mên chē; tsě may eúl tchě
(quando) invitantur alii Domini, tunc emas duas

雞。俱要肥大。一個白煮。
kỹ; kiú yáo feý tá; ỹ kó pě tchoù;
gallinas; utramque volo pinguem (et) grandem; una elixetur;

一個燒烤。或鵝或鴨或鶉¹鴿
ỹ kó chaō káo; houăy ouō houăy yă houăy peỹ kō
altera assetur; vel anserum vel anatum vel columbarum

或鵪鶉也要買幾個。若有鷓鴣
houăy gān chuên ý yáo may ký kó. Jō yeòu ché kōu
vel cornicum etiam volo emas aliquot. Si adsint perdices

更好。外²面賣的燒鵝。他若
kén hào; ouáy mién may tỹ chaō ouō; tǎ jō
melius erit; in foro venales assatæ anseres; venditor ille si

肯分賣。買半個也好。
kèn fēn máy; mày pán kó ý haò.
vult dividendo vendere; emere medietatem etiam bonum est.

客多時。豬肝豬肚³
kě tō chē; tchoū kân tchoū tòu
Hospitibus multis adstantibus; ex suillo hepate, ex suillo ventriculo

¹ Columbæ vocantur pě kō vel etiam kō tsè.

² Ouáy mién. Ouáy, foras, extrà; mién, facies, superficies. Hic explicatur forum, seu platea, vel locus ubi venduntur comestibula.

³ Tòu. Venter. Eadem littera est etiam in quarto tono.

肺¹。 豬 蹄 各 樣 買 些。
 feý; tchoũ tỹ kǒ yáng may sý;
cum pulmone, ex suillis pedibus cujuslibet generis eme parum;

吩咐 廚 子 好² 生 整 製 調
 fēn fou tchoũ tsè haò sēn tchén tché tiáo
Præcipe coquo ut benè benè comparat unum cum altero

和。 買 酒 時。 這 裏 的 燒
 hô. Mây tsieòu chē; tché lý tỹ chaô
permiscendo. Quandò emis vinum in hoc loco animosum

酒 多 不 好 吃。 就 是 桂³
 tsieòu tō pou haò kǔ; tsieòu ché kouý
vinum plerumque non bonum ad bibendum; videlicet ex civitate

林 酒。 三 白 酒。 紹⁴ 興 老 酒
 lín tsieòu; sán pě tsieòu; chaó hín laò tsieòu
kouý lín vinum; trinae albedinis vinum; erigens senes vinum,

玉⁵ 藍⁶ 酒 菜 豈 酒 先 要 嘗⁷ 過。
 yǔ lân tsieòu, loũ teóu tsieòu. Siēn yáo chǎng kó;
pretiosum cæruleum vinum, phaseoli vinum. Antea volo gustes;

¹ Feý. Pulmones.

² Haò sēn. Haò, bonum; sēn, recens, creare, producere; sēn tẽ haò, apparen-
 tia bona est.

³ Kouý lín est quædam arbor cujus flores suavem efflant odorem. Aliqui
 eam vocant: olea flagrans. Kouý pỹ, cinnamomum.

⁴ Chaó. Continuare, connectere. Laò, sexagenarius. Hín, erigere, tollere,
 surgere.

⁵ Yǔ. Lapis pretiosus. Lân, herba ex qua elicitur tinctura cærulea.

⁶ Loũ teóu. Legumen indicum simile lenti.

⁷ Chǎng oũ, aliquid gustare.

果 是 真¹ 正 好 酒。 纔 還 他
 kò ché tchên tchén haò tsieòu; tsay² houân² tã
an reverà purum ac optimum (sit) vinum; Tunc solves illi

價 錢。 不 可 貴 價 錢 買 假 酒
 kiá tsieñ; Poũ kǒ kóuy kiá tsieñ may³ kià tsieòu
pretium. Non enim licet caro pretio emere falsum vinum,

淡 水 酒。 真 正 金³ 華 火⁴ 腿。 是
 tán choũy tsieòu. Tchên tchén kīn hoà hò toũy; ché
insipidum vinum. Reverà dicta kīn hoà perna suilla;

不 可 少 的。 該 時⁵ 常 照⁶ 看 家 裏
 poũ kǒ chaó tỹ. Kaỹ chē châng chaó kán kiá lý
non convenit ut deficiat. Debes⁶ semper providere domi

柴 米 油 鹽 之⁷ 類。 若 差 不 多
 tchây my yeòu yên tchē loúy; jǒ tchã⁷ poũ tō
ligna, oryzam, oleum, sal, ista omnia genera; si fortè

要 完 了。 宜 預 先 買 就 莫
 yáo ouân leào; nỹ yú siēn may; tsieòu mò
jàm ferè sint finita; oportet statim anticipato emere; nolo ut

¹ Tchên tchén, verè, reverà.

² Hoân. Insuper,olvere, reddere.

³ Hīn hoà est celebris locus in foũ kién ob pernas suillas sallitas optimi saporis.

⁴ Hò toũy. Hò, ignis; toũy est perna genericè. Hò toũy, communiter vocantur pernae suillae sallitae.

⁵ Chē châng. Chē est tempus, hora; châng, semper; utrumque, omni tempore.

⁶ Tchaó kán. Sinenses utuntur sæpè hoc complexo ad significandum: providere. Tchaó, illuminare; kán, videre, utrumque providere.

⁷ Tchē. Ille, iste, suus; littera aux. postposita facit relativa, genitiva, participia.

致¹ 臨² 用 方 買。
 tché lîn yóng fāng mǎy.
differas adeò ut approximetur illarum usus ut tunc emas;

多 有 吃 虧。 且 若 外 面 市
 tō yeòu kǎ' kouý; tsiě jǒ ouáy mién ché
multum enim patiemur detrimentum; sed si foras in foro

價 下 了 時 可 來 報³ 我。 以
 kiá hiá leào chē kǒ laý paó ngò, ý
pretium jam descendit venies ad nuntiandum mihi, ut

便⁴ 稱 時 買 些。 免 得
 pién tchén chē mǎy sý. Mién tě
opportune te conformando tempori emas parum. Evitari potest

常 吃 貴 物。 這 是 你 做
 chāng kǎ' kouý ǒu; tché ché ngý tsoú
sæpe sæpius ut comedamus carius res; hoc tuum est ut facias

買 辦 的 本 分。 你 須 知 道。 穿 的
 mǎy pán tǎ pèn fén; ngý siū tchē taó tchouǎn tǎ
emptoris officium; tu necesse est ut scias indumentorum

材 料。 春⁵ 紬 夏 紗 秋
 tsay' leáo; tchoŭn tcheóu, hiá chā, tsieóu
materias; vere multitia, æstate tela serica tenuior, autumnno,

¹ Tché. Perstringere, provenire, differre.

² Lîn. Respicere, inferiorum curam gerere, approxinare.

³ Paó. Significare. Paó sín, nuntiare.

⁴ Pién. Opportunum, commodè, statim.

⁵ Tcheóu est tela serica inferior damasceno, latine: multitia.

羅¹ 冬 緞²。 這 是 那 世
lô tōng touán; tché ché lá ché
tela serica lô, hieme sericum damascenum; istæ sunt hujus regni

俗 中 富 貴 人 的 行³ 頭
sioũ tchōng fōũ kouý jên tỹ hîn teōu;
mundanorum divitum, nobilium hominum consuetudines;

我 們 的 本 分 該 樸⁴ 素 簡 節⁵ 些
ngò mên tỹ pèn fén kaý poũ sóu kièn tsiě sỹ
ex nostro officio debemus sine fuce eligere moderate

除⁶ 會⁷ 客 的 衣 服 冷 時
tchoũ hóuý kě tỹ y fōũ; lèn chē
exceptis ad visitandum hospites vestibus; tempore frigoris

緞 袍⁸ 緞 套⁹。 熱
touán paō touán tǎo jě
ex serico damasceno paō tsè; ex eadem materia ouáy taō; caloris

時 紗 的 或 葛 布 的 袍 子
chē chā tỹ houáy kǎ pou tỹ paō tsè;
tempore ex tela serica tenuiori; vel ex kǎ pou paō tsè;

¹ Lô est species serici tenuioris.

² Touán est nomen genericum serici damasceni.

³ Hîn teōu explicatur ire, progredi, facere, operari.

⁴ Poũ sóu. Sincerus, verax, sine fuce.

⁵ Tsiě. Temperantia, moderatio, parvus, moderatus.

⁶ Tchoũ. Vetus pro novo commutare. Tchoũ kiũ, abjicere, excludere.

⁷ Houý. Congregare, unire, obviám habere, scire, posse, Siáng houý, sese invisere.

⁸ Paō tsè est vestis sinensis longior.

⁹ Taō vel ouáy taō. Vestis quæ cæteris superponitur.

紗羅 外套就勾了。家裏常
chā lô ouáy taó tsieóu keóu leào; kiā lý châng
ex tenuiori serico ouáy taó statim sufficiet; domi semper

用則梭¹布綿布夏布等
yóng tsě soũ pouú miên pouú hiá pouú tèn
utor videlicet soũ pouú, ex gossipio telá, æstivá telá et similibus

做的衣服 最²好。但買的時節。
tsoú tỹ y foũ; tsoúy haó; tán may tỹ chē tsiě,
confectis vestibus; (istis fiunt vestes) optimæ; duntaxat quandò emis,

要看那布的染水紗³綿耐⁴
yaó kán lá pouú tỹ jàn choúy chā sién laý
volo ut videas illius panni tincturam et fila nimè durent

穿的。若買了假貨。不久就
tchouán tỹ; jǒ may leào kiá hó, pou kiedu tsieóu
induendo; si emisti falsas merces, brevi nàmque

壞⁵。反⁶不如⁷穿紬緞。
houáy. Fàn pou joũ tchouán tchoũ touán;
destruentur. E contrario melius est induere multitiá et damasceno;

諸凡應用之物時價
tchoũ fân yn yóng tchē oũ chē kiá
omnibus et quibuslibet convenit uti hisce rebus, cùm rerum pretia

¹ Soũ pouú est tela ex gossipio tenuis. Pě kǒ pouú est tela ex radice cujusdam arboris.

² Tsoúy. Valdè nimis, facit superlativa, v. g. Tsoúy tá, maximus.

³ Chā est tela serica tenuior.

⁴ Laý. Durare, perdurare. Jèn laý. Patientia, patienter ferre.

⁵ Houáy. Dicitur cùm res a se ipsa destruitur vel corrumpitur.

⁶ Fàn. Contrá, e contrario, semel et iterùm.

⁷ Joũ. Sicut, simile, si, et, ire, pervenire. Mô joũ, nemo.

多 有 起¹ 跌² 若 遇 平 價
 tō yeòu kŷ tiě Jǒ yú pĭn kiá
multum habeant incrementi et decrementi Si invenies justī pretiū

時。 不 可 錯 過 機 會 你
 chē; pōū kǒ tsó kǒ kŷ hoúy. Ngý
opportunitatem; non convenit ut erres et transeas occasionem. Tu

記³ 着 要⁴ 緊。
 ký tchǒ yáo kĭn.
hæc recorderis, necessarium est.

¹ Kŷ. Surgere, erigere.

² Tiě. Labi, cadere. Kŷ tiě, incrementum et decrementum. Kŷ kiá, pretium crescit. Sý kiá, pretium minuitur.

³ Ký tchǒ. Ký, recordari, in memoriam revocare; tchǒ est verbum multiplicis sensus. Ǵ tchǒ, se conformare cum alio ut obsequendo. Tchǒ ỹ, veste induere.

⁴ Yaó kĭn. Yaó, velle; kĭn, arctum, arctē, stringere, diligenter. Yaó kĭn, necessarium.

CINQUIÈME DIALOGUE.

庫¹ 房 的 事。Kou¹ fâng tỹ sé.*De penariæ cellæ rebus.*

叫 某 人 到 我 房 裡 面 來。

Kiáo meòu jên táo ngò fâng lý mién laỹ;

Voca talem hominem ut accedens meum intrà cubiculum veniat;

我 有 話 與 他 說。

ngò yeòu hóa yù tã¹ chǒ.*ego habeo verba illi dicenda.*

老 爺 叫 小 的 有 事 磨 甚

Laò yê, kiáo siào tỹ yeòu chér¹ mô sé*Domine, vocasti (me) parvulum servum, habes quodnam negotium*

吩 附。

fēn fou.

præcipiendum mihi?

我 叫 你 來 要 你 管 庫 房 你

Ngò kiáo ngỳ lâi yáo ngỳ kouàn kou¹ fâng ngỳ*Ego vocavi te venire, volo ut tu curam habeas penariū, tu*

會 不 會 與 我 說。

hoúy pou¹ hoúy. Yù ngò chǒ.*es-ne peritus vel non peritus? Mihi declara (hoc).*

¹ Kou¹. *Ærarium*. Kou¹ fâng, locus ubi plura asservantur. Ità vocant Penarium seu Cellam penarium.

老爺庫房的事 小的 原¹

Laò yê kóu fāng tǐ sé siào tǐ yuên

Domine, de penarü rebus ego servulus tuus hanc curam

不曾管過。怎磨敢說會。如今

pōu tsên kouân kó; Tsên mô kân chǒ hóu; jōu kīn

usquemodò non habui. Quomodò ausim dicere: scio; modò

依²着老爺教³道的言⁴語 做

ī tchǒ laò yê kiáo taó tǐ yèn yù tsou

me conformem Domini docentis verbis (idque) cum fecero

久⁵了自⁶然也 就⁷熟⁸。

kieou leaò, tsé jân y tsieou choü.

diu, certò quidem quoque potero peritus esse.

你說得是。你依我說纔好。

Ngý chǒ tǐ ché; ngý ī ngò chǒ tsây haò.

Tu dixisti verum; te conformando meis verbis tunc benè.

¹ Yuên. Iterum, rursum, denuò; origo, principium. Yuên pōu tsên est complexum frequens in lingua sinica ad significandum nondum adhuc, nondum antea.

² Ī tchǒ. Se conformare cum alio.

³ Kiaó taó. Kiaó, doctrina. Kiaó, docere. Taó, docere, dicere, dirigere. Kiaó taó, docere.

⁴ Yèn yù. Yèn, dicere, loqui. Yèn yù, verba.

⁵ Leaò significat hic perficere, absolvere, complere et vult dicere absolvens seu complens longum tempus in eo officio faciendo.

⁶ Tsé jân. Ità est, certum est.

⁷ Tsieou. Posse; significat etiam perficere, in quo sensu hic quoque accipi potest.

⁸ Choü. Assuetus, expertus.

第一 件事。未 曾 擺 桌 子 先 該 把¹
 Tý ý kién sé; óúy tsén pày tchō tsè, siēn kāy pà
Primum negotium est; nondum paratā mensā, antea debes

地 下 掃 乾 淨。不² 論 是 早 是
 tý hiá saò kân tsín; pōŭ lén ché tsaò ché
pavimentum verrere limpidè; parum refert sit manè (vel) sit

晚 常 常 該 是 這 樣。 掃
 ouàn; chāng chāng kāy ché tché yáng; saò
vesperè; semper oportet rem fieri hoc modo; cum verrere

完 了 把 吃 飯 的 桌 子 要 抹³ 得
 ouân leào pà kŭy fán tŷ tchō tsè yáo mǎ tē
finieris, accipe epularem mensam (quam) debes fricando extergere

光⁴ 淨。 然 後 每 一 位 老 爺 面 前
 kouāng tsín; jân heóu mèy ý óúy lào yē mién tsiēn
splendidè et mundè; deindè coràm singulorum dominorum

擺 一 條 白 手 巾 一 雙⁵ 快 著 一 個
 pày ý tiào pē cheòu kîn, ý chouāng kouáy tchóu, ý kó
præparabis unum album chiromacrum, unum par paxillorum, unum

酒 盃 白 布 手 巾 該 摺 一 摺。 把 快 著
 tsièou pēy, pē pōu cheòu kîn kāy tsē ý tsē; pà kouáy tchóu
scyphum; albæ telæ mantile debes benè plicare; accipe paxillos

¹ Pà. Ibì significat capere, accipere; quasi dicat: accipe pavimentum et limpidè verre, quod est modus loquendi figurativus apud Sinas.

² Pōŭ lén. Parum refert.

³ Mǎ. Fricando extergere. Choă est abstergere cum scopulâ et pennis vel pilis. Ista litterâ dùm legitur mǎ significat delere.

⁴ Kouāng. Splendidum, clarum; claritas, splendor, illustrare; accipi potest tanquàm complexum cum tsín.

⁵ Chouāng est numerale rerum quæ naturâ suâ debent esse paria ut tibialia. Ý chouāng, unum par; leàng chouāng, duo paria.

放在手巾上。相公們面前也
 fáng tsáy cheòu kīn cháng; siāng kōng mèn mién tsiēn y
 pone super mantile; coram fratribus, etiam,

該這樣擺。每一位面前
 kāy tché yáng pày; mèy yǒu mién tsiēn
 debes hoc modo praeprare; coram singulis personis

該有一碟小菜一碟果子。
 kāy yeòu yǐ tiě siào tsáy yǐ tiě kò tsè;
 oportet ut sit unus orbis parvorum olerum, unus orbis fructuum;

只是要擺得時節。先該來
 tchè ché yáo pày tǐ chē tsiē; siēn kāy iāy
 attamen quando debes apponere antea debes venire

問我用那一樣的。
 ouén ngò yóng lá yǐ yáng tǐ.
 ad quarendum à me utendum sit quali genere (fructuum).

不要依你的意思³。每一張⁴
 Poŭ yáo y ngỳ tǐ ý sē mey yǐ tchāng
 Non enim debes sequi tuam voluntatem; supra unam quamque

桌子上該有一小瓶⁵醋一小瓶
 tchō tsè cháng, kāy yeòu yǐ siào pīn tsoŭ yǐ siào pīn
 mensam, oportet ut sit unus guttulus aceti, unus guttulus

¹ Siào tsáy significat herbas comestibiles.

² Tchē ché. Attamen, verumtamen.

³ Ý sē. Ý, intentio, actus voluntatis circa finem; ý sē, propositum, voluntas.

⁴ Tchāng. Numerale mensarum, sedium.

⁵ Siào pīn. verti potest guttulus, eo quod os lagenæ sit valde parvum.

蘇 油。一 磁 盒 兒 鹽。這 個 盒 兒
 mâ yeòu; ỹ tsé hǒ eùl yēn; tché kó hǒ eùl
sesami olei; unum porcellaneum vasculum salis; istud vasculum

該 是 腰 子 樣 兒 的。中¹ 間 要 斷²
 kāy ché yāo tsè yáng eùl tỹ; tchōng kiēn yáo touán
debet esse ad renum formam; in medio debet esse dicisum;

一 邊³ 好⁴ 放 鹽 一 邊 好 放
 ỹ piēn hào fáng yēn, ỹ piēn hào fáng
in uno latere oportet ponere sal, in altero latere oportet ponere

糊 椒 末⁵ 兒。若 是 沒 有 單⁶
 hòu tsiāo mǎ eùl; jǒ ché mô yeòu tăn
peper molitum; Si verò non dentur (ista duo latera) sed tantum

有 一 個。放 在 上 面⁷ 那 一 張
 yeòu ỹ kó; fáng tsáy cháng mién lá ỹ tchāng
sit unum; illud pones in parte superiori ejusdem

桌 子 上。也 勾 了。下 面 用 一 個
 tchǒ tsè cháng; ỹ keóu leào. Hiá mién yóng ỹ kó
mensæ; et satis est. In inferiori parte utere aliquo

¹ Tchōng kiēn. Tchōng, intus, in medio; tchōng kiēn, idem.

² Touán. Rem continuam præcidendo discontinuare.

³ Piēn. Cujuslibet rei extremum dicit; piēn, latus.

⁴ Hao. Bonum, bené; verti potest etiam, oportet, convenit, conveniens est; hao tché fán, tempus est comedendi, seu bonum est jam comedere.

⁵ Mǎ. Redactum aliquid in pulvere.

⁶ Tăn. Solùm, tantummodò.

⁷ Mién. Facies, superficies, pars exterior. Unde mensæ exterior facies dicitur mién; superior pars in qua dignior convicii sedere solet dicitur cháng mién; inferior verò dicit: hiá mién.

四¹ 方 盒 兒。 盛² 些 鹽 在 裡 面。
 sé fāng hǒ eāi; chēn s̄ yèn tsáy lǐ mièn;
quadrato vase; (et in eo) pones parum salis;

也 罷。
 y pá.
et sufficit.

遷 該 方 便 幾 個 大 碗 爲
 Houân kây fāng pién kǐ kó tá ouàn óuy
Præterea debes præparare aliquot ex majoribus scutellis pro

老 爺 們 要 吃 水 的。 後 來 吃
 lào yē mēn yáo kǐ chòu tǐ. Heóu lày kǐ
Dominiis volentibus bibere aquam. Deinde comestionis

完 了 飯 的 時 節。 這 些³ 器⁴ 皿 都 收
 ouân leào fān ỹ chē tsiě; tché s̄ kǐ mìn toū cheōu
absoluto oryzæ tempore; ista pauca vasa, omnia, colliges

在 庫 房 裡。 那 時 用 水 洗
 tsáy kóu fāng lǐ; lá chē yóng chòu s̄
ac pones intrā cellam penariam; illo tempore utere aqua et lava

淨 了。 一 件 一 件 放 在 一 個 小⁵
 tsín leào; ỹ kién ỹ kién fāng tsáy ỹ kó siào
limpidè (illa); singulatim repones intrā unum parvum

¹ Sé fāng. Sè, quatuor; fāng, quadratum. Sé fāng significat etiam quatuor mundi partes, totus orbis.

² Chēn. Aliquid in vasa recondere.

³ S̄. Parum, modicum, attamen; frequenter additur pronominiibus lá chē, ut là s̄, illa, tché s̄, ista.

⁴ Kǐ. Quælibet utensilia; mìn, vasa quibus utimur ad bibendum et comedendum.

⁵ ỹ kién ỹ kién. Singulatim.

廚¹ 內。不 要 放 在 外 面 恐
 tchoû louý; poũ yáo fáng tsáy ouáy mién kǒng
armarium; nolo ut ponas foras; nam foras

打 破 了。
 tà pǒ leào.
franguntur.

第 二 件 事。吃 飯 的 時 候
 Tý eúl kién sé; kǎ fán tǎ chē heóu
Secundum negotium; Comedendi oryzam tempore

到 了 或 是 肉 或 是 魚。分² 開
 taó leào. houăy ché joũ houăy ché yú; fēn kăy
adveniente; sive sit caro sive sit piscis; divide

各³ 分。送 到 吃 飯 堂 裡。或
 kǒ fēn; sǒng taó kǎ fán tǎng lý; houăy
quaslibet portiones; et deferas usque intra refectorium; aut

者 畧 有 些 剩 的。也 該 收 進
 tchè liǒ yeoù sý chén tǎ; ý kăy cheōu tsín
fortasse datur aliquantulum residui; etiam debes colligere et inferre

庫 房 裡 面 去 就 是。老 爺 們 所
 kǒ fáng lý mién kiũ tsieóu ché; lào yē mēn sò
(intra) cellam penariam tunc bené; à Dominis quæ

剩 的 東 西。一 齊 都 該 收 在 庫
 chén tǎ tōng sý; ý tsý toũ kăy cheōu tsáy kǒũ
supersunt res; simul omnia debes colligere et ponere intra

¹ Tchoû. *Armarium.*

² Fēn kăy. Quando significat dividere, partiri, separare, dare, est in primo tono. Quando significat partem seu portionem, est in quarto tono.

³ Kǒ. *Quilibet.*

房 裡 面。 或 者 肉 與 魚 新
fâng lǐ mién; houăy tchè joŭ yù yû sîn
armarium; . vel fortassè carniùm atque piscium recentium

買 的 不 勾 分。 免 不 得
mày sǚ poŭ keóu fén; mièn pǒu, tě
emptorum non sufficiunt portiones; excusari minime potest

要 在 庫 房 裡 面 取 出 來
yaó tsáy koŭ fâng lǐ mièn tsiŭ tchoŭc laŷ
(quin) debeas ex positis intrà penarium extrahere

湊¹ 一 湊。 卽² 是 湊 足³ 有
tseóu ỹ tseóu; ký ché tseóu tsióu yeòu
ad supplendum; posito quod addendo sufficienter dentur adhuc

剩 的。 依 舊 該 收 進 庫 房
chén tǚ; ỹ kieóu kāy cheóu tsín koŭ fâng
reliquiæ; sicut prius debes colligere et inferre intrà penarium

裡 去。 但⁴ 收 在 庫 房 裡 的 或
lǐ kiŭ; tán cheóu tsáy koŭ fâng lǐ tǚ houăy
sed si colligenda ponendaque in penario sive

是 魚 或 是 肉 有⁵ 多 了 常 常
ché yû houăy ché joŭ yeòu tō leào châng châng
sint ex piscibus, sive sint ex carnibus dentur multa, semper

¹ Tseóu. Addere donec impleatur, addendo implere, supplere.

² Ký ché. Hoc posito, quoniam.

³ Tsióu. Sufficere; moŭ tsoŭ, non sufficit; ỹn chě mǒ tsoŭ, pro victu non sufficit.

⁴ Tán. Si, tantum, solum.

⁵ Yeòu. Aliquando additum verbo facit præteritum, ut mô yeòu laŷ non venit.

要對¹我說。若有餘剩得多。待與
yáo toúy ngò chǒ; Jǒ yeòu yū chén tǐ tō; táy yù
volo ut mihi dicas; Si superfuerunt reliqua multa; exspecta ut

我買辦的說。叫他少買
ngò mà y pán tǐ chǒ; kiáo tǎ chǎo mà y
ego emptori dicam; jubeamque illi ut aliquantulum emat

些。但凡有剩的。或是²買來³
sǐ; tán fàn yeòu chén tǐ; houăy ché mà y laŷ
minus; sed quæcunque sint reliquæ; vel fortasse emptæ fuerint

的。不拘是肉食與菓子。都該要
tǐ; poŷ kiū ché joŷ chě yù kò tsà; toū kaŷ yáo
indiscriminatim sint carnea edulia sicut fructus; omnia debes

收一個處所。不要被⁵貓兒吃
cheoŷ ŷ kó tchoŷ sò; poŷ yáo pý maô eŷl kŷ
colligere in uno loco; Nolo enim ut à fele comedantur;

了。也不要老鼠搬⁶的所在
leào; ŷ poŷ yáo lào choŷ pān tǐ sò tsáy
Item nolo mures transferant ab uno in alium locum

¹ Touý facit dativum.

² Ché mà y laŷ tǐ. Habet significationem passivi; passiva enim fiunt à verbo, Ché, postea sequitur verbum cui in fine additur tǐ.

³ Laŷ. Addi solet quibuscumque verbis motum, auctionem significantibus; undè in hoc loco laŷ videtur significare illum motum earum rerum allatarum ratione emptionis.

⁴ Poŷ kiū. Quilibet, indiscriminatim, non excipiendo vel excludendo.

⁵ Pý. Facit passiva ejusque usus est in actibus ad extrà et transeuntibus in alterum objectum, v. g.; pý tà, verberatur. Cùm exprimitur persona agens ei antepositur pý et ultimo loco vox eam actionem significans ut in exemplo presenti.

⁶ Pān. De uno in alium locum transferre.

纔好。若是收在廚櫃裡。
tsây haò; jǒ ché cheōu tsáy tchoŭ koúy lý;
tunc bené; Si autem colligis ponisque intrā culinæ armarium;

常要關那廚門。若是把籃子
châng yáo kouăn lá tchoŭ mên; jǒ ché pà lân tsè
semper debes claudere illius culinæ januas; Si enim accipias canistrum

盛着就該懸¹掛起來。若是
chên tchǒ tsieóu kây hiuên koúa kǐ lay jǒ ché
ut in eo repones Statim debes appendere illum elevans; Si tandem

收在器皿裡面。常常該要蓋
cheōu tsáy kǐ mìn lý mién; châng châng kây yáo káy
collecta ponis intrā vas; semper necesse est ut

着他。不但是肉食該是這
tchǒ tá. Poŭ tán ché joŭ ché kây ché tché
operius illud. Non solum sunt carnei cibi qui debent esse hoc

樣。就²是米缸³醬⁴缸鹽桶⁵
yáng; tsieóu ché mý kâng tsiáng kâng yên tǒng
modo; sed etiam sunt oryze dolium, embammatis vas, salis vas,

醋罈⁶油罈酒罈都要遮⁷蓋纔好。
tsoú tân yeoù tân tsièou tân toŭ yáo tchē káy tsây haò;
acetis vas, olei vas, vini vas, omnia debes operire tunc bené;

¹ Hiuên. Suspendere. Kouá. Suspendere.

² Tsieóu ché. Verti potest sed etiam.

³ Kâng. Vas fictile magnum, cujus os est valdè amplum.

⁴ Tsiáng. Condimentum quoddam, nimirum embamma, intinctus.

⁵ Tǒng est vas ligneum, rotundum et oblongum.

⁶ Tân est vas testaceum habens os angustum et ventrem amplum.

⁷ Tchē káy. Tchē, operire.

但是你的眼一看見了該収
 tán ché ngý tỹ yèn ỹ kán kién leào kây cheōu
quæcumque sint à tuis oculis semel visæ debes colligere

的東西。隨¹手就要収。該
 tỹ tōng sỹ; soũy cheōu tsieóu yáo cheōu; kây
has res; promptis manibus sinè morà (illas) colliges; aut debes

遮蓋的東西。隨手就要遮蓋。
 tchē kay tỹ tōng sỹ; soũy cheōu tsieóu yáo tchē káy;
cooperire illas; promptis manibus illico (sic) debes cooperire;

不要等從容²。不要等停³一會
 poũ yáo tèn tsōng yōng; poũ yáo tèn tĩn ỹ hoũy
noli expectare morosè; noli expectare quod paulo post

兒來蓋。這樣都是懶惰
 eũl laý kay; tché yáng toũ ché làn tò
venies ad cooperiendum; hujusmodi enim omnia sunt pigritantium

的意思。
 tỹ ý sē.
proposita.

第三件事。每日到了將⁴做
 Tý sãn kién sé; mèy jě táo leào tsiàng tsoú
Tertium negotium; singulis diebus perventà horà faciendi

¹ Soũy significat hñc promptum. Soũy tsiě. Statim, illico; undè soũy cheōu promptis manibus congruè explicatur.

² Tsōng yōng, per otium, commodè, morosè, non à verbo moror deductum, sed à voce morosus.

³ Tĩn hoũy. Paulò post.

⁴ Tsiāng facit futurum.

飯 的 時 候。你 就 該 打 米 與
fán tǐ chē heóu; ngý tsieóu kaý tà mý yù
oryzam; tu statim debes accipere oryzam et dare

他。雖 然 不 要 十 分 太 早¹ 早
tā; siú jân pǒu yáo chě fén taý tsào tsào
coquo; quamvis ita sit, nolo omnino summo manē; si enim citius

了。又 恐 怕 多 費 了 柴 火。
leào; yeóu kǒng pá tō féy leào tchây hò;
quàm par est; etiam timeo ne multa consumentur ligna;

也 不 要 太 遲² 了。廚 子 怎 麼 做
ý pǒu yáo taý tchě leào; tchóu tsè tsèn mô tsoú
item nolo nimium tardē; nám coquus quomodo facere

得 急³。廚 房 裡 或 要 油
tě kǔ. Tchoú fāng lý houăy yáo yeóu
poterit tam festinē? Culinam intrā si fortē necessaria sint oleum,

鹽 醋 醬。你 取 的 時 節 該
yên tsoú tsíang; ngý tsiú tǐ chē tsiě kāy
sal, acetum, intinctus; tu (quandò) extrahis, debes

一 起 拿 去。不 要 做 幾 轉。
ý kǔ lá kiú; pǒu yáo tsoú ký tchouàn;
simul et semel educere; nolo ut facias aliquot reversiones;

空⁴ 走 廢 了 時 候。也 不 要
kǒng tseóu féy leào chē heóu. Ý pǒu yáo
et incassum perambulando et perdendo tempus. Item nolo

¹ Tsào. Citò. Tsào leào, citius quàm par fuerit.

² Tchě. Tardē, serò, procrastinare.

³ Kǔ. Celer, festinus, accelerare, sollicitus.

⁴ Kǒng. Inutiliter, frustrā.

取得太少。恐怕不穀。取得
tsiũ tẽ tay' chàu; kǒng pá' pǒũ keóu; tsiũ tẽ

ut extrahas nimis parum; fortassè non sufficit; (aut) extrahes

太多。浪費了。你每日
tây tō; láng' feý leào. Ngý meý jě
valdè multum; frustrà enim insumentur. Tu quolibet die

打米。也先該算一算¹。
tà mý; ý siēn kây souán ý souán;
accipiens oryzam; etiam antea debes numerare atque iterum numerare;

有多少人。該打多少
yeòu tō chàu jēn; kây tà tō chàu
sint quot homines; (ut scias) quantam debes accipere

米。又該先試²一試。若是
mý. Yeóu kây siēn ché ý ché; jǒ ché
oryzam. Item debes prius experiri semel et iterum experiri; Si

那一次不穀。第二次該加些。
lá ý tsé pǒũ keóu, tý eùl tsé kây kiā sý;
illà vice non sufficiet, secundà vice oportet addere aliquantulum;

若那一次有餘。第二次就
jǒ lá ý tsé yeòu yû; tý eùl tsé tsieóu
si verò illà vice datum fuerit superflue; secundà vice statim

該減些。若是不算計。儘³着多
kây miě sý; jǒ ché pǒũ souán ký; tsín tchǒ tō
debes minuere parum; si vero non numeraris; eo pacto multum

¹ Souán, numerare; souán ký supputare, numerare, recensere.

² Ché, experimentum sumere vel facere.

³ Tsín tchǒ. Tsín penitus. Totaliter exhaustire.

拿去。他們用不了¹。自然丟去
lâ kiú; tâ mên yóng pǒu leào; tsé jân tieōu kiú
auferetur; illi autem utentes sine fine; profecto projicientur

各樣物件。都是²費了錢
kǒ yáng ǒu kién; tōu ché féy leào tsién
cujuslibet generis res; omnes (quidem) expensis pecuniis

買來。合³當看得貴重。不要作
may lâ; hô tâng kán tē kouy tchóng; pǒu yáo tsoú
emptas convenit (eas) inspicere cum aestimatione; noli facere

賤可惜了。庫房裡面不許一
tsién kǒ sǎ leào; kǒu fāng lý mién pǒu hiú y
vilia. Proh dolor! Penarium intra, ne permittas ut unus

閑人進去。若家裡有人私下進
hién jên tsín kiú; jǒ kiā lý yeòu jên sē hiá tsín
otiosus homo ingrediatur; Si domesticus detur homo clam ingrediens;

去你來對我說。若家裡有人問
kiú; ngý lâ tóuy ngò chǒ; jǒ kiā lý yeòu jên ouén
tu veni et mihi dic; si domi detur aliquis quærens

你要甚麼東西。你不要私下把與
ngý yáo chén mô tōng sý; ngý pǒu yáo sē hiá pà yù
à te volens aliquam rem; tu non debes clam dare

¹ Leào. Absolvere, complere. Pǒu leào, sine fine.

² Ché féy leào, Verti expensis, fortasse verti potest: omnes sunt expensis pecuniis emptæ.

³ Hô tâng. Convenire. Hô, convenire; tâng, idem.

⁴ Kán tē kouy tchóng. Inspecere cum aestimatione.

他。先該問明白。說與我知道。
 tǎ; siēn kāy ouén mīn pě; chǒ yù ngò tchē táo;
illi; sed antea debes interrogare clarè; dicens mihi ut sciam;

後來我看該許不該許。
 heou láy ngò kán kāy hiù poŭ kāy hiù;
Deinde ego videbo an convenit permittere (vel) non convenit permittere;

若家裡人說你管庫房的長
 jǒ kiā lý jēn chǒ ngý kouàn koŭ fāng tǔ tchǎng
Si domestici homines dicant, te curare de penario (et ob id)

長短短¹。不論是那一個。只
 tchǎng touàn touàn; poŭ lén ché lá ỹ kó; tchè
murmurent; indiscriminatim sint illi quicunque; duntaxat

管來對我說。你不要怕他們
 kouàn láy touý ngò chǒ; ngý poŭ yaó pá tǎ mēn
curabis venire ut mihi referas; tu ne timeas illos

怪²你。我自然有處³治。
 kouáy ngý; ngò tsé jân yeou tchoŭ tchè.
conqueri de te; ego certè habeo modum (eos) sedandi.

老爺今日某爺的長班到這裡
 Lào yē, kīn jě meou yē tǔ tchǎng pān táo tché lý
Domine, hodiè talis Domini famulus accessit huc

說明日他的老爺要來與老
 chǒ; mīn jě tǎ tǔ lào yē yaó láy yù lào
dicens: clarè ejus dominum velle venire (ut) cum vestra

¹ Tchǎng tchǎng touàn touàn. Tchǎng, longum; touàn, breve, et Sinenses utuntur hoc complexu ad significandam murmurationem.

² Kouáy. Conqueri, diffamare aliquem.

³ Tchoŭ. Remedium, modum.

爺 談 一 談¹。恐 怕 坐 得 久。或 者
 yê tán ĭt tăn; kǒng pǎ tsó tē xiěou; houăy tchè
Dominatione colloquatur; vereor ne sedeat diu; fortasse

要 待 他 茶。免 不 得 要
 yaó tay tá tchă; mièn pou tē yaó
volens offerre illi theum; excusare minime possumus quin velimus

整² 治 些 茶 菓。所 以 先 稟。
 tchèu tchè sŷ tchă kò; sò ĭ sièn pîn;
parare parùm thei et fructuum; idèò prius ore tenus moneo;

憑³ 老 爺 吩 咐 該 是 怎 麼 樣
 pîn lào yê fēn fou kāy ché tsèn mó yáng
ut ad libitum Dominationis vestræ jubeatis, me oportere quomodo

做。小 的 好 方 便。
 tsoú. Siào tŷ hào fāng pién.
agere? Sic ego parvulus vester benè præparabo.

你 如 今 就 該 收 拾 一 個 菓⁴ 盒。
 Ngŷ joŷ kīn tsieou kāy cheou chě ĭ kó kò hǒ;
Tu modo statim debes præparare unam fructuariam capsulam;

裡 面 擺 八 樣 糖⁵ 味。
 lý mién pày pǎ yáng tǎng ouý.
intus dispones octo genera dulciariorum.

¹ Tăn. Disputare, disceptare.

² Tchèu tchè. Componere. Tchē tsieou, parare convivium.

³ Pîn. Permittere. Pîn tá, suo arbitratu relinquere.

⁴ Kò hǒ. Vocantur quædam capsulæ ligneæ operculum habentes, in quibus dulciaria, fructus et alia recondere solent.

⁵ Tǎng ouý. Ad verbum: sacchari sapor, eo complexu dulciaria significare solent sicut etiam tǎng kò fructus cum saccharo.

老爺糖菓少好¹幾樣。

Laò yê táng kò chaō haò kÿ- yáng.

Domine, dulciaria deficiunt plurima genera.

就 把 梨 糕 補² 上。再
Tsieóu pà lý kaō pòu cháng; tsáy

Tunc accipe pirorum salgama ad supplendum suprà; item

少 把 前 日 人 家 送 禮
chào pà tsiên jě jên kiā sòng lý

si desunt, accipe præteritis diebus ab aliis hominibus oblata munera

的糖菓。就 湊 在 裡 面 也 好。
tÿ táng kò; tsieóu tsieóu tsáy lý mién y haò.

dulciariu; igitur adde super dictam capsulum tunc benè erit.

老爺 前 日 送 禮 的 菓子 是
Laò yê tsiên jě sòng lý tÿ kò tsè ché

Domine, elapsis diebus oblatorum in munus fructuum sunt

那 幾 樣 好。小 的 就 拿 來。
lá kÿ yáng haò; siào tÿ tsieóu lâ laÿ.

quotnam illæ species bonæ; ego parvulus statim sumens afferam.

前 日 來 的 有 一 盤 叫 做
tsiên jě laÿ tÿ yeòu y pân kiáo tsoú

Ex præteritis diebus oblatis adest unus discus eorum qui vocantur

瑣³瑣 葡 萄。一 盤 叫 做 瓜
sò sò pòu taó; y pân kiáo tsoú kouā

minutissimæ uvæ; alterius disci fructus vocantur cucurbitarum

¹ Haò facit superlativum in nonnullis loquendi formulis; v. g. haò kieòu, plurimum temporis.

² Pòu. Supplere. Pòu cháng, hoc complexu significant superaddere.

³ Sò. Minuties. Sò sò, minutissimi.

仁。一盤叫做薄¹脆。一盤叫
jên; ỹ pân kiáo tsoú pǒ tsoúy; ỹ pân kiáo
semina; alterius disci vocantur tenuia; alterius disci vocantur

做牛²皮糖。一盤叫做
tsoú nieôu pŷ tâng; ỹ pân kiáo tsoú
bubulæ pelles conditæ saccharo; alterius disci vocantur

香³圓片⁴。這五盤都可以
hiăng yuên pién; tché ou pân toū kǒ y
mali citrei rotunda fragmenta; Ex his quinque discis omnia possunt

做得。就該做些雞蛋糕
tsoú tẽ; tsieôu kaỹ tsoú sỹ kỹ tán kaō
feri; statim debes facere aliquot ex gallinarum ovis placenta

也好。記得客來就
y haò. Ký tẽ kě laỹ tsieôu
etiam hoc bonum erit. Recordare, hospitibus advenientibus ut statim

叫人俟⁵侯可也。
kiáo jên sé heóu kǒ y.
voces homines ut expectent ad inserviendum et ita bene.

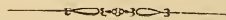
¹ Pǒ tsoúy. Pǒ, *tenuis*; tsoúy, *fragile, debile*. Unde duæ istæ voces idem significant; ita vocatur quoddam genus cibi dulciarii delicatissimi ex farina aqua subcocta addito saccharo aliisque condimentis.

² Nieôu pŷ tâng. Sic vocant quoddam dulciarium propter ejus formam.

³ Hiăng yuên. Nomen cujusdam speciei mali citrei.

⁴ Pién est numerale fragmentorum.

⁵ Sé. *Expectare, præstolari*. Sé heóu, idem

SIXIEME DIALOGUE.

茶 房 的 事。
Tchă fâng tỹ sé.

De spectantibus ad Thei cellam rebus.

某 人。如 今 房 管 茶 你。這 個 事
Meòu jên. Joũ kîn ngỹ kouàn tchă fâng. Tchế kó sé
Quidam homo. Nunc tu curas de Thei cella. Hoc opus

容¹ 易。你 會 得 麼。
yóng ý; Ngỹ hoúy tẽ mô.
facile est; Tu peritus es ne?

老 爺 小 的 雖 然 常 常 見² 的 只 是
Laò yê siào tỹ siũ jân châng châng kién tỹ tchè ché
Domine, ego parvulus quamvis semper videns, attamen

不 會 經³ 手。
pỗ tsên kîn cheòu.
nondum officium exercui.

既 是 你 不 會 管 過。免 不 得
Ký ché ngỹ pỗ tsên kouàn kó; mièn pỗ tẽ
Quoniam ita est te nondum curasse; evitari non potest

¹ Yóng ý. Ý, facile; yóng ý, idem sensus.

² Kién tỹ. Videtur esse participium præsentis temporis. Quod efformatur postposita verbo particulâ tỹ.

³ Kîn cheòu. Exercere.

我 說 與 你 知 道。 你 如 今 做 這
ngò chǒ yù ngý tchē táo: ngý joũ kīn tsoú tché
(quīn) ego dicam tibi ut scias: te nunc facere hoc

工 夫。
kōng fōū.
opus.

第 一 件 茶 鍾 要 洗 得 乾 淨。 洗
Tý ỹ kién tchǎ tchòng yaó sý tē kán tsín. Sý
Prima res est, Thei scutellas debes lavare limpidissimè. Quibus

了 該 用 布 抹 一 抹
leào kaý yóng póu mǎ ỹ mǎ
lavatis, debes uti panno ad tergendum iterumque tergendum

乾。 所 以 常 常 該 有 一 盤
kán; sò ý chāng chāng kaý yeòu ỹ pǎn
(ut sint) siccae; Idcirco semper oportet ut sit unus catinus

水 方 便 洗 他。 常 常 該 用
choùy fāng pién sý tá; chāng chāng kaý yóng
aquae praestò sit ad lavandum illas: semper oportet uti

布 抹 乾。 若 是 看 見 茶
póu mǎ kán: jǒ ché kán kién tchǎ
telà (ad eas) tergendas et exsiccandas: Si videas pro thea

匙 黑。 也 該 用 一¹些 灰 擦
chē hē; ý kaý yóng ỹ sý hoüy tchǎ
cochlearia esse nigra; etiam debes uti modico cinere ad fricandum

一 擦。 擦 得 光 些
ỹ tchǎ; tchǎ tē kouāng sý
iterumque fricandum; Si tergendò assequantur splendoris aliquid,

¹ ỹ sý. Modicum quid.

好 看。不 但 是 茶 鍾 茶
 haò kán. Poŭ tán ché tchă tchōng tchă
pulchra (erunt) visu. Non solum sunt pro theo scutellæ, pro theo

匙 要 抹 得 乾 淨。 就 是
 chě yáo mǎ tǐ kán tsín; tsieóu ché
cochlearia, (quas) oportet tergere limpidè; sed etiam sunt

盛¹ 茶 的 托² 盤。 也 是 該 要
 chên tchă tǐ tō pân; ý ché kaý yaó
ad reponendum theum lances; (quæ) item debent

乾 淨。
 kán tsín.
esse limpidissimæ.

第 二 件。 洗 淨 的 茶 鍾 該 分
 Tý eùl kiên. Sý tsín tǐ tchă tchōng kaý fên
Secundum opus. Lotis mundè thei cyathis, debes dividendo

做 兩 處。 細 茶 鍾 做 一
 tsóu leàng tchoú; sý tchă tchōng tsóu ý
facere duo loculamenta; pro subtilibus thei scutellis facies unum

¹ Chên. Capere, continere in loco. Segetes quæ in sacrificiis offeruntur dicuntur tsoû; in suo vase repositæ dicuntur chên. Undè chên tchă significat ad reponendum theum.

² Tō. Manu aliquid sustentare; undè quia dictæ lances quasi manu sustentantur, Sinenses appellant tō pân quædam vasa parva excavata communissimi usûs, rotunda, quadrata, oblonga et ligno confecta et sundaraca sinensi splendentia, quorum usus præcipuus est ad portandi m scutellas.

處。 粗 茶 鍾 做 一
 tchoŭ; tsoū tchă tchōng tsoú ỹ
loculamentum; pro crassioribus (verò) thei poculis facies unum

處。
 tchoŭ.
loculamentum.

若 是 官 府 或 尊 客 來 時。
 Jǒ ché kouān fòu houăy tsên kě laŷ chē;
Si aliquandò præfectus aut honorabilis hospes venerit;

就 該 用 一 細 的 茶 鍾。 若 是
 tsieóu kaŷ yóng ỹ sý tŷ tchă tchōng. Jǒ ché
tunc oportet uti subtilibus thei poculis. Si verò veniant

平 常 的 人。 用 一 粗 的 也 罷。
 pín chāng tŷ jên; yóng ỹ tsoū tŷ ỹ pá.
populares homines; utere crassioribus, et sufficit.

第 三 件。 茶¹ 泡 菓 子。 也 該 分
 Tý sán kién; tchă paǒ kò tsè, ỹ kaŷ fēn
Tertia res; In theo immittendos fructus, etiam debes dividere

兩 等。 若 是 上 等 的 客 來。 該
 leàng tèn. Jǒ ché chāng tèn tŷ kě laŷ; kaŷ
in duos ordines. Si superioris ordinis hospites venerint; debent

是 松 子 榛 子 杏 仁 瓜
 ché sōng tsè tsēn tsè hén jên kouā
esse pinei, avellanæ, malorum Armeniæ nuclei, cucurbitarum

¹ Tchă paǒ. Sinenses non rarò infundunt fructus siccatos in theo; ad designandos tales fructus communiter utuntur duabus hisce vocibus : tchă paǒ.

仁。若是平等的客來。就是
jên. Jǒ ché pǐn tèn tǔ kě' laý; tsieóu ché
seminu. Si verò popularis ordinis hospites venerint; tunc sint

葡萄白菓青豆蓮肉棗兒
poũ taó, pě kò, tsīn teóu, liên joũ tsào eũl
uvæ, Ginko bibola, recentia, pisa, nenuphar pulpa, zizypha,

栗子都好做¹茶泡。前日
lǔ tsè toũ hào tsoú tchǎ' paó. Tsién jě
castaneæ omnes boni sunt ut sint in theo immersi. Præteritis diebus

人送來的是雨
jên sǒng laý tǔ ché yù
ab aliquot oblata et allata fuerunt (duæ species thei) unus dictus

前茶松蘿茶。與家裡
tsién tchǎ' sōng lô tchǎ'; yù kiā lý
yù tsién theum, alter verò sōng lô theum; et alia domi

買的龍井茶天泡茶都
May tǔ lǒng tsin tchǎ' tién tchě' tchǎ' toũ
empta (nempé), lǒng tsin theum, tién tchě' theum, omnia

是細茶。不該常用他。但是有
ché pý tchǎ'. Poũ kaý châng yóng tǎ'; tán ché yeòu
sunt subtilia thea. Non debes frequenter uti illis; attamen si

好客來便用他。其餘
haò kě laý pién yóng tǎ'; kǔ yũ
honorati hospites venerint, convenit uti istis; pro reliquis verò

都用粗的茶勾了。
toũ yóng tsoũ tǔ tchǎ' keóu leào.
omnibus uti poteris crassioribus theis, et sufficit.

¹ Tsoú significat aliquandò esse, sicut in hoc loco.

SEPTIÈME DIALOGUE.

衣 服 房 的 事。

Y foũ fâng tỹ sé.

De vestiariæ cellæ rebus.

某 人。你 如 今 要 管 衣 服 房。

Meòu jên. Ngý poũ kîn yáo kouàn y foũ fâng.

Quidam homo. Tu nunc debes curam habere de vestiario.

老 爺 衣 服 房 的 事 體 該 怎 麼 做。

Laò yê, y foũ fâng tỹ sé tỹ kaỹ tsèn mô tsoú.

Domine, vestiariæ cellæ res, oportet quali modo gerere?

你 不 曾 做 過 這 個 工 夫。

Ngý poũ tsên tsoú kó tché kó kōng foũ.

Tu nondum exercuisti istud officium?

小 的 不 曾 專¹ 管。 往²

Siào tỹ poũ tsên tchouân kouàn; ouàng

Ego parvulus nondum ex professo talem curam habui; elapsis

曰 只 是 相 幫 別 人 做 過。

jě tchè ché siāng pāng piě jên tsoú kó;

diebus duntaxat fui ad adjuvandum alios qui faciunt hoc opus;

也 畧³ 畧 曉 得 些。

y liǒ liǒ hiào tẽ sỹ.

et modicum scio aliquid.

¹ Tchouân. De proposito, attenti animo, sed aptius vertitur ex professo.

² Ouàng. Olim, antiquitus. Ouàng jě, elapsis diebus.

³ Liǒ liǒ. Modicum.

你 如 今 聽 我 說。 衣 服 房 有 廚 櫃
 Ngý joũ kîn tîn ngò chǒ; ỹ foũ fâng yeòu tchoũ kouý
 Tu modò audi me loquentem; vestiaria cella habet armarium;

該 用 廚 櫃。 若 廚 櫃 不 勾。 就 用
 kāy yóng tchóu kouý. Jǒ tchoũ kouý poũ keóu; tsieóu yóng
 oportet uti armario (eo). Si armarium non sufficit; tunc poteris (uti)

那 架¹ 子。 原² 有 幾 層。 也 是 爲
 lá kiá tsè; yuên yeòu ký tsén, ỹ ché ouý
 illo pluteo; speciales (enim) habet aliquot gradus, et sunt ad

盛 衣 服 的。 如 今 用 他。 每 一 層
 chên ỹ foũ tǔ; joũ kîn yóng tá; mèy ỹ tsén
 reponendas vestes; nunc utere illo; quilibet gradus

分 做 幾 處。 都 該 寫 一 個 名 字
 fên tsóu ký tchoũ; toũ kāy sié ỹ kó mìn tsé
 dividitur in aliquot loculos; In omnibus debes scribere unum nomen

貼 在 上 面。 依 他 的 名 字。
 tiě tsáy cháng mién; ỹ tá tǔ mìn tsé;
 (quod) agglutinabis in superficie; juxta ejus nomen honorificum

放 他 的 衣 服。 後 來 尋 的 時 節
 fáng tá tǔ ỹ foũ. Heóu láy siún tǔ ché tsiě
 pones cujusque vestes. Deindé quandò quærentur

¹ Kiá tsè. Eo nomine vocantur repositaria quædam librorum, vestium, aliarumque rerum. Plerumque enim confecta sunt ex lignis et tali formâ ut intrâ vel suprâ collocari possint vestes, libri, et latine dicitur: pluteus.

² Yuên. Principium, proprium, naturale, præcipuum.

極 容 易。 要 查 一 查 那
kǐ yông ý. Yáo tchǎ ỹ tchǎ lá
facillimum est (invenire). Debes inquirere et iterum inquirere illas

樣 的 衣 服 有 多 少 件 數。 不 得
yáng tǐ ỹ foũ yeoù tō chàu kién soú, poũ tẽ
species indumentorum sunt quotus numerus, ne

混 亂。 你 如 今 就 寫 許 多 記¹ 號
houèn louán. Ngý joũ kīn tsieóu siẽ hiù tō ký háo
confundi possint. Tu nunc statim scribe plurima signa

去 貼 上。 但 在 上 面 都
kiú tiẽ cháng; tán tsáy cháng mién toũ
atque ibis ad glutinandum supra; sed in superiori facie omnia

是 老 爺 們 的 記 號。 在 下 面 都 是
ché lào yê mên tǐ ký háo; tsáy hiá mién toũ ché
sint Dominorum signa; in inferiori verò facie omnia sint

相² 公 們 的 記 號。 都 要 收 得 乾
siáng kōng mên tǐ ký háo; toũ yaó cheoù tẽ kân
litteratorum signa; omnes debes colligere limpidas

淨。 若 是 穿 過 的 衣 服。 另 該
tsín. Jǒ ché tchouán kó tǐ ỹ foũ; lín kaỹ
(vestes). Si verò fuerint indutæ jam vestes; præterea debes (eas)

收 在 一 處。 如 今 天³ 冷。 每 一 瞻 禮
cheoù tsáy ỹ tchoũ; Joũ kīn tién lèn; mèy ỹ tchân lý
colligere in uno loco; Nunc hiems est; singulis hebdomadibus

¹ Ký. Recordari. Háó, nomen honorabilius.

² Siáng kōng est titulus honoris inferior titulo lào yê.

³ Tién lèn. Tién, cælum, dies. Lèn, frigus. Tién lèn, hiemat.

要 換 一 次 衣 裳。若 遇 熱 的 時 候。
 yaó houán ỹ tsé ỹ châng; Jǒ yú jě tỹ chē heou;
volo commutare unâ vice vestimenta; Si est caloris tempus;

自 然 一 個 瞻 禮 要 換 兩 次
 tsé jân ỹ kó tchân lý yáo houán leàng tsé
certòquidem in unâ hebdomadâ debes commutare duabus vicibus

衣 服; 換 的 時 節 是 主 日。該 前
 ỹ foũ; houán tỹ chē tsie ché tchou jě; kâ tsiên
vestimenta; Commutandi tempus erit dominica dies; debes antea

瞻 禮 第 七 日 就 送 衣 服 到 各 位
 tchân lý tý tsỹ jě tsieou sòng ỹ foũ taó kǒ ouý
in sabbato illicò deferre vestes usque ad cujuslibet

老 爺 各 位 相 公 的 房 禮 去。
 lào yê kǒ ouý siáng kōng tỹ fàng lý kiú.
Domini et cujuslibet litterati cubiculum interiùs pervenientes.

每 一 位 該 有 一 件 肉¹ 衫 一 件 小 衣。
 Meý ỹ ouý kâ yeou ỹ kiên joũ chān ỹ kiên siào ỹ;
Singulis personis debes dare unam subuculum, unum subligar;

一 雙 單 襪。若 是 換 了。
 ỹ chouāng tân ouă; Jǒ ché houán leào;
unum par simplicium caligarum; Si verò fuerint permutatæ;

就 該 收 那 穿 過 的 衣 服 同 做
 tsieou kâ cheou lá tchouân kó tỹ ỹ foũ tâng tsoú
statim debes colligere istas indutas vestes et simul facere

¹ Joũ chān. Joũ, caro; chān, vestis brevior. Joũ chān, id est subucula, quæ communius vocari solet hân ỹ, sudoris vestis.

一 塊¹。 到 了 半 月 就 要 洗
 ỹ kouăy; taó leào pán yuě tsieou yaó sý
unum globum; pervento dimidio mense, statim debes lavare

一 次。 那² 時 節 一 齊 拿 出 來。 逐 一
 ỹ tsě; lá chē tsiě ỹ tsỹ lâ tchou laÿ; souỹ ỹ
semel; Tunc temporis simul auferes; singularum

件 寫 一 單 帳³ 記 着⁴。 每 一 位 有
 kién siè ỹ tăn tcháng ký tchǒ; Mèy ỹ ouy yeòu
rerum scribes unum catalogum pro memoriâ; Singuli Domini habeant

肉 衫 幾 件。 小 衣 幾 條⁵ 單⁶ 被 幾
 jou chān ký kién; siào y ký tiào tăn pý ký
subuculus quot; femoralia quot, simplices sindones quot,

床⁷ 長 衣 幾 領⁸ 暑⁹ 襪 幾 雙 裙¹⁰ 子
 tchouâng tchâng y ký lîn chòu ouă ký chouâng kiün tsè
longiores vestes quot, æstivalia tibialia quot paria, tunicae

幾 條 汗 巾 幾 方 手 巾 幾 條。 一 總 點
 ký tiào chán kîn ký fāng cheòu kîn ký tiào; ỹ tsòng tièn
quot, sudariola quot, manutergia quot; omnibus jam

¹ Kouăy. Frustum, segmentum et illorum numerale.

² Lá chē tsiě. Tunc temporis.

³ Tchǒ. Nullum sensum specialem hic habet, sed est mera litt. fin.

⁴ Tcháng. Calculus, computus. Tcháng pou. Rationum libri; hic significat catalogum.

⁵ Tiào est numerale rerum oblongarum et femoralium.

⁶ Tăn pý. Simplex lodiæ.

⁷ Tchouâng est numerale sindonum, lodicum.

⁸ Lîn est numerale vestium.

⁹ Chòu. Summus calor.

¹⁰ Kiün tsè. Genus togæ, seu tunica quæ suprâ induitur à renibus ad talos usque divisa.

過了。不要失落。洗的時節件件
 kó leào; pǒu yáo chě lǎ. Sỳ tǔ chē tsiě kién kién
notatis; ne perdantur. Quando lavantur singula

都要洗得濛淨。若不得潔淨。
 toū yaó sỳ tē kiě tsín; Jǒ pǒu tē kiě tsín;
omnia debes lavare limpidè; Si non possunt (lavari) limpidè;

先該做些灰¹水就好。前
 siēn kāy tsoú sý houy chouy tsiéou haò; tsiēn
antea debes facere aliquantulum lexivii, tunc benè; Elapsis

日來了幾位老爺。沒有衣服。家裡
 jě laý leàò ký ouy làò yē; mô yeòu y foũ kiā lý;
diebus venerunt aliquot Domini; non erant vestes domi,

又沒有現²成買的。明日你
 yeóu mô yeòu hién tchēn mà y tǔ; Mìn jě ngý
et etiam non erant jam confectæ venales; Crastinà die tu

就要去尋一個裁蓬來
 tsieóu yaó kiú siūn ý kó tsáy fông laý
illicò debebis ire ad quærendum unum sartorem ut veniat

做幾領布道³袍。如今
 tsoú ký lín póu táo pǎo; jǒu kīn
ad faciendum aliquot ex telà tunicas talaris manicatas; modò

¹ Houy choüy. Houy, cinis; choüy, aqua; ex hoc complexu explicamus lexivium.

² Hién tchēn. Hién. Apparere, manifestare, prodire; hién tsáy, res actu existentes. Tchēn, perfectum, integrum; hién tchēn, res quæ jam perfectæ venduntur.

³ Taó pǎo. Tunica talaris manicata quæ utuntur taó sé et hô châng, sacerdotes et bonzii sinenses. Olim aliis etiam erat communis.

天 時 將¹ 熟 了。 繇² 襖 綿
tiên chē tsiāng jě leào; miên gaò mién

tempus caloris propè est; tunicae gossypio repletæ, ejusdem modi

褲 都 脫 下 了。 就 該 方 便 夏
koũ toũ tǒ hiá leào; tsieóu kaỹ fāng pién hiá
femoralia omnia jam deponuntur; statim debes præparare æstivales

衣。 該 裁 幾 領 葛³ 布
ỹ. Kaỹ tsāy kỳ lín kǒ póu
vestes. Oportet secare aliquot talarum tunicas ex lino byssino manicatas,

道 袍 夏⁴ 布 袴⁵ 子 夏
táo pǎo hiá póu kouá tsè hiá
tunicas interiores simplices ex æstivali telâ, ex æstivali

布 中 衣。 都 是 要 做 的。 前 日 做
póu tchōng ỹ; toũ ché yáo tsoú tỹ. Tsién jě tsoú
telâ femoralia; omnia oportet facere. Elapsis diebus confectæ

的 道 袍 都 沒 有 護 領 在 上 面
tỹ taó pǎo toũ mǒ yeoù hóu lín tsáý cháng mién
tunicæ talarum omnes non habent collare in superiori facie;

的。 你 去 買 一 疋⁶ 領 絹⁷ 自
tỹ; Ngý kiú mà y pỹ lín kiuen tsé
Tu ito ad emendam unam telam pro collaribus sericam à

¹ Tsiāng. Frequens est hujus litteræ usus, et hinc videtur significare mox, vel esse proximè, propè.

² Miên gaò. Genus tunicæ cui gossypium est immixtum.

³ Kǒ póu. Tenuissimi lini tela, ex quâdam herbâ quæ dicitur kǒ confecta

⁴ Hiá póu. Hiá, æstas; póu, tela; ita vocant genus quoddam telæ ob ejus usum tempore æstivo.

⁵ Kouá tsè est genus interioris indusii.

⁶ Pỹ. Numerale telarum; ỹ pỹ, una tela.

⁷ Kiuen. Species serici subtilioris.

已 剪 更 便 宜 些。
kỳ tsièn kén pién nỳ sý.

nobis forcipe præcidendam, paulò plus (id erit) commodum.

昨日 老爺 吩咐。 小的 今日 要去
Tsó jě lào yê fên foú; siào tỹ kìn jě yaó kiú

Heri vestra Dominatio præcepit; ut ego parvulus hodiè eam

做 幾 頂¹ 方² 巾。 該 有 多³ 大
tsoú kỳ tìn fāng kìn; kaỹ yeoù tō tá
facere aliquot bireta; (illa) debent habere quantæ magnitudinis,

多 少 尺⁴ 寸。 這 樣 小 的 拿 去
tō chaò tchě tsén; tché yáng siào tỹ lâ kiú
quot cubiti et uncia; hoc pacto ego parvulus auferam

定 做。 某 老爺 要 一 雙
tín tsoú. Meòu lào yê yáo ỹ chouāng
et juxta statutum faciam. Talis Dominus vult unum par

布 鞋。 小 的 如 今 順⁵ 路 一 齊
pou haỹ; siào tỹ joũ kìn chuén lou ỹ tsý
ex telâ calceorum; ego parvulus modo opportunè in itinere simul

買 來。 省 得 又 走 一 轉。 我 身
may laỹ; sèn tẽ yeóu tseòu ỹ tchouàn; ngò chên
emam; et evitabo iterum ire alterâ die; nam meum corpus

又 些 病。
yeóu sý pín.

denuò parvâ infirmitate laborat.

¹ Tìn. Numerale pileorum, biretorum.

² Fāng kìn. Pileolus quadratus, biretum.

³ Tō tá æquivalet tō chaò, ký tá.

⁴ Tchě est mensura seu pes sinensis, constans decem tsén. Tsén igitur est decima pars pedis sinensis, sive una uncia cujus longitudo sequenti lineâ indicatur.

⁵ Chuén. Numerale revolutionum, redituum.

HUITIÈME DIALOGUE.

看¹ 門 的 事。

Kán mên tǐ sé.

De Janitoris rebus.

某 人。你 看 門。但 凡 有 客
 Meòu jên. Ngý kán mên; tán fân yeòu kě
Quidam homo. Tu custodis januam; sed quisquis sit hospes

來 拜。你 就 要 來 通² 稟。
 laÿ paý; ngý tsieóu yaó laÿ tǒng pín
veniens (ad) salutandum; tu statim debes venire ad nuntiandum

好 出 去 相³ 見。不 要
 hào tchoú kiú siāng kién; pǒu yáo
conveniēns est ut prodeam in mutuum conspectum; non debes

不⁴ 理 他。
 pǒu lý tá.
negligere illum.

¹ Kán mên. Kán, *inspicere*; mên, *porta, janua*. Ex isto complexu explicatur janitor; custodire januam.

² Tǒng pín. *Communicare, participare, etc.* Pín, *ore tenus aliquid superiori nuntiare*. Ex duabus vocibus, *ore tenus certiolem facere, nuntiare*.

³ Siāng kién. *Videre*. Tchoú kiú siāng kién est *conveniēns egredi e cubiculo ad videndum, etc.*

⁴ Pǒu lý. *Non curare, negligere*.

若是老爺出了門。或拜

Jǒ ché lào yê tchoũ leào mên; houăy paý

Si Dominus egressus sit é foribus; fortasse ad salutandos

客去了。你要明白對他說。不要

kě kiú leào; ngý yaó mîn pě toúy tá chǒ; pou yaó

hospites iverit; tu debes claré illi dicere; non debes

說謊。凡來拜或有帖

chǒ houâng. Fân laý paý houăy yeòu tiě

dicere mendacia. Omnes venientes salutare sive habeat visitationis

子或沒有帖子。都要問

tsè houăy mǒ yeòu tiě tsè; toū yaó ouén

schedulam, sive non habeat illam; omnino debes interrogare

他的下處¹。問得明白。都要

tá tǔ hiá tchoũ; ouén tě mîn pě; toū yaó

illum de diversorio; et interrogare claré; et omnia debes

寫在門²簿上。後席好去

siè tsay mên pou cháng. Heóu laý haò kiú

scribere in januae registro. Postea facile erit ad eundum

回³拜他。

hoûy paý tá.

resalutare illos.

¹ Hiá tchoũ. Locus in quo quis modico tempore diversatur, diversorium.

² Mên pou. Liber in quo à janitore notantur hospites qui veniunt salutare herum. Vocatur etiam mên tsiě.

³ Hoûy paý. Resalutare. Hoûy choũ, respondere epistolis; hoûy laý, redire.

前 日 某 爺 有¹ 書 來。如 今 他的
 Tsiên jě meòu yê yeòu choū laŷ; joũ kîn tá tŷ
Elapsis diebus, talis Domini venit epistola; modò ejus

差² 人 在 這 裡 討 回 書。
 tchăy jên tsay tché lý tảo hoũy choũ.
tabellarius est hic petens responsivam epistolam.

正 是 你 就 取 一 個 全³ 帖
 Tchên ché; ngý tsieóu tsiũ ỹ kó tsuên tiě
Justum est; tu statim accipiens unam integram schedulam,

一 箇 副⁴ 啟 一 箇 內 函⁵
 ỹ kó foú kŷ ỹ kó louý hân
unam schedam pro epistolis, unam thecam chartaceam ad eas includendas

一 箇 護⁶ 封 幾 條 紅⁷ 籤
 ỹ kó hoú fōng kŷ tiảo hông tsiên
unam exteriorem thecam papyraceam, aliquot rubras vittas

¹ Yeòu choũ laŷ. Yeòu, additum verbis facit præteritum ut mǒ yeòu laŷ, non venit.

² Tchăy jên. Nuntius. Hic verò tabellarius, seu gallicè: facteur de la poste.

³ Tsuên tiě. Integer libellus constans decem foliis.

⁴ Foú kŷ. Papyri scheda lineis distincta pro conscribendis epistolis. Foú est numerale foliorum papyri. Kŷ, dividere, et ita vocantur dictæ schedæ, eo quod sunt lineis divisæ seu distinctæ.

⁵ Hân. Epistolarum theca chartacea. Epistolæ includuntur in duas thecas papyraceas quæ communiter vocantur hân; interior et epistolæ immeditata vocari solet louý hân; exterior, ouáy hân.

⁶ Hoú fōng. Hoú, epistolarum involucrum quo reponuntur. Fōng est numerale epistolarum. Fōng choũ, claudere epistolam. Hoú fōng est exterior theca papyracea pro epistolis in quâ fit inscriptio.

⁷ Hông tsiên sunt quædam vittæ seu fasciæ papyraceæ rubræ quibus epistolæ obvolvuntur et in quibus scribitur inscriptio.

與 印¹ 色。 都 方 便 在
yù yín sě; tōu fāng pién tsáy
pro inscriptione cum sigillo et colore; omnia præparatis, pones

那 裡。我 就 寫 了 交 付 與 他 去
lá lý. Ngò tsieóu siè leào kiāo fōu yù tǎ kiú
in hoc loco. Ego statim ac scripsero tradam illi ut eat

罷。明 日 要 去 拜 客。你 如 今
pá. Mìn jě yaó kiú pay kě. Ngý joũ kìn
et sufficit. Cras volo ire ad salutandum hospites. Tu modò

先 把 帖 子 收 拾。或 用
siên pà tiě tsè cheōu chě; houăy yóng
anticipato accipe visitationis libellum (et) præpara; sive utar

全 帖 或 用 古 拆 東。都
tsuên tiě houăy yóng kou tsě kiên, tōu
integro libello sive utar antiquis visitationum libellis, omnia

該 分 別 放 在 幾 處。拜 的
kaý fēn piě fáng tsáy ký tchoũ, pay tỹ
debes dividere (ac) ponere in aliquibus locis, ut visitationis

時 節 甚² 是 方 便。帖 子 上 寫 的
chê tsiě chén ché fāng pién. Tiě tsè cháng siè tỹ
tempore valde sint paratæ. Suprà libellum inscriptio

有 通 家 侍 教 生³ 某
yeòu tōng kiā ché kiaó sēn mòng
sit: ejusdem domus lateri assistens doctrinæ discipulus talis

¹ Yn. Sigillum. Yn sě, ad imprimendum sigillum, non cerâ aut bracteis paniceis, sed colore utuntur.

² Chén. Additum positivis facit superlativum; hîc licet mediat, verbum ché additur tamen sequentibus fāng pién.

³ Sēn. Hiō sēn, discipulus; hîc idem sensus est.

頓¹ 首 拜。 有 通 家
 tén cheòu paý. Yeòu tōng kiā
capite ad terram usque demisso salutem dicit. Sit ejusdem domus

侍 教 弟 某 頓
 ché kiáo tý mòng tén
lateri adhærens edoceat fratrem minorem N capite ad terram

首 拜。 有 侍 生 某
 cheòu paý; yeòu ché sēn mòng
usque demisso salutem dicit; sit lateri assistens discipulus N.

頓 首 拜。 有 通 家
 tén cheòu paý; yeòu tōng kiā
capite ad terram usque demisso salutatur; sit in eadem domo

晚¹ 侍 教 生 某 頓
 ouàn ché kiáo sēn mòng tén
junior lateri assistens ut edoceatur; discipulus N. capite ad terram

首 拜。 有 晚 侍 教
 cheòu paý; yeòu ouàn ché kiáo
usque demisso salutem dicit; sit junior lateri assistens ut edoceatur

生 某 頓 首 拜。 有
 sēn mòng tén cheòu paý; yeòu
discipulus N. capite ad terram usque demisso salutatur; sit

通 家 晚² 生 某 頓 首
 tōng kiā ouàn sēn mòng tén cheòu
communis domus juvenior discipulus N. capite reverenter inclinatio

¹ Tén cheòu. Tén, caput usque ad terram demittere. Tén cheòu, venerari, caput inclinare.

² Ouàn Vespere, serò, postea. Ouàn sēn, junior.

拜。 有 晚 生 某 頓
 páy; yeòu ouàn sēn mòng tén
salutem dicit; sit junior discipulus N. capite ad terram

首 拜。 有 西 儒 末¹ 學
 cheòu páy; yeòu sŷ jōũ mó hiõ
usque demisso salutat; sit occidentis litteratus infimus discipulus

某 頓 首 拜。 但 來的
 mòng tén cheòu páy; tán laŷ tŷ
N. inclinato reverenter capite salutem dicit; sed qui veniat

是 全 帖。 我 同 拜 他 也
 ché tsuēn tiě; ngò hoũy páy tá' ÿ
si afferat integrum libellum; ego visitationem reddens illi etiam

該 用 全 帖。 他 以 古 折
 kaŷ yóng tsuēn tiě; tá' ÿ kòu tsě
debeo uti integro libello; si autem illi cum antiquis libellis

東 來 拜。 我 也 用 古 折 東
 kièn laŷ páy; ngò ÿ yóng kòu tsě kièn
visitationis venerint salutare; ego etiam utar antiquo libello

同 拜 他。 或 者 也 有 閣² 下
 hoũy páy tá. Houăy tchě ÿ yeòu kǒ hiá
resalutando illos. Fortassè etiam si sint consiliarii colao nuncupati,

¹ Mǒ. Extremum, remotum, debile. Mǒ hiõ, ultimus discipulus, infimus discipulus.

² Kǒ hiá. Idem est ac kǒ laò. Hì sunt regis immediati consiliarii toto regno et aulá maximi; plerumque sunt quatuor, aliquandò sex. Hi nihil peculiare sibi commissum habent, sed reipublicæ invigilant universæ et in omni negotio regis sunt à secretis.

尙¹ 書 與 尊 官 用
 cháng choū yù tsēn kouān yóng
ministeriorum præsides et aliis nobilibus præfectis qui utantur

單 帖 來 拜。 那 時 我 回
 tān tiě laÿ paý; lá chē ngò hoûy
simplicibus libellis venientes visitare, tunc ego visitationem

拜 他 該 用 全 帖。
 paý tā kaÿ yóng tsuēn tiě.
restituens illis debeo uti integris libellis.

若 是 平 常 人 用 單 帖 來
 Jǒ ché pīn chāng jēn yóng tān tiě laÿ
Si sint vulgares homines qui utantur simplici libello venientes

拜。 回 拜 他 時 節 也 只
 paý; hoûy paý tā chē tsiě ÿ tchè
salutare; salutationem reddens eis illo tempore, etiam solummodò

該 用 單 帖。 就 是 寫 單 帖。
 kaÿ yóng tān tiě; tsieóu ché siè tān tiě;
debeo uti simplici libello; videlicet scribendo simplices schedulas;

切² 不 要 寫 頓 首 二 字。 假³ 如
 tsiě poû yáo siè tén cheòu eùl tsé; kià joû
absolutè nolo ut scribas tén cheòu duas hasce litteras; verbi gratià

寫 單 帖。 只 該 寫 通
 siè tān tiě; tchè kāy siè tóng
scribas simplices libellos; duntaxat debes scribere (sic:) ejusdem

¹ Chāng choū sunt præsides tribunalium supremorum.

² Tsiě. Multum, efficacia. Tsiě yáo, vehementer necessarium, omnino volo.

³ Kià joû. Verbi gratià, quod si, supposito quod.

家 侍 教 生 某 拜。 或
kiā ché kiáo sên mòng pay; houăy
domus lateri assistens doctrinae discipulus N.... salutem dicit; vel

遇¹ 閣 下。 或 部²
yú kǒ hiá; houăy pou
congressus est cum imperialibus consiliariis; vel sex tribunalium

官 新 到 任³。 或
kouān sîn taó jén; houăy
mandarinis aulicis recenter, pervenientibus ad ista officia; vel

遇 喜⁴ 事 去 拜 去。 該
yú hỳ sé kiú páy tă. Kaỹ
congressus est ob lætas causas ob quas ivit ad salutandum illos. Debes

用 紅 全 帖。 或 是 送 他 賀⁵
yóng hōng tsuēn tiě; houăy ché sōng tă hó
uti rubro et integro libello; vel sunt offerenda illis gratulatoria

禮⁶。 也 該 用 紅 全 帖。
lỳ; y kaỹ yóng hōng tsuēn tiě.
munera; etiam debes uti rubro et integro libello.

若 是 平 常 日 送 禮。 就 是 白
Jǒ ché pîn chāng jě sōng lỳ; tsieóu ché pě
Sì ordinariis diebus offerantur munera; tunc sint albi

¹ Yú. Congressus simplex in quo urbanitatis leges non plenè servantur.

² Pou. Regere, gubernare. Loũ pou, sex primarii aulae magistratus. (Vide Dictionarium gallico-sinicum à nobis editum, vol. I, pag. 286.)

³ Jén. Officium, munus. Cháng jén, magistratus possessionem inire. Taó jén significat pervenire ad magistratum; hoc est ad ejusdemmodi munus electus esse.

⁴ Hỳ. Lætari, gaudere. Hỳ sé, res læta. Hỳ sé tiēn laỹ, magna et inopinata lætitia.

⁵ Hó. Gratulatoria munera, congratulari.

⁶ Lỳ. Munus, donum. Lỳ oũ, res quæ dono datur.

帖 也 殼 了。我 問 你 送 禮
 tiě y keóu leào. Ngò ouén ngý sóng lý
libelli et hoc sufficit. Ego interrogo te: offerendorum munerum

帖 怎 麼 寫。各 樣 的 禮 物 自
 tiě tsèn mô siè. Kǒ yáng tǐ lý ǒu tsé
libelli quomodo scribuntur? Cujuslibet generis donaria procul

然 該 有 一 個 稱¹ 呼。
 jân kaý yeòu ỹ kó tchén hoũ.
dubio debent habere proprium nomen.

老 爺 這 裡 的 物 件 大 都 槩 有
 Laò yê, tché lý tǐ ǒu kién tá káy toũ yeòu
Domine, hujus-ce loci res, plerumque omnes habent

名 色。假 加 寫 禮 帖
 mìn sě; Kià joũ siè lý tiě
nomen et colorem; Exempli gratiâ sic scribitur munerum libellus:

謹 具² 天 青 絲 紬³ 壹
 kìn kiũ tién tsín sê tcheóu ỹ
veneranti animo parata sunt: cæruleæ sericæ damascenæ telæ unum

¹ Tchéñ. Vocare, appellare. Hoũ, vocare. Tchéñ hoũ, Vocare proprio nomine.

² Kiũ. Paratus, providere. Hæ duæ litteræ ponuntur in omnibus libellis munerum in unâ linéa et postea in aliis sequentibus fit munerum enumeratio.

³ Sê tcheóu. Sê, sericum; tcheóu est sericum inferius damasceno, minutissimis filis contextum.

疋。¹ 油¹ 錄 彭² 緞 一 端³ 月⁴ 白
 pŷ; yeoû loû pên touán ỹ touān, yuě pě
involutum; viridis coloris pên dictæ sericum una tela; glauci coloris

路⁵ 紬 一 端 翠 藍 縐
 Lou tcheôu ỹ touān, tsouý lân tsóng
ex urbe Lou tcheôu una tela; splendidi caerulei coloris crispata

紗 一 端 絳⁶ 色 綺⁷ 羅 一 端
 chā ỹ touān, kiáng sě kŷ lô ỹ touān,
serici una tela, rubri coloris intensi cum floribus una tela,

臨⁸ 青 手 帕 一 聯⁹ 湖¹⁰ 筆
 Lîn tsîh cheòu pá ỹ liên; Hoû pŷ
ex urbe Lîn tsîh strophilorum una collectio; ex civitate Hoû penicillorum

¹ Yeoû loû. Yeoû, oleum. Loû, viride; ita vocant genus viridis coloris obscuri.

² Pên touán est genus damasceni, sive ex ejus inventore, sive ex urbe Pên sic nuncupati.

³ Touān. Numerale telarum quarum quælibet continet viginti cubitos sinicos pro conficiendo indumento; si verò integra tela mittatur tunc numerale est pŷ 疋.

⁴ Yuě pě. Yuě, luna; pě, album; utrumque significat colorem quem Latini glaucum vocant.

⁵ Lou est nomen civitatis. Lou tcheôu foû, in provinciâ Chān tōng.

⁶ Kiáng. Rubrum sat-intensum.

⁷ Kŷ. Tela serica subtilis cum floribus ejusdem coloris intertextis.

⁸ Lîn tsîh est locus undè manutergia denominationem habent, quæ etiam appellantur cheòu kîn vel cheòu pá.

⁹ Liên est numerale rerum inter se colligatarum.

¹⁰ Hoû. Civitas provinciæ Tchê kiáng ubi fiunt optimi penicilli.

拾¹ 矢¹ 徽² 墨 貳 匣³ 雲⁴
 chě chě Houy mǐ eúl hiǎ, yûn
decem sagittæ, urbis Houy atramentum duo volucra, acu pictorum

履 一 雙 綾⁵ 襪 一 雙。 活
 lǚ yǐ chōuāng lín ouǎ yǐ chōuāng; hô
calceorum unum par, floridorum tibialium unum par; vivus

鵝 一 隻⁶ 活 雞 一 對 活 鴨
 ngō yǐ tchě, hô kǐ yǐ touy, hô ngō
anser unicus, vivarum gallinarum unum par, vivorum anserum

肆 隻 豬 肉 一 方 鮮 魚 貳 尾⁷
 sé tchě, tchōu jōu yǐ fāng, siēn yû eúl ouy
quatuor, suillæ carnis una portio quadrata, recentes pisces duo,

魯⁸ 酒 壹 樽。 奉
 Loù tsieòu yǐ tsēn; fóng
cognomento loù tsieòu vinum unum vas; hæc munera offert

申 敬 或 贖⁹ 敬
 chēn kín, houǎy tché kín,
et significat reverenter, vel primæ visitationis reverentia munera,

¹ Chè. Sagitta. Cum enim penicilli aliquam cum sagittâ similitudinem habeant, ideò hoc nomine ornantur. Istud verbum hic usurpatur pro numerale.

² Houy est urbis provinciæ Kiāng nân, ubi celebre atramentum conficitur.

³ Hiǎ. Arcula quadrata; hǒ dicitur rotunda.

⁴ Yûn. Nubes. Quia autem calceos solent acu pingere in iisque efformare ornamenta quædam instar nubium, calcei ita picti vocantur yûn hiǎy.

⁵ Lín est species telæ sericæ subtilis cum floribus unicoloribus.

⁶ Tchě. Numerale gallinarum et similium.

⁷ Ouy. Numerale piscium.

⁸ Loù. Locus undè vinum nomen sumit.

⁹ Tché vocantur munera quæ in primâ visitatione offeruntur.

或 薇¹ 敬 或 芹²
houáy ouý kín; houăy kîn
vel parva munera reverenter offert; sive minima ista munera

敬。 通 家 侍 教 生
kín; tōng kiā ché kiaó sēn
reverenter offert; Ejusdem domus lateri assistens doctrinae discipulus

某 頓 首 拜。
mòng tén cheòu páy.
N..... capite ad terram usque demisso salutem dicit.

我 明 日 送 一 個 官 的 禮。 這 箇 禮 物
Ngò mìn jě sòng ỹ kó kouān tỹ lý. Tché kó lý ouch
Ego cras offeram alicui praefecto munera. Hoc donarium

有 大 半 是 外 國 來 的。
yeòu tá pán ché ouáy kouě laý tỹ;
continet ex majori parte (res) (quae) ex extraneis regnis veniunt;

如 今 寫 帖 該 怎 麼 樣 寫。
joũ kîn siè tiě kaý tsèn mô yáng siè.
nunc ideò scribendus libellus debet quomodò scribi?

老 爺 小 的 往 日 也 曾 寫 過 他 的
Lào yê, siào tỹ ouàng jě ý tsén siè kó tã tỹ
Domine, ego parvulus elapsis diebus jam etiam scripseram illorum

¹ Ouý. Modicum, parum, vile; et ita urbanè appellant munus quod mittunt.

² Kîn. Herba hortensis seu apium; ita urbanè appellant quasi nihil aliud esset quàm quedam herba. Duo prima munera quae mittuntur dicuntur tché kîn; quae verò deinceps offeruntur vocantur ouý vel kîn.

名 色。 日¹ 晷 一具。 西洋
mìn sě jě koùy ỹ kiú; sý yâng
nomen et colorem (nempé:) solare horologium unum; europeum

花 帕 一 方²。 西洋 布 一疋。 縐
hoā pá ỹ fāng; sý yâng poú ỹ pǎ; tsóng
floridum strophium unum involucrum; europeam telam unam; crispum

帕 一 方。 西洋 剪刀 一把³。 西洋
pá ỹ fāng sý yâng tsièn taō ỹ pà; sý yâng
mantile unum involucrum, europea forceps una; europeum

眼⁴ 鏡 一架 遠 鏡 壹架 八角 眼鏡
yèn kín ỹ kiá, yuèn kín ỹ kiá, pǎ kǒ yèn kín
conspicillum unum, opticum speculum unum, octangulare perspicillum,

壹架 玻璃 鏡 一 面。 玻璃 著 一
ỹ kiá, pō lý kín ỹ mién; pō lý tchou ỹ
unum, vitreum speculum unum, vitreorum paxillorum unum

雙。 玻璃 盃 貳 撇⁵。 玻璃 盤 一 面。
chouāng; pō lý peỹ eúl kín; pō lý pǎn ỹ mién;
par; vitreorum scyphorum duo; vitreorum discorum unus;

玻璃 碗 壹 對。 西洋 畫 景
pō lý ouàn ỹ touý; sý yâng hoā kìn
vitrearum scutellarum unum par; europeorum picturæ pulchræ visu

¹ Jě koùy. Jě, sol; koùy, solis umbra.

² Fāng videtur esse numerale quadratarum, etc.

³ Pà. Numerale cultellorum, gladiatorum, forficum.

⁴ Yèn kín. Ad verbum oculorum speculum.

⁵ Kín. Collabentia sustentare; hic videtur esse numerale.

四幅。萬國屏¹圖一幅。
 sé foŭ; ouán kouě pîn toŭ ỹ foŭ;
quatuor; totius orbis pro tabulatis tectoriis geographica descriptio una;

坤²輿屏
 kouēn yû pîn
chartæ geographicae terram describentes pro machinis ad prætegendum

圖陸幅³東洋扇貳持⁴。東洋紙四
 toŭ loŭ foŭ, tōng yâng chán eŭl tchê; tōng yâng tchè sé
sex, Japonenses flabelli duo; japonicae papyri quatuor

張。東洋刀壹鞘。東洋金漆⁵
 tchāng; tōng yâng taō ỹ siáo; tōng yâng kīn tsỹ
folia; japonenses cultelli una vagina; japonensis aurea vernice linita

廂壹具。東洋漆盒一具。家
 siāng ỹ kiú; tōng yâng tsỹ hô ỹ kiú. Kiā
capsula una; japonensis vernice linita capsula una. Domus

製糖菓幾種。乳蛋食幾
 tché tǎng kò kŭ tchōng; Joŭ tán chě kŭ
ex confectis dulciariis aliquot genera; ex lacte et ovis cibaria aliquot

¹ Pîn. Operire, contegere. Liên pîn est tabulatum quod contrahi et extrahi potest.

² Kouēn. Terra. Yû significat currum lecticam; kouēn yû faciunt complexum et totam terram designant.

³ Foŭ est numerale.

⁴ Tchê. Capere.

⁵ Tsỹ. Gallicè: laque ou vernis de Chine. Hujus opusculi editor primus arborem quæ producit hunc liquorem ex Sinis adduxit in Galliam in anno 1838.

器。櫻¹ 竹 著 貳 把。 龍 延
 ký; tsōng tchoũ tchoú eúl pà; lóng siên
vasa; arundineorum paxillorum duo fasciculi; ex loco lóng siên

扇² 墜 一 枚³。 琥 珀 扇 墜 一
 chán tchoúy ỹ mèy; hòu pě chán tchoúy ỹ
flabellorum pendula una theca; ex electro flabellorum pendula una

枚。 百⁴ 合 香 一 對。 家 刻 幾 種。
 mèy; pě hô hiāng ỹ touý; Kiā kě kÿ tchòng.
theca; pastillorum odorum unum par; Kiā kě aliquot species.

這 幾 件 送 禮 的 東 西 件 件 交 付
 Tchê kÿ kién sòng lý tỹ tōng sÿ kién kién kiāo fòu
Has omnes offerendas dono res totaliter trado

你。 要 一 一 查 明。 明 日 叫
 ngý; yáo ỹ ỹ tchâ mín. Mín jě kiaó
tibi; debes unam post alteram perlustrare diligenter. Cras voca

幾 箇 人 抬 去。 看 那 老 爺 說
 kÿ kó jên tãy kiũ; kán láo lào yê chǒ
aliquot homines ut deferant (munera); observa hunc Dominum dicentem

甚 麼 話。
 chén mô hoá.
quænam verba.

¹ Tsōng. *Quædam arbor ex cujus cortice funes, nattas, vestes conficiunt.*

² Chán tchoúy. *Sic vocant quasdam thecas ad flabella recondenda.*

³ Mèy est numerale rerum pretiosarum.

⁴ Pě hô hiāng. *Ita vocant quoddam odoramentum.*

NEUVIÈME DIALOGUE.

船 上 的 事。
Tchouân cháng tỹ sé.

De illis quæ navem suprâ occurrunt rebus.

今 廣 東 省¹ 城 起 身 到 南
Kîn kouàng tōng sèn tchên kỹ chên táo Lân
Nunc ex Cantonensi metropoli iter suscipiens usque ad civitatem

雄。 要 下 一 箇 店 家。 要 選 一 个
Hiông; yaó hiá ỹ kó tién kiā; yáo siuèn ỹ kó
Lân Hiông; volo descendere in unum diversorium; volo seligere unum

好 人 家。 雇 轎 寫
hào jên kiā; kou kiaó siè
probum virum; conduces sellam gestatoriam, locabis per scriptum

騾 馬。 叫 脚² 夫。 要 他 包³ 管 行⁴
lō mà; kiáo kiõ fōū; yáo tã paō kouàn hîn
mulos, equos; vocabis bajulos; necesse est eos dare cautionem pro

李。 過 山 沒 一 毫 失 落。
lý; kó chān mǒ ỹ hão chě lǒ;
sarcinis; adeò ut transeundo montes non sit minima res perditâ;

¹ Sèn tchên. Sèn, provincia; tchên, mænia; sèn tchên, metropolis.

² Kiõ. Pedes. Kiõ fōū, idem ac tiáo fōū, bajuli, sed isti urbani et illi in itineribus.

³ Paõ. Obvolvere, involucrum; kouàn, habere curam. Paõ kouàn, dare fidejussionem. Paõ làn, in se recipere fide jurando pro alio.

⁴ Hîn. Ire, progredi; hîn lý, itineris supelleæ, sarcina.

這等樣我們常常往來。就
 Tchế tèn yáng ngò mên châng châng ouàng lày; tsieóú
 Hoc enim modo nos semper imus et venimus; ideo

住他家。若他是光¹棍。千²萬
 tchóu tã kiã. Jǒ tã ché kouāng houén, tsién ouán
 morabimur in illorum domo. Si illi sint nebulones, nullo pacto

不要他。
 pǒu yáo tǎ.
 volo eos.

老爺如今船到南雄。隔關
 Lào yê jǒu kīn tchouán táo Lân Hiông; kě kouān
 Domine, modo navis pervenit ad Lân-hiông; distat à telonio

上³不多路。且住在這裡。
 cháng pǒu tō lóu; tsiě tchoù tsáy tché lý;
 non multum itineris; et Dominus meus moratur ibi;

待小的先上去尋了
 táy siaò tǎ sién cháng kiú siún leào
 exspectans ut ego parvulus antea eam et quæsierim

店家。喊那轎夫來抬老爺。
 tién kiã. Kiáo lá kiáo fōu lâý tǎy lào yê;
 diversorium. Voca istos bajulatores ut veniant deferre Dominum;

¹ Kouāng kouén. Qui arte et dolo vitam transigit, nebulo.

² Tsién ouán pǒu. Nullo pacto, nullatenus.

³ Cháng lóu. In superiori itinere.

又 叫 幾 名¹ 脚 夫 來。 把 這
 yeóu kiáo kŷ mìn kiǎo fōū lâi; pà tché
rursim vocabo aliquot bajulos ut veniant; ad accipiendum ista

行 李 搬 上 去。
 hîn lý pân cháng kiú.
impedimenta et transferant in alium locum.

你 說 得 是。 這 箇 船 到 不 得
 Ngŷ chǎ tể ché; tché kó tchouân táo pǒu tể
Tu dixisti recte; ista navis pervenire non potest

關 裡 面。 這 箇 關² 上 是 瑣 碎 的。
 kouân lý mién; tché kó kouân cháng ché sò souý tỹ
usque ad telonium; iste portitor est importunus;

只 是 你 如 今 就 該 快 些 回 來 收 拾
 tchè ché ngŷ joũ kîn tsieóu kaỹ kouáỹ sŷ hoũy lâi cheóu chě
sed verò tu nunc statim debes citius redire et præparare

行 李。 明 日 就 要 打 發 過
 hîn lý; mìn jě tsieóu yáo tà fǎ kó
impedimenta; cras (enim) statim volo mittere ea ad transeundum

山。 你 該 說 與 房³ 主 人 知 道。
 chān; ngŷ kaỹ chǎ yù fāng tchouè jên tchē taó;
montem; tu debes dicere (hoc) stabulario (ut ipse) sciat;

使 他 好 方 便 轎 馬 與 脚 夫。
 chè tǎ hào fāng pién kiáo mà yù kiǎo fōū.
faciesque ut ille benè præparet sellas, equos ac bajulos.

¹ Mìn est hic numerale portitorum, etc.

² Kouân cháng. Telonii superior, hoc est vectigalium exactor.

³ Fāng tchouè jên. Ad verbum domi herus. Hic verò significat stabularium, seu cauponem diversorii, qui tién kiá communiter vocatur.

某人天時還早¹。你先過

Mòng jên, tiên chē houân tsào; ngý siên kó

Quidam homo, tempus adhuc superest; tu prius transibis

山去到南安主人家裡。就

chān kiú táo Lân Gān tchoù jên kiā lý; tsieóu

montem usque ad lân gān in stabularii domum; illicò

該先到河下去。看有

kāy siên taó hô hiá kiú; kǎn yeòu

debes antequàm pervenias ad flumen descendere; et inspicere an sint

船沒有。若有。選一箇小些的

tchouân mǒ yeòu. Jǒ ché yeòu. siuèn ỹ kó siào sý tỹ

naves vel non sint. Si sint, selige unam parvulam

中間兩艙。殼老爺與

tchōng kiē leàng tsāng; keóu lào yē yù

in medio duas partes habentem; sufficientes ut Domini cum

相公們住。就是不殼也

siáng kōng mǎn tchoú; tsieóu ché pǒu keóu ỹ

litteratis morentur; quamvis non sufficiat etiam in hoc casu

不消用大船。若是行李多

pǒu siāo yóng tá tchouân. Jǒ ché hīn lý tō,

non necesse est uti magná navi. Si autem sarcinæ multæ sint,

免不得用大些的。如殼了。

mièn pǒu tē yóng tá sý tỹ; joù keóu leào;

evitari non potest uti aliâ majore aliquantulum; si sufficiens sit;

¹ Tsào. Diluculo; hic tamen significat vespertinum tempus, antè solis occasum, seu quod adhuc diei tempus remanet.

就 問 一 問 船 價 貴 賤
tsieóu ouén ỹ ouén tchouán kiá kouý tsién
statim quære iterum quære de navi pretium carum an vile

何 如。只 是 先 要 看 過 那 箇 船 是
hò joũ. Tchè ché sién yáo kán kó lá kó tchouán ché
quodnam est. Attamen antea oportet videre si illa navis sit

裡 面 乾 燥 就 是 好 的。若 是 有 些
lý mién kán saó tsieóu ché hào tỹ; jǒ ché yeòu sỹ
intus sicca quamvis enim sit bona; Si habeat parum

水 就 不 好 不 該 要 他。還
choùý tsieóu poũ hào poũ kaý yáo tá. Houân
aquæ ergò non bona, non debes illà uti. Prætereaque

有 船 上 遮 蓋 的 篷 漏
yeòu tchouán cháng tchē kay tỹ pǒng leóu
ad ea quæ sunt suprà navim an cooperiens ea storea superfluat

不 漏。使¹ 風 逢 破 不
poũ leóu; chē fōng pǒng pǒ poũ
vel non superfluat; inserviens contrà ventum velum ruptum sit vel non

破。舵 板 好 不 好。櫓²
pǒ; tó pàn hào poũ hào; lòu
ruptum; an gubernaculi tabula bona sit vel non bona; remos longos

槳³ 有 沒 有。鉄 錨 有 幾 箇。
tsiàng yeòu mô yeòu; tiě maô yeòu ký kó;
ac laterales habeat vel non habeat; ferreas anchoras habeat quot;

¹ Chē significat hic inservire.

² Lòu. Remi longiores ad faciendum, uti dicunt, liǒ liǒ.

³ Tsiàng. Remi ad latus navis.

船 家 有 幾 箇。老 實 不 老 實。
 tchouân kiā yeòu ký kó; lào chě pòu lào chě;
 navis familia habeat quot homines; bonos vel non bonos;

件 件 停¹ 當 纔 好。寫 船 的
 kién kién tîn táng tsây hào; siè tchouân tŷ
 singulis his rebus fixis tunc benè; quando locatur navis

時 節。把 些 定 錢 與
 chē tsïè; pà sŷ tîn tsiên yù
 accipies aliquantulum determinatam pecuniam (et) dabis

他。船 契² 上 要 寫 明 白。
 tā. Tchouân kŷ cháng yaó siè mîn pě;
 illi. Suprà navis syngraphum debes scribere clarè;

到 某 地 方 寫 止。船 錢
 táo mòng tý fāng oây tchè; tchouân tsiên
 perveniendo ad talem locum sistendum est; navis conductæ sapecas

先 交 一 半。其 餘 要 到 了
 siên kiāo ỹ pán. Kŷ yû yáo táo lào
 antea trado unam medietatem. Pro reliquâ pecuniâ debet pervenire ad

那 過 地 方 纔 交 完。
 lá kó tý fāng, tsây kiāo ouân.
 illum locum, tunc tradere finiam.

又 要 議³ 定 程⁴ 色 或 九
 Yeóu yáo ý tîn tchên sě houăy kieòu
 Præterea oportet determinare argenti gradum vel nonagesimum

¹ Tîn táng, Res fixa, negotium stabilitum, conclusum.

² Kŷ est syngraphum. Fāng kŷ est syngraphum venditionis seu locationis domûs. Tchouân kŷ est locationis navis syngraphum.

³ Ý Consultare, determinare quid expediât.

⁴ Tchên sě. Gradus, terminus; sě, color. Tchên sě, auri et argenti gradus; gallicè: carat.

程 或 九 五 或 足¹ 紋。
 tchên houăy kieôu ou houăy tsioŭ ouên.
gradum vel nonagesimum quintum vel purissimum argentum.

路 上 早 晚 都 要 用 心
 Lou cháng tsào ouân toŭ yáo yóng sîn
In viâ manè et vesperè omninò debes diligentiam adhibere

照 顧 行 李。酒 錢 在 外。買 柴
 tcháo kou hîn lý; tsieôu tsiên tsay ouây; may tchây
ad curandum de sarcinis; vini pecunia est extrâ; emes ligna,

買 米。買 菜 買 肉。都 要 先
 may mý. may tsay, may joŭ; toŭ yaó siên
emes oryzam; emes olera, emes carnes; omnia debent antea

方 便 爲 妙。你 們 或 早 或 晚
 fang pién ouy miáo. Ngý mên houăy tsào houăy ouân
præparari et esse bona. Vos sive manè sive vesperè

少² 要 吃 酒 賭 錢。船 上 夜 裡
 chaò yaó kŷ tsieôu toŭ tsiên. Tchouân cháng yè lý
non debetis bibere vinum, ludere sapecis. Suprà navem in nocte

要 看 恐 怕 船 頭 船 尾 中
 yaó kân kŏng pá tchouân teôu tchouân ouy tchông
debetis invigilare an fortassè in prora, puppi et mediâ

¹ Tsiôu. Plenus, dives; ouên, lineamenta manuum, arborum. Tsiôu ouên, argentum purissimum, idem ac ouên yn, ita dictum eo quod plenum sit lineamentis ad differentiam argenti inferioris in quo lineamenta pauciora sunt. Argentum ejusmodi pertingit usque ad centesimum.

² Chaò. Deesse. Hic æquivalet particule non; ut chaò laŷ, non venit, desit venire; chaò yaó, non debet, non vult.

艙 一¹ 時 漏 水。 小 心 要
 tsǎng ỹ chē leòu choùy; siaò sīn yáo
navis partitione an aliquando defluat aqua; diligenter debetis

看。 又 要 看 天 陰² 天
 kǎn. Yeóu yaó kǎn tiēn ỹn tiēn
istud examinare. Præterea debetis videre tempus nubilum, tempus

晴 或 天 陰 起 風 作 浪
 tsīn; houăy tiēn ỹn kǎy fōng tsoú láng
serenum; fortassè tempore nubilo insurgent venti ad faciendum undas;

難 似³ 行 走。 須 要 衆 人 商 議。
 lân ỹ hīn tseòu. Siū yáo tchóng jēn chāng ỹ;
et difficile sit ad navigandum. Necesse est omnes homines consultare;

必 定 住 一 住。 等 風 息⁴
 pǎy tín tchoũ ỹ tchoũ; tèn fōng sǎy
an omnino sistendum sit; expectando ut ventus desistat;

一 息。 平 一 平。 方 可 開 船。 如 若
 ỹ sǎy pīn ỹ pīn; fāng kǎ kay tchouăn. Joũ jǎ
ac quiescat; tunc licet solvere navem e portu. Si verò

浪 不 平 風 不 止。 須 要 第 候
 láng poũ pīn, fōng poũ tchè; siū yáo tèn heóu
undæ magnæ non quiescant, nec ventus desistat; necesse est expectare

一 天 爲 妙。 船 主 今 晚 說
 ỹ tiēn ouý miáo. Tchouăn tchoù kīn ouăn chǎo
unum diem ad melius esse. Navis herus hoc vespere dicit

¹ ỹ chē. Instans, aliquandò.

² ỹn. Obscurum. Tiēn ỹn, tempus nubilum, obscurum.

³ ỹ. Ob, propter.

⁴ Sǎy. Sistere, desistere.

天 氣 光¹ 景 好 了。明 日 起
tiên kǐ kōuāng kìn hào leào. Mìn jě kǐ
caelestis aeris apparentias meliores esse. Cras surgamus

五 更² 開 罷。這 裡 到
òu kēn kāy pá; tché lý taó
et quinta vigiliā solvere ē portu satis erit; hinc usque ad

江 西 省 城 還 有 多 少 日 子 纔³ 到
Kiāng Sý sèn tchén houân yeòu tō chao jě tsè tsây taó.
Kiāng Sý metropolim adhuc dantur quot dies ut perveniatur.

船 主 說 若 是 順 風 可 以 四
Tchouân tchou chō jō ché chuén fōng kǒ ý sé
Navis dominus dicit si est secundus ventus sufficere quatuor

五 日 就 到。若 是 風 不 順。
òu jě tsieou táo. Jō ché fōng poũ chuén;
quinque dies ut perveniatur. Si verò ventus non est secundus;

或 八 日 或 九 日 拾 日 纔
houây pǎ jě houây kieòu jě chě jě tsây
vel octo diebus vel novem diebus, decem diebus tunc

到。
taó.
pervenire.

¹ Kōuāng kìn. Kōuāng. Splendescere; kìn, clarum, splendens. Kōuāng kìn, figura, modus, exterior apparentia.

² Kēn. Mutare, v. g. vigiliās; undē kēn vigiliās significat; òu kēn est quinta et ultima vigilia nocturna sinensis.

³ Tsây. Multoties ista littera superiùs occurrit significans tunc, deindē. Hic autem habet ut, ad hoc. Undē tsây taó, ad perveniendum, ut perveniatur.

今日 灣¹ 船 住 了。 叫 某 人。

Kīn jě ouān tchouān tchoŭ leaò. Kiáo mòng jèn;

Hodiè ad portum appellemus et sistemus. Voca talem hominem;

你 上 岸² 看 有 好 酒 好
ngŷ cháng gán kán yeòu hào tsieòu, hào

tu ascendes ad littus ad videndum an detur bonum vinum, bona

菜。 拿 些 銀 子 買 來。 不 論

tsaŷ; lâ sŷ ŷn tsè mạy laŷ; pŭ lén

olera; accipies aliquantulum pecuniæ ut emas et afferas; indiscriminatim

多 少。 連³ 日 船 上 衆 人

tō chàu; lién jě tchouān cháng tchóng jèn

multum vel parum; in elapsis diebus supr. navim omnes homines

辛 苦 得 緊。 大 家 打⁴ 夥 吃 些。

sīn kouŷ tể kìn; tá kiā tà hò kŷ sŷ;

defatigati sunt valdè; omnes congregentur ut manducent parum;

解⁵ 一 解 辛 苦。 家 長⁶ 說。 這 等 樣

Kiày ỷ kiày sīn kouŷ. Kiā tchàng chŏ; tché tèn yáng

et sublevantur à laboribus. Nauclerus dicit; hoc modo

說 多⁷ 多 感 謝 老 爺 大

chŏ tō tō kàn sié laò yê tá

loquendo: plurimas gratias agimus Dominationi vestræ de tam grandi

¹ Ouān tchouān. Tenere portum, seu pervenire ad littus.

² Gán. Littus. Cháng gán, descendere ad ripam.

³ Lién jě. In his diebus elapsis. Lién ỷ niên, uno integro anno.

⁴ Tà hò. Hò. Multi socii collegæ; tà hò, societatem inire.

⁵ Kiày. Explicare, dissolvere, aperire. Kiày mén, trinitiam deponere.

⁶ Tchàng. Ætate major. Hic kiā tchàng significat nauticæ familiæ caput.

⁷ Tō tō. Ejusmodi adjectivi duplicatio plerumque inservit superlativis faciendis et etiam ultimo loco addi solet particula tŷ, v. g. altissimum kaō kaō tŷ; albissimum pể pể tŷ, profundissimum chên chên tŷ.

恩。再過幾天到了江西
gên; tsay kó kÿ tiên táo leào Kiāng Sÿ
beneficio; item transactis aliquot diebus pervenientes ad Kiāng Sÿ

省城。送¹老爺相公到天主堂。
sèn tchên; sòng lào yê siáng kōng taó tiên tchòu tǎng;
metropolim; comitabuntur Dominum ac litteratos usque ad Ecclesiam;

安慰了。那時小的們叩
gān óuy leào. Lá chē siào tÿ mên keou²
et consolabimur. Tunc nos parvuli capite ad terram

頭謝恩就是了。那一曰到了
teóu siè gên tsieóu ché hào. Lá ỹ jě táo leào
demisso gratias agemus tunc benē. Tu illo die quo pervenimus

江西。叫某人拿出船契
Kiāng Sÿ; kiáo mòng jèn lâ tchóu tchouǎn kÿ
in Kiāng Sÿ; vocabis talem hominem ut extrahat navis syngraphum;

看一看算一算。勤日收過
kǎn ỹ kǎn souán ỹ souán; tsiên jě cheóu kć
inspice iterum inspice, supputa iterum supputa; elapsis diebus accepit

銀子多少。餘³者差多少。我與
ÿn tsè tō chàu; yú tchè tchǎ tō chàu; ngò yù
pecuniam quantam; reliquum quod deest quantum est; ut ego dem

他罷。不要他吃虧。還要
tǎ pá. Poũ yáo tǎ kÿ kouÿ; houán yáo
illi et sufficit. Nolo illum detrimentum pati; adhuc oportet

¹ Sóng. Abeuntem hospitem sequendo comitari; venienti autem hospiti obviam ire dicitur ỹn.

² Keóu teóu. Genibus flexis caput ad terram demittere.

³ Tchē. Relativum qui, quæ, quod.

另外賞他些銀子買酒吃
 lín ouáy chàng tā sī yn tsè mà y tsieòu kǐ
insuper donare illi aliquantulum pecuniæ ut emat vinum ad bibendum,

叫他回去罷。
 kiáo tā hoúy kiú pá.
voca illum ut redeat et sufficit.

小的們知道。不消老爺
 Siào tǐ mên tchē táo; pǒu siào lào yê
Nos parvuli scimus (hoc); non necesse est ut Dominatio vestra

吩咐。我與他銀子就是了。
 fēn fǒu; ngò yù tā yn tsè tsieòu ché leào.
jubeat; ut nos demus illi pecuniam; statim erit quod jubet.

DIXIÈME DIALOGUE.

管菜¹園²的。
 Kouàn tsáy pòu tǐ.
De curâ olitorii horti.

某人。如今命你管菜園。
 Mèy jên. Joũ kîn mín ngý kouàn tsáy yuên.
Quidam homo. Nunc mando tibi curandi de olitorio horto.

你會做麼。
 Ngý hoúy tsoú mô.
Tu scis facere nec-ne?

¹ Tsáy. Nomen genericum herbarum comestibilium.

² Pòu differt ab yuên in hoc quod pòu est propriè hortus olerum, dùm verò yuên est hortus florum, arborum, fructuum. Sed ordinariè in loquelâ non fit ista distinctio.

老爺小的雖從前沒有種¹

Lào yê siào tỹ siũ tsông tsiên mô yeòu tchóng

Domine, ego parvulus quamvis antea non seminaverim

過菜。然這也是容易做的事。

kó tsay; jân tché y ché yông ý tsoú tỹ sé;

olera; certò quidem hæc etiam est facilis factu res;

只要掘鋤鏟²鋤

tchè yáo yeòu kiuě tsóu, tchăn tsóu,

duntaxat necesse est habere curvatam ligonem, palam,

糞箕釘³耙糞桶

fén k̄ tīn pā fén tǒng

ad sterces deferendum cistam, dentatum rastrum, stercorariam situlam,

糞杓⁴。與那些四時栽

fén tchǒ; yù lá s̄ sé chē tsāy

stercorarium cochlear; cum illis quatuor temporum ad seminandum

種。各樣的菜種。件件齊

tchóng; kǒ yáng tỹ tsáy tchóng; kién kién tsỹ

seminibus; cujuslibet generis olerum semina; singula simul

備。小的敢包⁵官不少菜

pý. Siào tỹ kàn pāo kouàn poũ chàu tsáy

provideantur. Ego parvulus audeo spondere (quod) non deerit olus

吃。

kỹ.

ad comedendum.

¹ Tchóng. Seminare, plantare in quarto tono. In tertio autem tono tchóng habetur pro semine.

² Tchăn. Evadere, levigare, tchăn tsoũ est pala, gallicè: la pelle.

³ Tīn pā. Tīn. Clavus ferreus quo res firmantur; pā, rastrum quinque dentibus constans. Tīn pā dicitur: dentatum rastrum.

⁴ Tchǒ. Cochlear ligneum.

⁵ Pāo kouàn. Promittere, spondere.

既 是 這 樣。 你 且 等 那 些
 Ký ché tché yáng; ngý tsiě souán lá sý
Quandoquidem est ita; tu modo considerabis illarum

物 件 種 子。 看 要 用 幾 多 銀 子。
 ǒu kién tchōng tsè; kǎn yáo yóng ký tō ỳn tsè.
rerum semina; et videbis requiri quanta pecunia?

老 爺 聽 小 的 算。 一 把 好 掘
 Lão yê tǐn siào tỹ souán; ỹ pà hào kiũ
Domine, audi suum parvulum supputantem; pro uno bono curvato

鋤 要 六 七 分 銀 子。 茯 草
 tsoũ yáo loũ tsỹ fén ỳn tsè; haō tsǎo
ligone requiruntur sex (vel) septem fén argenti; ad evellendas herbas

小 鏟 鋤 要 二 分¹。 釘 耙
 siào tchǎn tsoũ yáo eúl fén; tīn pǎ
pro parvā palā requiruntur duo fén; pro dentato rostro

恐 怕 要 五 分¹。 糞 箕
 kǒng pǎ yáo ǒu fén; fén kỹ
fortassè requiruntur quinque fén; ad stercus deferendum cistæ

壹 担² 不 過 貳 分。 糞 桶 糞
 ỹ tán poũ kó eúl fén; fén tǒng fén
duæ non excedunt duo fén; pro stercorariā situlā et stercorariō

杓 恐 要 七 八 分。 這 幾 件 都
 tchō; kǒng yaó tsỹ pǎ fén; tché ký kién tōu
cochleari; fortè requiruntur septem vel octo fén; istæ res omnes

¹ Fén est centesima pars unius uncie sinicæ.

² Tán. Humeris aliquid gestare. Hic verò tán est numerale eo quod humeris defertur onus et dividitur in duas partes.

是園中必用的。大約不過
ché yuên tchōng pŷ yóng tŷ; tá yǒ pōŷ kó
sunt in horto usui necessariæ; summam nec excedunt

三錢銀子。就一總有了。若論
sān tsiên ŷn tsè; tsieóu ỹ tsòng yeòu leào. Jǒ lén
tres tsiên argenti; statim omnia aderunt. Si agamus

菜種是隨時播種的。
tsay tchōng ché soŷ chē pó tchōng tŷ;
de olerum seminibus quæ sunt secundum tempus seminanda;

那箇難得定價。但憑
lá kó lân tē tīn kiá; tán pŷn
de illis difficile est determinare pretium; duntaxat ad libitum

老爺愛用甚麼菜。依時
lào yē gáy jóng chén mô tsay; ỹ chē
Dominationis vestræ amantis uti quibusnam oleribus; juxta tempus

買來下種。栽¹過一年。
mày laŷ hiá tchōng; tsay kó ỹ niên;
emam et afferam ad seminandum; plantatione transacta unius anni;

年²就不用買了。
hiá niên tsieóu pōŷ yóng mǎy leào.
alio anno tunc non impenditur ad emendum (denuò).

你說得是。你該曉得老爺們
Ngŷ chǒ tē ché. Ngŷ kaŷ hiaò tē lão yē mên
Tu loqueris rectè. Tu debes scire (quod) Domini

Tsay. Plantare, seminare. Tsay, propriè est plantare; tchōng, in quarto tono est seminare.

Hiá tsé. Alià vice; hiá niên, altero anno.

常 喜 吃 的 是 生 菜。人 若 會 殷 勤
 châng hý kǎ tǎ ché sēn tsay; jên jǎ hoúy yn kǎn
semper gaudent comedere lactucas; si homo scit diligenter

栽 種。這 箇 菜 可 以 大 半 年
 tsay tchóng; tché kó tsáy kǎ y tá pán nién
seminare; hoc olus potest per medium et amplius annum

有 吃 的。有 一 樣 叫 做 蒿¹ 苣。
 yeòu kǎ tǎ; yeòu ǎ yáng kiáo tsoú ouō kiǎ;
haberi ad comedendum; datur una species nuncupata ouō kiǎ;

那 箇 也 好。芥² 藍 菜 薺³ 菜。芥⁴ 菜
 lá kó y haò. Kiaý lân tsay, pō tsay; kiáy tsay,
illa quoque est bona. Brassica, spinacia; sinapis,

蔓⁵ 菁 菜 白⁶ 菜 厚 皮 薺⁷ 菜。芹⁸ 菜 大⁹
 mân tsǎn tsay, pǎ tsay, heòu pǎ pō tsay; kǎn tsay, tá
napus, album olus, crassæ pellis spinacia; apium, magnæ

葱 香 葱 胡¹⁰ 荳 紅¹¹ 蘿 蔔 白¹¹ 蘿 蔔
 tsōng, hiāng tsōng, hoú souy, hông lô poǎ, pǎ lô poǎ,
cepe, odorosæ cepæ, coriandrum, ruber daucus, albus raphanus,

¹ Ouō kiǎ est species lactucæ.

² Kiaý lân. Gallicè: chou.

³ Pō tsay. Gallicè: épinards.

⁴ Kiaý tsay. Gallicè: moutarde, en plante. La moutarde en poudre se dit kiáy mǎ: en chinois.

⁵ Mân tsǎn. Gallicè: navet.

⁶ Pǎ tsay. Gallicè: chou chinois.

⁷ Kǎn tsay. Gallicè: céleri.

⁸ Tá tsōng. Gallicè: oignons.

⁹ Hoú souy vel yuén souy. Gallicè: coriandre

¹⁰ Hông lô poǎ. Gallicè: carotte.

¹¹ Pǎ lô poǎ. Gallicè: rave.

黃¹ 蘿 葡 山² 藥 番 著。 還
houâng lô pou chān yǒ, fān tchoû; houân
flava pastinaca, dioscorea batatas; radices dictæ fān tchoû; etiam

有 苦³ 蕒 菜 莧⁴ 菜 馬⁵ 齒 莧 菜 翁
yeoù kouǎ mà tsay hán tsay mà tchě hán tsay oung
datur cichorium, blitum, portulaca, olus dictum :

菜 熱 菜 韭 菜 青 蒜 各
tsay jě tsay kieóu tsay tsīn souán kǒ
óng tsay æstiva beta, porri, recentia allia, quelibet

葱 教 頭 子 霍⁶ 香 茴⁷
tsōng kiáo teóu tsè hǒ hiāng hoüy
species cepæ, olus dictum : kiáo teóu tsè betonica officinalis, anisum

香 紫⁸ 蘇 薄⁹ 荷 王¹⁰ 瓜 冬¹¹
hiāng tsè sou pǒ hô ouāng kouā tōng
odoratum, ocyum basilicum, mentha, citrinus cucumber, hiemalis

瓜 番 瓜 西¹² 瓜 香 瓜 水
kouā fān kouā sī kouā hiāng kouā chouy
cucurbita, flava cucurbita, cucumeres, odorosæ cucurbitæ, anguinæ

¹ Houâng lô pou. *Gallicé* : rave jaune.

² Chān yǒ. *Gallicé* : igraine.

³ Kouǎ mà tsay. *Gallicé* : chicorée ou pissenlit.

⁴ Hán tsay. *Gallicé* : bette.

⁵ Mā tchě hán. *Gallicé* : pourpier.

⁶ Hǒ hiāng. *Gallicé* : bétoine officinale.

⁷ Hoüy hiāng. *Gallicé* : anis.

⁸ Tsè sou. *Gallicé* : basilic.

⁹ Pǒ hô. *Gallicé* : menthe.

¹⁰ Ouāng kouā. *Gallicé* : courge jaune.

¹¹ Tōng kouā, *Gallicé* : courge d'hiver, introduite en France par l'auteur de cette publication.

¹² Sī kouā. *Gallicé* : melon d'eau.

瓜 菜 瓜 苦 瓜 葫 蘆
 kouā tsaỹ kouā koŭ kouā hoû loû
cucurbitæ, olitoria cucurbitæ, amaræ cucurbitæ, cucurbitæ ventre amplæ,

茄¹ 子 瓠 子 豇 豆 扁 豆
 kiě tsè hoú tsè kiāng teóu pièn teóu
mala insana, oblonga cucurbita, oblongi phaseoli, compressi phaseoli,

四² 季 豳 角。這 都 是 園 中
 sé ký teóu kǒ; tché toū ché yuên tchōng
quatuor tempestatum phaseoli; ista omnia sunt quæ in hortis

四 時 所 產 的。但 各
 sé chē sò tchăn tŷ; tán kǒ
quatuor temporibus (part. faciens passivum) oriuntur; sed singulis

處 水 土 氣 候 不 同。你
 tchoú choùy toŭ kŷ heou pou tōng; ngŷ
in locis aqua, terra, aer, tempus (seminandi) differunt; tu

只 照 依 此 處 時 宜。預 先
 tchè chaoŷ ŷ tsè tchoú chē nŷ; yú siēn
duntaxat conformabis te hujus loci tempori convenienti; anticipatò jam

買 了 種 子。看 天 色 的 晴 雨。
 mà y leào tchōng tsè kăn tiēn sě tŷ tsin yù
eme semina, observabis cæli colorem nubilum et serenum;

將³ 園 內 地 土 粗 粗 的 先 掘 挖 轉 來
 tsiāng yuên louŷ tŷ toŭ tsoŭ tsoŭ tŷ siēn kiŭě ouă tchouân lay
accipies intrâ hortum terram, fortiter antea effodies eam revolvendo

¹ Kiě tsè. *Gallicè* : aubergine.

² Sé ký teóu. *Gallicè* : haricot mange tout.

³ Tsiāng, *Accipere* ; *verti potest* : mox.

晒 他 幾 日。 後 來 挑 糞
 chay tá kÿ jě heóu laÿ tiaó fén
exsiccabis sole illum aliquot diebus; postea bajulans stercorarias

桶 去 廁¹ 房 內。 拿 糞 分
 tǒng, kiú tsé fāng louý; lâ fén fén
situlas, ibis intrā stercorariam cellam; accipies stercus dividens

爲 兩 半 桶。 挑 到 淖
 ôuy leàng pán tǒng; tiaó taó tchǎ
ad medietatem in duabus situlis; eas bajulabis usque ad cœnosæ

池 邊。 將 池 中 的 水 把
 tchê piên; tsiang tchê tchōng tÿ choüy, pà
piscinæ ora; ut accipias quæ est intrā piscinam aquam, accipies.

糞 杓 打 起 來。 充 滿 糞 桶。
 fén tchǎ tà kÿ laÿ; tchōng màn fén tǒng;
stercoris cochlear ad hauriendum; repletis stercorariis situlis;

挑 去 潑 于 那 挖
 tiaó kiú pǎ yū lá ouă
eas bajulans ibis ad effundendum aquam suprâ illas effossas

轉 的 土 上。 過 得 二 三
 tchouân tÿ toũ cháng. Kó tǎ eúl sãn
et revolutas terras. Transactis duobus vel tribus

日。 方 拿 釘 耙 糞 箕。 去 刈
 jě, fāng lâ tīn pá fén kÿ; kiú tsién
diebus, tunc accipies rastrum et stercorarium canistrum; ibis et franges

碎 那些 土 塊。 檢 出 內 中
 souý lá sÿ toũ kouay; kièn tchouÿ louý tchōng
minutim illos terræ globos; et explorans auferes ab intus

¹ Tsé. Houén tsé. Stercus; mào tsé, latrina; tsé fāng, cella stercoraria.

的 碎 石 瓦 磚 等 物。 挑
 tǐ souý chě, ouă, tchouân tèn ouch; tiăo
minutos lapillos, tegulas lateres et alias res; eaque portans

去 倒 于 空 處。 然 後 依 地 形
 kiú táo yū kóng tchoú; jân heóu y tý hín
ibis ad projiciendum in vacuum locum; Postea juxta terræ figuram

三 四 尺 寬 仗¹ 餘
 sãn sé tchě kouân tcháng yû
tribus aut quatuor cubitis in latum ulnæ sinensis et amplius

長 的。 端 正 平 細 列 成
 tcháng tǐ, touân tchén pîn sí lý tchén
in longum, rectè æqualiter diligenter dispones ac perficies

幾 廂 幾 溝。 這 樣 做 法。
 ký siāng, ký keóu; tché yáng tsoú fă.
aliquot areas, aliquot canales; hujusmodi faciendi est regula.

栽 種 後。 縱 遇 雨 水 多。
 Tsây tchông heóu, tsóng yú yû chòu tō;
Plantatione seminum factâ, quamvis adveniat pluvia multa;

也 不 怕 水 激 壤
 y pǒu pá chòu kǐ houáy
etiam non timendum est quod aqua retrocedendo excrecens noceat

瓜 菜。 且 若 天 乾 時。 也
 kouā tsay; tsie jō tién kân chē; y
cucurbitis et oleribus; sed si tempus est siccitatis; etiam

好 去 澆 水 上 糞。
 hào kiú kiāo chòu cháng fén;
bonum est ire ad irrigandum cum aquâ superimposito stercore;

¹ Tcháng. Ulna sinensis, decem cubitos seu tchě continens.

就是蒺藜草時。人也
tsieóu ché haō tsăo chē; jên y yeòu
itaque evellendi herbas tempore adveniente; homines verò habent

插脚處。不致踐踏
tchă kiō tchōu; pōū tché tsién tă
ad figendum pedem locum; ne perveniant ad conculcandum pedibus

壞了菜蔬。若遇有蝗虫
houáy læo tsaȳ soū. Jō yú yeòu houâng tchōng
et nocendum oleribus. Si occurrat quod sūt locustæ

時。可拿些灶內白灰。去
chê, kō lâ s̄y tsaō louý pě hoūy; kiū
tempus, licet accipere parimper ex foci parte albos cineres; ut eas

撒在那葉子上。自然就
să tsaȳ lá yě tsè cháng; tsé jân tsieóu
ad aspergendum suprâ illorum folia; profectò tunc jam

不生虫。當知種宜密。
pōū sēn tchōng tsè; tâng tchē tchóng n̄y m̄y;
non nascentur vermes; debes scire semina debere spissè poni;

栽宜稀。搭架子的與他
tsāy n̄y h̄y; tă kiá tsè t̄y yù tã
plantanda debent esse rariora; suspende pergulas illis plantis

搭架¹。插棧的與他
tă kiá; tchă tsán t̄y yù tã
quibus erigenda est pergula; infige crateis illis plantis

插棧。莫使緝
tchă tsán; mô chē ts̄y
quibus configenda est crates; ne facias ità inter se connectantur

¹ Kiá. Machina ex lignis seu arundine confecta.

做 一 團。 不 能 結
tsoú ỹ touán; poũ lèn kiě
plantæ ut conficiant unam congeriem; ita non possent producere

甚 好 菓。 這 都 是 務 園 圃
chén hào kò. Tché toũ ché ou yuên pòu
aliquot bonos fructus. Hæ omnes sunt eorum qui curam de horto

的 天 畧。 你 記 着 不 要 忘 了 隨
tỹ tá liǎ. Ngý ký tchǎ poũ yáo ouâng leào, souỹ
compendium. Tu memoriæ manda ne obliviscaris, pro libitu

意 亂 做。 枉 廢 工 夫。
ý louán tsoú; ouàng feý kōng foũ.
enim confusè faciens; frustrabitur opus.

老 爺 吩 咐 得 明 白。 小 的 斷¹
Laò yê fên fou tẽ mìn pě; siào tỹ touán
Dominatio vestra mandavit clarè; ego parvulus penitus

不 敢 忘 記。
poũ kàn ouâng ký.
non audeo oblivisci.

¹ Touán. Statuere, definire. Touán jân, penitus, omninò; in hoc ultimo sensu hic videtur accipiendum.

ONZIÈME DIALOGUE.

拜 客 問 答。
Paý kě ouén tă.

De visitationibus hospitem interrogata et responsa.

辟 如 中 國 有 一 箇 人。 或 是
Pý joũ tchōng Kouě yeòu ỹ kó jên; houăy ché
Exempli gratiâ, apud Sinas est unus vir; sive est

秀 才 監 生 舉 人。 或 是 有 職
sieóu tsaý kién sên kiù jên; houăy ché yeòu chě
baccalaureus, graduatus, licentiatus; sive est habens officium

官 員¹。 來 拜 在 京 的 官 初
kouān yuên; laý paý tsaý kīn tỹ kouān. Tsoũ
præfecti; veniens visitare in metropoli præfectum. Initio

進 門。 長² 班 手 拿 一 箇
tsín mên. Tchăng pān cheoù lâ ỹ kó
ingreditur portam. Famulus manu tenens unam

帖 子。 問 某 老 爺 或 某
tiě tsè; ouén mòng lào yê houăy mòng
schedulam visitationis; interrogat talis Dominus vel talis

¹ Yuên est numerale præfectorum.

² Tchăng pān; sic vocantur famuli qui semper assistunt præfectis; si verò alternatim serviunt dicuntur: tchăng pān, et cùm vacant vocantur Hiá pān. Ex usu tchăng pān indicat eos qui schedulas visitationis et alia nuntia deferunt.

相 公 在 家 裏 不 在。 這 家 的
 siáng kōng tsay kiā lý pǒu tsay; Tché kiā tǔ
magister est domi vel non est domi? Hujus domus

管 事 或 說 不 在 家。 長 班 又
 kouàn sé houăy chǒ pǒu tsay kiā. Tchăng pān yeóu
procurator fortasse dicit non est domi. Famulus nuncius iterum

問 說 往¹ 那 裏 去 了。 管 家 或
 ouén chǒ ouàng là lý kiú leă. Kouàn kiā houăy
interrogat dicens: iens in quo loco ivit? Procurator fortē.

說。 今 早 四² 更 鼓 時。 便 進
 chǒ; kīn tsào sé kēn kou chē; pién tsín
dicit; hoc mane ad quartæ vigiliæ horam; statim ingressus

朝³ 裏 去 修 理 自⁴ 鳴 鐘。 後
 tchăo lý kiú sieōu lý tsé mīn tchōng; heōu
palatium abiit, ad aptandum pulsans ex se horologium; subinde

又 去 拜 多 客。 又 問 幾 時
 yeóu kiú pay tō kě; yeóu ouén kǔ chē
etiam ivit ad visitandum multos hospites; iterum quærit; quo tempore

回 來。 答 說 往⁵ 常 午
 hoûy laý. Tă chǒ ouàng châng ou
revertetur. (Alius) respondens dicit: plerumque sub initium undecimæ

¹ Ouàng. Ire. Ouàng lâý, ire et redire. Hic facit complexum cum kiú licet sit divisum.

² Sé kēn kou chē. Sé, quatuor; kēn, mutare, mutatio; kou, tympanum; chē, tempus, hora. Nox apud Sinas partitur in quinque vigiliæ quarum quælibet durat duabus horis.

³ Tchăo. Palatium imperiale. Item adire imperatorem officii causâ.

⁴ Tsé mīn tchōng. Sic vocant horologia horas pulsantia.

⁵ Ouàng châng. Ouàng significat etiam antiquitûs, olim. Unde ouàng châng, pīn châng, ou ỷ châng, communiter, ordinariè, plerumque.

時 初 回。 今 日 事 多。 畢 竟
 chē tsoū hoūy; kin jě sé tō; pŷ kín
horæ revertitur; hodiè negotia plurima habet; certò

回 來 得 遲 些。 在 末 時 纔
 hoūy laŷ tē tché sŷ; tsay ou chē tsăy
revertetur tardius paululim; circa pomeridianam horam tunc

得 回 來。 這 長 班 留 下 一
 tē hoūy laŷ. Tchē tchăng pān lieou hiá ŷ
poterit reverti. Iste famulus nuntius relinquens unam

拜 帖。 說 某 相 公 回 來
 paŷ tiē; chō mông siáng kōng hoūy laŷ
visitationis schedulam; ait: N. magister quandò redierit

多 拜 上。 這 拜 容 的 相 公
 tō paŷ cháng; tché paŷ kē tŷ siáng kōng
plurimas salutationes illi; iste visitans hospites magister

自¹已 說。 我 要 回 拜 相² 公。 改 日
 tsé kŷ chō; ngò yaó hoūy paŷ siáng kōng; kay jě
ipsemet dicit; ego volo coràm invisere magistrum; alterà die

再 來 相 拜。 管 事 便 說。 不 敢
 tsăy laŷ siāng paŷ. Kouàn sé pién chō: Poŷ kàn
iterum veniam eum salutaturus. Procurator tunc dicit: Non ausim

領 全 帖³。 古 折 柬
 lín tsuēn tiē; kou tsē kièn
recipere integrum libellum visitationis; duplicati folii schedula

¹ Tsé kŷ. Kŷ est reciprocum sui, sibi, se, v. g. tsé kŷ, ipsemet; ngò tsé kŷ, egomet.

² Siáng. Reciproce, mutuò, ad invicem.

³ Tiē. Libellus visitationis. Si sit decem foliorum dicitur tsuēn tiē; si sit unius folii dicitur tăn tiē; si sit quatuor foliorum, sicut in antiquitate, tunc nuncupatur kou chē kièn

或 單 帖 罷 了。又 取 筆 問
 hóuăy tăn tiě pá leào. Yeóu tsiũ pỹ ouén
vel simplex schedula sufficit. Insuper accepto penicillo percontatur

寫 記 下¹ 處。 好 來 回² 拜。
 siè ký hiá tchoũ; haò laỹ hoũy paỹ.
scribens notat visitantis diversorium; ut facile venireque et resalutare.

長 班 說。 住 在 鐵 匠
 Tchăng pân chò : Ouàng tsáy tiě tsiáng
Famulus nuntius ait : (Dominus meus) vivit in ferrariorum

衙³ 門。 進 東 頭 過 了 二 三
 hóu tống; tsín tōng teoũ kó leào eũl sãn
vico; intrando per orientalem regionem, post bis aut ter

拾 家 對 門 有 酒 館⁴。 隔⁵ 壁
 chě kiā touý mên yeòu tsieòu kouàn; kě pỹ
denas domos è regione portæ est vinu taberna; et propiorem

門 上 有 一 箇 牌⁶ 扁。 坐
 mên cháng yeòu ỹ kò paỹ pièn; tsó
portam suprà est unus litteratorum titulus; domus tergum habet

¹ Hiá tchoũ. Diversorium. Locus ubi quis modico tempore diversatur.

² Hoũy paỹ. Visitare eum à quo quis prius fuit visitatus; revisitare.

³ Hóu tống. Via parvula, viculus in quo artifices morantur.

⁴ Kouàn. Hospitium. Kōng kouàn, præfectorum hospitia; tsieòu kouàn, taberna vinaria.

⁵ Kě pỹ vel kien pỹ. Kě, mediare, interrompere; kién, interrompere, separare; pỹ, paries. Ad significandum domum vicinam quæ pariete tantum separatur dicunt : kě vel kièn pỹ kiā. Sed vicini inter quos tantum mediat paries dicunt kièn vel kě pỹ tỹ.

⁶ Paỹ. Scutum, clypeus. Paỹ pièn, tabula cum litteris, ut titulus, insigne.

北 朝 南。 若 門 上 遇¹
pě tchaô lân. Jǒ mên cháng yú

ad septentrionem et frontem ad austrum. Si ad januam occurrendo

不 着 人。 把 帖 子 放 在 門 縫 裏。
pou tchô jên; pà tiě tsè fáng tsáy mên fóng lý;
non videas aliquem; accipies schedulam pones intrā portæ rimam;

插 進 去。 或 亦 可 將 帖 子
tchă tsín kiú; houăy ỹ kǒ tsiàng tiě tsè
figendo ita ut introeat; vel etiam potes capere schedulam

放 在 西 邊 香 蠟 鋪
fáng tsáy sý piên hiăng lâ pou
et ponere ad occidentis latus in odoramentorum et ceræ officinā,

也 罷。 這 拜 客 的 相 公 或 又 說。
y pá. Tchê paý kě tỹ siáng kōng houăy yeóu chǒ;
et sufficit. Iste visitans hospites Dominus fortē etiam dicit;

你 相 公 如 何 常 出 門 不 在 家。
ngý siáng kōng joũ hô châng tchoũ mên pou tsáy kiă.
tuus magister quomodo semper exit ē domo, non est domi?

如²何 應³ 酬 這 等。 煩 拜 容
joũ hô ýn tcheôu tché tèn; fân paý kě
quomodo correspondeat hoc modo; fatigationi salutando hospites

¹ Yú pou tchô. Yú tchô, *invenire, obviam habere. Eleganter interponitur pou inter yú et tchô ad significandum rem non inveniri.*

² Joũ hô. *Ad interrogandum deservit: nûm, an, quid de hac re?*

³ Ýn tcheôu. Ýn, *respondere, correspondere; tchôu, retribuere.*

往¹ 來 不 絕²。我 怕 他 在 家 裏。
ouàng laÿ pǒu tsuě; ngò pǎ tá tsáy kiā lý;
ultrò citròque eum sine fine; ego suspicor illum esse domi;

不 要 哄 我。我 特³ 特 來 拜 你 的
pǒu yaó hòu ngò. Ngò tễ tễ laÿ paý ngý tễ
ne decipias me. Ego datà operà veni ad salutandum tuum

相 公。
siáng kōng.
magistrum.

這 管 事 回⁴ 言 說。小 的 不 敢
Tché kouàn sé hoÿ yèn chǒ; siào tễ, pǒu kàn
Iste procurator respondens ait: ego parvulus, non audeo

說 謊。我 相 公 實 不 在 家。若 是
chǒ houàng; ngò siáng kōng chě pǒu tsáy kiā. Jǒ ché
mentiri; meus magister reverà non est domi. Si quandò

在 家。就 是 有 些 病 也 從⁵ 來
tsáy kiā, tsieóu ché yeòu sý pín ý tsǒng laÿ
est domi, quàmvis habeat parvum morbum etiam nunquàm

不 肯 說 不 在 家 裏。我 相 公 回
pǒu kèn chǒ pǒu tsáy kiā lý; ngò siáng kōng hoÿ
nolui dicere illum non esse domi; meus magister cum reversus

¹ Ouàng laÿ. Ouàng, ire; laÿ, venire. Hic autem significat ultrò citròque.

² Tsuě facit superlativa, ut tsuě tsào, summo mané; pǒu tsuě, sine fine.

³ Tễ tễ. Consultò, datà operà, de industrià.

⁴ Hoÿ yèn. Hoÿ, reverti; yèn, loqui, dicere verba; hoÿ yèn, respondere.

⁵ Tsǒng laÿ. Ab initio usque nunc, unquàm; tsǒng laÿ pǒu, nunquàm.

來。若 曉 得 相 公 來。必¹然 要 來
lây; jǒ hiào tễ siáng kōng lây; pŷ jân yáo lây
fuert; si sciat vestram reverentiam venisse; utique volet venire

相 會。或 說 再 不 敢 煩² 相
siāng hoúy; houăy chǒ tsaý poŷ kân fân siáng
ad visitandum; vel dicit iterum non audeo defatigare vestram

公 來。這 幾 日 極³ 忙。沒
kōng lây; tché kŷ jě kŷ mâng; mô
dominationem ut veniat; his aliquot diebus occupatissimus fuit; non

有 一 日 得 在 家 裏。還 要
yeòu ỹ jě tễ tsaý kiā lý. Houân yáo
habuit unam diem in qua potuit esse domi. Insuper necesse est

過 幾 日。拜 完 了 容。纔
kó kŷ jě; paý ouân leào kě; tsăy
ut transeant aliquot dies; ut salutaverit integriter hospites; tunc

得 有 閒⁴。
tễ yeòu hiên.
habebit otium.

管 事 又 自 已 說。若 相 公 十⁵ 分
Kouân sé yeòu tsé kŷ chǒ : jǒ siáng kōng chě fén
Procurator postea ipse ait : si dominatio vestra omnino

¹ Pŷ. Adverbium. *Necessariò, certè, omninò.* Pŷ jân, *idem; jân significat certè et frequenter additur adverbis.*

² Fân. *Lassus, molestus importunus.*

³ Kŷ. *Summus, summè; facit superlativa ut kŷ haò, optimus.*

⁴ Hiên. *Otium; homo qui caret negotiis.*

⁵ Chě fén. *Utuntur eo complexo ad faciendum superlativa, v. g. chě fén tá, maximus; chě fén jě, calidissimus.*

冉 要 來。該 先 差 一 個 人 來
tsay yaó laÿ; kaÿ siên tchāÿ ĭ kó jên laÿ
iterum velít veníre; oportet antea mittens unum hominem ut veniat

看 我 相 公。或 偶 然 不 曾
kân ngò siáng kōng; houăÿ geoù jân pōŭ tsên
inspectum an meus Dominus; fortè casu aliquo non adhuc

出 了 門 方 好。莫 要 空
tchoŭ' leào mên fāng haò; mô yaó kōng
egressus fuerit é domo, tunc benè erit; nec iterum in vanum

走 若 來 又 遇 出 門。
tseù; jǒ laÿ yeóu yú tchoŭ' mên;
venerit; si veniens iterum et occurrat illum egressum é domo;

我 相 公 聞¹ 得 心 不² 過 意。
ngò siáng kōng ouèn tǎ pŭ kó ý;
meus magister audiens hoc certè non feret hoc libenti animo;

或 者 主 人 在 家。管 事 答 說。
houăÿ tchě tchoù jên tsay kiā. Kouàn sé tǎ chǒ:
fortasse Dominus moratur domi. Procurator respondens ait:

小 的 相 公 是 在 家 裡。止 是 裡
siaò tŷ siáng kōng ché tsay kiā lý; tché ché lý
parvuli Dominus est reverà domi; attamen interiùs

面 有 容。容 去 了 還 要 寫 家
mién yeòu kě; kě kiŭ leào houân yaó siè kiā
sunt hospites; istis profectis adhuc debet scribere domesticas

¹ Ouèn. Percipere, audire, item percipere odoratu. Ouèn tǎ, jam audivit.

² Pōŭ kó ý. Explicatio hujus phrasis deest in Dictionario, licet sit familiaris. Kó significat pertransire; ý, intentionem, voluntatem, animum. Quando autem aliquid non transit sed remanet fixum in animo, tunc redit hominem inquietum; undè ad explicandum animi tristitiam dicunt: pōŭ kó ý, molestè aliquid ferre.

書。 爲 便 帶¹ 家 書 的
choū; ouý pién táy kiā choū tỹ
epistolas; propter commoditatem deferentis familiare epistolis

人 明 早 五 鼓 就 要 起 身。
jên mîn tsào oú kóu tsieóu yáo kỹ chên;
homínis qui cras mane in quintà vigilià illicò vult proficisci;

又 至 今 相 公 未 曾 用 早 飯。 這
yeóu tché kîn siáng kōng ouý tsên yóng tsào fán; tché
Præterea usque nunc Dominus nondum jentavit; Iste

拜 客 的 說。 苦 真 是 這 等。 我 且 去。 明
pay kě tỹ chǒ, jǒ tchên ché tché tèn; ngò tsiě kiú; mîn
visitator ait: Si verè est hoc modo; ego modò abeo; cras

早 再 來。 今 日 且 不 留 帖。
tsào tsáy lâ. Kîn jě tsiè poũ lieòu tiě.
mane iterum venturus. Hodie proinde non relinquo visitationis libellum.

這 主 人 的 管 事 又 稟² 家 主
Tché tchoù jên tỹ kouàn sé yeóu pìn kiā tchoù
Istius heri procurator iterum hoc refert Domino suo

說。 某 老 爺 帶 家 書 的 人 來 討 書。
chǒ; mông lão yê táy kiā choū tỹ jên lâ taǒ choū;
dicens: Talis Domini tabellarius homo venit petitem litteras;

¹ Táy kiā choū tỹ jên. Hoc modo describunt tabellarium. Tabellarius deferens regis aut præfecti epistolas 稟 tǎn dicitur; privatus verò deferens vocatur sǒng choū tỹ.

² Pìn. Superiori aliquid ore tenus deferre seu nuntiare. Káo pìn aliquid superiori significare.

或 說。某 人 要 起 身。明 日 下 午¹
 houăy chǒ; mòng jên yáo kǎ chēn; mīn jě hiá ou
 vel dicit: Talis homo vult proficisci; crastinā die post meridiem

來 領 書。或 又 說。他 明 日 要 收
 lây līn choū houăy yeou chǒ; tǎ mīn jě yáo cheōu
 veniet accipere litteras vel rursū dicit; ille cras debet parare

拾 起 身 忙² 得 緊。怨 不 得 閑
 chě kǎ chēn, mâng tể kīn; kǒng pǒu tể hiē
 sarcinas ad proficiscendum, erit occupatissimus; fortē non vacabit

來 領 書。不 如 先 差
 laŷ līn choū; pǒu joŷ siēn tchăy
 et non veniet ad suscipiendum epistolas; satius erit antea mittere

一 个 人 送 去 罷。大³ 理 寺
 ỹ kó jên sǒng kiú pá. Tá lý sé
 unum hominem qui ad deferendas eas eat et sufficit. Aula

大⁴ 堂 要 拜 一 个 官。長 班 先
 tá táng yaó páy ỹ kó kouān. Tchāng pān siēn
 magistratus vult visitare unum præfectum. Famulus nuntius antea

來 問 說。某 老 爺 在 家 不 在。某。
 laŷ ouén chǒ: Mòng lào yê tsáy kiā pǒu tsáy. Mòng.
 venit inquirere dicens: Talis Dominus est domi vel non -est? N.

¹ Oū. Littera horaria ab undecimā matutinā ad primam vespertinam. Cháng ou, antē meridiem; hiá ou, post meridiem; tīn ou, in ipso meridie.

² Mâng. Occupatus; tể kīn facit superlativa et semper postponuntur.

³ Tá lý sé. Itā magistratus qui sunt in aulā vocantur.

⁴ Tá táng. Itā nominatur præses magistratuum, qui sunt in aulā. Hi sunt sex magistratus quorum singuli suum habent præsidem, qui eo nomine appellatur, id est, magna aula.

老 爺 停¹ 會 就 要 來
 Làu yê tîn houý tsieóu yaó laý
Dominus meus post paulum temporis statim vult venire

拜。 還 有 三 四 位 同
 pay. Houân yeoù sãn sé ouý tǝng
ad visitandum. Præterea sunt tres quatuorve personæ unâ simul

來。 請 老 爺 莫 出 門 或 答
 laý; tsin làu yê mô tchǝu mên. Houăy tă
venturæ; rege Dominum ne egrediatur e domo. Fortè alius respondens

說。 在 家 等 候。 至 大 理 寺 官
 chǝ: Tsay kiã tèn heóu. Tché tá lý sé kouân
dicet: Est domi exspectans. Quando verò aulæ præfectus

來 拜 時。 這 主 人 或 說。 不 會
 laý pay chē; tché tchoù jên houăy chǝ: Poŭ tsǝn
venerit visitatum; tunc iste herus forsân dicet: Nondum

梳² 得 頭 完。 請 坐 就 出 來。 及
 soũ tǝ teóu ouân; tsin tsó tsieóu tchoŭ laý. Kǝ
pectere caput finiri; rogo ut sedeas mox prodibo. Ubi primum

出 來 相 見。 彼³ 此 便 說。 久⁴
 tchoŭ laý siăng kién, pý tsè pién chǝ: Kieoù
prodierit in mutuurn conspectum, ambo mox dicunt: Tandem

¹ Tîn houý. Paulò post, post paulum temporis.

² Soũ. Pectere. Soũ tsè, pecten radios habens rariores. Pý tsè, pecten spissos habens radios.

³ Pý tsǝ. Pý, ille; tsè, iste; pý tsǝ, uterque, mutuò, ambo.

⁴ Kieoù niàng. Kieoù, à multo tempore, jàm diù; diù, dudum. Niàng, suspicere, erecto collo in altum respicere; in corde de aliquo cum amore recogitare. His vocibus utuntur urbanè Sinenses in visitationibus.

仰。 或 說。 久¹ 慕。 就
 niàng, houăy chǒ: Kieòu móu, tsieóu
opto te videre, vel dicunt: Jàm dudùm ardeo tui desiderio, statimque

作² 揖 拜 一 拜。 主 人 說
 tsǒ ỹ páy ỹ páy. Tchoù jên chǒ:
profundè inclinati se salutant iterumque salutant. Herus ait:

豈³ 敢。 請⁴ 轉
 Kǵ kàn. tsin tchouàn
Qui ausim recipere tantum honorem? quæso veritas ad honoratius latus.

容 答 說。 不 敢 勞。 便
 Kě tă chǒ: Poũ kàn laô, piên
Hospes respondens ait: Non ausim tibi esse molestus, moxque

同 拜。 主 人 安⁵ 坐。 客 說。 兩⁶
 tǒng páy; tchoù jên gān tsó. Kě chǒ: Leàng
se simul salutant; hero præparante sedili. Hospes dicit: Utroque

¹ Kieòu móu. Alius urbanus loquendi modus in visitationibus. Jàm dudùm ardeo tui desiderio.

² Tsǒ ỹ. Tsǒ, facere. Secunda inter sinicas reverentias quâ quis se profundè inclinât dicitur tsǒ ỹ. Prima quâ quis manu manum apprehendendo reverentiam exhibet vocatur kòng cheòu. Tertiâ verò quâ quis capite demisso in terram genuflexus facit reverentiam vocatur kǒ teòu.

³ Kǵ kàn vel poũ kàn sunt modi urbani loquendi quibus ille qui ab alio verbis vel actionibus honoratur fatetur se indignum tali honore.

⁴ Tsin tchouàn est urbanus loquendi modus quo quis rogat alium ut ad honoratius latus se vertat, vel quo hospes discedens rogat herum domus ut sistat, ne procedat ulterius eum comitando.

⁵ Gān tsó. Gān, plures habet significationes. Hic significat componere, disponere, præparare; herus disponit hospiti sedile.

⁶ Leàng piên tsó. Leàng, duo, par; piên, latus, ora, terminus. Hospes magnus sedere solet non è regione sed in fronte ipsius aulæ; undè urbanè recusans hujusmodi honores dicere solet: Leàng piên tsó. Hoc est: pares sedeamus.

邊 坐 罷。 主 人 又 說。 請 上
piên tsó, pá. Tchoù jên yeóu chǎ: tsìn cháng
latere sedeamus, sufficit. Herus iterum dicit: rogo ut superius

坐。 初 曾 自 然 上 坐
tsó; tsoū hoúy tsé jân cháng tsó.
sedeas; quando primum visitas utique par est ut superius sedeas.

主 人 說。 老 先 生 前 日 賜¹ 顧。
Tchoù jên chǎ: lào siên sên tsiên jě tsé kóu;
Herus ait: venerabilis magister nuper dignatus est me visitare;

學 生 果 是 不 在 家。 失² 迎
hiǒ sên kò ché poŭ tsáy kiá; chě ŷn,
ego discipulus reverà non eram domi; nec excipiendi te officio functus fui,

有 罪。 客 說。 學 生 奉³ 拜。
yeoù tsouý. Kě chǎ; hiǒ sên fóng páy;
habeo culpam. Hospes dicit: ego tuus discipulus venerabundè te visitavi;

不 曾 得 面 奉 教
poŭ tsén tě mién fóng kiaó
sed nondùm potui coràm venerabundè tuam doctrinam excipere.

大 有 不 安。 彼 此 請 問
Tá yeoù poŭ gān; pỳ tsè tsìn ouén
Magnam habui inquietudinem; alter alterum suppliciter interrogat

大 號⁴。 請 問 貴 庚。
tá haó; tsìn ouén kouý kēn.
de suo magno agnomine; cum reverentià perquirat nobilem ætatem.

¹ Tsé kóu. Tsé enim significat dare beneficia. Kóu plures habet sensus. Hic significat: dignatus est me invisere; modus urbanus loquendi.

² Chě ŷn. Chě, perdere, animo deficere, ŷn, obviàm habere. Chě ŷn, defui excipiendo, amisi occasionem occurrendi tibi.

³ Fóng páy. Offerre obsequium, offerre aliquid superiori.

⁴ Haó est nomen honoratius et proprium è pluribus quibus Sincæ utuntur.

主 人 或 請 問 客。 到
 Tchou jên houăy tsin ouén kě; táo
Herus forsân etiam cum veniâ interrogat hospitem; pervenerit

京 師 幾 年。 客 或 說 自 某 年 到。
 kîn sê kÿ niên? Kě houăy chǒ; tsé mông niên taó.
ad aulam quot ab annis? Hospes fortè dicit: ex tali anno perveni.

容 又 或 說。 有 十 年 前 聞 先
 Kě yeóu houăy chǒ; yeòu chě niên tsiên ouén siên
Hospes rursùm fortassè dicit: antè decem annos audivi mei

生 高 名。 或 說。 自 學 生
 sên kaō mîn; houăy chǒ; tsé hiǒ sên
magistri procelsum nomen; vel dicit: à tempore quo ego discipulus

做 秀 才 時。 曾 見 老 先 生
 tsoú sieóu tsăy chē; tsên kiên laò siên sên
factus sum baccalaureus; jam vidi venerabilis magistri

大 作¹。 或 說。 某 書 極 仰
 tá tsǒ; houăy chǒ; mông choū kÿ niàng
magna opera; vel dicit: ex tuo tali libro maxime ardebam

慕 老 先 生。 今 日 得 見。 學 生
 móu laò siên sên. Kîn jě tể kiên, hiǒ sên
videre venerabilem magistrum. Hodie potui videre, discipulus tuus

大 幸²。 主 人 或 說。 不 敢 領
 tá hín; tchoù jên houăy chǒ; poŭ kân lîn
summoperè felix est; herus forsân dicit: non ausim recipere

¹ Tsó legitur tam in quarto quàm in quinto tono; facere, operari, gesta, opera.

² Hín. Felix eventus, lætari, gratulari, feliciter, felicitas.

尊¹ 帖。 或 說。 學 生 這 幾 日
tsên tiě, houăy chǒ : hiǒ sên tché kÿ jě
tuam nobilem schedulam, vel dicit: ego discipulus his diebus

有 些 賤² 病 在 身。 或 說 不 自³
yeòu sÿ tsién pín tsáy chēn; houăy chǒ : poŭ tsé
habui parum humilis infirmitatis in corpore; vel dicit: non bene

在 不 敢 出 門。 恐 怕 奉 拜
tsáy poŭ kàn tchǒu mēn; kǒng pá fóng pay
valu, ideò non ausus sum exire è domo; fortè visitavi te

遲 得 罪。 客 說。 初 會
tché tē tsoúy; kě chǒ, tsóu houy
tardiùs, in culpà sum; hospes dicit: quà primà vice te visito

自 然 請 留 賤 名。 主 人 或
tsé jân kaÿ lieòu tsién mìn; tchoù jēn houăy
certè oportet relinquere meum ignobile nomen; herus fortè

問。 貴 省 貴 府 貴 縣 貴
ouén; kouy sēn kouy foù, kouy hién, kouy
queret: Tua nobilis provincia, nobilis urbs, nobile oppidum, nobile

寓⁴ 在 何 處。 客 答 或 在 某
yú tsáy hô tchoú? Kě tă houăy tsáy mòng
domiciliùm ubi locorum sunt? Hospes respondit vel est in N.

¹ Tsên. Honorare, honoratus, nobilis, colere. Vox ista deservit ad urbanè loquendum et anteponi solet nonnullis vocabubis, v. g. tsên sín, nobile cognomen; tsên mín, nobile mandatum; tsên kiáo, tua nobilis sella.

² Tsién. Ignobilis, vilis, humilis. Urbanè utuntur hac voce loquendo de rebus quæ pertinent ad se.

³ Tsé tsáy. Bene valere; poŭ tsé tsáy, ægritudine gravari.

⁴ Yú est habitatio in quà quis ad breve tempus moratur.

縣 某 鄉 某 府。或 說。奉¹ 別
 hién mòng hiăng mòng foù; houăy chǒ: fóng piě
castro vel N. pago vel in N. urbe; vel dicit: ex quo vale dixi tibi

十 多 年。定 一 向² 納³
 chě tō niên; tín ỹ hiăng lă
decem et amplius anni sunt; absque dubio toto hoc tempore benè te

福。答 云。托⁴ 賴。又 彼 此
 foũ; tă yŭn: tǒ laý; yeóu pý tsè
habuisti; respondens inquit: fretus tuo favore; item uterque

相 問 這 幾 年 定 有 許 多
 siăng ouén. Tché ký niên tín yeóu hiù tō
à se invicem quærunt. His-ce aliquot annis certò addidisti plures

著⁵ 作。或 說 寒⁶ 家 原 貧
 tchoú tsǒ; houăy chǒ: hân kiā yuên pŭn
elucubrationes; vel dicit: frigida domus ferè semper est egena

爲 嫁 兩 小 女。與 請 先 生
 oúy kiá leàng siào niù; yù tsŭn siên sên
quia nuptui tradidi duas parvas filias; et invitavi unum magistrum

¹ Fóng piě. Fóng, vox urbanitatis. Piě, aliàs secedere, distinguere, separare, et tota phrasis significat, ex quo à te discessi vel valedixi, decem et amplius anni transierunt.

² Hiăng. Tempore præterito; finis, respicere, objectum, coràm.

³ Lă foũ. Habere salutem, felicitatem, esse fortunatum.

⁴ Tǒ laý. Confidere, inniti; laý, idem; tǒ laý, fretus tuo auxilio, tuo patrocinio.

⁵ Tchoú tsǒ. Complexum hoc deest in Dict. Tchoú significat manifestare, in lucem edere. Tsǒ, facere, operari, gesta. Tchoú tsǒ, lucubrationes, libros componere.

⁶ Hân significat frigus. Dicitur frigida domus, hoc est pauperrima domus. Pauperes enim solent pati frigus eaque vox est urbanitatis appellativa, quâ quis suam domum nominat hân kiā.

教 小 兒。料 理 各 樣
kiaó siào eûl; leáo lý kǎ yáng
ut doceret meos parvos filios; ita disponendo cujusque generis

家 事 時 候 都 廢 了 在 這 邊。又
kiā sé chē heóu toū feý leáo tsáy tché piēn. Yeóu
domesticas res tempus totum perdidit in eis. Item

彼 此 相 問。老 先 生 有 幾 位¹
pý tsè siāng ouén: Làò, siēn sēn, yeòu ký ouý
alter alterum mutuò interrogat: Domine, magister mi, habes quot

令² 郎³。答 說 有 兩 個 小 兒。一个
lín lāng? Tǎ chǒ: yeòu leàng kó siào eûl; ý kó
honoratos filios? Respondens ait: habeo duos parvos filios; unus

不 成 器⁴。好 嫖 好⁵ 觀 不 讀 書。
pǒu tchēn kǎ; háo piáo, háo toù, pǒu toũ chōu;
non perfectum vas; deditus lasciviæ, deditus ludo, non studet litteris;

只 第 二 个 小 兒 資⁶ 質 是 好 些。
tchè tý eûl kó siào eûl tsē chē ché hào sý;
duntaxat secundus parvus filius naturaliter est melior;

¹ Oúy. Numerales personarum honoratarum.

² Lín. Similiter est vox frequentissima ad urbanè et honorificè nominandas personas ad quas loquimur.

³ Lāng. Tantum eo loco significat filium, quando ei anteponitur lín. Alias enim habet significationes.

⁴ Kǎ. Utensilia qualibet, vasa, instrumenta deservientia artificibus.

⁵ Háó. Amare, desiderare, gaudere, concupiscere; in hoc casu háó est in quarto tono.

⁶ Tsē chē. Complexum hoc non explicatur in pluribus dictionariis. Chē, naturalis. Tsē chē, idem, seu etiam indoles, naturalis habilitas.

肯 讀 書 還 可 望 中¹。
 kèn toũ choũ houân kǒ ouáng tchóng.
*gaudet studere libris, adhuc licet sperare illum successum in
 examine habiturum.*

中 國 人 士 問 西 國 人 士 說。
 Tchōng kouě jên sé ouén sý kouě jên sé chǒ :
Sinensis Doctor percontatur occidentalem Doctorem dicens :

貴 國 叫 做 甚 麼 國 答 說
 kouý kouě kiáo tsoú chén mô kouě. Tǎ chǒ :
nobile vestrum regnum vocatur quo nomine? Respondens dicit :

敝 國 總 叫 做 歐 羅 巴。這 總
 pý kouě tsòng kiáo tsoú geòu lô pā. tché tsòng
humile regnum universé vocatur Europa. Istas simul acceptus

地 方 內 有 三 十 多 國。 各
 tý fāng louý yeòu chě sǎn tō kouě; kǒ
regiones intrā sunt ter dena et amplius regna; (quorum) quodlibet

有 本 國 王 統 管。
 yeòu pèn kouě ouáng tǒng kouàn.
habet proprium regem qui illud gubernat.

問 的 又 說。 既 是 各
 Ouén tǎ yeóu chǒ : ký ché kǒ
Interrogans præterea ait : quando quidem sit quod unumquodque

國 有 王。 國 又 多。 畢
 kouě yeòu ouáng; kouě yeóu tō; pý
regnum habeat suum regem; regna ita sint plurima; certè

竟 常 有 相 戰。
 kín chāng yeòu siāng tchán.
perpetuò erunt invicem bella.

¹ Tchóng. Scopum attingere, approbari in examine, in quarto tono.

答 說 相 戰 雖 有。 亦 少。

Tǎ chǒ : siāng tchán siù yeòu, ỹ chǎo ;

Respondens ait : mutua bella tametsi habeant, tamen pauca sunt :

因 爲 都 是 相 結 親。 大 敵 敵

yn ouý toũ ché siāng kiě tsín. Tá kay pý

quia omnes sunt invicem affinitate conjuncti. Plerumque in humilibus

處 國 王 太 子 不 敢 本 國 的

tchoũ kouě ouāng táy tsè pǒu tsiũ pèn kouě tỹ

nostris locis regum filii hæredes non accipiunt à proprio regno

親。 取 鄰 近 國 王 的 公 主。

tsín; tsiũ lín kín kouě ouāng tỹ kōng tchoũ.

uxorem; sed accipiunt è vicino regno regis filias.

西 士 又 對 中 士 說。 若 論¹

Sỹ sé yeóu toúy tchōng sé chǒ : jǒ lén

Occidentis Doctor iterum sinensi Doctori dicit : Si agatur de

敵 地 總 叫 做 大 西 洋。

pý tỹ tsòng kiaó tsou tá sỹ yāng.*

nostrā humili tellure quæ universim appellatur magna Europa;

還 大 過 貴 國。 若 論

houân tá kó kouý kouě. Jǒ lén

adhuc magnitudine excedit vestrum nobile regnum. Si verò agamus

敵 處。 各 國 又 是 貴

pý tchoũ; kǒ kouě yeóu ché kouý

de humilibus locis nostris; unumquodque illorum etiam est nobili vestro

國 大。

kouě tá.

regno majus.

¹ Lén. Agere, juxta. Pién lén, disputare. Ý lín, consilium habere.

中 士 又 問。 貴 國 風 俗
 Tchōng sé yeóu ouén : kouý kouě fōng sioŭ
Sinensis Doctor iterum interrogat : vestri nobilis regni mores

與 我 中 國 都 是 一 樣。 或 不 是
 yù ngò tchōng kouě toū ché ỹ yáng ; houăy poŭ ché
cum nostris Sinensibus omninò sunt iidem vel non sunt

一 樣。

ỹ yáng.

idem.

答 說 大 同 小 異。 又
 Tă chǒ : tá tōng siào ý. Yeóu
Respondens ait : plurimum conveniunt, parum differunt. Iterum

問 說。 貴 國 人 穿 的 衣 服 與
 ouén chǒ : kouý kouě jèn tchouăñ tỹ ỹ foŭ yù
querit dicens : vestri nobilis regni homines quas induunt vestes cum

我 們 這 邊¹ 是 一 樣 不 是
 ngò mên tché piên ché ỹ yáng poŭ ché
nostris istius regionis sunt - ne ejusdem formæ vel non sunt

一 樣。

ỹ yáng.

ejusdem formæ?

西 士 答 曰。 敝 國 衣 服 與
 Sý sé tă yuě : pý kouě ỹ foŭ yù
Occidentis Doctor respondens ait : humilis mei regni vestes cum

貴 國 做 法 不 同。 那
 kouý kouě tsoú fă poŭ tōng ; lá
nobili vestro regno conficiendi modus non est similis ; quoad illas

¹ Piên. Cujuslibet rei extremum, latus, ora, terminus, regni confinia. Hic extenditur ad significandum ipsummet regnum.

做 衣服 的 物 料 也 同。 亦 有
 tsoú ȳ. foũ tỹ ouch leaó ȳ tǒng; ỹ yeoù
conficiendi vestes materias etiam conveniunt; insuper habemus

絲 紬 有 緞 子。 但 多 用
 sē tcheōu yeoù touán tsè; tán tō yóng
multitia, habemus damascenum sericum; ut plurimum utimur

瑣¹服 瑣² 瑕 獵 如 布 疋 等 都 是
 sò foũ sò hià lă joũ pou pỹ tèn tou ché
cameloto et sago quantum ad telas cæteras omnes sunt

一 般。
 ỹ pân.
eædem.

又 問。 貴 國 紬 緞
 Yeóu ouén: kouý kouě tcheōu touán
Iterum quærit: vestri nobilis regni serica rasa et damascena

是 那 裡 來 的。
 ché là lý laỹ tỹ?
undenàm veniunt?

答 說 本 地 出。 亦 種
 Tă chǒ: pèn tý tchoũ; ỹ tchóng
Respondens ait: in propria terrâ meâ fiunt; item enim plantantur

桑 養 蠶 也 收 取 絲。
 sâng yàng tsân ȳ cheōu tsiũ sē;
mori arbores ad nutriendum bombyces ex quibus colligitur sericum;

¹ Sò foũ. Camelotum sinense. Itâ dici potest ob similitudinem nostris confectum ex serico, non verò pilis sicuti nostrum, quod Sinæ vocare solent yù maô touân.

² Sò hià lă. Complexum sinicum ad explicandum verbum latinum sagum.

但 裡 面 衣 服 多 用 布 做 的。
 tán lǐ mién yī fǒu tō yóng pǒu tsoú tǐ;
attamen interiores vestes plerumque utentes telà conficiunt;

外 面 衣 服 不 用 布 的。
 ouáy mién yī fǒu pǒu yóng pǒu tǐ.
in exterioribus vestibus non utuntur telà.

西 士 又 說。 貴 國 所¹ 用
 Sī sé yeóu chǒ: kouý kouě sò yóng
Europæus Doctor iterum ait: in nobili vestro regno quo utuntur

真 天¹ 鵝 絨 都 是 敝 國 來 的。
 tēhēn tiēn ouō jōng tōu ché pý kouě laý tǐ.
sericum villosum totum est ex meo vili regno adveniens.

另 外 又 有 金 花 緞。 每
 lín ouáy yeóu yeòu kīn hoā touán; meý
Præterea quoque habemus aureis floribus sericum intextum; quodlibet

一 疋 價 值 一 二 百 兩。
 yǐ pǐ kiá tchě yǐ èul pě leàng.
ejusmodi volumen venit centum aut ducentis taelibus.

中 士 又 問 西 士 說。
 Tehōng sé yeóu ouén sī sé chǒ:
Sinensis Doctor rursum quærit ab occidentis Doctore dicens:

貴 國 做 官 的 也 戴 紗²
 kouý kouě tsoú kouān tǐ y táy chā
in vestro nobili regno gerentes magistratum etiam gestant ex serico

¹ Sò. Immediate antè verbum est relativum.

² Chā mào. Ità vocant Sinenses pileum præfectorum diversam ab aliis habentem formam et confectum ex quodam serico tenuiori, quod vocant chā.

帽 穿 圓 領 否。 答 說。 衣
 máo, tchouán yuên lln feòu? Tǎ chǒ: ȳ
pileos, induunt rotunda collariba nec-ne? Respondens ait: vestes

冠¹ 與 貴 國 亦 不 同。 又 問。
 kouān yù kouý kouě ȳ poŭ tǒng. Yeoú ouén:
et pilei cum vestro nobili regno etiam non conveniunt. Iterum quærit:

貴 國 做 官 的 衣 冠 怎
 kouý kouě tsoú kouān tǔ ȳ kouān tsèn
in vestro nobili regno gerentium præfecturam vestes pilei quales

麼 樣。 答 說 都 是 長 大 衣。
 mô yáng? Tǎ chǒ: toū ché tcháng tá ȳ;
sunt? Respondens ait: omnes sunt oblongæ et amplæ vestes:

多 戴 方 巾。 不 用 兩 翅²。
 tō táy fāng kīn, poŭ yóng leàng tché;
ut plurimum deferunt quadratum pileum, nec utuntur duabus alis;

各 品 都 不 同。
 kǒ pīn toū poŭ tǒng.
cujuscumque ordinis omnes sunt diversa.

中 士 又 問。 包³ 綱 子
 Tshōng sé yeoú ouén: pāo ouàng tsè
Sinensis Doctor iterum percontatur: involvunt capillitium reti

¹ Kouān. Capitis tegumentum genericè. Chên kouān, vox urbanitatis quâ quis, propter calorem, invitatur ad pileum deponendum.

² Tchě sunt avium alæ et transfertur ad significandum duas vittas ex pileo pendulas; gallicè: fanon.

³ Pāo ouàng tsè. Pāo, obvolvere; ouàng tsè, rete. Antè dynastiam præsentem, in more erat apud Sinas ut crines colligerent pileolo vel è capillis humanis vel è filis sericis contexto in retis more.

不 包。 是 甚 麼 樣。 都 是 披 髮
 pōũ paō; ché chén mô yáng? Toũ ché pý fǎ
vel non involvunt; quomodo fit? Omnium sunt solutæ comæ

否。 答 說 不 是。 敝 國 男 子
 feoù? Tǎ chǒ : pōũ ché; pý kouě lân tsè
nec-ne? Respondens ait : nequaquam; humilis mei regni masculi

不 甚 蓄 長 髮。 也 不 全 剃 頭。
 pōũ chén hioũ tchǎng fǎ; y pōũ tsuên tý teóu;
non nimis alunt longam comam; neque prorsus radunt caput;

只 頭 髮 幾 寸 長。 剪 得 短¹ 但
 tchè teóu fǎ ký tsén tchǎng tsiên tǐ touàn; tán
mox capilli aliquot tsén longi facti forfice præcidunt; attamen

多 蓄 鬚。 又 問 想 貴
 tō hioũ siũ. Yeóu ouén siàng kouý
multi nutriunt barbam. Iterum interrogat : existimabam vestri nobilis

國 人 都 有 鬚 子。 答 曰。 十
 kouě jên toũ yeóu hoũ tsè. Tǎ yuě : chě
regni homines omnes esse barbatos. Respondens ait : inter decem

分 中 八 九 个 分 是 有 鬚 子。 一
 fén tchōng, pǎ kioũ kó fén ché yeóu hoũ tsè; y
partes, octo aut novem partes erant barbatæ; una

二 分 亢 少 鬚。
 eũl fén y chàò siũ.
alterave pars etiam modicam gignit barbam.

¹ Touàn. Breve, curtum, cujus oppositum est tchǎng longum. Quidquid non est longum dicitur touàn; hic significat breve facere, præcidere.

中 士 又 問。 貴 處 的 女 人
Tchōng sé yeóu ouén : kouý tchoú tǔ niù jên
Sinensis Doctor iterum quærit : in vestra nobili regione mulieres

也 生 得 嫵¹ 緻 如 何。 答
ý sên tǎ piaō tché ; jǒu hô ? Tǎ
etiam nascuntur-ne elegantis formæ ; quid de hac re ? Respondens

說 敝 處 的 婦 女 生 得 美 的
chǒ : pý tchoú tǔ fǒu niù sên tǎ meý tǔ
ait : in humili meâ regione mulieres nascuntur aliæ pulchræ,

醜 的 都 有 又 問。 女 子
tcheóu tǔ tou yeóu. Yeóu ouén : niù tsè
aliæ deformes omnis generis habentur. Iterum interrogat : puellæ

纏 腳 否。 答 說。 敝 處
tchên kiǒ feóu ? Tǎ chǒ : pý tchoú
fasciis obvolvunt pedes nec-ne ? Respondens ait : meæ humilis regionis

女 人 不 以 腳 小 爲 美。 又
niù jên pǒu ý kiǒ siaò ouý meý. Yeóu
mulieres equidem non ob pedes parvos censentur formosæ. Iterum

問。 既 不 論 腳 大 小。
ouén : ký pǒu lén kiǒ tá siaò ;
quærit : quando quidem nihil refert pedum magnitudo vel parvitas ;

又 用 甚 麼 粧 飾。 答 說。 敝
yeóu yóng chên mô tchouāng chě ? Tǎ chǒ : pý
ergò utuntur quibusnam ornamentis ? Respondens ait : mei humilis

國 女 人 也 有 與 貴 國 相 同
kouě niù jên ý yeóu yù kouý kouě siāng tǒng
regni mulieres etiam habent cum vestri nobilis regni feminis aliquid

¹ Piaō tché. Formosus. Tché, res valde subtilis et perfecta. Piaō, alia plura significat Utrumque simul significant formosum.

處。也 畜 長 髮。也 帶 首
 tchoŭ; ÿ hioŭ tchăng fă; ÿ taŷ cheòu
similitudinis; etenim nutriunt longum capillitium; et deferunt capitis

飾。也 尙¹ 金 銀 珠 寶。衣
 chě; ÿ cháng kīn, ŷn, tchoū paò; ŷ
ornamenta; et se ornant auro, argento, lapillis pretiosis; et earum

服 都 長 到 地。
 foŭ toū tchăng taó tŷ.
vestes omnes proliæ sunt usque ad terram.

中 土 又 問。 貴 圖 嫁² 娶 之
 DU MARIAGE. Tchōng sé yeòu ouén: kouŷ kouě kiá tsiŭ tchē
Sinensis Doctor iterum interrogat: in vestro nobili regno connubiorum

禮 如 何。 答 曰。與 貴 國 大
 lŷ joŭ hô? Tă yuě: yù kouŷ kouě tá
ritus quinam sunt? Respondens ait: cum vestro nobili regno magnam

有 不 同。 敝 處 只 許
 yeòu poŭ tōng. Pŷ tchoŭ tchè hiù
habent dissimilitudinem. In meâ humili regione tantum permittitur

一 夫 一 婦。並 無 娶 妾
 ŷ foū ŷ foú; pìn oŭ tsiú tsiě;
unicus maritus et una uxor; et nullæ assumuntur uxores secundariæ;

的。就 是 國 王 亦 只 有 一 個
 tŷ; tsieóu ché kouě ouāng ŷ tchè yeòu ŷ kó
quamvis sit rex etiam solim habet unicam

¹ Cháng. Addere, superinducere, ornare.

² Kiá tsiŭ. Filia maritum dare dicitur kiá. Filius uxorem accipere dicitur tsiŭ.

正¹ 妃。並 無 有 妾。若 正 妃 不 生
 tchén fēy; pín ouch yeoù tsiě. Jō tchén fēy pou sēn
reginam et non habet concubinas. Si regina non procreat

太 子。便 立 兄² 弟 之 子 爲 王。
 táy tsè; pién lý hiōng tý tchē tsè ouy ouang.
haeredes; mox erigitur fratris minoris filius in regem.

中 士 說。好 風 俗。也 省³ 好 些
 Tchōng sé chō : hào fōng siōu; y sèn hào sy
Sinensis Doctor ait : praeclari mores sunt; sic evitantur plurima

爭 亂。又 問。妻 子 死 了 何 如。
 tsēn louán. Yeóu ouén : tsy tsè sè leào hò jōu?
contentiones. Iterum interrogat : uxore defuncta quid fit?

答 不 姊。再 娶。只 是 不
 Tā : pou fāng, tsáy tsiū; tchē ché pou
Respondet : parum refert, iterum aliam ducere potest; attamen non

得 並 娶 兩 个。若 丈 夫 死 了。
 tē pín tsiū leang kó; jō tcháng fou sè leào,
potest simul ducere duas uxores; quod si maritus moriatur,

妻 子 也 可 再 嫁。但 是 隨 便
 tsy tsè y kō tsáy kiá; tán ché souy pién
uxor etiam potest iterum nubere; attamen hoc est ad arbitrium

¹ Tchén fēy. Secundariae regis uxores dicuntur fēy. Legitima uxor id est regina dicitur tchén fēy, hoc est vera uxor.

² Hiōng tý. Qui prior ex fratribus natus est dicitur hiōng; posterior verò tý. Hoc complexum communiter significat fratrem minorem.

³ Sèn. Parcere sumptibus, evitare, accersere.

他自已。大槩少¹年的婦女再嫁。若
 tā tsé kŷ. Tá káý cháo niên tŷ fôu niù tsáy kiá; jǒ
ipsiusmet. Plerumque juniores mulieres iterum nubunt; Si sint

四十外的都穿衣²素。
 sé ehě ouáy tŷ toū tchouān soú ŷ.
à quadraginta annorum et ultra omnes deferunt simplices vestes,

再不復嫁。也再不帶首
 tsáy pǒu fǒu kiá; ŷ tsáy pǒu táy cheòu
et iterum non amplius nubunt; item iterum non deferunt capitis

飾。

chě.

ornamenta.

中士又問。貴國有
 Tchōng sé yeóu ouén : kóuy kouě yeòu
Sinensis Doctor iterum percontatur : in vestro nobili regno sunt

媚妓否。
 tchāng kŷ feòu?
meretrices nec-ne?

答曰少。私地做不好事的
 Tă yuě : chao; sē tý tsoú pǒu haò sé tŷ
Respondet dicens : paucæ sunt; clàm agunt inhonestas res;

或有。只是城裡必不容他。
 houăy yeòu; tché ché tchēn lý pŷ pǒu yōng tă.
vel si sint; duntaxat intrà mœnia planè non admittunt eas.

¹ Cháo niên. *Ætate minor. In tertio tono, cháo significat parum, breve. Lao cháo, senes et juvenes.*

² Soú. *Simplex, purum ut papyrus non scripta; tela sine floribus.*

中 士 說。這 等 貴 國 就
 Tchōng sé chǒ : tché tèn kouý kouě tsieóu
Sinensis Doctor ait : Hoc modo in vestro nobili regno plané

是 我 們 古 時 的 風 俗。真 正
 ché ngò mên kou chē tǔ fōng sioŭ ; tchēn tchén
sunt cum nostri antiqui temporis iidem mores ; veré

是 好。
 ché haò.
optimi sunt.

中 士 又 問。貴 國 到
 Tchōng sé yeóu ouén : kouý kouě taó
Sinensis Doctor iterum interrogat : à vestro nobili regno usque ad
 DISTANCE
 DE L'EUROPE.

敝 處 有 幾 多 路。
 pý tchoú yeòu ký tō lou?
meam humilem regionem est quantum itineris?

答 說。彎¹ 彎 曲 曲 畧 有 八
 Tǎ chǒ : ouān ouān kioŭ kioŭ liǒ yeòu pǎ
Respondens ait : ob circuitiones et anfractus fermé sunt octo

九¹ 萬 里。若 對 直 走 無
 kieòu ouán lý ; jǒ toúy tchě tseòu ǒ
vel novem myriades stadiorum ; quod si rectá viâ iretur non

這 許 多。只 是 沒 有 這 一 條² 直
 tché hiù tō ; tchè ché mô yeòu tché ỹ tiǎo tchě
tot essent ; verumtamen non datur hujusmodi unus tractus recti

¹ Ouān ouān. *Curvum, inflexum, tortum.*

² Tiǎo. *Particula rerum oblongarum, funium, viarum, etc. Tractus hic benè explicat hanc particulam.*

路。 定 要 旋 繞 普 天 下
 loú; tìn yaó siuên jaò pǔ tién hiá
itineris; procul dubio necesse est circuire totius orbis terrarum

一 大 半。 纔 到 得 這 裡。
 ỹ tá pán; tsăy taó tễ tché lý.
unum et ampliùs mediàm partem; tunc pervenire potest hùc.

又 問。 要 幾 年 方 到
 Yeóu ouén : yáo kỳ niên fāng taó
Iterum percontatur : opus est quot annis ut tunc perveniatur

這 裡。 答 曰。 若 是 逆¹ 風。 又
 tché lý? Tă yuě : jǒ ché nỷ fōng, yeóu
hùc? Respondens ait : si sit contrarius ventus, tunc

算 不 定。 還 沒² 奈 何。
 souán pǔ tìn; houân mô láy hô,
numeratio temporis non est certa; imò non suppetit remedium,

又 轉 回 本 國。 空 走
 yeóu tchouân hoŷ pèn kouě. Kǒng tseòu
nisi iterum reverti ad proprium regnum. Incassum transactis

幾 個 月。 再 等 順 風 復 來。
 kỳ kó yuě, tsáy tèn chuén fōng foŷ laŷ;
aliquot mensibus, iterum exspectant prosperum ventum redeuntem;

若 遇 順 風。 一 二 年 可 到。
 jǒ yú chuén fōng, ỹ eul niên kǒ taó.
si verò sit prosper ventus, uno alterove anno potest perveniri.

¹ Nỷ. Repugnare, contradicere, obviàm ire; nỷ fōng, ventus contrarius.

² Mǒ láy hô. Láy hô dicitur de negotiis nondum determinatis, quando petitus ab alio eas determinet. Láy hô, quid faciendum? Mǒ láy hô, nihil aliud fieri potest, non suppetit aliud remedium.

又 問 夜 夜 泊 得 船
 Yeóu ouén : Yé yé pǒ tě tchouân
Iterum interrogat : Singulis noctibus appellit ad littus navis

否。 答 說。 在 敝 國
 feòu. Tă chǒ : tsáy pý kouě
nec ne? Respondens ait : ex tempore quo in meo humili regno

初 下 船 時 前 有 五 六
 tsoū hiá tchouân chē tsiên yeòu oû loû
primum descenditur in navi antea dantur quinque aut sex

個 月。 不 得 泊 岸。 晝 夜
 kó yuě; pou tě pǒ gán; tchéou yé
menses : quin possit navis tenere portum; diu noctuque

常 行¹。 所 見 惟 上 有 天
 châng hîn; sò kiên oûy cháng yeòu tiên
semper inceditur; duntaxat videtur solim sursum est cælum,

下 有 水。 又 問。 這 等 一 路。
 hiá yeòu choüy. Yeóu ouén: tché tèn ỹ loú;
deorsum est aqua. Iterum quærit: ita in toto itinere;

豈 不 多 險。 答 曰。 生 死 常
 Kǵ pou tō hiên. Tă yuě: sên sè châng
quidni multa pericula? Respondet dicens : vita et mors perpetuo

在 眼 前。 但 倚² 賴 天 地
 tsáy yèn tsiên; tán ỹ laý tiên tý
antè oculos versantur; verumtamen confidendo in uno cæli et terræ

¹ Hîn. Ire, progredi. Hîn lý, impedimenta, sarcinæ itineris. Cum eadem littera est in quarto tono significat actiones hominum, etc.

² Ỡ laý. Inmiti physicè et moraliter.

萬 物 的 真 主。 到 得 這 裡 不
ouán ǒu tǐ tchēn tchoù; taó tē tché lý pǒu
omniumque rerum vero Domino; perveniri potest huc, non

是 容 易。 若 逆 風 大。 免 不
ché yòng ý. Jǒ nǐ fōng tá; mièn pǒu
est res facilis. Si enim contrarius ventus sit magnus; evitari non

得 倒¹ 退 逆 行。 或 橫 斜²
tē taò toúy nǐ hīn, hòuǎy hōng siē
potest quin retrocedatur contrario cursu, vel denuò ad latus

行。 若 逆 風 不 甚 大。 便
hīn. Jǒ nǐ fōng pǒu chén tá pién
eatur. Si verò contrarius ventus non admodum sit magnus, expedit

不 用 蓬。 船 在 水 上 飄³ 蕩。
pǒu yóng pōng, tchouân tsay choù cháng piaō táng.
non uti velis, tunc navis stat suprâ aquas, fluctuans huc illucque.

又 問 若 風 極 大。 便 怎 麼 處。
Yeóu ouén: jǒ fōng kǐ tá, pién tsèn mô tchoû.
Iterum percontatur: si ventus sit maximus, quid tunc faciendum?

答 曰 船 大 不 怕 風 浪。
Tă yuē: tchouân tá pǒu pá fōng láng.
Respondens ait: naves majores non timent ventum et fluctus.

又 問 船 既 不 怕 風
Yeóu ouén: tchouân kǐ pǒu pá fōng
Rursum percontatur: navis quandoquidem non timet ventum

¹ Taò toúy. Retrocedere, retrogredi. Eadem littera est etiam in quarto tono, sed non facit complexum cum toúy, et significat invertere, subvertere.

² Hōng siē. Hōng, transversum; siē, inclinatum.

³ Piaō. A vento agitari, super aquas ferri. Piaō táng, à ventis et mari agitari; piaō táng, vertitur huc illucque fluctuans.

浪 却¹ 怕 甚 麼。 答 曰： 只 怕
láng. Kiō pá chén mô? Tǎ yuě: tchè pá
et fluctus. Tunc timet quidnam? Respondens ait: duntaxat timet

淺 處 怕 石 頭 怕 火。 又 問
tsiēn tchoú pá chě teōu pá hò. Yeóu ouén:
undosa loca, timet scopulos, timet ignem. Iterum interrogat:

船 在 水 上 如 何 怕 火。 答
tchouân tsáy choúy cháng joú hò pá hò? Tǎ
navis quæ est suprà aquas, quomodo timet ignem? Respondet

曰 敝 國 大 船 修 造
yuě: pý kouě tá tchouân sieōu tsaó
dicens: in meo humili regno dum majores naves fabricantur,

時 內 外 都 用 一 層² 瀝³ 青
chè, louý ouáy toū yóng ỹ tsēn lý tsīn
intus et exterius in omnibus adhibetur una incrustatio picis

松 香。 塞 合 縫 處。 故 若
sōng hiāng; sě hô fóng tchoú; koué jǒ
et resinæ; ad obstruenda uniendaque rimarum loca; idcirco si

見 火 再 無 法 可 滅。 又
kién hò tsáy oũ fǎ kǒ miě. Yeóu
conicipiant ignem tunc nullum medium quo exstingui queat. Iterum

問 如 何 怕 淺。 答 曰。 船 若
ouén: joú hò pá tsiēn? Tǎ yuě: tchouân jǒ
interrogat: quare timent vadosa? Respondit dicens: navis si

¹ Kiō. Ergò, certè, reverà, sistere, retrocedere.

² Tsēn est contignatio seu superimpositio. Superficies dicitur mién; attamen pix et resina quæ tabulis superimponitur aptè explicatur per verbum: incrustatio.

³ Lý tsīn. Lý dicuntur ultimæ guttæ quæ effuso liquore remanent in vase.

遇 淺。 就 有 三 百 大 象。 也
 yú tsiěnn; tsieóu yeòu sán pě tá siáng; y
incidat in vada; etiamsi sint trecenti magni elephantes;

拉 他 不 動。 若 遇 着 石 頭。
 là tǎ poũ tòng; jǒ yú tchǒ chě teóu;
ad trahenda illa nunquam dimoverent; si verò offendat saxa;

一 撞 就 破 了。 連 人 性 命
 y tchouáng tsieóu pǒ leào; lién jên sín mìn
simul ac impingit statim fracta est; ipsa quoque hominum vita

都 救 不 得。 又 問 海 上 亦
 tōu kieóu poũ tǎ. Yeóu ouén hà y cháng y
omnino salvari non potest. Iterum quærit supra mare etiamne

見 怪 物 否。 答 說。 常 見
 kién kouáy oũ feòu? Tǎ chǒ: cháng kién
videntur monstra nec-ne? Respondens ait: frequenter videntur

海 怪 物。 有 大 魚 如 房 屋 一
 hà y kouáy oũ; yeòu tá yû joũ fâng oũ y
marina monstra; sunt enim pergrandes pisces instar domus hoc

船。 這 個 魚 頭 上 有 一 個 大 眼。
 pān; tché kó yû teóu cháng yeòu y kó tá yèn;
modo; isti pisces supra caput habent unum ingens foramen;

常 噴 出 水 一 丈 高。
 châng pěn tchoũ choùy y tcháng kaō.
per quod semper emittant aquam ad unius ulnæ altitudinem.

又 問 若 遇 着 這 些 大 魚 怕 否。
 Yeóu ouén jǒ yú tchǒ tché sý tá yû pǎ feòu.
Iterum quærit si occurrant isti magni pisces timetur nec-ne?

答 曰 船 大 不 妨¹。 中 士

Tă yuě : tchouân tá pŏ fāng. Tchōng sé

Respondet dicens : navis magna est nihil refert. Sinensis Doctor

又 問。 一 隻² 船 上 有 多 少

yeoù ouén : ỹ tchě tchouân cháng yeoù tō chao

iterum percontatur : super unam navim sunt quot

人。 答 說。 水 手 常 有 三 百。

jên. Tă chŏ : choũ cheoù chāng yeoù sān pě;

homines? Respondet dicens : nautæ ordinariè sunt trecenti;

客³ 商 與 兵 有 五 六 百。 亦 或

kě chāng yù pīn yeoù où loũ pě; ỹ houăy

mercatores cum militibus sunt quingenti vel sexcenti; et fortassè

共 有 千 餘⁴ 人。 又 問 這

hông yeoù tsiên yû jên. Yeoù ouén : tchě

universim sunt mille et amplius homines. Rursùm quærit : his

許 多 的 人 在 船 上。 飲 食

hiù tō tỹ jên tsay tchouân cháng yn chě

tot hominibus qui sunt supra navim cibus et potus

怎 得 方 便。 答 說。 都 帶

tsèn tě fāng pién? Tă chŏ : tōu taý

quomodo potest parari? Respondet dicens : omnes deferunt

¹ Fāng. Obstacle, impedimentum, damnum inferre. Pŏ fāng non obest, parum refert.

² Tchě. Numérale navium.

³ Kě chāng. Mercator qui huc illuc discurrit; qui vero domi sedens vendit dicitur koù.

⁴ Yû significat hic et amplius, yû enim significat superfluum, residuum : tsiên yû jên, mille et amplius homines.

有 餘 糧¹。 各 樣 的 醃 肉。
 yeòu yû leâng; kǒ yáng tǔ yēn joũ;
superabundantem annonam; cujusque generis salitas carnes;

各 樣 的 鮮 肉。 與 乾 糧 等。
 kǒ yáng tǔ siēn joũ; yù kân leâng tèn;
cujuscunque generis recentes carnes; cum siccis cibariis et cætera;

第一 費² 事 是 帶 水。 爲 經³ 過
 tý ǎ feý sé ché táy choùy; oũ kîn kó
præcipua verò usualis res est deferre aquam; quia transeundo sub

赤⁴ 道 下 天 氣 極 熱。 若 無 水。
 tchě taó hiá; tiēn ký kǔ jě. Jǒ oũ choùy,
æquinoxiali lined; cæli aer est calidissimus. Si deest aqua,

就 是 有 酒。 人 也 要 渴 死。
 tsieóu ché yeòu tsieòu, jên ý yáo kǒ sè;
tametsi adsit vinum, homines attamen debent siti mori;

水 苦 盡 了。 再 無 處 可
 choùy jǒ tsín leào; tsáy oũ tchoú kǒ
aqua enim si deficiat; amplius non est locus undè possit

取。 所 以 在 般 用 水。 都 有
 tsiũ; sò ý tsáy tchouân yóng choùy, toũ yeòu
hauriri; ideò in navi pro usu aquæ, omnes habent

¹ Leâng. *Alimenta sicca et cocta.*

² Feý sé. *Feý, consumere, dissipare, expendere.*

³ Kîn kó. *Pertransire.*

⁴ Tchě taó. *Ità vocant lineam æquinoxialem, id est viam rubeam seu carnei coloris ob transitum solis qui suo transitu eo colore illam veluti pingit viam.*

一定 的 規 短。 有 人 專 管
 ỹ tín tỹ kouý kiũ. Yeòu jên tchouân kouân
determinatam regulam. Est enim aliquis unicè curam habens

分 水。 每 一 個 人 日 日 有 定
 fên choùy; meỳ ỹ kó jên jě jě yeòu tín
dividendi aquam; unusquisque homo quotidie habet determinatam

分。 不 得 多 用。
 fén; poũ tễ tō yóng.
portionem; nec potest plus insumere.

中 士 又 問。 若 船 回
 Tchōng sé yeòu ouén: jǒ tchouân hoũy
Sinensis Doctor iterum percontatur: Si navis revertatur ad

歐 羅 巴 去。 也 有 險 否。
 geoù lô pā kiũ; ỳ yeòu hièn feòu?
Europam; etiam sunt pericula nec-ne?

答 曰。 回 去 的 險 比¹
 Tả yuễ: houỷ kiũ tỹ hièn pỳ
Respondens ait: reditùs pericula si comparantur

來 的 時 更 大。 因 爲
 lây tỹ chề kén tá; ỹn ouý
eis quæ veniendo incurruntur majora sunt; quia

船 上 載² 的 貨 物 忒³ 重⁴。 行
 tchouân cháng tsáy tỹ hó ỏ tễ tchóng; hîn
suprà navim impositæ merces nimis gravant; navigando

¹ Pỳ. Unum cum alio comparare; regula, mensura. Pỳ fāng, comparatio.

² Tsáy. Continere.

³ Tễ. Excessivum nimis, ut tễ tá, nimis magnus.

⁴ Tchóng. Res non levis. Tchóng kouý, plurimi facere.

到 大¹ 浪 山。 常 遇 着
taó tá láng chān; chāng yú tchǎo
cum pervenitur ad magnum promontorium Bonæ Spei; semper invenitur

逆 風。 船 上 的 人 若 背
nǚ fōng; tchouān cháng tǚ jēn, jǒ kèn
contrarius ventus; qui supra navim sunt homines, si volunt

隨 風 退 轉。 尙 好。
souy fōng toúy tchouān; chāng hào.
obsecundare ventis et regrediantur undè venerunt; tunc optimum est.

若 捨 不 得 退 轉。 畢 竟 飄
jǒ chē pōu tē toúy tchouān pǚ kín piaō
Si animo substinere non possint ut retrocedant profectò huc illuc fluctuabunt

在 水 上。 那 大 浪 搖 動。 船
tsáy choüy chāng; lá tá láng yaō tóng, tchouān
super aquas; illi magni fluctus adeo agitabunt, ut navis

忽 裂 開。 要 進 不 得 進。 要 退
hoü lý kǎy; yaó tsín pōu tē tsín; yaó touy
de repente findetur; volens progredi non possunt progredi; volens regredi

不 得 退。 還 有 船 到 本
pōu tē toüy. Houān yeoù tchouān taó pèn
non possunt regredi. Præterea datur navis perveniens ad proprias

地。 將 近 岸。 看 見 岸 上 的
tý; tsiàng kín gán; kǎn kién gán chāng tǚ
terras; jam propè littus est; videatque supra littus

¹ Tá láng chān. Ità Sinenses vocant promontorium Bonæ Spei, magnarum undarum seu procellarum caput.

人。 忽 然 暴¹ 風 一² 起。 衆
jên; hoû jân paó fōng ỹ kŷ, tchóng
homines; cum de repente procella mox surgit, et ante omnium

人 面 前。 船 又 裂 沉。
jên mién tsiên tchouân yeóu lý tchên;
hominum conspectum navis etiam rumpitur et submergitur;

人 盡 淹 瓦。 但 有 一 個。
jên tsín yên sè; tán yeòu ỹ kó
hominesque ad unum omnes submersi intereunt; quod si sit aliquis

把 得 一 塊 板。 救 得
pà tể ỹ kouây pân kieóu, tể
qui accipere possit unam tabulam quâ salvatur, possit

上 岸。 亦 算 得 天 造³ 化。
cháng gán; ỹ souán tể tá tsáo hoá;
pervenire ad portum; enim vero censetur magna fortuna;

可⁴ 惜 這 許 多 人。 許 多 貨 物
kổ sŷ! Tchê hiù tō jên hiù tō hó ous
miserandum in modum! Isti tot homines nautæque merces

都 丟 了。 問 說。 這 是 甚 麼 緣 故。
toū tieôu leàò. Oúén chǎ : tché ché chén mô yuên kóu?
omnes pessum eunt. Iterum quærit: istius est quænam causa?

¹ Paó fōng. Turbo seu repentinus ventus. Paò enim explicatur crudelis, damnum inferre, subito, et improvisò.

² Ỡ. Præter communes significationes habet etiam hunc sensum: mox, ut, v. g. ỹ taó tsieóu sè leàò, mox ut pervenit, statim mortuus est.

³ Tsáo hoá. Tsáo, facere, principium, exordiri; tsáo hoá, fortunata res seu fortunum.

⁴ Kổ sŷ. Mirandum, proh dolor! Gallcé: hélas!

答 曰。這 個 是 天 主 之 深¹

Tă yuě: Tchê kó ché Tiên tchou tchê chên

Respondens ait: Hoc est Dei profundum

意。人 不 能 解。又 問。

ý; jên poũ lên kiày. Yeóu ouén:

consilium; homines non possunt illud explicare. Iterum querit:

人 過 了 一 次 海。還 敢 走 過

jên kó leaò ý tsé hàý, houân kàn tseòu kó

homo qui pertransivit semel mare, iterum audeat transire

第 二 次 麼。

tý eúl tsé mô?

secundâ vice nec-ne?

答 說。這 也 多 往 來。

Tă chõ: tché ý tō ouàng laý;

Respondens dicit: ejusmodi etiam multi sunt euntes et redeuntes;

打² 小 西 洋。這 一 條 路。曾 有

tà siaò sý yâng. Tchê ý tião lou; tsên yeòu

perveniant ad Indias. Hanc unam viam; jam dantur

人 前 後 走 了 二 十

jên tsiên heóu tseòu leaò eúl chě

homines qui olim et nunc etiam hoc iter fecerint viginti

遍。險 過 了。上 了 岸。海 裡 的 險

pién; hiên kó leào, cháng leào gán, hàý lý tỹ hiên

vicibus; periculo transacto, conscendunt littus, intra mare pericula

¹ Chên. Profundum, physicè et moraliter.

² Tà. Percutere, verberare. Est etiam littera auxiliaris quæ cum aliis litteris actiones diversas significantibus componitur, v. g. tà chòuý, haurire aquam; tà pên tý, sternutare. Hic tà jungitur cum littera lou, viá; undè tà lou, terere iter, iter agere. Nec obstat quod hoc complexum non sit immediatum; hoc enim sæpè sæpius fit.

就 忘 記 了。 但 性 命 比 財 物
 tsieou ouâng ký leào; tán sín mín pỳ tsây ous
statim ē memoria excidunt; attamen vita comparata divitiis

更 重。 是 要 緊 的。
 kén tchóng; ché yáo kìn tỹ.
gravior; hoc est momenti.

中 士 又 問。 自 貴 國 到 DES ROYAUMES
 Tchōng sé yeou ouén; tsé kouý kouě táo VISITÉS
Sinensis Doctor iterum interrogat; à vestro nobili regno perveniendo EN ROUTE.

此¹。 經 過 了 幾 多 國。
 tsè; kìn kó leào ký tō kouě?
usque huc; jam transivistis quot regna?

答 曰 極 多 國。 頭 一 個 是 黑 人 的
 Tā yuě: ký tō kouě. Teōu ỹ kó ché hě jên tỹ
Respondit dicens: plurima regna. Primum fuit Cafrorum

國。 除 了 眼 白。 除 了 牙 齒。
 kouě; tchōu leào yèn pě; tchōu leào yā tchè;
regnum; excepta oculorum albedine; et exceptis dentibus;

其² 餘 渾³ 身 都 是 黑 的 如 墨
 ký yû houên chên toū ché hě tỹ joũ mě
eorum reliquum caput totum est nigrum sicuti atramentum

一 船。 女 人 亦 是 黑 的。 與 男 子 差
 ỹ pān. Niù jên ỹ ché hě tỹ; yù lân tsè tchā'
eodem modo. Mulieres etiam sunt nigrae; à maribus differunt

¹ Tsé. Sæpè est pronomen hic, hæc, hoc. In hoc loco est adverbium huc.

² Ký yû. Ký, ille, iste, suus. Ký yû, reliquum, quod superest.

³ Houên. Variâ. Faciens complexum cum chên significat totum corpus.

不 多。 他 皆 看 得 白 色 爲
 poũ tō; tǎ kiāy kǎn tē pě sě ouy
non multum; illi omnes videntes album colorem reputant eum

醜。 黑 色 反 爲 美。 人 人
 tcheŭ; hě sě fàn ouy mey; jên jên
fædum; nigrum verò, colorem reputant esse pulchrum; omnes

都 生 得 有 羶 氣 難 當。 不
 toũ sên tē yeou tchān kǎ lān tāng; poũ
omnino nascuntur habentes hirci fetorem toleratu difficile; non

穿 衣服。 極 多 的 腰 間 掛 一 片
 tchouān y foũ; kǎ tō tǎ yaō kiēn kouá y piēn
induunt vestes; ad summum circa lumbos appendunt unam fasciam

布。 遮 了 前 後。 冬 天
 pou; tchē leaō tsiēn heou. Tōng tiēn
telæ; quæ contegunt anteriora et posteriora. Hiberno tempore

也 是 這 等 樣。 爲 他 的 地 方 真² 正
 y ché tché tèn yáng; ouy tǎ tǎ ty fāng tchēn tchēn
etiam sunt hoc modo; quia eorum regio directè

當³ 在 赤 道 底⁴ 下。 四 季
 tāng tsáy tchē taó ty hiá; sé ký
consistit sub linea æquinoctiali; quatuor anni temporibus

¹ Piēn. Numerales fragmentorum, foliorum libri et florum.

² Tchēn tchēn explicatur verè, reverà. Hic autem istud complexum verti debet rectè, directè.

³ Tōng. In primo tono multa significat, ut tolerare, resistere, convenit, statuere; in quarto tono significat pignus, loco alterius.

⁴ Ty. Res cujus status est in imo dicitur ty, fundum, rerum concavarum imum.

止 是 大 熱 並 無 冬 天。我 們 若 在
tchè ché tá jě pín ous tōng tiēn, Ngò mēn jǒ tsáy
solūm est magnus calor et nulla hiems. Nos si moraremur

此 地。晒 了 一 天 就 晒
tsè tý; cháý leaò ỹ tiēn tsieóu cháý
in his locis; expositi ad solem vel unā die statim præ calore

死 了。若 赤 脚 踏 沙。卽 生
sè leaò; jǒ tchě kiǒ tă chā; tsiě sēn
moreremur si nudis pedibus calcamus arenam; statim nascuntur

泡¹ 出 來。他 們 終 日 晒。
paó tchoŭc laý; tă mēn tchōng jě cháý,
ampullæ quæ exeunt foras; illi tamen totā diē se exponunt soli,

無 害。牙 齒 都 是 尖 的。如 犬
ous haý; yā tchě toū ché tsiēn tý; joŭ kiueŭ
absque damno; ipsorum dentes omnes sunt acuti; sicut canum

牙 一 船。少 年 時。取 草
yā ỹ pān; cháo niēn chē, tsiŭ tsaǒ
dentes sine discrimine; pueritiei tempore, accipiunt herbarum

汗 畫 身 上 文 彩。以 爲 好
chě, hoá chēn cháng ouēn tsay; ý ouý haò
succum, pingunt supra corpus ornamenta; quæ pulchra visu

看。亦 或 取 快 刀。交 橫
kǎn; ỹ houăy tsiŭ kouăy taō; kiaō hông
reputant; vel etiam accepto acuto cutello; in longum et transversum

割 自 家 皮 肉。刻 做 花
kǒ tsé kiā pý joŭ; kě tsoú hoā
concidunt propriam pellem carnis; insculpando sic faciunt flores

¹ Păo. Aquæ bullæ quæ aquis supernatant. Item parvæ vesicæ aquæ in pellis superficie. Pustula, ampulla.

文。醫 好 了。留 有 痕
 ouên; ỹ haò leào; lieòu yeòu hên
et ornamenta; ubi jam curati sunt; remanent vulnenum

跡。說 是 好 看。
 tsỹ; chǒ ché haò kǎn.
signa; dicunt hoc esse visu pulchrum.

中 士 又 問。黑 人 國 有 文
 Tchōng sé yeóu ouén; hě jên kouě yeòu ouên
Sinensis Doctor iterum quærit: in Cafrorum regno sunt studia

字 麼。答 說。沒 有 文 字。
 tsé mô? Tǎ chǒ: mô yeòu ouên tsé;
litterarum nec-ne? Respondet dicens: non sunt studia litterarum;

不 知 讀¹ 書。學 生 在 那 邊
 pǒu tchē toũ choũ; hiǒ sên tsay lá piên
nesciunt legere libros; ego discipulus dum morabar in hoc loco,

的 時 節。偶 然 敝 朋 友 有 一 封
 tỹ chē tsiě; geòu jân pý pǒng yeóu yeòu ỹ fōng
casu à meo humili amico habui unam

書 來。在 那 黑 人 的 當² 面
 choũ laỹ; tsay lá hě jên tỹ tāng mién
epistolam venientem; eram autem coram Cafris

看 書。我 說 那 書 上 的
 kǎn choũ; ngò chǒ lá choũ cháng tỹ
legens epistolam; (cùmque) ego dicerem hujus epistole

¹ Toũ. Legere. Toũ choũ, legere, addiscere, studere; toũ choũ tỹ, studens scholaris.

² Tāng mién. Hoc complexum significat coram, in præsentiâ.

意思。那些黑人以爲怪¹異。
 ý sê; lá sý hě jên ý ouý kouáy ý;
sensum; illi Cafri pro re mirabili (id habuerunt);

問我看那個紙。怎麼
 ouén ngò kán lá kó tchè; tsèn mô
ac interrogaverunt me inspectâ solùm illâ papyro; quomodo

曉得那個人的意思。那個紙會
 hiào tể lá kó jên tỹ ý sê; lá kò tchè hoúy
scire possem illius hominis mentem; nùm illa papyrus valeret

講話麼。又問。既這等看²
 kiàng hoá mô? Yeóu ouén; ký tché tèn kán
loqui nec-ne? Iterùm interrogat; quandòquidem ità clarè

來。那黑人都 是 愚 蠢 得 緊。不
 laý; lá hě jên toũ ché yũ tchoũen tể kìn; pỏũ
liquet; illos Cafros omnes esse ignorantes valdè nimis; nec

通道理。答說。果然在天地
 tống taó lý. Tả chố: kò jân tsáy tién tý
penetrantes rationem. Respondens ait: profectò sunt cælum et terram

間與禽³獸相⁴去不遠。但有一件
 kiên yũ kĩn tcheóu siāng kiú pỏũ yuèn, tán yeòu ỹ kién
inter à brutis similes non longè, solùm habent unam rem

¹ Kouáy ý. Kouáy, *res mirabilis, rara, extraordinaria*; ý, *mirabile, admirari*.

² Kán laý. Kán, *videre, inspicere*; hoc complexum significat visum est, *liquet*.

³ Kĩn. *Animal duos habens pedes*; tcheóu, *quadrupes*. Kĩn tcheóu, *bruta, animalia*.

⁴ Siāng kiú. *Dissimiles, discrepantes*.

大 好 處¹。有 人 教 他。就 肯 做 好
 tá haò tchoũ; yeoù jên kiaó tá; tsieóu kèn tsoú haò
valde bonam; si sit homo docens eos; statim volunt fieri boni

人。又 在 下 伏 事 人。極 重 愛
 jên; yeóu tsáy hiá foũ sé jên; kǎ tchóng gáy
homines; item quando subsunt servientes alicui; plurimum amant

他 的 主 人。中 士 又 問。那 黑 人
 tá tǎ tchoũ jên. Tchōng sé yeóu ouén: lá hě jên
suum herum. Sinensis Doctor iterum querit: illa Cafrorum

國 地 方 出² 產 甚 麼 事 物。答 說。
 kouě tý fāng tchoũ tchàn chén mô sé ouch? Tǎ chō:
regni tellus producit quasnam res? Respondens ait:

出 產 全 子 烏 木 象 牙。那 地 方 的 豬
 tchoũ tchàn kīn tsè ouch môũ siáng yá; lá tý fāng tǎ tchoũ
producit aurum, ebum, ebur; illius regionis suilla

肉 却 是 天 下 絕 美 的。他 們 金 子 都
 jōũ kiō ché tién hiá tsuě meý tǎ; tá mên kīn tsè. tōũ
caro certe est totius orbis melior; eorum aurum omnino

是 不 希 罕。又 問。他 貴 重 甚 麼
 ché pōũ hǎ hàn; yeóu ouén: tá kouý tchóng chén mô
est non rara res; iterum querit: illi in pretio habent quasnam

物 件。答 說。喜 鐵。喜 布。喜
 ouch kién? Tǎ chō: hǎ tiě, hǎ pōũ; hǎ
res? Respondens ait: gaudent ferro, gaudent telâ; gaudent

¹ Tchoũ. *Quid, aliquid.*

² Tchoũ tchăn. Tchăn, *Filium parere, rem producere, quomodo libet.*

五 彩 玻 璃。商 人 便 帶 這 樣 的
 ousaỹ pō lý. Chāng jên pién táy tché yáng tỹ
trigonis vitris. Mercatores opportunè deferunt ejusmodi

東 西。換 他 的 金 子。人 的 性 情
 tōng sỹ; houán tǎ tỹ kīn tsè; jên tỹ sín tsīn
res; quas permulant cum ipsorum auro; gentis indoles

極 爽¹ 快。聽 見 鼓² 樂 的
 kỹ chouàng kouáy; tñ kién kou yǒ tỹ
admodum hilaris; cum audiunt tympani aut musicae

聲 音。便 禁 不 得。便 舞 跳。極
 chēn yīn; pién kīn pōũ tẽ; pién ǒu tiǎo; kỹ
sonum; mox cohibere se non possunt; statim saltant; ingenti

有 氣 力。一 個 人 敵 得 四 五
 yeoù ký lý; ỹ kó jên tỹ tẽ sé ǒu
sunt robore; unus homo resistere potest quatuor aut quinque

個 人。做 國 稱 爲 海 鬼。
 kó jên. Pý kouẽ tchēn ouỹ haỹ kouỹ;
hominibus. Mei humilis regni vocant et reputant marina dæmonia;

就 是 這 壹 類 住³ 在 水 裡 面
 tsieóu ché tché ỹ louỹ, tchoũ tsáỹ choũ lý mién
nimirum hujusmodi sunt generis, habitant in aquis

如 地 上 一 般。中 士 說。亦 恐
 joũ tý cháng ỹ pān. Tchōng sé chǒ : ỹ kǒng
sicut super terram hoc modo. Sinensis Doctor dicit : etiam revereor

¹ Chouàng kouáy. Chouàng, Clarum, splendere, errare, defectus. Kouáy, hilaris lætari, velox, celeriter.

² Kou yǒ tỹ chēn yīn. Kou, tympanus; yǒ, musica; chēn, vox, sonus; yīn, idem.

³ Tchoũ tsáỹ. Tchoũ, sistere, stare, morari. Kiũ tchoũ, habitare.

沒有這樣的事。想這國人只是
 mô yeòu tché yáng tǐ sé; siàng tché kouě jên tchè ché
ne adsit hujusmodi res; existimo hujus regni homines duntaxat

善能浮水。不會住在水裡。
 chán lèn feòu chòu; pòu hóuý tchoú tsáy chòu lý.
optimè potentes ad natandum; non verò posse morari in aquis.

答說。實曾藏在永裡。又
 Tǎ yuě: chě hóuý tsǎng tsáy chòu lý. Yeóu
Respondens ait: reverà possunt latitare in aquis. Iterum

問。那國亦有國王否。答
 ouén: lá kouě ỹ yeòu kouě ouàng feòu? Tǎ
percontatur: illud regnum etiam habet regem nec-ne? Respondet:

有¹些有。亦或沒有國王的。
 yeòu sý yeòu; ỹ houăy mô yeòu kouě ouàng tǐ.
sunt qui habent; etiam fortassè sunt qui non habent regem.

SUR
 LES CAFRES.

中士又問。黑人都吃甚麼。
 Tchōng sé yeóu ouén: hě jên toū kǐ chén mô?
Sinensis Doctor iterum quærit: Cefri universim comedunt quænam?

答說。吃小米象肉魚
 Tǎ chǒ: kǐ siào mý siáng joŭ, yû,
Respondet dicens: comedunt millium, elephantinas carnes, pisces,

猪肉等。亦喜吃人肉。苦
 tohōu joŭ tèn; ỹ hý kǐ jên joŭ; jǒ
suillas carnes et cætera; etiam gaudent vesci humana carne; si

¹ Yeòu tǐ. Habentes vel qui habent.

相 鬪¹ 時。 這 邊 人 擄 那
 siāng teou chē; tché piēn jēn liù lá
 (quo) praeliantur mutuò tempore; ex hac parte homines capiant illius

邊 的 人。 那 邊 人 擄 這 邊
 piēn tǐ jēn; lá piēn jēn liù tché piēn
 partis homines; illius partis homines captivis factis istius partis

人。 擄 了 的 人 不 就 食 他。 先
 jēn; liù leào tǐ jēn poŭ tsieóu chě tá; siēn
 hominibus; captivos homines non statim devorant illos; prius

養 到 肥 了 纔 殺 他 食。 我
 yàng táo fēy leào tsăy chă tá chě. Ngò
 alunt donec saginati sint, tunc occidunt illos et comedunt. Ego

曾 見 了 養 那 據 來 一 个 人 許 久。
 tsēn kiēn leào yàng lá liù laŷ ỹ kó jēn hiù kieòù;
 aliquandò vidi ali unum captivum adductum diutissimè;

他 故 意 食 得 少 常 瘦。
 tá kou ý chě tē chao châng seoú;
 ille de proposito comedebat valdè parùm undè in dies macrescebat;

這 樣 便² 不 被³ 他 們 殺。 人
 tché yáng pién poŭ pŷ tá mēn chă. jēn
 hac ratione procul dubio non ab eis fuit occisus. Homines

¹ Teóu. Propriè est dimicare sine armis; tchàn verò, cum armis.

² Pién. Præter significationes aliàs traditas, significat procul dubio, quâ significatione non rarò utuntur.

³ Pŷ est particula faciens passivum, v. g. tá pŷ keòu gaò, à cane ille fuit morsus.

相 食 天 下 極 多。這 一 種¹ 國
 siāng chě tiēn hiá kǐ tō; tché ỹ tchòng kouě
se mutuò comedentes in orbe plurimi sunt; hujusmodi regni

人 沒 有 官 府 斷 他 的 事。故
 jèn mô yeoù kouān fòu toúan tǎ tǔ sé; kou
homines non habent praefectos ad judicandum eorum causas; ideo

若 受 了 人 的 辱。就 拿 弓。
 jǒ cheoù lào jèn tǔ joũ, tsieóu lá kōng,
si acciperent ab aliquo injurias, statim accipiunt arcum,

箭 兵 器。和 自 家 的 親 戚 朋 友
 tsién pīn kǐ; hô tsé kiā tǔ tsīn tsǔ pōng yeoù,
sagittas et alia arma; jungunt sibi proprios cognatos et amicos,

到 那 邊 去 相 戰 報² 讐。殺 的
 taó lá piēn kiũ siāng tchán páo tcheoù; chà tǔ
euntque ibi simul conflicturi ad se vindicandum; occisos

人 或 煮 或 燒 都 食 了。其 中
 jèn houăy tchòu houăy chaō toũ chě leaò. Kǐ tchōng
homines vel coquunt vel assant et totum comedunt. Inter eos

還 有 拿 骨 頭 插 在 房 中
 houān yeoù lá kou teoù tchă tsáy fàng tchōng
praeterea sunt qui accipiunt ossa eaque infigunt in domorum

牆 裡 作 報 讐 的 表 記。這 等
 tsiāng lý tsóu páo tcheoù tǔ piáo kǐ; tché tēn
parietibus ad faciendum sumptæ vindictæ monumentum; hujus

¹ Tchòng. Semen, seminare. Species, ut lá tchòng hě jèn; illa species Cafrorum; tchòng tsăy, omne genus leguminum.

² Paó. Retribuere sive pro beneficiis sive injuriis. Paó tcheoù, vindictam sumere.

樣的 人 一 百 年 前 有 無 數 的。
 yáng tǐ jèn ỹ pě niên, tsiên yeòu ǒu sóu tǐ;
modi homines (anté) centum annos, erant innumeri;

如 今 沒 有 十 分 多。 因 爲 敝 國
 joũ kîn mô yeòu chě fēn tō, ỹn óuý pý kouě
nunc non sunt admodum multi, quia mei humilis regni

修 道 的 人 到 那 邊 去 勸
 sieōu táu tǐ jèn taó lá piēn kiú kién
religiosi viri usque ad illam regionem iverunt ad hortandum

他。 莫 相 殺。 莫 相 食。 也
 tā' mô siāng chă, mô siāng chě; ỹ
illos ne mutuò se occiderent, nec se invicem comederent; etiam

勸 那 有 國 王 的。 但 有 食
 kiúén lá yeòu kouě ouāng tǐ; tán yeòu chě
hortati sunt illos qui habent regem ut si esset comedens

人 肉 的 人 極 重 刑 罰。 人 方
 jèn joũ tǐ jèn kǐ tchòng hìn fâ; jèn fāng
humanam carnem homo gravissimè castigaretur; homines tunc

怕 只 是 到 如 今 這 個 風 俗 不 能
 pá, tchè ché taó joũ kîn tchè kó fōng siou poũ lèn
timent, tamen usque nunc iste mos non potuit

全 改。 亦 有 人 殺 自 家 的
 tsuén kay; ỹ yeòu jèn chă tsé kiā tǐ
penitus eradicari; etiam sunt homines qui occiso proprio

讐 人。 不 但 食 他 的 肉。 亦 拿
 tcheōu jèn, poũ tán chě tā' tǐ joũ, ỹ lá
inimico, non solùm comedant ipsius carnes, sed etiam accipiant

他的 小 骨 頭 插 在 面 上 以 爲
 tā' tǔ siao kǒu teōu tchă' tsay mién cháng y' ouy
ipsius minora ossa inserantque suprâ faciem, pro

美¹ 觀 人 見 了 重 他。 有
 mey kouân, jên kién leào tchóng tă, yeòu
pulchro id habentes, alii videntes (hoc) aestimant eos, ut potè habentes

殺 讐 的 勇。
 chă tcheōu tǔ yòng.
ad occidendum inimicos robur.

SUR
 L' ANTHROPO-
 PHAGIE. 中 士 又 問。 那 个 惡 地 方 殺
 Tchōng sé yeóu ouén : lá kó ngò tǔ fāng chă
Sinensis Doctor rursus querit : in illâ malignâ regione occidunt

人 食 人。 人 人 怎 麼 敢 到
 jên, chě jên, jên jên tsèn mô kàn taó
homines, comedunt homines, homines quomodo audent accedere

那 裡 居 住。 答 說。 真 不 敢 輕 易。
 lá lý kiū tchoú? Tă chǒ : tchên pǒ kàn kīn y;
illo loco ad morandum? Respondens ait : certè non audent faciliè;

到 他 國 名 處 但 那 國
 taó tă houě kǒ tchoŭ tán lá kouě
accedere ad quemque illorum regni locum, tamen in illo regno

有 一 个 相² 熟 的 地 方。 只 管 到
 yeòu ỹ kó siāng choŭ tǔ tǔ fāng, tchè kouân taó
est una familiaris regio, duntaxat curamus accedere

¹ Meý kouân. Kouân, *inspicere, respicere*. Meý kouân, *pulchrum visu*.

² Siāng choŭ. Siāng, *ad invicem*; choŭ, *expertus, assuetus*. Siāng choŭ, *multâ consuetudine juncti, familiares*.

那裡 居住。 亦 多 懂得 他的 話。
 lá lý kiū tchóu. ỹ tō tòng tể tá tỹ hoá
ad illum ad commorandum; etiam multi intelligimus illorum idioma,

所 有 不 通。 便 用 通¹事。
 sò yeòu pǒu tǒng, pién yóng tǒng sé.
qui verò sunt non intelligentes illud, commodè utuntur interprete.

過了 這 個 地 方。 就 到 小² 西 洋。
 Kó leào tché kó tý fāng, tsieóu taó siaò sỹ yāng;
Præterita hac regione, statim pervenimus ad parvas Indias;

上 涯 住 七 八 月 等
 cháng gán tchóu tsỹ pǎ yuě tèn
consenso littore subsistimus septem vel octo mensibus expectantes,

順 風。 常 時 從 敝 國 到
 chuén fōng; chāng chē tsóng pý kouě taó
prosperum ventum; semper enim ex meo humili regno veniendo usque

貴 國 來。 一 年 有 一 次 順
 kouý kouě laý, ỹ niēn yeòu ỹ tsé chuén
ad vestrum nobile regnum quotannis est semel secundus

風 過 了 那 個 機 會 那 一 年 來
 fōng, kó leào lá kó k̄y hoúy, lá ỹ niēn laý
ventus, præterita (verò) illà occasione, illo eodem anno pervenire

不 得。 又 問 小 西 洋 人
 pǒu tể. Yeóu ouén : siào sỹ yāng jèn
amplius non potest. Rursum quærit : Indiani homines

¹ Tǒng sé. Tǒng, Pervium reddere seu communicabile, intelligere, penetrare; sé, res, negotium.

² Siào sỹ yāng. India, ad differentiam Europæ quæ vocatur tà sỹ yāng.

怎麼樣。 答 說 有 本 事 伶 俐
tsèn mô yáng? Tă chǒ : yeòu pèn sé lín lý
quomodo (sunt)? Respondens dicit : habent habilitatem (et) ingenium

得 狠。 只 是 以 戲 鬪 作 他 藝 業。
tě hèn, tchè ché y hý teóu tsoú tá ỹ nỹ
promptissimum, sed in ludicris certaminibus ponunt sua opera

以 斯 人 爲 事。 無 禮 貌
y kǎ jên oũy sé; ǒu lý maô
in fallendis hominibus et habent hoc in momento; inurbani (sunt)

不 成¹ 模 樣。 大 半 不 穿 衣 服。 會
poũ tchên môũ yáng. Tá pán poũ tchouăn y foũ, hoũy
et deformes. Plerique non induunt vestes, norunt

射 箭。 面 色 半 白 半 黑。 似 相
chè tsiên, miên sě pán pě pán hě, sé siăng
jacere sagittas, faciei color partim est albus partim niger, similis est

紫 檀 色。 大 槩 用 草 房 子。 沒 有
tsè tân sě, tá kay yóng tsăo fâng tsè; mô yeòu
sandali color, plerumque utuntur stramineis domibus; non habent

城 池。 地 土 是 魚 米 之 鄉。 樹
tchên tchê, tý toũ ché yû mý tchê hiăng; choũ
mœnium fossa, tellus est piscium et oryzae patria; et

木 終 年 新 鮮 不 落 葉。 這 小 西
moũ tchông niên sîn siên poũ lǒ yě; tché siaò sỹ
arboribus toto anno recentibus, non decidunt folia; hujusce Indiae

¹ Tchên. Complevere, perficere, perfectum. Môũ yáng, Forma, figura, species; poũ tchên môũ yáng, deformis.

洋的米是天下極美的。噴香。

yàng tǐ mǐ ché tiān xià jǐ měi de, pēn xiāng.
oryza est totius mundi optima, exhalat odorem.

鷄 鵝 鴨 牛 羊 豬 麵 各

Ky ouô yâ nieôu yâng tchôu mién kô

Gallinæ, anseres, annates, boves, oves, porci, farina, cujuscunque

樣東西都有烹調。飲食極美有

yáng tōng sī tōu yèu pēn tiào; yìn chě kǐ měi yèu
generis res, omnia ibi sunt condita; edulia optimum habent

味。只是那本地方的菜裡¹邊

ouy, tchè ché lá pèn tǐ fāng tǐ jèn tsǎy lý piēn
saporem, sed illis indigenis hominibus, in cibis interioribus

一半是胡椒。食飯只

ǎ pán ché hòu tsiāo. Chě fán tchè
una medietas est piper. Dum manducant oryzam tantum

用手抓。不用快子。坐在

yóng chéu tchào, pōu yóng kouǎy tsé, tsó tsáy
utuntur manibus, non utuntur paxillis, sedent super

地上不用椅桌連國王

tǐ cháng, pōu yóng y tchǒ, liēn kouě ouàng
humum, non utuntur sedilibus aut mensis, quia ipse regni rex

也不載巾不穿衣只手

y pōu táy kīn, pōu tchouǎn y tchè chéu
etiam non gestat pileum, nec induit vestes, solummodo in manibus

¹ Lý piēn. Lý, intus, intrā. Piēn est extremum, terminus, limes. Tsay lý piēn, intrā cibum et in partibus ejus exterioribus tantus est piper ut medietas cibi sit piper.

上 與 手 臂¹ 上 帶 許 多 金 鑲。 本
 cháng yù cheoù pŷ cháng tay hiù tō kīn houân. Pèn
et brachiis gestat multas aureas armillas. Propria

地 不 出 馬。 人 騎 象。
 tý poũ tchoũ mà, jèn kŷ siáng.
tellus (ipsorum) non producit equos, homines equitant in elephantibus.

又 問 有 文 字 麼。 答 說
 Yeóu ouén: yeoù ouên tsé mô? Tă chǒ:
Iterum quærit: habent litterarum studia nec-ne? Respondens ait:

有 文 字。 與 這 邊 大 不 相
 yeoù ouên tsé; yù tché piên tá poũ siáng
habent studia litterarum; cum harum partium admodum dissimilia;

同。 用 樹 葉 當² 紙。 用 鐵
 tǒng; yóng chৌ yě tâng tchè, yóng tiě
ii nam utuntur arborum foliis loco papyri, utuntur ferreo

條³ 當 筆 寫 字。 這
 tião tâng pŷ, siè tsé; tché
stylo loco penicilli, ad scribendum characteres; in hujusmodi

宗 樹 葉 子 寫 的 書。 還 有 三
 tsōng choũ yě tsè siè tŷ choũ; houân yeoù sãn
arborum foliis conscripti libri; adhuc dantur trecentorum

四 百 年 的。 就 在 水 裡。 也 再
 sé pŷ niên tŷ, tsieóu tsáy chouy lŷ, y tsáy
et quadringentorum annorum, quamvis sint inter aquas, etiam

¹ Pŷ. Pars brachii à cubito ad manus.

² Tâng. Loco alterius.

³ Tião est ramus arboris, particula numeralis rerum oblongarum; stylus ad scribendum in tabulis ut foliis dicitur sião.

不 朽 爛。 又 問。 這 等 怨 不 如
 pǒu hieoù lán. Yeoù ouén : tché tèn kǒng pǒu jǒu
non computrescunt. Rursùm quærit : hoc modo fortè melior erit

我 們 這 邊 的 文¹ 雅。 答 說
 ngò mên tché piên tỹ ouên yà. Tă chǒ :
nostratium compositionis venustas. Respondens dicit :

天 不 同。 相 去 得 遠。 那
 tá pǒu tǒng; siāng kiú tě yuèn, lá
magnoperè differunt; et inter se discrepant longissimè, in illà

地 方 有 一 種 樹 極 奇² 異。 油 醋
 tý fāng yeoù ỹ tchòng chǒu kǐ kǐ y. Yeoù, tsoú
regione datur una species arboris valdè mirabilis. Oleum, acetum,

糖 線 繩 子 蓋 房 子 的 造
 tâng sién chuên tsè kay fāng tsè tỹ tsaó
saccharum, fila, funes tegendis domibus, fabricandis

船 的 木 料 都 是 這 一 種
 tchouân tỹ mǒu leáo toū ché tché ỹ tchòng
navibus (apta) lignorum materia omnia sunt ex hac specie

樹 上 取 的。 人 家 裡 有 這 樣 的
 chǒu cháng tsiũ tỹ; jên kiā lý yeoù tché yáng tỹ
arboris desumpta; familie habentes hujus modi

樹 多。 就 天 富 貴 了。
 chǒu tō, tsieóu tá fǒu kǒu y leáo.
arbores multas, statim multum ditescunt.

¹ Ouên. Bonum, pulchrum, ornatum; ouên tchāng, compositio litteraria; ouên tsè, elegantia, litterarum studia. Yà, rectum, justum, conveniens. Ouên yà explicatur compositionis venustas, ingeniosa compositio.

² Kǐ y. Rarum, prodigiosum, extraordinarium.

中 士 又 問。 他 們 不 穿
 Tchōng sé yeóu ouén : tá mên pǒu tchouán
 Sinensis Doctor iterum percontatur : illi Indiū non induunt
 衣服。 如 何 當 得 寒¹ 冷。
 ỹ foũ; joũ hò tâng tễ hân lèn?
 vestēs; quomodo sufferre queunt frigus?

答 說。 那 地 方 沒 有 冬 天。
 Tả chỏ; lá tý fāng mô yeòu hân tién,
 Respondet dicens : In illā regione (indicā) non est hiems,
 一 年 都 是 天 熱。 若 生 長² 在 寒
 ỹ niên toũ ché tá jě; jǒ sēn tchàng tsáy hân
 toto anno semper est magnus æstus; si nati et educati in frigidā
 地 的 人。 當 不 得 那 地 方 的 暑
 tý tỹ jên, tâng pǒu tễ lá tý fāng tỹ choũ
 regione homines, sufferre non possunt illius regionis calores
 熱。 那 地 方 的 人 亦 當 不
 jě; lá tý fāng tỹ jên ỹ tâng pǒu
 summos; (é contrariò) illius regionis homines etiam ferre non
 起³ 別 處 的 寒 冷。
 kỹ piễ tchoũ tỹ hân lèn.
 possunt alterius loci summum frigus.

又 問。 敝 國 的 人 每 年
 Yeóu ouén : pý kouě tỹ jên mỳ niên
 Iterum quærit : ex humili nostro regno homines quolibet anno
 有 到 小 西 洋 的 否。
 yeòu táo siaò sỹ yāng tỹ feoù?
 dantur accedentes ad Indias nec-ne?

¹ Hân. Summum frigus. Choũ jě, summus calor.

² Tchàng. Crescere, ætate major, adultus. Tchàng, hic significare videtur eos, qui licet nati sint in frigidā regione.

³ Kỹ. Surgere, erigere. Hic videtur significare posse.

答 說。 學 生 在 那 邊 時

Tă chǒ : hiǒ sēn tsáy lá piēn chē

Respondet dicens : (dum ego) discipulus morabar illic;

節。 見 過 貴 國 的 許 多 人。

tsiě; kién kó kouý kouě tỹ hiù tō jên.

vidi vestri nobilis regni multos homines.

又 問。 從 小 西 洋 到 敝

Yeóu ouén : tsǒng siaò sý yâng taó pý

Iterum quaerit : ab Indiâ usque ad meum humile

中 國 有 幾¹ 多 路。

tchōng kouě yeoù ký tō loú?

Sinarum regnum datur quantum itineris?

答 說。 共 有 三 萬 多 里。

Tă chǒ : kōng yeòu sān ouán tō lý.

Respondens ait : cuncti sunt tres myriades et amplius stadiorum.

又 問 我 們 所 稱 佛² 國

Yeóu ouén : ngò mên sò tchén foũ kouě

Iterum percontatur : nos quod vocamus idolis foũ regnum

在 貴 處 這 邊。 或 在

tsáy kouý tchoú tché piēn; houăy tsáy

est-ne situm vestram nobilem regionem citrà; vel est situm

貴 處 那 邊。

kouý tchoú lá piēn?

vestram nobilem regionem ultrà?

¹ Ký est modus interrogandi. Ký tō, quot; ký hô, quantum?

² Foũ. Sectarius insignis Indiæ orientalis; præcipuum Sinensium idolum ac una ex tribus sectis apud Sinas celeberrimis. Secunda est taó sè; tertia est kǒng tsè; id est Confucii. Sinarum enim Imperator, perfusà in regno traditione sancti cujusdam in Occidente nascituri, legatos ad Indias misit, qui cum non invenissent vestigia Sancti Redemptoris, sectarios Foũ introduxerunt apud Sinas circiter in anno 63 post Christum.

答 說。 在 敝 處 這
Tă chǒ : tsáy pý tchoú tché

Respondens ait : situm est (citra) nostram vilem regionem;

邊。 但 甚 遠。 在 小 西 洋。
piên; tán chén yuèn; tsáy siaò sý yâng
verumtamen admodum longè; nàm existendo (in) Indiâ

過 佛 國 到 敝 處
kó fou kouě taó pý tchoú
ad transeundum ab idolis fou regno usque ad meum humile regnum

還 有 五 萬 里。
houân yeoù ou ouân lý.
adhuc dantur quinque myriades stadiorum.

又 問 從 貴 處 往¹ 前 還
Yeoú ouén : tsǒng kouý tchoú ouàng tsiên houân
Rursùm quærit : à vestrà nobili regione eundo ulterius adhuc

有 地 方 麼。
yeòu tý fāng mô?
est regio (aliqua) nec-ne?

答 說。 從 敝 處 往 西
Tă chǒ : tsǒng pý tchoú ouàng sý
Respondens ait : ex humili nostrâ regione procedendo ad occasum

四 五 萬 里 還 有 天 下
sé ou ouân lý houân yeoù tiên hiá
quatuor vel quinque myriades stadiorum adhuc est totius orbis

一 大 半。
ý tá pán.
una magna medietas.

¹ Tsiên. Antea, antè, prius; ouàng tsiên, ulterius ire, progredi.

中 士 說。這 等 天 下 大 得 狠。

Tchông sé chǒ: tché tèn tién hiá tá tễ hèn;

Sinensis Doctor ait: hoc modo totus mundus magnus est admodum;

我 中 國 之 大。 比 天 下

ngò tchông kouě tchē tá, pỳ tién hiá

nostrī Sinarum imperii magnitudo, respectu totius orbis

相¹ 似 倉 廩 之 中 一 顆² 小 米。

siáng sé tsáng lín tchē tchông ỹ kǒ siaò mỳ.

similis est horrei in medio uno grano millii.

西 士 說。 分 論 天 下

Sỹ sé chǒ: fēn lén tién hiá

Occidentis Doctor ait: Discurrendo particulatim de totius orbis

一 个 一 个 國。 中 國 是 第 一

ỹ kó ỹ kó kouě, tchông kouě ché tý ỹ

unoquoque regno, Sinæ sunt primum regnum

大 國。 總 論 中 國

tá kouě; tsòng lén tchông kouě

in magnitudine; generatim (verò) discurrendo Sinæ

天 下 間 只 有 百 分 之 一。

tién hiá, kiēn tchè yeoù pě fén tchē ỹ,

ex toto orbe, duntaxat habent centum partium unam,

恐 怕 還 不 及³。

kǒng pǎ houân pǒũ kǎ.

et fortassè adhuc non pervenit.

¹ Siáng. Assimilari, esse simile, in quarto tono. Siáng sé, simile esse.

² Kǒ. Numerales rerum rotundarum et granorum.

³ Kǎ. Pervenire ad; est etiam particula conjunctiva et.

SUR 中 士 又 問。 我 中 國
 LA SITUATION Tchōng sé yeóu ouén : ngò tchōng kouě
 GÉOGRAPHIQUE Sinensis Doctor rursus percontatur : nostrum sinarum imperium

DE
 LA CHINE. 實 在 天 下 之 中 否。
 chě tsáy tiēn hiá tchē tchōng feoù?
verè est totius mundi in medio nec-ne?

答 說。 不 在 中。 去 中
 Tă chǒ : pǒu tsáy tchōng; kiú tchōng
Respondit dicens : non est situm in medio; abest à medio

甚 遠。
 chén yuèn.
longissimè.

又 問。 這 樣 我 們 爲 甚 麼 叫 做
 Yeóu ouén : tché yáng ngò mèn ouý chén mô kiaó tsoú
Rursum querit : si hoc modo nos quare vocamus

中 國。
 tchōng kouě?
medium regnum?

答 說。 叫 做 中 國 有 理。 中
 Tă chǒ : kiáo tsoú tchōng kouě yeòu lý; tchōng
Respondet dicens : vocatis medium regnum est ratio; (quæ) medium

國 的 周¹ 圍 四² 方 的 國 都
 kouě tŷ tcheōu ouŷ sé fāng tŷ kouě toū
regnum circum circa (sunt) à quatuor partibus regna omnia

¹ Tcheōu. Circumdare, circuire, girare; ouŷ, circumcingere, obsidere.

² Sé fāng. Quatuor mundi partes, totus orbis.

是 小 國。禮 貌 文¹ 彩 道 理
ché siaò kouě; lý maó, ouên tsay taó lý
sunt parva regna; urbanitas, litteratura, elegantia et doctrina

絲² 毫 比 不 得 中 國。所 以 貴
sē haô pý poũ tể tchōng kouě; sò ý kouý
vel in minimo comparari non potest cum Sinis; ideò vestrum nobile

國 比 這 些 國 稱 做 中 國。
kouě pý tché sý kouě tchên tsoú tchōng kouě;
regnum comparatum cum his-ce regnis appellatur medium regnum;

極 是 有 理。若 論 實
kỷ ché yeoù lý. Jǒ lén chě
valdè est rationi consentaneum. Si verò discurremus (juxtà) veram

理。 貴 國 與 敝 國 是
lý, kouý kouě yù pý kouě ché
rationem, vestrum nobile regnum cum nostro humili regno est

海 內 的 地 方。東 西 兩 邊。
hày louý tỷ tý fāng; tōng sý leàng piēn,
intra mare regio; oriente et occidente duabus regionibus terminante,

敝 處 在 西 邊。所 以 有 西
pý tchoũ tsáy sý piēn; sò ý yeoù sý
nostra humilis regio est ad occidentale latus; ideò habet occidentale

海。沒 有 東 海。貴 處 在
hày; mô yeoù tōng hày, kouý tchoũ tsáy
mare; et non habet orientale mare, vestra nobilis regio sita est

¹ Ouên tsay. *Elegantia litterarum.*

² Sē haô. Sē, *Tenuia fila serica, quæ bombyces emittunt. Haô est decima millesima pars unius leàng (uncia), seu decima pars unius lý. Sē haô, atomus, seu res minima.*

東 邊。所以有東海。沒 是 西
 tōng piēn. Sò y yeoù tōng hà, mò yeoù sý
ad orientale latus. Præterea habet eam mare, et non habet occidentale

海。又 問。老 先 生 經 過 的
 háy. Yeóu ouén : Là siēn sēn, kīn kó tǔ
mare. Iterum quærit : Domine magister, inter quæ transivisti

國。我 們 中 國 亦 算 得 好
 kouě, ngò mēn tchōng kouě ỹ souán tē haò
regna. nostrum medium imperium etiam censeri potest bonum

麼。
 mô?
nec-ne?

答 說 自 然 是 第 一 個。這 不
 Tǎ chō : tsé jân ché tý ỹ kó, tché pō
Respondet dicens : utique est (omnium) primum, hoc non

消 說。學 生 從 敝 國
 siāo chō; hiō sēn tsōng pý kouě
est necesse dicere; (quæ) ego discipulus ex meo humili regno

到 這 邊 經 過 各 國。一 點 比
 taó tché piēn kīn kó kō kouě, ỹ tiēn pý
usque huc præterivi singula regna, vel minimum comparari

不 得 中 國。
 pō tē tchōng kouě.
non possunt Sins.

DE LA

ROUTE DIRECTE

POUR VENIR

EN CHINE.

中 士 又 問。老 先 生
 Tchōng sé yeóu ouén : là siēn sēn
Sinensis Doctor iterum percontatur : (quandò) Dominatio vestra

來的時節。經過弱¹水不曾。
 lay tỹ chē tsiě, kīn kó jǒ choùy poũ tsěn?
venit, transiit Mortuum mare (vel) non transiit?

答說。恐怕沒有這樣的事。又
 Tǎ chǒ: kǒng pǎ mô yeòu tché yáng tỹ sé. Yeóu
Respondens ait: timeo ne non sit hujusmodi res. Iterum

問經過崐²崙山否。答曰。
 ouén: kīn kó kouèn lèn chān feoù? Tǎ yuě.
querit: transisti dictum kouèn lèn montem nec-ne? Respondens ait:

崐崙山在西邊的旱路。
 kouèn lèn chān tsáy sý piēn tỹ hán loú;
kouèn lèn mons situs est in occidentalis partis terrestri itinere;

我們轉南海到中海。
 ngò mēn tchouàn lân hàỵ táo tchōng hàỵ,
nos (autem) circuevimus australe mare usque ad Sinicum mare,

旋繞天下大半。纔得
 siuēn jaò tiēn hiá tá pán; tsáỷ tẽ
circuevimus totius orbis magnam medietatem; tunc (demum) potuimus

到這裡來。又問。貴處
 táo tché lý lay. Yeóu ouén: kouý tehouĩ
pervenire ad ista loca. Denuò interrogat: vestra nobilis tellus

是海外的地方或是海內的地方。
 ché hàỵ ouáy tỹ tý fāng houáy ché hàỵ louý tỹ tý fāng?
est ultrà mare regio vel est citrà mare regio?

¹ Jǒ. *Debilis, invalidus. Jǒ choùy, aqua quæ nihil sustinere potest; vertitur mare Mortuum quia viribus ea aqua est destituta ad naves sustinendas.*

² Kouèn lèn chān *est quidam mons altissimus inter Occidentem et Meridiem quem Sinenses credunt in medio terræ.*

答 說 是 海 內 的 地 方。 與 中 國
 Tă chǒ: ché hay lóuỷ tỹ tỹ fāng; yù tchōng kouě
Respondens ait: est citrà mare regio; cum sinis

相¹ 連 的。 從 敝 國 到 貴
 siāng liên tỹ; tsōng pý kouě táo kouỷ
ejusdem continentis; à nostro humili regno usquē ad vestram nobilem

處。 一 有 旱 路 來 得 的。
 tchoủ, ỹ yeoù hán lóu laỷ tẽ tỹ.
regionem, etiam datur terrestris via (quā) venire possunt.

又 問 甚 麼 緣 故 不 起 旱
 Yeóu ouén chén mô yuén kou poủ kỷ hán
Iterum percontatur quā de causā non suscepto terrestri itinere

來。 答 說。 旱 路 雖 比 水
 laỷ. Tă chǒ: hán lóu siủ pý chouỷ
venistis. Respondens ait: terrestre iter quamvis si comparetur maritimo

路 近 些。 更 難 走。 人 當
 lóu kín sỹ, kén lân tseủ; jên tāng
itineri propinquius sit, magis est difficile obiri; homines sufferre

不 得 這 許 多 年 起 旱 的 勞 苦。
 poủ tẽ tché hiủ tō niên kỷ hán tỹ lào kouỷ;
non possunt hunc tot annorum profectionis terrestris laborem;

另 外 一 路 有 許 多 惡 人 的 地 方。
 lĩn ouáy ỹ lóu yeoù hiủ tō ngổ jên tỹ tỹ fāng,
Præterea toto itinere sunt plurimæ pessimarum gentium regiones,

¹ Siāng liên. Siāng, simul, mutuò; liên, contigua, connexa; siāng liên, ejusdem continentis.

有高山深谷大江¹。有老虎
yeòu kaō chān, chēn kioŭ, tá kiāng; yeòu lào hòu,
sunt altissimi montes, profundæ valles, magna flumina; sunt tigrides,

獅子。有衆類惡獸。所以極難
sē tsè, yeòu tchóng loúy ngǒ cheóu, sò y kǚ lân
leones, sunt omnis generis feræ perniciosæ, ideò valdè difficile est

通²來往。又問路上有怎麼
tóng laŷ ouàng. Yeóu ouén: loú cháng yeòu tsèn mô
pertransire. Iterum percontatur: in itinere sunt quænam

樣的人。答曰第一難相處
yáng tǚ jên? Tă yuě: tý ỹ lân siāng tchoú
gentes? Respondens ait: in primis difficiles cohabitantes

的是回子。回子的地方盜賊
tǚ ché houŷ tsè; houŷ tsè tǚ tý fāng táo tsě
sunt Mahumetani; (in hac) Mahumetanorum regione latrones

極多。無一毫情理與外
kǚ tō; oũ ỹ haô tsín lý yù ouáy
(sunt) plurimi; non unum pilum humanitatis (habent) erga exterorum

國的人。水路來沒有這
kouáy tǚ jên; choúy loú laŷ mô yeòu tché
regnorum homines; per maritimum iter veniendo non dantur ista

許多兇險。中土說。這等旱路
hiù tō hiōng hièn. Tchōng sé chǒ: tché tèn hán loú
tot pericula. Sinensis Doctor ait: hoc modo terrestri itinere

¹ Kiāng et Hô sunt fluminum appellativa. Hô sunt flumina magis septentrionalia paucioribus aquis contenta; kiāng verò australia quæ plura alia flumina recipiunt.

² Tóng. Pervium reddere seu communicabile. Ouàng laŷ, ire et venire. Tóng ouàng laŷ, pertransire.

真是難得來。西土說。學生
 tchên ché lân tễ laÿ. Sÿ sé chǒ: hiǒ sên
sanē est difficile posse pervenire. Occidentalis Doctor ait: ego discipulus

來的船上 有 六 七 百
 laÿ tỹ tchouăn cháng yeòu loũ tsỹ pě
veni suprà navim in quâ erant sexcenti vel septingenti

人。中士又說。這許多人在
 jên. Tchōng sé yeóu chǒ: tché hiù tò jên tsáy
homines. Sinensis Doctor iterum dicit: hi tot homines intrâ

裡頭 怎 安¹ 頓 得 麼。 答
 lý teoũ tsèn gān tén tễ mô? Tă
commorantes quomodo providere de necessariis possunt? Respondens

說 敝 國 的 船 大。 故 此 安
 chǒ: pý kouě tỹ tchouăn tá; kou tsè gān
ait: mei humilis regni navigia sunt magna; ideòque provideri

頓 得。 然 大 船 不 到
 tén tễ; jân tá tchouăn pǒu taó
de necessariis potest; sed magna ea navigia non perveniunt ad

貴 國。 只 到 小 西 洋。
 kouý kouě; tchè taó siaò sỹ yâng;
vestrum nobile regnum; tantum perveniunt usque ad Indias;

在 那 裡 乘² 載 商 人 貨 物。 就
 tsáy lá lý chén táy chāng jên hó ǒu, tsieóu
in hoc loco manent ut onerentur mercatorum mercibus, statimque

¹ Gān tén. Gān, pax, quies, valetudo. Gān tén, providere de necessariis.

² Chên tsáy. Chên, quadriga; tsáy, continere, implere, res quibus naves vel currus sunt onustæ.

回 本 國 去。 學 生 同
hoûy pèn kouě kiú; hiô sên tōng
revertuntur ad proprium regnum redeunt; (at) ego discipulus cum

三 四 個 敝 友 換 船 纔
sân sé kó pý yeóu houán tchouân, tsây
tribus quatuorve meis humilibus sociis commutavi navim, tunc

到 這 裡 來。 又 問。 貴 處 的
taó tché lý laý. Yeóu ouén: kouý tchoú tỹ
usque huc perveni. Iterum quærit: vestræ nobilis regionis

商 人 在 小 西 洋 買 甚 麼 貨 物。
chāng jên tsay siaò sý yāng mà y chén mô hó ǒ?
mercatores cum sunt in Indiâ emunt quasnam merces?

答 說。 買 桂¹ 皮 棚² 椒 丁³ 香 沙⁴
Tă chǒ: mà y kouý pý, hoû tsião, tîn hiāng; chā
Respondens ait: emunt cinnamomum, piper, caryophyllum, dictam

谷 米 小 西 洋 布 象 牙 烏 木 荳⁵ 蔻
koû mý, siaò sý yāng poú, siáng yâ, ǒu moũ, teóu keóu,
sagou oryzam, indicas telas, ebur, ebenum, cardamomum,

椰⁶ 子 珍 珠 藍⁷ 靛 金 罌 石 檀⁸ 香
yê tsè, tchên tchoũ, lân tién, kîn káng chě, tăn hiang,
nuces indicas, margaritas, indicum, adamantes, sandalum,

¹ Kouý pý, vel etiam communius joũ kouý, gallicè: cannelle.

² Hoû tsião. Gallicè: poivre.

³ Tîn hiāng. Gallicè: clou de girofle.

⁴ Chā koû mý. Gallicè: sagou. Apud Sinas non est character proprius ad designandum sagou; ideò duas usurpant voces ad sonum exprimendum.

⁵ Teóu keóu. Gallicè: noix muscade.

⁶ Yê tsè. Gallicè: coco.

⁷ Lân tién. Gallicè: indigo.

⁸ Tăn hiāng. Gallicè: bois de sandal.

奇¹楠香 麝²香 沉³香 蘇⁴木 蘇⁵合
 kŷ lân hiăng, chě hiăng, tchên hiăng, soũ mou, soũ hǒ
lignum calambuer, moschum, lignum aquilæ, brasilicum, storacis

油 金⁶銀香 香⁷料 奇物 各樣
 yeôu, kîn yn hiăng, hiăng leáo, kŷ oũ kǒ yáng
oleum, benzoinum, aromata, rarasque res cujusque generis

都買。又買 茯⁸苓 冷飯頭
 toũ mà; yeóu mà; foũ lîn, lèn fán teóu
omnia emunt; item emunt sinicas radices, lignum fán teóu

大⁹黃。

tá houâng.

Rhabarbarum.

又問。貴處要 大黃
 Yeóu ouén : kóuy tchoũ yaó tá houâng,
Rursùm quærit : in vestrà nobili regione vultis rhabarbarum,

做甚麼用。
 tsoú chên mô yóng?
ad faciendum quid utimini?

答說。敝處把 大黃
 Tă chǒ : pý tchoũ pà tá houâng
Respondens ait : in meâ humili tellure accipiunt rhabarbarum

¹ Kŷ lân hiăng. *Gallicé* : calambour, variété du bois d'aloès.

² Chě hiăng. *Gallicé* : musc.

³ Tchên hiăng. *Gallicé* : bois d'aloès ou d'aigle.

⁴ Soũ mou. *Gallicé* : bois d'Inde.

⁵ Soũ hǒ yeôu. *Gallicé* : huile du storax.

⁶ Kîn yn hiăng. *Gallicé* : benjoin.

⁷ Hiăng leáo. *Gallicé* : aromates.

⁸ Foũ lîn. *Gallicé* : squine.

⁹ Tá houâng. *Gallicé* : rhubarbe.

是 個 極 貴 的 藥。 能 醫 各
ché kó kǎ kǒu yǐ yǎ; lén y kǒ
eo quod est valde pretiosa medicina; valens sanare cujuslibet

樣 的 疾 病。 所 以 是 極 貴。 都 對¹
yáng tǐ tsǐ pín, sò y ché kǎ kǒu, tōu tōu y
generis morbos, propterea est valde cara, omnino aequali

銀 子 買 的。
yín tsè mǎi tǐ.
argenti (pondere) emitur.

中 士 說。 我 們 這 邊 雖 是
Tchōng sé chǒ : ngò mēn tché piēn, siū ché
Sinensis Doctor ait : apud nos in his locis, quamvis sit

上 等 的 藥。 不 過 數 十² 個 錢
cháng tèn tǐ yǎ, pǒu kó sǒu chǎ kó tsiēn
supremi ordinis medicina, non excedit aliquot decades sapecarum

一 斤。 西 士 說。 除 了 中 國。
yī kīn. Sī sé chǒ : tchoū leà tchōng kǒu;
una libra. Occidentalis Doctor ait : excepto Sinarum regno

普 天 下 沒 有 這 大 黃 所 以 是 這 樣
pǒu tiēn hiá mò yēu tché tá hóuāng; sò y ché tché yáng
in toto orbe non est hoc rhabarbarum; ideo est adeo

貴 的。
kǒu yǐ.
carum.

¹ Tōu y. Rem cum re permutare.

² Chǎ kó tsiēn. Hic particula numeralis kó adeò necessaria est ut si omittatur alius erit sensus, nam significabit decem denarios.

中 士 又 問。 貴 國 果
Tchōng sé yeóu ouén : kouý kouě kò
Sinensis Doctor iterum interrogat : vestrum nobile regnum verè

貴 重 我 們 這 邊 的 甚 麼 物 件。
kouý tchōng ngò mèn tché piēn chén mô ǒu kién?
æstimat nostratum quid rerum?

答 說。 這 邊 出 的 物 件 大 槩
Tă chǒ : tché piēn tchoũ tỹ ǒu kién tá kay
Respondens ait : in hoc loco productæ res plerumque

敝 處 都 有。 惟 麝 香 大 黃
pý tchoũ toũ yeóu. Ouy ché hiāng, tá houāng,
in nostra humili regione omnes dantur. Solùm moschus, rhabarbarum,

磁 器 敝 處 沒 有。 所 以 這 三
tsě kǵ pý tchoũ mô yeóu; sò y tché sǎn
porcellana in nostrâ humili tellure non sunt; propterea istæ tres

件 敝 處 是 貴 的。 磁 器 敝
kién pý tchoũ ché kouý tỹ, tsě kǵ pý
res in meâ humili regione sunt caræ, porcellana in meâ humili

處 雖 有。 只 是 中 國 的 絕 精。
tchoũ, siũ yeóu, tchè ché tchōng kouě tỹ tsuě tsīn;
regione, quamvis sit, attamen Sinicâ est perfectior;

形 像 顏 色 上 面 的 釉¹ 都 是 這 邊
hīn siáng, yèn sě cháng mién tỹ yeóu toũ ché tché piēn
figurâ, colore et superficiei nitida omnia sunt harum partium

¹ Yeóu. Vasorum quâdam sandaracâ sinensi illitorum splendor seu lucida levitas. Hæc sandaraca vocatur yeóu choüy.

差不多。但裡面的士極
 tchā' pōũ tō; tán lý mién tỹ toũ kỹ
ad multum discrepantia; solùm interior argilla est admodum

粗。比這邊的差得遠。所以
 tsoũ; pỳ tché piēn tỹ tchā' tẽ yuèn; sò y
crassa; et comparata nostrati multum discrepat; propterea

作不得這邊的樣細。中
 tsó pōũ tẽ tché piēn tỹ yáng sý. Tchōng
feri non potest ad instar harum partium subtilis. Sinensis

士說。我們這邊好磁器亦不
 sé chǒ: ngò mên tché piēn hào tsé ký ỹ pōũ
Doctor ait: nostra harum partium bona porcellana etiam non

是到處有的。惟江西有。
 ché taó tchoũ yeòu tỹ; ouỹ kiāng sý yeòu.
est quæ ubilibet datur; tantum in kiāng-sý datur.

江西一省亦這饒州一府有
 Kiāng sý ỹ sèn ỹ tché jaò tcheōu ỹ fòu yeòu
Et in kiāng sý tota provincià etiam sola jaò tcheōu una civitas habet

好的。別處出不得好的。連
 hào tỹ; piẽ tchoũ tchoũ pōũ tẽ hào tỹ, liēn
bona; in aliis locis prodire non potest bona, ipsa quoque

裡面的士。亦不是饒州出的。
 lý mién tỹ toũ, ỹ pōũ ché jaò tcheōu tchoũ tỹ;
interior argilla, etiam non est jaò tcheōu productio;

是徽州來的。老先生要
 ché hoũy tcheōu laỹ tỹ. Là siēn sēn, yaó
sed est ex hoũy tcheōu prodians; Domine magister, qui volunt

買 絕 精 的 磁 器。 爲 何 不 在 中 國
 may tsuě tsīn tŷ tsě kŷ; ouŷ hô pŭ tsay tchōng kouě
emere optimam porcellanam; cur non in Sinis

買。 要 在 小 西 洋 買。 這 是 甚 麼
 may, yáo tsay siaò sŷ yāng may, tché ché chén mô
emunt, sed in Indiā emunt, quānam hujus modi

緣 故。 想 是 小 西 洋 好 似 我
 yuēn kou? Siàng ché siaò sŷ yāng haò sé ngò
est causa? Existimant esse in Indiā meliorem quam

中 國 的 麼。
 tchōng kouě tŷ mô?
sinicam nec-ne?

答 說 不 是。 都 是 這 邊
 Tā chŏ : pŭ ché : toū ché tché piēn
Respondens ait : non est sic; omnis illa est hinc

帶 去 的。 但 小 西 洋 人 不 怕
 tay kiŷ tŷ; tán siaò sŷ yāng jēn pŭ pā
delata; attamen indici homines non timent

貴。 不 惜¹ 價 錢。 所 以 中 國
 kouŷ, pŭ sŷ kiá tsiēn; sò y tchōng kouě
quod sit cara, non parcant pretio cariori; propterea Sinarum

絕 精 的 磁 器。 都 從 這 邊 賣
 tsuě tsīn tŷ tsě kŷ, toū tsōng tché piēn may
perfectissima porcellana, omnis ex hoc loco ad vendendum

去。 到 敝 處 路 甚 遠。
 kiŷ, táo pŷ tchoŷ lóu chén yuēn;
adducta est, iter enim ad meam humilem regionem longissimum est;

¹ Sŷ. *Compati, amare, dolere. Sŷ yn tsè, parcere pecuniis, laborare.*

一 路 去 多 破¹ 碎 了 一 半。
 ỹ loú kiũ tō pŏ souý leaò ỹ pán,
toto itinere eundo plurimum frangitur quàm una medietas,

價 貴 不 爲 怪 異。
 kiá kouý poũ ouỹ kouáy ý.
pretii caritas non haberi debet pro mirà re.

西 土 又 問。 敝 處 出 的 DU VERRE.
 Sỹ sé yeoù ouén : pỹ tchoũ tchoũ tỹ
Occidentalis Doctor iterum dicit : in meà humili regione fiunt

玻璃。那 邊 值² 二 錢 銀 子。這 邊 值
 pō lý; lá piên tchě eul tsiên ỹn tsè; tché piên tchě
vitra; ibi valent duos denarios argenti; hic verò valent

二十 兩。只 爲 帶 來 十 分
 eul chě leàng, tché ouý táy laỹ chě fén
viginti taelia, solim quia dùm deportantur (inter) decem partes

中 要 破 壞 了 六 七 分。只
 tchōng yaó pŏ houáy leaò loũ tsỹ fén; tchè
volunt frangere sex aut septem partes; tantum

存 得 三 四 分 全 的。所 以 不
 tsên tẽ sãn sé fén tsuên tỹ; sò ỹ poũ
conservari queunt tres quatuorve partes integræ; propterea non

得 不 貴。
 tẽ poũ kouý.
possunt non esse cara.

¹ Pŏ. Aliquid rumpi, frangi; souý, res in minutas partes reducta; pŏ souý, minutatim frangere.

² Tchě. Valor, pretium, valere.

中 士 說。玻 璃 是 出 自 貴 國。
 Tchōng sé chǒ : pō lý ché tchoũ tsé kouý kouě;
Sinensis Doctor ait : vitrum en venit ex vestro nobili regno;

普 天 下 別 的 國 沒 有 得 麼。 答
 pǒu tiēn hiá piě tỹ kouě mô yeòu tẽ mô? Tǎ
in toto orbe aliis in regnis non datur nec-ne? Respondens

說。但 敝 處 出 玻 璃。中 士 說。
 chǒ : tán pý tchoũ tchoũ pō lý. Tchōng sé chǒ :
ait : solum è meà vili regione prodit vitrum. Sinensis Doctor ait :

我 們 這 邊 說 絕 精 的 玻 璃。是 由
 ngò mèn tché piēn chǒ tsuě tsīn tỹ pō lý ché yeòu
 nos hic dicimus purissimum vitrum esse ex

倭 國 來 的。西 士 答 說。
 ouō kouě laỹ tỹ. Sỹ sé tǎ chǒ :
Japoniā proveniens. Occidentalis Doctor respondens ait :

貴 處 但 有 外 國 的 奇 物。
 kouý tchoũ tán yeòu ouáy kouě tỹ kỹ ǒu,
in vestrá nobili tellure solum si datur extranei regni rara res,

就 說 是 倭 國 來 的。怎 麼 見 得。
 tsieóu chǒ ché ouō kouě laỹ tỹ; tsèn mô kién tẽ
statim dicitur ex Japoniā venisse; qui videre potestis

原 是 別 處 來 的。此 如 這 邊
 yuēn ché piě tchoũ laỹ tỹ, pý joũ tché piēn
originem esse aliunde proveniente, exempli gratià hic

那 個 好 緞 子。常 叫 倭 緞。
 lá kó haò touán tsè, chāng kiaó ouō touán;
illud bonum damascenum, semper vocatis Japonense damascenum;

真 實 是 敝 處 來 的。又 問。
 tchēn chě ché pý tchoũ laỹ tỹ. Yeóu ouén
reverà est de meà humili regione adveniens. Iterum percontatur

玻璃是生¹成的。或是燒成的。
 pō lý ché sēn tchēn tỹ; houăy ché chaō tchēn tỹ?
vitrum est naturali productione; vel est igne conflatum?

答是燒成的又問。是甚麼
 Tă : ché chaō tchēn tỹ. Yeóu ouén : ché chén mô
Respondit : est igne conflatum. Iterum quærit : est quânam

東西燒的。答說。用一樣的
 tōng sý chaō tỹ? Tă chǒ : yóng ỹ yáng tỹ
re conflatum? Respondens ait : utuntur unius generis

沙。又用一種草。還有
 chā, yeóu yóng ỹ tchòng tsaǒ, houân yeòu
arenâ, iterum utuntur unius cujusdam herbæ, præterea habent

別樣的物²料。學生不知其
 piě yáng tỹ ǒu leào, hiǒ sēn pǒu tchē ký
aliorum generum materias, sed ego discipulus non scio ista

詳。問。那纏絲線花怎麼樣
 tsiăng. Ouén : lá tchēn sē sién hoā tsen mô yáng
distinctè. Quærit : illi vincti ex sericis filis flores quomodo

做。答說玻璃敝處那邊
 tsoú? Tă chǒ : pō lý pý tchoú lá piên
funt? Respondit dicens : Vitra in meo humili tellure ibi

到處有。所以不會留心看
 taó tchoú yeòu; sò ỳ pǒu tsēn lieòu sīn kǎn
ubique adsunt; ideo nondum applicavi animum ad videndum

¹ Tchēn. Perficere, complere, perfectum, integrum. Sēn tchēn, naturali productione perfectum. Chaō tchēn, conflare, fundere.

² ǒu leào. Quidquid inservit ad aliquid faciendum.

怎 麼 樣 做。 敝 處 不 但 有
tsèn mô yáng tsoú; pý tchoú pǒ tán yeòu
quonam modo fiunt; in medi humili regione non solum dantur

玻 璃 酒 盃 玻 璃 盞 玻 璃 瓶。 連 窓¹
pō lý tsieòu peỹ, pō lý tchàn, pō lý pín, lièn tchouāng
vitrei cyathi, vitrea pocula, vitreae lagenae, insuper fenestrarum

戶 門 亦 有 玻 璃 板。 亦 畫
hoú mên ỹ yeòu pō lý pàn, ỹ hoà
valvae etiam habent vitreas laminas, etiam pingunt (in illis)

山 水 人 物 極 雅 觀。 又
chān, ckoùy, jên ǒũ kǎ yà kouān. Yeóu
montes, aquas, homines aliasque res valde jucundas visu. Iterum

問。 玻 璃 板 透 明。 怎 麼 樣 做
ouén : pō lý pàn teóu mìn; tsèn mô yáng tsoú
quaerit : vitreae (illae) laminae sunt pellucidae; quomodo fieri

得 鏡 子。 答 說。 後 面
tě kín tsè? Tă chǒ : heóu mién
possunt ex eis specula? Respondens ait : in posteriori facie

加 一 層 鉛 合 水 銀
kiā ỹ tsén yuén, hô chòuỹ yn.
superimponitur una superficies plumbi, commixti cum mercurio,

粘 得 極 牢²。 這 樣 纔 成 鏡 子。
nièn tě kǎ laô; tché yáng tsăy tchên kín tsè,
adhaerens admodum firmiter; hoc modo tunc perficitur speculum,

照³ 得 面。
tcháó tě mién.
ut spectari possit (in eo) vultus.

¹ Tchouāng hoú. Fenestra et ipsius fores.

² Laô. Firmiter, strictè, arctè.

³ Tcháó. Videre, intueri se in speculo.

中 士 又 問。 貴 處 那 邊 HONORAIRES
Tehōng sé yeóu ouén : kouý tchoú lá piē DES
Sinensis Doctor iterum quærit : in vestrà nobili regione ibi MANDARINS.

有 官 與 我 們 這 邊 一 樣 否。 答
yeòu kouān yù ngò mēn tché piē yǐ yáng feòu? Tǎ
sunt mandarinī cum nostratibus in his locis similes nec-ne? Respondit

說。 亦 有。 只 是 敝 國 官
chō : yǐ yeoù; tché ché pý kouě kouān
dicens : etiam dantur; verumtamen in meo humili regno mandarinorum

的 俸¹ 祿 比 這 邊 更 厚。
tǐ fóng loǔ pý tché piē kén heoó.
stipendia comparata cum vestris magis pingua sunt.

一 個 宰² 相 一 年 有 六
Yǐ kó tsáy siáng yǐ niēn yeòu loǔ
Nūm unus consiliarius regis intīmus in uno anno habet sexaginta

萬 兩 的。 也 有 十 萬 兩
ouán leàng tǐ, yǐ yeòu chě ouán leàng
millia taelia, et etiam sunt (qui habent) centum millia taelia.

的。 又 問。 貴 處 的 官 亦 貪
tǐ. Yeóu ouén : kouý tchoú tǐ kouān yǐ tǎn
Iterum quærit : vestræ nobilis terræ Præfecti etiam inhiant

不 貪。 答 亦 有 個³ 把。 少 不
poǔ tǎn? Tǎ yǐ yeòu kó pà, chà poǔ
vel non inhiant auro? Respondit etiam sunt aliquot, deesse non

¹ Fóng. Redditur à rege præfectis attributus. Loǔ, idem est.

² Tsáy siáng. Supremus consiliarius.

³ Kó pà. Aliquis; lá kó, ille; tché kó, iste.

得 有 一 兩 個。但 敝 處 有
 tễ yeòu ỷ leàng kó, tán pý tchoũ yeòu
potest quin sint unus vel alter, sed in meâ humili regione adest

一 件 好 處。人 不 真 犯 罪。
 ỷ kién haò tchoũ; jên poũ tchên fán tsoúy,
una res benè statuta; si quis non reverà sit reus delicti,

官 府 毫 厘 難 爲 他 不 得。他
 Kouân foù haò lý lân oũy tá poũ tễ, tá
Præfectus vel minimam molestiam illi non potest, si ille

不 肯 伏 從。官 府 要 不 得
 poũ kèn foũ tsóng. Kouân foù yaó poũ tễ
noluit se submittere. Præfectus non potest exigere

他 一 個 錢。就 是 官 府 要。那 個
 tá ỷ kó tsiên, tsieóu ché Kouân foù yaó; lá kó
ab eo vel unam sapecam, etiamsi Præfectus velit; ille

人 若 不 肯 送 他。官 府 也 莫 奈 他 不
 jên jǒ poũ kèn sóng tá, Kouân foù ỷ mô láy tá poũ
homo si nolit dare illi, Præfectus etiam velit, nolit, acquiescere

何。又 越 是 貧 人 寡 婦。官 府 越
 hô; yeóu yuě ché pín jên, kouà foú. Kouân foù yuě
debet; èo magis si sit pauper, vel vidua. Præfectus èo magis

怕 難 爲 他。問 爲 甚 麼。
 pá lân oũy tá. Oúén : oúy chén mô?
veretur vexare illos. Querit : quâ de causâ?

答 寡¹ 婦 貧 人 受 了 官 府
 Tả : kouâ foú pín jên cheoù leão kouân foù
Respondit : vidua vel pauper quæ acceperit præfecti

¹ Kouà. Sinè marito. Kouá, sinè uxore. Vidua, kouà foú; viduus, kouá foũ.

的 累。 寫 一 張¹ 狀² 詞。 待
 tǐ louý, siè ỹ tchāng tchouáng tsě; táy
molestias, scribit unum libellum accusationis; et exspectat

朝³ 廷 出 朝 外。 跪 在
 tcháo tǐn tchoũ tcháo ouáy, kony tsaý
imperatorem prodeuntem e suo palatio foras, genuflectens in

路 上。 手 裡 拿 一 張 紙。 沒 有 人
 lou cháng; cheou lý lá ỹ tchāng tchè; mô yeou jên
viâ; intrâ manus tenens folium papyri; non datur homo

敢 阻 擋 他。 朝 廷 一 出 來。 那 個 人
 kân tsou tang tã. Tcháo tǐn ỹ tchoũ lay, lá kó jên
audens impedire illum. Imperator ut produit, ille homo

將 狀 詞 放 在 頭 上。 別
 tsiàng tchouáng tsě fáng tsáy teôu cháng, piě
accipit accusationis libellum elevatque supra caput, alii

人 就 曉 得 那 個 人 有 所 告
 jên tsiéou hiao tẽ lá kó jên yeou sò kaó
homines statim intelligunt illum hominem habere de quo accuset

于⁴ 國 王。 有 人 收 管 那 一
 yū kouě ouâng; yeou jên cheou kouân lá ỹ
apud Regem; est (enim) aliquis habens curam colligendi hujusmodi

¹ Tchāng. Numerale foliorum papyri.

² Tchouáng tsě. Tchouáng, accusatio; tsě, verba, scriptura, querela.
 Tchouáng tsě, libellus accusationis.

³ Tchaô tǐn. Imperator. Item ejus Aula ubi ad audientiam sedet.

⁴ Yū est præpositio in vel ex, apud.

樣 狀 詞。 朝 廷 回 來 了。 自 家
 yáng tchouáng tsě. Tchão tîn houÿ lay leaò, tsé kiā
accusatorios libellos. Imperator post reditum, ipsemet

折¹ 開。 別 人 不 敢 展² 開。 狀
 tsě kaÿ, piě jên pòu kàn tchén kăy. Tchouáng
recludit, alii homines non audent proprio velle recludere. In accusationis

詞 上 說。 某 官 府 害 我。
 tsě cháng chǒ : mòng kouān fòu háy ngò ;
libello dicitur : talis Mandarinus damnum intulit mihi ;

朝 廷 自 家 叫 一 個 人 細 察。
 tchão tîn tsé kiā kiáo y kó jên sý tchă.
Imperator ipsemet vocat unum hominem qui diligenter examinet(rem).

若 果 然 有 這 樣 的 事。 就 重 形 罰
 Jǒ kò jân yeòu tché yáng tÿ sé, tsieóu tchóng hîn fă
Si reverà detur hujusmodi res, mox graviter punit

他。

tă.

præfectum.

DES
 EXAMENS
 LITTÉRAIRES.

中 士 又 問。 貴 處 亦
 Tchōng sé yeóu ouén : kouý tchoú y
Sinensis Doctor iterum percontatur : in nobili vestrâ regione etiam

取 士 否。 亦 開³ 科 否。
 tsiũ sé feòu? y kaÿ kó feòu?
accipiunt Doctoratum nec-ne? etiam instituunt examina nec-ne?

¹ Tsě. Rumpendo aperire ut epistolam; tsě kaÿ, id est recludere.

² Tchén. Suo se arbitrato regere, majorum sibi munia usurpare, suapte auctoritate.

³ Kaÿ kó. Kaÿ, instituere; kó kaó, examinare; haÿ kó, instituere examina.

答 說。 敝 處 從 古
Tă chǒ : pý tchoú tsóng kòu

Respondens ait : in mediâ humili regione ex antiquo tempore

似 來 常 設 科 取 士。
ý laý châng chě kǒ tsiũ sé.

usque nunc semper instituere examina et assumpsere Doctoratum.

又 問 亦 考 四¹ 書 五²
Yeóu ouén ý kaǒ sé choũ ou

Iterum querit : etiam examinant ex tetrabiblio classico et quinque

經 麼。
kīn mô?

sacris libris doctrinam nec-ne?

答 說。 四 書 五 經 的 名 字。
Tă chǒ : sé choũ ou kīn tǔ mìn tsè,

Respondens ait : tetrabiblii et quinque librorum nomen,

敝 處 不 曾 聞 得。
pý tchoú pǒu tsén ouén tǔ.

in nostrâ vili regione nondum auditum est.

問 讀 甚 麼 書 赴³ 考。
Ouén; toũ chén mô choũ fou kaǒ?

Querit ; student quibusnam libris ut adeant examina?

答 第 一 个 是 天 主 教 的 學。 其
Tă tý ý kó ché tién tchoũ kiaó tǔ hiǒ; kǔ

Respondet : imprimis sunt divinæ litteræ ; præter

¹ Sé choũ. Sic vocantur quidam libri continentes præcepta, sententias ad mores et familias rectè gubernandas. Hoc opus nedum Confucii, sed et Mencii ejus discipulus est opus.

² Oũ kīn; quatuor ex eis libris concinnavit Confucius ex antiquis philosophis; quintum suo marte ipse conscripsit.

³ Fou. Ire. Fou kaǒ, ad examen pergere.

餘 是 聖 人 的 書。 問 是 甚 麼 聖
yü ché chén jên tŷ choū. Ouén : ché chén mô chén
has sunt sanctorum libri. Rursum quærit : sunt quinam sancti

人。 是 我 們 這 邊 孔 子 麼。
jên? Ché ngò mên tché piên kông tsè mô?
viri? Est (inter eos) noster hic Confucius nec-ne?

答 各 處 另¹ 有 各
Tă kǒ tchoú lín yeoù kǒ
Respondit in quavis regione alii ac alii sunt sancti cujusque

處 的 聖 人。 教 處 將 二 千
tchoú tŷ chén jên, pý tchoú tsiàng eúl tsién
regionis sancti viri, in mea humili regione circiter à bis mille

年 以 來。 世² 世 有 聖 人。
niên ý laŷ, ché ché yeoù chén jên,
annis usque modo, singula sæcula habuerunt suos sanctos viros,

做 絕 妙 的 書。 到 如 今 不
tsoú tsuě miáo tŷ choū. taó joũ kîn poũ
qui fecerunt præstantissimos libros, usque ad præsens sine

絕。
tsuě.
intermissione.

又 問 也 做 文 章 麼。
Yeóu ouén ý tsoú ouên tchāng mô?
Iterum quærit etiam faciunt litterarias compositiones nec-ne?

¹ Lín. Alter, diversus; alii atque alii.

² Ché. Tempus triginta annorum. Ý ché, totum vitæ alicujus tempus.
Cháng ché, sæcula præterita; ché kiaŷ, sæculum, mundus.

答 說。 敝 國 考 不 在
Tă chǒ : pý kouě kǎo pǒu tsáy

Respondens ait : nostri humilis regni examina non consistunt

做 文 章。 在 論 理。
tsoú ouên tchāng, tsáy lén lý;

in faciendis rhetoricis compositionibus, consistunt in ratiocinando;

當 面 二 三 十 个 考 一 个。 一 日
tāng mién eúl sān chě kó kaǒ ỹ kó, ỹ jě
coram bis vel ter denis examinatur unus, qui uno die

考 一 个 人。 設 難 他。 探 他
kaǒ ỹ kó jên, chě lân tá, chēn tá
examinant unum hominem, proponunt difficilia illi, explorant illum

肚 裡 實 實 落 落 有 才 學 否。 所 以 不
toú lý chě chě lǒ lǒ yeoù tsáy hiǒ feoù? Sò ỳ pǒu
interiùs an verè solidèque habeat scientiam nec-ne? Ideòque non

能 殼 有 僥¹ 倖。
lên keóu yeoù kiaō hín.
potest esse fortuna sine merito.

問 這 樣 考 法 難 似² 我 們
Ouén : tché yáng kǎo fǎ lân sè ngò mên
Interrogat : hujusmodi examinandi regula difficilis videtur nobis

這 邊。 一 中 就 有 官
tché piên; ỹ tchóng tsieoù yeoù kouān
hujus regionis; semel in examine approbato illicò datur magistratum

做 麼。
tsoú mô?
ad regendum nec-ne?

¹ Kiaō hín. Inopinatus et felix casus. Casu assequi quod meritò non debetur.

² Sé. Videri. Hæc littera deservit etiam comparativis faciendis. Undè nân sé difficilior explicatur.

答 末 定。 然 先 要 試 他
Tă : ouý tîn; jân siên yaó chề tǎ

Respondit : non certum est; profectò prius debent probare illum

若 有 做 官 的 力 量 否。 有
jǒ yeòu tsoú kouān tǔ lý leáng feòu? Yeòu
an habeat gerendi magistratum aptitudinem nec-ne? Sunt enim

許 多 人 能 辦 治 百 姓 之
hiù tō jên lèn pién tchè pě sín tchē
multi homines habiles ad discernendum de regendi populum

法。 只 是 他 自 家 不 能 治 百 姓。
fǎ, tchè ché tǎ tsé kiā pǒu lèn tchè pě sín.
regulis, attamen sunt ipsimet incapaces gubernandi populum.

又 問。 每 三 年 一 考 麼。
Yeóu ouén : mèy sǎn niên ỷ kaố mô?
Iterum quærit : quolibet triennio semel fit examen nec-ne?

答 說。 亦 不 同 些。 隔 一
Tǎ chố : ỷ pǒu tống sỷ; kě ỷ
Respondens ait : etiam aliquantulum differentiae est; interjecto uno

年 考¹ 一 科。
niên kaố ỷ leáo.
anno examen fit ex uno cursu.

問 取 幾 百 名。
Ouén : tsiũ kỷ pě mìn?
Quærit : accipiunt quot centena nomina?

¹ Kaố ỷ kố vertitur fit examen ex uno cursu. Kố kǎy, examinare; kố tiáo vel kỷ kố, ordinata series. Kố moũ, index; kố, cursus; verti etiam potest scientia; et ita kaố ỷ kố fit examen de una scientiâ. Kố enim ad scientias et artes liberales significandas, v. g. ỷ kố, ars medica. Kě ốũ kố, philosophia et sic de aliis scientiis.

答 說。沒 有 定 數。該
Tă chǒ : mô yeoù tín sóú, kaỹ

Respondit dicens : non datur determinatus numerus, qui digni sunt

中 的 都 中。
tchóng tỹ toũ tchóng.
graduari omnes graduantur.

又 問 有 武¹ 科 麼。答 說
Yeóu ouén : yeoù òù leáo mô? Tă chǒ :

Iterum quærit : datur militare examen nec-ne? Respondens ait :

沒 有。但 有 醫 科。一 年
mô yeoù ; tán yeoù y leáo ; y niên
non datur ; tantum datur medicinæ examen ; uno enim anno

考 醫。一 年 考
kaǒ y ; y niên kaǒ
instituitur examen de medicinâ ; altero enim anno examen fit

文。
ouên.
de scientiis.

中 士 又 問。貴 處 人
Tchōng sé yeóu ouén : kouý tchoú jên DE
Sinensis Doctor iterum percontatur : in vestra nobili regione omnes L'ASTRONOMIE.

人 都 學 天 文 麼。
jên toũ hiǒ tiên ouên mô?
homines omninò student astronomiæ nec-ne?

答 亦 有 不 學 的。敝
Tă : y yeoù poũ hiǒ tỹ ; pý
Respondet : equidem sunt qui non student ; nostri humilis

¹ Où. Fortis, durus, miles. Oũ kouān, præfecti militares; ouên où, literæ et arma) où kǒ, examen militare.

國 的 學 問 不 在 學 天 文;
 kouě tŷ hiō ouén pŭ tsáy hiō tién ouén
regni scientiæ non consistunt in studio mathesis;

專 學 天 文 的 絕 妙。
 tchouân hiō tién ouén tŷ tsuě chaò,
qui de proposito addiscunt mathesim paucissimi sunt,

讀 書 的 人 閒¹ 暇 時 節 或
 toũ chou tŷ jèn hiên hiá chē, tsiě houăy
cum vacantibus libris, hominibus est otium et vacatio, fortassè

有 一 兩 个 喜 天 文 之 學。 考
 yeoù ỹ leàng kó hŷ tién ouén tchē hiō; kaō
datur unus vel duo qui gaudeant astronomiæ studio; dum examen

的 時 節。 不 十 分 看 知 天 文 或 不
 tŷ chē tsiě, pŭ chē fēn kân tchē tién ouén houăy pŭ
fit, non admodum attendunt noverit astronomiam vel non

知。 因 這 邊 人 有 問
 tchē; ỹn tché piên jèn yeoù ouén
noverit; quia verò hic homines sunt percontantes

天 文。 所 以 我 們 講 天 文 的
 tién ouén; sò ỹ ngò mên kiàng tién ouén tŷ
de astronomiâ; propterea nos disserimus de astronomiæ

事。 本 心 不 在 此。 原 不
 sé; pèn sîn pŭ tsáy tsè; yuên pŭ
rebus; propria mens cujusque non est in his; ex suâ origine non

¹ Hiên hiá. Hiên, otari, otiosus, quiescere; hiá dicitur de otio illo quod quis inter multa negotia assequitur; hiên hiá, à negotiis vacans.

是要緊的學問。知亦可。不知
ché yáo kìn tỹ hiǒ ouén, tchē ỹ kǒ; pǒu tchē
est necessaria scientia, nosse (illam) equidem licet; non nosse

亦可。
ỹ kǒ.
etiam licet.

又問。貴處占卜
Yeóu ouén: kouý tchoú tchān pǒu
Iterum percontatur: in vestra nobili regione ducuntur sortes

否。
feòu?
nec-ne?

答。這樣的事一些不信。
Tă: tché yáng tỹ sé ỹ sỹ pǒu sín.
Respondet: istius modi rei pauci credunt.

問。這等爲甚麼學天文。
Ouén: tché tèn ouý chén mô hiǒ tiēn ouēn?
Qui ait: si res sic se habet cur addiscunt astronomiam?

答。天文有一个正正的道
Tă: tiēn ouēn yeòu ỹ kó tchén tchén tỹ taó
Respondet: astronomia continet unam rectissimam rationem

理。學要知天文這個
lý; hiǒ yáo tchē tiēn ouēn tché kó
et regulam; eam addiscunt qui volunt scire astronomiae hanc

正道理。
tchén taó lý.
veram rationem ac regulam.

問。我們中國人學天文的。
Ouén: ngò mēn tchōng kouě jēn hiǒ tiēn ouēn tỹ
Quærit: nos Sinenses studemus astronomiæ

測 將 來 風 雨。 測
tsě tsiāng laÿ fōng yù, tsě
ad prænoscendum venturos ventos et pluviās, ad prænoscendum

將 來 旱 潦 之 災。 測
tsiāng laÿ hán lào tchē tsāy, tsě
imminentes siccitatis et eluvionis calamitates, ad prænoscendum

吉 凶 禍 福 休¹
kǐ hiōng, hó. foŭ, hieóu
felicitatem et infortunium, adversitatem et prosperitatem, commoda

咎。
kieóu.
vel ærumnas.

答 說。 這 個 與 天 文 毫 厘 不
Tă chǒ : tché kó yù tién ouên haô lý pǒŭ
Respondet dicens : hæc ad astrologiam vel minimum non

相 干。 問。 我 們 這 邊 常 常 有
siāng kân. Ouén : ngò mên tché piên châng châng yeòu
pertinent. Interrogat : apud nos hisce locis semper habet

驗²。 答。 那 个 是 偶 然。 非 天 文
nién. Tă : lá kó ché ngeòu jân, feÿ tién ouên
effectum. Respondit : hoc est fortuitum, non est astronomia

所 能 定。
sò lèn tín.
quæ possit (illud) determinare.

¹ Hieóu. Bonum; kieóu, malum.

² Nién. Effectus; hiaó nién, effectus causa probans.

問。我學得學不得。

Quén : ngò hiǎ tǎ hiǎ poŭ tǎ?

Quærit : ego addiscere possum vel addiscere eam non possum? nec?

答。怎麼學不得。自然老先生

Tǎ : tsèn mô hiǎ poŭ tǎ! tsé jân laò siēn sēn

Respondet : quomodo addiscere non posses! utique vestra Dominatio

聰明有餘。惟恐

tsòng mîn yeòu yû, ôûy kǒng

ingenium habet plus quam satis, tantummodo vereor ne

老先生不得閒。若真要學。

laò siēn sēn poŭ tǎ hiên; jǒ tchēn yaó hiǎ,

Vestra Reverentia non habeat otium; si reverà vult addiscere,

拿幾個月

lâ kŷ kó yuě,

註¹

tchoú

門²

mên

accipiat aliquot menses, ad memoriam adnotentur ad januam

籍

tsiě

却³

kiǎ

諸書。

tchoū choū,

不

poŭ

過

kó

幾

kŷ

in libro venientes et recuset omnes libros, non excedit aliquot

月之功而已。

yuě tchē kōng eŭl y.

menses labor et non amplius.

¹ Tchoú. Aliquid scribere ad memoriam ne pereat ejus notitia.

² Mên tsiě. Ità vocant librum in quo visitantes inscribuntur apud janitorem.

³ Kiǎ. Recusare, sistere; sensus est: pro eo tempore quo operam navare vult astronomiæ debet se subducere à studio aliorum librorum et etiam à visitationibus præcipiendo janitori ut scribat in libro visitantes.

⁴ Eŭl y, et non amplius, et satis erit.

中 士 說。 看 後 月 比
Tchōng sé chǒ : kǎn heóu yuě pý

Sinensis Doctor dicit : videbo in sequenti mense an respectum

這 月 還 會 閑 些。 那¹ 時
tché yuě houân hoúy hiên sý. Lá chē
ad hunc mensem adhuc habere valeam otii paululum. Tunc

節 潔 誠 來 拜 門 下 求
tsiě kiě tchén laý paý mên hiá kieóu
libentissimè veniam salutabundus ad ostii tui limen rogans

教。 我 還 要 學 算 法 測²
kiáo ; ngò houân yaó hiǒ souán fǎ tsě
doceri ; ego præterea volo addiscere arithmetica et artem

量 遠 近 高 低 深 淺。
leáng yuèn, kín, kaō, tỳ, chēn, tsién.
dimetiendi distantia, propinqua, alta, humilia, profunda, vadosa.

DE
LA MÉDECINE.

中 士 又 問。 貴 處 有
Tchōng sé yeóu ouén : kouý tchoú yeòu
Sinensis Doctor iterum quærit : in vestra nobili regione dantur

高 醫 否。
kaō ȳ feòu?
excellentes medici nec-ne?

答 說 有。 又 問。 亦 有 好
Tǎ chǒ : yeòu. Yeóu ouén : ȳ yeòu haò
Respondens ait : dantur. Iterum quærit : etiam datur præclara

法 麼 極 有 極 妙 的。
fǎ mô ? Tǎ : yeòu kǵ miào tǵ.
medendi ars nec-ne? Respondit : datur præstantissima.

¹ Lá chē tsiě. Tunc, tunc temporis.

² Tsě loáng. Propriè est geometria.

問 老 先 生 畢 竟 是 精¹ 的。

Ouén làò siēn sēn pŷ kín ché tsīn tŷ!

Quærit : *Vestra Reverentia utique est perita!*

答 醫 病 之 方² 單 醫³ 家

Tă : ŷ pín tchē fāng tăn ŷ kiā

Respondet : *medendi morbis artem solū medicinæ professores*

曉 得。學 生 從 來 不 曾 習 慣
hiaò tĕ; hiō sēn tsōng laŷ poŷ tsēn sŷ kouán
sciunt; ego discipulus usque modò nondum (me) exercui

這 一 家 書。不 曾 學 得 甚 麼 妙
tché ŷ kiā choŷ; poŷ tsēn hiō tĕ chén mô miáo
in hujus modi libris; nondum didici aliquam excellentem

方。

fāng.

medendi regulam.

問。 貴 國 醫 生 亦 看 脉

Ouén : kouŷ kouĕ ŷ sēn ŷ kán mĕ

Quærit : *in vestro nobili regno medici etiam explorant pulsum*

否。

feòu?

nec-ne?

答。 敝 國 醫 生 精 于 看

Tă : pŷ kouĕ ŷ sēn tsīn yū kán.

Respondet : *in nostro humili regno medici periti sunt in explorando*

¹ Tsīn. *Peritus seu curiosus in aliquâ arte.*

² Fāng. *Locus, quadratum; ars, regula.*

³ ŷ kiā. *Medicorum schola seu medicinæ professores.*

脉。 看 脉 就 曉 得 死 時。 一
mě; kǎn mě tsieóu hiào tể sè chē, ỹ
pulsu; explorato (enim) pulsu illicò norunt mortis horam, et

點 不 差。 若 看 不 得 脉。
tièn poũ tchă. Jǒ kǎn poũ tể mě,
tantillum non errant. Si quandò explorare non possunt pulsum,

看 小¹ 便 水 都 明 白 曉 得。 如
kǎn siào pién choùy toũ mìn pể hiào tể, joũ
explorant urinam et omnia perspicuè norunt, veluti si

看 脉 一 般 樣。 看 脉 又
kǎn mě ỹ pān yáng; kǎn mě yeóu
explorassent pulsum eodem modo; explorato pulsu etiam

看 小 便 水 認 得 更 真。 內² 科
kǎn siào pién choùy jèn tể kén tchēn; louý kō
inspiciant urinam noscunt perfectiùs; medicinæ

之 藥 各 處 差 不 多。 外 科
tchē yǒ kǒ tchoũ tchă poũ tō; ouáy kō
remedia in quovis loco differunt non admodum; chirurgiæ

之 藥。 敝 處 又 絕 精。
tchē yǒ pý tchoũ yeóu tsuě tsín.
medicamenta in nostra humili regione item sunt omninò perfecta.

貴 國 古 書 所 記 華 舵
Kouý kouě kou choũ sò ký hoà tở
Nobilis vestri regni antiqui libri quæ memorant de hoà tở chirurgi

¹ Siào pién. Mingere; tá pién, cacare. Sunt etiam partes quibus ista fiunt. Siào pién choùy, urina. Urbanus verò mingere dicitur siào kōng; plebeiiani Sinenses dicunt niáo, sed hæc vox non adhibetur ab honestis viris.

² Louý kō est medicus; ỹ kō, medicina. Chirurgia verò dicitur ouáy kō.

的 奇 法 敝 處 現 有。 問。
 tǐ kǐ fǎ pǐ tchoú hién yeò. Ouén :
insigni arte in meâ humili regione nota sunt. Interrogat.

貴 處 藥 與 敝 處 的
 kouý tchoú yǒ yù pǐ tchoú tǐ
vestræ nobilis regionis medicamenta cum nostris humilis regionis

同 不 同。 答 有 同 的。 有
 tǒng poũ tǒng? Tǎ : yeò tǒng tǐ, yeò
similia vel non similia sunt? Respondet : dantur eadem, et dantur

不 同 的。 連 病 也 有 不 同 的。 敝
 poũ tǒng tǐ; liên pín ỹ yeò poũ tǒng tǐ; pǐ
non eadem; imò morbi etiam dantur diversi; in nostrâ humili

處 醫 生 不 許 賣 藥。 各 處
 tchoú ỹ sên poũ hiù máy yǒ; kǒ tchoú
regione medicis non permittitur vendere remedia; sed quolibet in loco

有 藥 舖。 京 師 每 年 出 來
 yeò yǒ poũ; kīn sē meý nién tchoú laý
exstant pharmacopolia; ex aulâ imperiali quot annis egreditur

太¹醫 院 官。 考 一 國 的 藥 舖。
 taý ỹ ouân kouân, kaǒ ỹ kouě tǐ yǒ poũ,
archiater, examinaturus totius regni pharmacopolia,

或 遇 着 假 藥 舊 藥。
 houăy yú tchǒ kià yǒ kieóu yǒ,
si forte inveniat falsum remedium aut vetustum medicamentum

¹ Tǎy ỹ ouân. Tǎy, magnum, supremum; ỹ, medicus; yuên, domus bon-ziorum; kòng yuên dicitur domus litteratorum ubi fiunt examina. Hic verò significat collegium. Hiǒ kouân est litteratorum præfectus.

就 傾¹ 倒 問² 罪 開 一个 藥 舖
 tsieóu kîn taò ouén tsouý; kay³ ý kó yǒ pǒf
illicò projicit et sumit pœnas; aperiendo alicui pharmacopoliã

要 五 六 千 金 本³ 錢。 这个 是
 yaó ou loũ tsiên kîn pèn tsiên; tché kó ché
opus est quinque vel sex millium aureorum capitalis; hoc est

爲 重 人 命。
 ouý tchóng jèn mìn.
quia magni faciunt hominis vitam.

DE
 LA MONNAIE.

中 士 又 問。 貴 國 亦
 Tchōng sé yeóu ouén : Kouý kouě ý
Sinensis Doctor iterum quærit : In vestro nobili regno etiam

用 銀 子 廢。 答。 金 銀 銅 都
 yóng ýn tsè mò? Tă : kîn, ýn, tǒng, toũ
utuntur argento nec-ne? Respondet : auro, argento, ære, his omnibus

兼 用。 只 是 不 用 厘⁴ 戲 稱
 kiên yóng, tchè ché pǒf yóng lý tèn tchên
pariter utuntur, verumtamen non utuntur staterâ ad ponderandum

銀 子。 金 銀 銅 都 做 錢。
 ýn tsè. Kîn ýn tǒng toũ tsoú tsiên.
argentum. Ex auro, argento et cupro his omnibus fiunt monetæ.

¹ Kîn taò. Prostrernere, dejicere, abjicere.

² Ouén tsouý. Damnare reum; pœnas sumere.

³ Pèn tsiên. Sors, capitalis, summa.

⁴ Lý tèn. Lý, decima pars unius fén. Lý tèn, parva libra ad ponderandum argentum.

要 買 萬 斤 的 貨 物。 不 過
yaó may ouán kīn tǐ hó ouch, pou kó

Qui vult emere decem mille libros mercium, non transit

數 錢。
soú tsién.

nisi ad numerandam pecuniam.

中 土 說 這 个 極 便 省¹
Tchōng sé chǒ : tché kó kǐ pién sèn

Sinensis Doctor ait : hoc (quidem) valde commodum ad evitandum

好 些 事。 不 知 錢 有 多 少
haò sǐ sé ; pou tché tsién yeòu tō chao
benè plurima negotia ; nescio vestras monetas habere quantum

重。

tchóng.

ponderis.

答。 金 銀 極 小 的 有 一 錢

Tă : kīn yn kǐ siào tǐ yeòu ỹ tsién

Respondet : aureus nummus ad minimum habet unius drachmæ

重。 銀 錢 極 大 的 有 八 錢
tchóng ; yn tsién kǐ tá tǐ yeòu pǎ tsién

pondus ; argenteus nummus maximus habet octo drachmarum

重 有 四 錢 的。 有 二
tchóng ; yeòu sé tsién tǐ, yeòu eul

pondus ; datur (etiam) quatuor drachmarum, datur et duarum

錢 的。 到 五 分 就 是 絕
tsién tǐ, taó ou fén tsieou ché tsuě

drachmarum, usque ad quinque fén, qui jam est omnium

¹ Sèn. *Parcere sumptibus ; sèn sé, evitare inconvenientia.*

少 的。 五 分 以¹下 都 用 銅
 chao tỹ; oũ fén y hiá toũ yóng tǒng
minimum; infrà quinq̃ue fèn prorsùs utimur cupreis

錢。 都 有 國 王 的 印。 私下 做 不
 tsiên; toũ yeòu kouě ouâng tỹ yín; sē hiá tsoú pǒu
nummīs; omnes habent regium sigillum; clanculūm cudi non

得 假 不 得。
 tě, kià pǒu tě.
possunt, adulterari non possunt.

又 問。 若 假 了 怎 麼 樣。
 Yeóu ouén : jǒ kià leào tsèn mô yáng?
Rursùm quærit : si adulterentur quid tunc?

答。 問² 死 罪。 又 問。 金 子
 Tǎ : ouén sè tsoúy. Yeóu ouén : kīn tsè
Respondet : morte reus plectitur. Iterùm quærit : aurum

多 少 換。 答 十
 Tō chao houán. Tǎ : chě
quanto pondere (argenti) commutatur. Respondet : duplice

換 有 餘。 問。 貴 處 銀 子
 houán, yeòu yú Ouén : kouý tchoú yín tsè
commutatur, et ampliùs. Quærit : in vestra nobili regione argentum

比 我 中 國 是 更 賤 些 麼。
 pỳ ngò tchōng kouě ché kèn tsién sý mô?
respectu nostri imperii Sinarum est paulò vilius nec-ne?

¹ Y hiá. Hoc complexum significat infrà.

² Ouén sè. Morte damnare; ouén tsoúy, reum damnare; ouén sè tsoúy reum morte damnare.

答 是 賤 些。 又 問 這 許 多

Tă : ché tsién sŷ. Yeóú ouén : tché hiú tō

Respondet : est vilius paululum. Iterum quærit : hoc tantum

銀 子 是 那 裡 來 的。 答 都 是 鑛

ŷn tsè ché lá lý lâŷ tŷ? Tă : toū ché kouàng

argenti undenam venit? Respondet : totum est ex fodinis

裡 出 來 的。 不 是 鍊 的。 問。 那

lý tchoŷ lâŷ tŷ, poŷ ché lién tŷ. Ouén : lá

proveniens, sed non est expurgatum. Quærit : isti

廣 東 商 人 來 買 這 許 多 水 銀。

kouāng tōng chāng jên lâŷ may tché hiú tō choŷ ŷn,

cantonenses mercatores veniunt ad emendum hoc tantum mercurii,

是 甚 麼 緣 故。 答。 鑛 裡 新

ché chén mô yuén koú? Tă : kouàng lý sŷn

est quænam ratio? Respondet : ex fodinis recenter

取 的 金 銀 與 土 混 做

tsiŷ tŷ kŷn ŷn yù toŷ houén tsoú

(eruptis) sumitur aurum argentum cum terrâ confusum et faciunt

一 塊。 若 沒 有 水 銀。 分 別 不 出 來。

ŷ kouaŷ, jō mô yeòu chouŷ ŷn, fēn piē poŷ tchoŷ lâŷ,

unam massam, si non sit mercurium, secerni non possunt,

所 以 要 買 水 銀。

sò y yaó may choŷ ŷn.

ideò opus est emere mercurium.

中 土 又 問。 貴 處 亦

Tchōng sé yeóú ouén : kouŷ tchoŷ ŷ

Sinensis Doctor iterum quærit : in vestrá nobili regione etiam

DES PAUVRES.

有 窮 人 否。 答 窮 人 也 有。
 yeoù kiông jên feoù? Tă : kiông jên y yeoù;
dantur pauperes nec-ne? Respondit : pauperes etiam dantur;

只 是 沒 有 這 許 多。 亦 沒 有
 tchè ché mô yeoù tché hiū tō, y mô yeoù
veruntamen non dantur tanti, etiam non dantur sicuti

貴 國 這 樣 十 分 的 窮。 一 千 年
 kouý kouě tché yáng chě fén tỹ kiông; y tsiên niên
in vestro nobili regno adeò pauperrimi; mille annis

沒 有 一 個 餓 死 的 人。 亦 沒 有 爲
 mô yeoù y kó ouō sè tỹ jên, y mô yeoù ouý
non datur unus fame mortuus homo, etiam non datur propter

窮 賣 兒 女 的 人。 雖 有
 kiông máy eùl niù tỹ jên, siú yeoù
paupertatem vendens filios aut filias homo, quamvis sit

窮 人。 富 貴 的 喜 施 捨 他 人
 kiông jên; fou kouý tỹ hỹ chě chě tã jên
pauper; opulenti gaudent elargiri eleemosynam illis hominibus

死 的 時 節。 各 各 留 一 分
 sè tỹ chē tsiě. Kō kō lieâu y fén
mortis (enim) tempore. Singuli relinquunt unam portionem

財 物 分 散 與 窮 人。 又 各
 tsay ǒu fēn sán yù kiông jên; yeóu kō
(suarum) divitiarum distribuendam pauperibus; præterea aëlibet

府 各 縣 各 鄉 材 有 養 濟 院。
 fou, kō hién, kō hiāng tsén yeoù yàng tsý ouán,
urbs, quælibet civitas, quodlibet oppidum et pagus habet xenodochia

窮人隨他到那裡去。有飯食
 kiōng jên soũy tá' taó lá lý kiú. Yeòu fán chě,
pauperes ad arbitrium euntes ibi. Habent potum et cibum,

衣服房子。都白白把與他們。
 ŷ foũ fàng tsè, toũ pě pě pà yù tá' mên.
vestimenta et habitationem, omnia gratis dantur illis.

中士又問。貴有
 Tōhōng sé yeoù ouén : kouý tchoũ yeòu
Sinensis Doctor iterum percontatur : in vestro nobili regno sunt

房子麼。
 fàng tsè mô?
domus nec-ne?

答。敝國的人。普天下
 Tă : pý kouě tỹ jên, poũ tién hiá
Respondet : mei exiguū regni homines ubique terrarum

大, 小的地方。無所不到。
 tá, siaò tỹ tý fāng, oũ sò poũ taó,
sive magnus, sive parvus locus, nullus locus quò non adierint,

到如今不曾遇得好過¹
 taó joũ kīn poũ tsēn yú tẽ haò kó
tamen usquē hodiē nondum invenerunt meliores (domos)

敝國的房子。現²有二
 pý kouě tỹ fàng tsè. Hièn yeoù eũl
quam nostri humilis regni domus. In præsens exstant antè bis

¹ Kó facit comparativa, v. g, tsòng mín kó yū ngý est ingeniosior te.

² Hièn. In præsens. Hièn tsay, res de facto existens.

千 年 前 蓋 的 房 子。到 如 今 沒 有
 tsiên niên tsiên káy tỹ fāng tsè, taó joũ kīn mô yeòu
 mille annos exstructæ domus, usquè nunc obsunt

一 些 損 壞。
 ỹ sỹ sèn houáy.
 vel tantillum labefactatæ.

問 想 必 貴 處 木 頭 好 似¹
 Ouén : siàng pỹ kouý tchoú móu teóu hao sé
 Querit : existimo planè vestræ nobilis regionis ligna meliora

我 們 這 邊 的。
 ngò mên tché piên tỹ.
 quam nostra in his locis.

答 牆 做 得 極 厚。外 面 的 氣
 Tă : tsiáng tsoú tẽ kỹ heóu, ouáy mién tỹ kỹ
 Respondet : muri sunt densissimi, exterior aer

透 不 進 去。所 以 房 子 冬 天 是
 teóu poũ tsín kiú; sò ý fāng tsè tōng tién ché
 penetrando non ingreditur; ideo domus hiemis tempore sunt

暖 的。夏 天 是 涼 的。大 槩 我 們
 louàn tỹ, hiá tién ché leāng tỹ; Tá káy ngò mên
 temperatæ, æstivo tempore sunt subfrigidæ; plerumque nostrates

那 邊 的 房 子 有 三 四 層 樓。
 lá piên tỹ fāng tsè yeòu sān sé tsén leóu;
 horum locorum domus habent tres quatuorve consignationes;

所 以 極 爽 快 的。
 sò ý kỹ chouàng kouáy tỹ.
 propterea amænissimæ sunt.

Sé. Aliquandò deservit comparativis faciendis.

中 士 又 問。 貴 鄉 山 中
Tchōng sé yeóu ouén : kóuy hiāng chān tchōng
Sinensis Doctor iterum quærit : in vestra nobili patriâ in montibus

有 獅 子 否。 答 本 國 沒 有。
yeòu sē tsè feòu? Tă : pèn kouě mô yeòu,
sunt leones nec-ne? Respondet : in proprio regno non sunt,

隔 海 一 日 路 便 多。 真
kě hay ĭ jě loú pién tō; tchén
sed intervallo maritimi minus diei itineris sunt permulti; et profecto

星 天 下 第 一 个 生 獅 子 的 所
ché tién hiá tý ĭ kó sēn sē tsè tỹ sò
est totius orbis præcipuus in quo nascuntur leones et in quo

在 又 問。 怎 麼 拿 他。
tsáy. Yeóu ouén : tsèn mô lâ tá?
ipsi habitant. Iterum quærit : quomodo capiunt illos?

答。 有 數 十 个 騎 馬 的 人。
Tă : yeòu sou chě kó kŷ mà tỹ jên,
Respondet : sunt aliquot decades equitantium hominum,

拿 利 鎗 四 方 週 圍 趕 去
lâ lý tsiāng, sé fāng tcheōu ouŷ kàn kiŷ
qui acceptis acutis lanceis, à quatuor partibus circumeundo insequuntur

刺 他。 又 問。 這 樣 殺 他。 他
tsě tá. Yeóu ouén : tché yāng chă tá, tá
et occidunt eos. Iterum percontatur : hoc modo occidendo eos, ipsi

亦 殺 人 否。 答。 趕 他 的
ĭ chă jên feòu? Tă : kàn tá tỹ
etiam occidunt homines nec-ne? Respondet : ex insequentibus eos

人 常 有 相 被¹他 殺 的。人
 jên, chhăng yeòu siāng pý tá' chă tỹ; jên
viris, plerumque datur aliquis vicissim ab ipsis occisis; quando homines

惹 他 的 時 節。更 厲 害。他 的 本 性
 jě tá tỹ chē tsiě kén lỹ háy, tá tỹ pèn sín
visitant eos magis ferociunt, ipsorum propria natura

是 十 分 驕 傲。有 一 千 騎 馬 的 人
 ché chě fén kiaō gaó, yeòu ỹ tsién kŷ mà tỹ jên
est superbissima, etiamsi fuerint mille equitantes viri

趕 逐 他。覺 得 有 人 看 見 他。
 kàn chǎ tá, kiǎ tě yeòu jên kán kién tá,
insequentes eos, si advertant esse homines (qui) videant ipsos,

他 再 不 奔 走。只 是 一 步 一 步
 tā tsáy poũ pèn tseòu, tchè ché ỹ pou ỹ pou
ipsi tunc nequiquam fugiunt, attamen pedetentim

慢 慢 走。若 覺 得 沒 有 人
 mán mán tseòu. Jǒ kiǎ tě mô yeòu jên
ac lentissimè incedunt. Si verò adverterint non esse homines

看 得 見 他。就 跪 得 快。人
 kán tě kién tá, tsieóu paǎ tě kouăy. Jên
qui videre possint eos, illicò fugiunt celeriter. Homines verò

若 不 惹 他 他 本 性 善 不 喜
 jǒ poũ jě tá, tá pèn sín chán; poũ hỹ
si non irritent eos, leones suapte naturà mites sunt; non gaudent

殺 人。不 如 象 虎 豹 熊
 chă jên, poũ joũ siáng, hòu, paó, hiông,
occidere homines, non sicut elephantes, tigrides, leopardi, ursi,

¹ Pý facit passivum.

豺 狼 喜 殺 人。 禽¹ 獸
tchăy lāng hý chă jên, kîn cheóu
lupi qui gaudent occidere homines, (inter enim) bruta animalia

中 沒 有 比 得 獅 子 有 情
tchōng mô yeòu pý tẽ sē tsè; yeòu tsîn
non est comparandum leoni; ipse habet indolem

感 恩。 受 人 的 恩
kàn gēn; cheòu jên tỹ gēn
cognoscendi beneficia; acceptum enim ab homine beneficium

終 身 不 忘。
tchōng chēn pōũ ouāng.
in fine usque vitæ non obliviscitur.

西 土 說：一个獅子的怪異事 HISTOIRE
Sý sé chǒ: ý kó sē tsè tỹ kouăy ý sé D'UN
Occidentis Doctor proponit unum de leone mirabile successum CERTAIN LION.

與 中 士。古時大西洋有一个家奴
yù tchōng sé. Kou chē tá sý yāng yeòu ý kó kiā loũ
Sinensi Doctori. Olim in Europā erat unum mancipium

犯 事。 家 主 要 弑 他。 他
fán sé; kiā tchoũ yaó chă tã, tã
reus gravis delicti; ipsius herus volens occidere illum, ille servus

怕 死。逃 走 到 山 林。 有 獅 子
pá sè, taó tseòu taó chān lín, yeòu sē tsè
pertimescens mortem, aufugit in montuosa loca, ubi erat leonum

所 在。將 晚 此 人 驚 怕。 恐 獅 子
sò tsáy; tsiàng ouàn tsè jên kîn pá, kǒng sē tsè
locus; sub vesperē iste homo timens, ne fortē leones

¹ Kîn cheóu. Animalis nomen genericum; volatile animal vocatur kîn niaò; animal terrestre, tsè cheóu; animal aquatile, kîn yù; animal domesticum, kiuen cheóu; animal destinatum pro sacrificiis, hý sên.

來 畢 竟 被 他 咬。 便 上 一 根
 laŷ pŷ kìn pŷ tǎ ngào, pién cháng ỹ kēn
venientes profectò ab ipsis devoraretur, illicò ascendit unam

樹 木。 在 樹 上 的 時 節 一 個 獅 子
 chóu mǒu, tsáy chóu cháng tŷ chē tsiě, ỹ kó sē tsè
arborem, cum esset suprà arborem quidam leo

到 樹 下。 仰 視 那 個 人 時。
 taó chóu hiá, niàng ché lá kó jēn chē,
pervenit infrà arborem, quod suspiciens illum hominem,

相 似 痛 哭。 多 久 不 去。 這 個
 siàng sé tǒng kǒu, tō kieòu pǒu kiú; tché kó
videbatur flens abundanter, diutissimè non abscedebat; iste

人 想。 我 在 這 裡 免 不 得
 jēn siàng, ngò tsáy tché lŷ mièn pǒu tē
homo ista cogitavit, ego si sim hìc evadere non possum

餓 死。 寧 可 下 去 看 那 個
 ouō sè lín kǒ hiá kiú kǎn lá kó
quin fame moriār; satius est ut descendam, et videam illa

禽 獸 要 甚 麼。 一 下 來。 覺 得 那 獅 子
 kŷn cheóu yáo chén mô, ỹ hiá laŷ, kiǒ tē lá sē tsè
bellua velit quid. Illicò ille descendit, advertit illum leonem

脚 上 插 有 一 根¹ 刺。 痛 哭
 kiǒ cháng tchǎ yeòu ỹ kēn tsé, tǒng kǒu
in pede infixam habere unam spinam, dolens et lacrymabundus

求 拔 出 來。 此 人 便 替² 他 取 出 來。
 kieóu pǎ tchoŷ laŷ. Tsè jēn pién tŷ tǎ tsiŷ tchoŷ laŷ,
rogabat ut extraheretur. Iste homo illicò ab ipso extrahit,

¹ Kēn est numerale arborum, herbarum.

² Tŷ facit dativum.

擠 血。 又 把 一 塊 布 裹 他的
tsý hiuě yeóu pà ỹ kouáy pou kò tá tỹ
expressit sanguinem et accipiens unum frustum tele obvolvit ejus

脚。 那 獅 子 過 幾 日 好 了。 再 不
kiō. Lá sē tsè kó k̄y jě haò leào, tsáy pou
pedem. Ille leo post aliquot dies convaleuit, tunc nunquam

忘 這 個 人 的 恩。 日 日 拿 鹿
ouâng tché kó jên tỹ gēn; jě jě lâ loũ,
oblitus est illius hominis beneficium: quotidie captabat cervos,

兔 山 羊 等 送 來 與 此
toũ chān, yâng tèn sòng lâ yù tsè
leporos, sylvestres capras et alia (animalia) et offerebat afferens huic

人 食。 幾 年 之 後。 國 王 的
jên chě. K̄y niēn tchē heoù, kouě ouâng tỹ
homini ut comederet. Post aliquot annos, Regi

獵 人 拿 了 那 個 獅 子。 原 主 亦 拿 了 這 個
lỹ jên lâ leào lá kó sē tsè, yuēn tchoù ỹ lâ leào tché kó
venatores ceperunt illum leonem, prior herus etiam cepit illud

家 奴。 問 罪。 把 此 人 交 結
kiā loũ, ouén tsoũy, pà tsé jên, kiaō kiě
mancipium suum, morte plectendum, arripuit illum hominem, tradidit

獅 子。 憑 他 殺 食。 偶 然 遇 着
sē tsè, pĩn tá chă chě. Geoù jân yú tchō
leoni ut pro libitu suo occidens devoraret. Casu occurrit

原 舊 的 獅 子。 一 見 那 個 人。 就
yuēn kiedu tỹ sē tsè, ỹ kiēn lá kò jên, tsieóu
antiquo huic leoni, qui statim ac vidit illum hominem, illico

認 得 是 他 的 恩 人。 伏 在 那 個 人
jên tẽ ché tá tỹ gēn jên, foũ tsáy lá kó jên
cognovit esse ipsius benefactorem, abiecit se ad illius hominis

脚下。 餽 脚 如 犬。 人 見 以
 kiǒ hiá, tièn kiǒ joǔ kiuéén. Jèn kién y
pedes et lambebat pedes ut canis. Alii id aspicientes habuerunt

爲 怪 異。 卽 稟 國 王。
 oûy kouáy ý, tsiě pìn kouě ouâng;
 (hoc) pro re mirabili ac rarâ, statimque retulerunt (hoc) regi;

王 問 此 人 何 故。 如 此。 他
 Ouâng ouén tsè jèn hô koú joǔ tsè. Tă
Rex quæsitit ab hoc homine quam ob causam hoc esset. Ille

將 前 事 — —
 tsiàng tsién sé y y
assumens superiorum dierum successus omnia et singula minutim

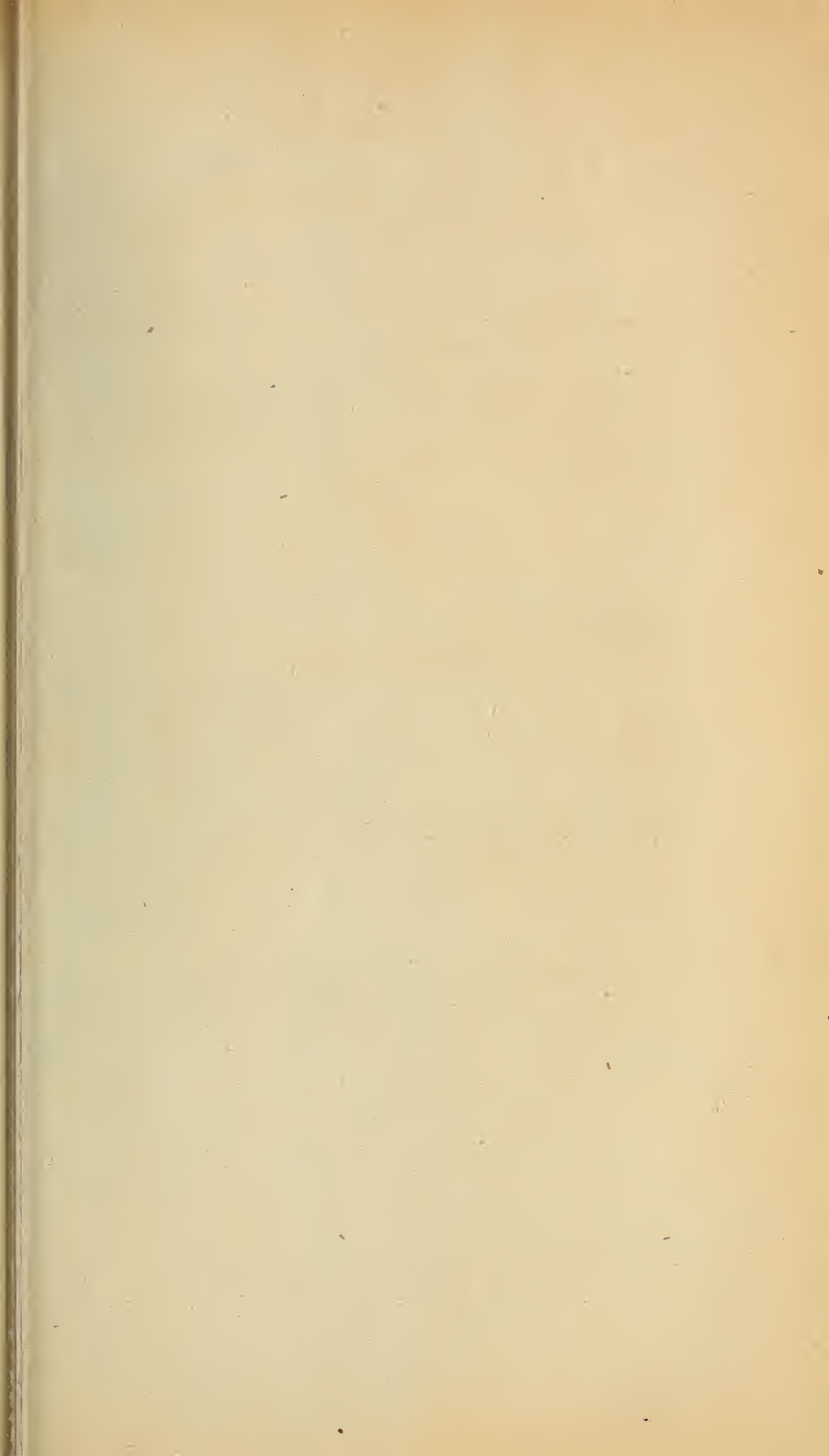
詳¹ 告。 國 王 反 饒 他的 罪。 又
 siâng kaó. Kouě ouâng fân jaô tă tỹ tsoúy; Yeóu
narravit. Rex è contrâ condonavit illi crimen; Insuper

賞 賜 他 那 个 獅 子。 此 獅 常
 chàng tsé tă lá kó sē tsè. Tsè sē châng
in præmium dedit illi hunc leonem. Leo autem deinceps semper

跟² 隨 着 他。
 kên soûy tchô tă.
sequebatur præeuntem illum.

¹ Siâng. Minutatim, minutim, distinctè, clarè.

² Kên soûy tchô. Kên, talus, ima pars pedis; kên soûy, præeuntem sequi, pedisequus.

OUVRAGES DU MÊME AUTEUR

DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-LATIN-CHINOIS
DE LA LANGUE MANDARINE
2 VOLUMES IN-4°

Prix de chaque volume : 60 francs

(Chaque volume se vend séparément)

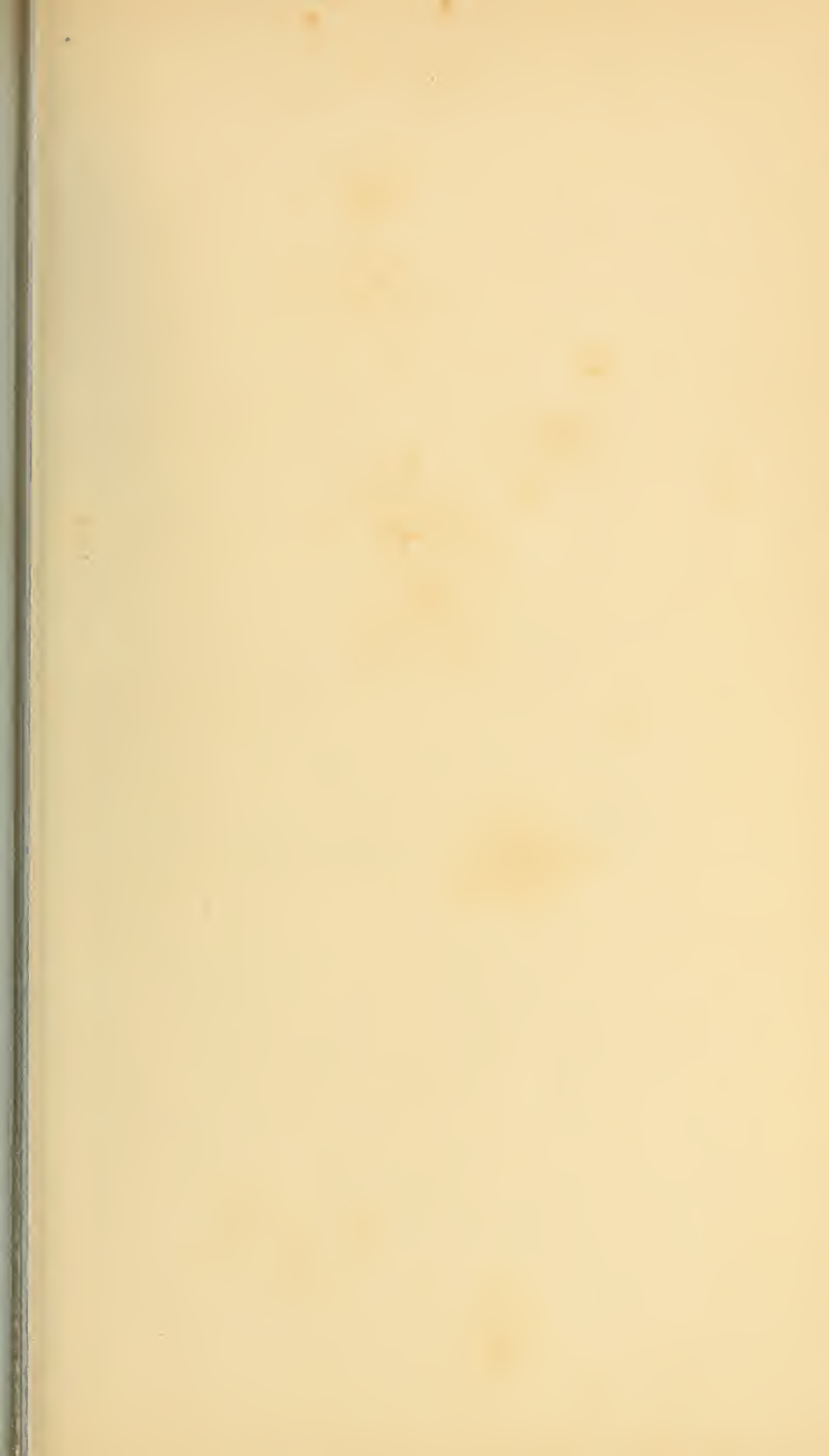
PROVERBES CHINOIS
RECUEILLIS ET MIS EN ORDRE
Prix : 3 francs

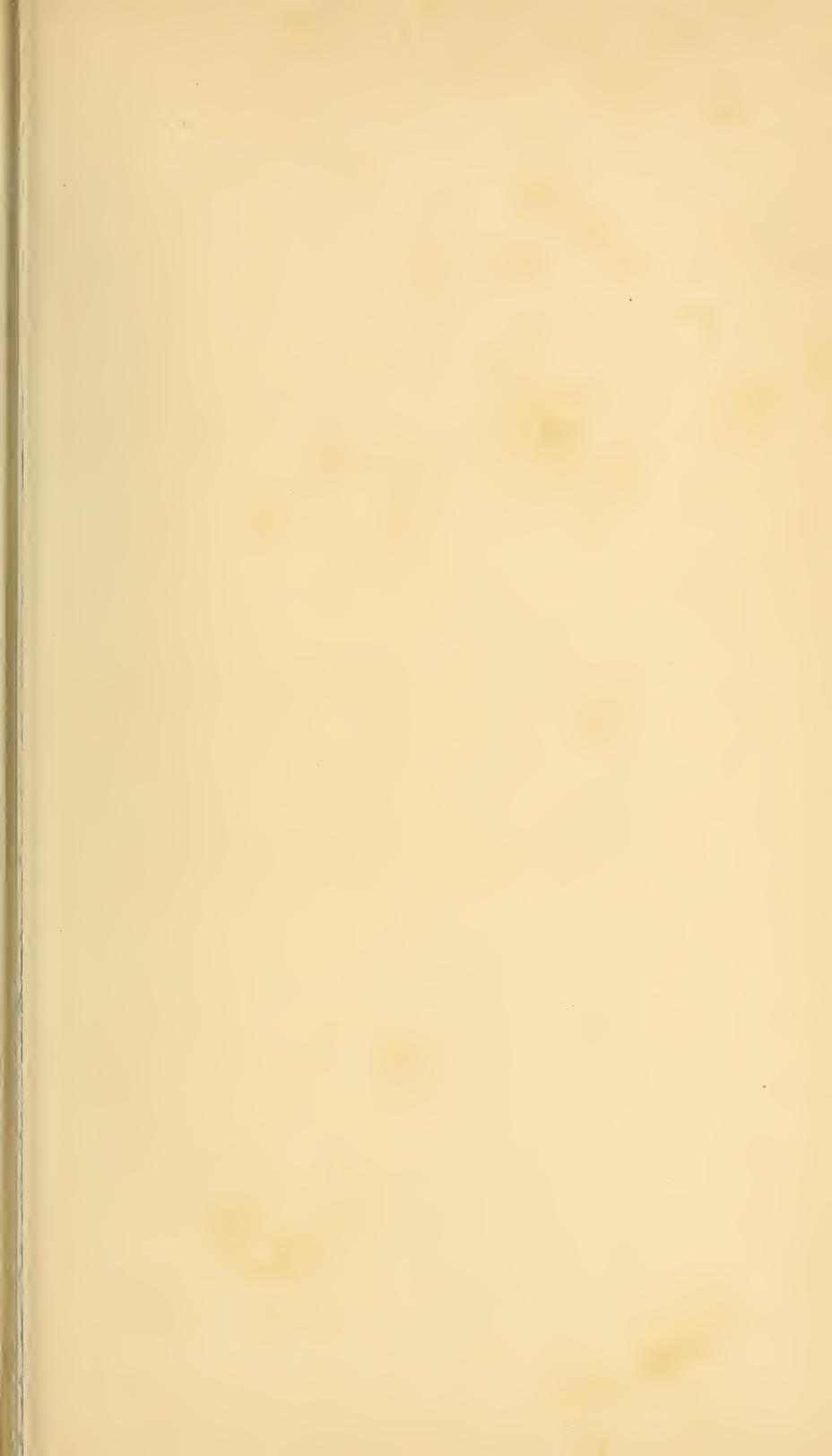
DEUX MOIS DE PRISON
SOUS LA COMMUNE DE PARIS
1 volume in-48 de 250 pages
Prix : 2 francs

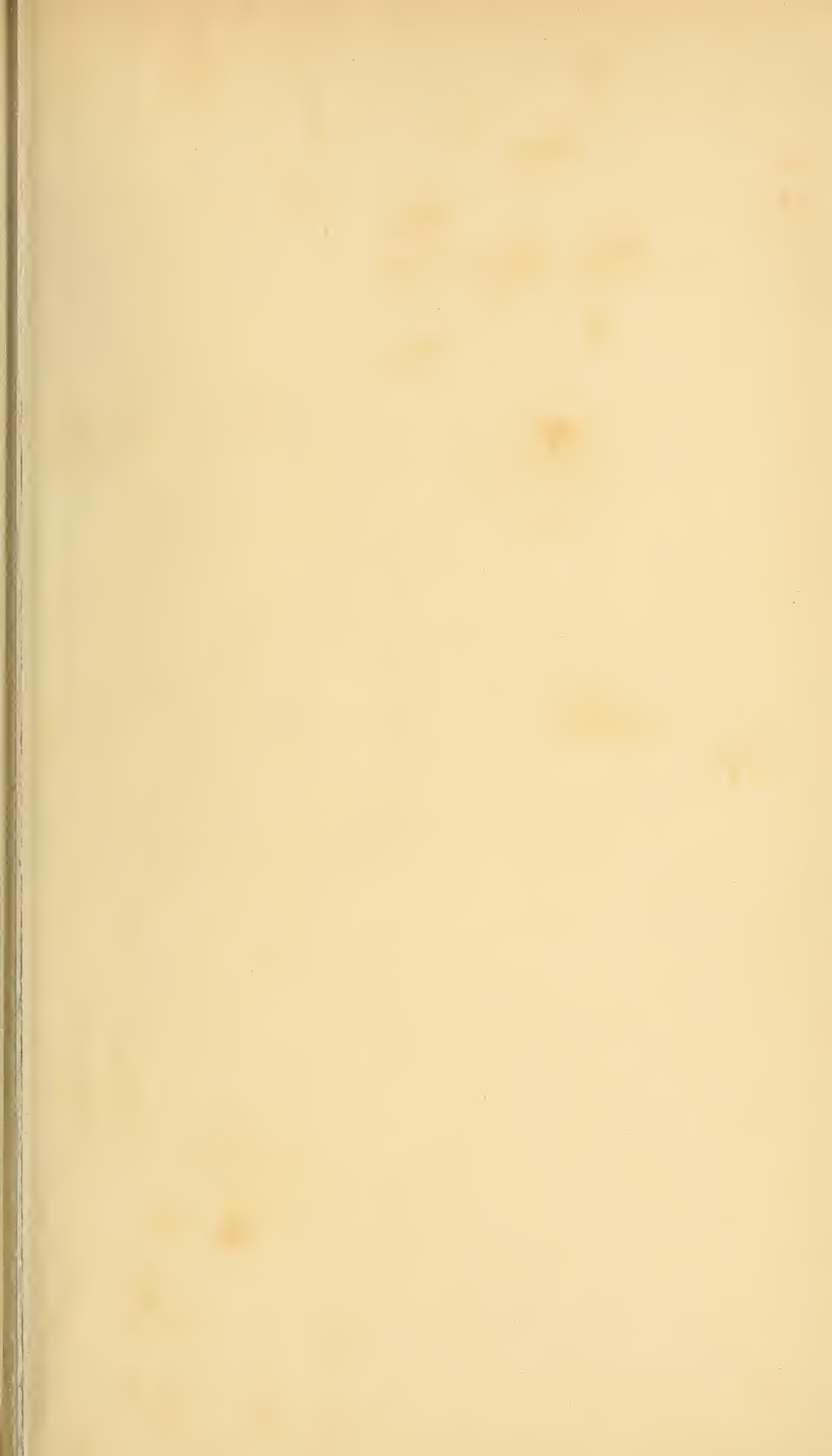
VOCABULARIUM LATINO-SINICUM
AD USUM STUDIOSE JUVENTUTIS SINICÆ
UN VOLUME GRAND IN-8°
Prix : 15 francs.

Sous presse :

GRAMMAIRE CHINOISE
DE LA LANGUE MANDARINE

LIBRARY OF CONGRESS

0 027 250 711 9